

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Kristina GRIGAITIENĖ, Šalnė PATKAUSKIENĖ

BANKROTO PROGNOZAVIMO TYRIMAI: EKONOMINĖS IR TEISINĖS PRIELAIDOS
LIETUVOS ĮMONIŲ PAVYZDŽIU

Magistro darbas

Šiauliai, 2007

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

BANKROTO PROGNOZAVIMO TYRIMAI: EKONOMINĖS IR TEISINĖS PRIELAIDOS
LIETUVOS ĮMONIŲ PAVYZDŽIU

Magistro darbas
Socialiniai mokslai, ekonomika (04S)

Magistro darbo autoriai Kristina Grigaitienė, Šalnė Patkauskienė

Vadovas prof.habil.dr. J. Mackevičius

Recenzentas _____

SANTRAUKA

Kristina Grigaitienė, Šalnė Patkauskienė

Bankroto prognozavimo tyrimai: ekonominės ir teisinės prielaidos Lietuvos įmonių pavyzdžiu.

Magistro darbas.

Magistro darbe išanalizuoti ir susisteminti Lietuvos bei užsienio autorių teoriniai ir praktiniai tyrimai, susiję su įmonių bankroto požymiais, priežastimis ir pasekmėmis. Išnagrinėti įvairūs bankroto grėsmės prognozavimo modeliai. Atlikta nuosekli bankrotus Lietuvoje reglamentuojančių įstatymų palyginamoji analizė. Apibendrinti dinaminiai šalies bankrotų skaičiaus pokyčiai. Taip pat įvertinti makroekonominių rodiklių bei bankrotų skaičiaus sąryšiai ir pateiktos prognozės. Atliktas bankrotų prognozavimo modelių tyrimas, kuriuo remiantis patvirtinta autorių suformuluota mokslinio tyrimo hipotezė, kad nėra vieno universalus, tinkančio visoms įmonėms bankroto prognozavimo modelio. Remiantis atliktu tyrimu, išskirti tinkamiausi bankroto prognozavimo modeliai kiekvienai įmonių grupei.

SUMMARY

Kristina Grigaitienė, Šalnė Patkauskienė

Research of bankruptcy prediction: economical and legal assumptions according to example of Lithuanian companies.

Master's work.

There are analyzed and systematized theoretical and practical researches into evidences, reasons and results of companies' bankruptcy conducted by various Lithuanian and foreign authors in this master's final paper. There are explored various bankruptcy prediction models. There is made consistent comparable analysis of laws regulated Lithuanian bankruptcy. In this master's final paper are summarized dynamic alterations of state's bankruptcy number. Also there are estimated relations between macro economical indicators and bankruptcy number and there are proposed prognoses. It is made research of bankruptcy prediction models according which is confirmed by paper's authors formulated scientific research hypothesis that there is no one universal, suitable for all companies bankruptcy prediction model. According to made research there are discerned most appropriate bankruptcy prediction models for every group of companies.

TURINYS

ĮVADAS.....	8
1. ĮMONĖS BANKROTAS IR JO PROGNOZAVIMO MODELIŲ ANALIZĖ TEORINIŲ ASPEKTU.....	11
1.1 Bankroto samprata ir jos traktavimas mokslinėje literatūroje.....	11
1.2 Bankroto ryšys su finansine ir ekonomine įmonės krize.....	13
1.3 Įmonės krizės ir bankroto atsiradimo priežasčių bei požymių analizė.....	18
1.4 Prevencinių įmonės bankroto prognozavimo metodų analizė.....	24
1.5 Bankroto prognozavimo metodikų analizė.....	27
1.5.1 Bankroto tikimybės vertinimas remiantis kokybiniais veiksniais.....	28
1.5.2 Bankroto prognozavimas atsižvelgiant į finansinių ataskaitų straipsnių pokyčius.....	31
1.5.3 Bankroto prognozavimo modelių analizė teoriniu aspektu.....	36
2. LIETUVOS ĮMONIŲ BANKROTŲ TEISINĖ, STATISTINĖ IR MAKROEKONOMINĖ PALYGINAMOJI ANALIZĖ.....	46
2.1 Bankroto įstatymo kaitos analizė ir jos poveikis šalies ekonomikai.....	46
2.2 Lietuvos bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių statistinė analizė.....	57
2.2.1 Bankrutuojančių ir bankrutavusių Lietuvos įmonių dinamikos analizė.....	57
2.2.2 Bankroto procesų analizė pagal įmonių teisinę formą.....	62
2.2.3 Lietuvos įmonių bankroto procesų analizė pagal apskritis.....	64
2.2.4 Bankroto procesų analizė pagal veiklos rūšis.....	66
2.2.5 Bankroto procesų analizė pagal iniciatorius.....	68
2.2.6 Bankrutavusių įmonių turto, kreditorių reikalavimų ir darbuotojų skaičiaus analizė.....	69
2.2.7 Lietuvos įmonių bankrotų analizės apibendrinimas.....	72
2.3 Įmonių bankrotų ir makroekonominių rodiklių palyginamoji analizė.....	75
2.3.1 Bankrotų priklausomybės nuo makroekonominių rodiklių tyrimas.....	75
2.3.2 Priklausomybės tarp bankrotų skaičiaus ir makroekonominių rodiklių analizė ir prognozavimas.....	82
2.3.3 Lietuvos makroekonominės politikos apžvalga ir prognozės.....	90
3. BANKROTŲ PROGNOZAVIMO MODELIŲ TYRIMAS.....	96
3.1 Tyrime naudojamų bankroto prognozavimo modelių specifika ir potenciali įtaka tyrimo rezultatams.....	96
3.2 Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumo Lietuvos gamybinėms įmonėms tyrimas (pateikiama detali tyrimo loginė eiga).....	98
3.3 Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumo Lietuvos paslaugų įmonėms tyrimas.....	106
3.4 Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumo Lietuvos prekybos įmonėms tyrimas.....	110
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	113
LITERATŪRA.....	116
PRIEDAI	
1 priedas. J. Argenti „A“ modelio schema	
2 priedas. Palyginamoji bankrotą reglamentuojančių įstatymų analizė	
3 priedas. Veikiančių įmonių ir įmonių, kurioms iškelta bankroto byla, palyginimas pagal apskritis	
4 priedas. Didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonių palyginamoji analizė	
5 priedas. Statistiniai Lietuvos makroekonominės aplinkos rodikliai	
6 priedas. Tyrime naudojamos statistinės formulės	
7 priedas. Realiojo BVP metinis pokytis (proc.)	
8 priedas. Einamosios sąskaitos deficitas (proc. BVP)	
9 priedas. Vidutinė metinė infliacija (proc.)	
10 priedas. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio metinis pokytis (proc.)	
11 priedas. Bankroto prognozavimo modelių suvestinė	
12 priedas. Gamybinių įmonių pagrindiniai duomenys	

- 13 priedas. Gamybinių įmonių rūšiavimas pagal statusą
- 14 priedas. Gamybinių įmonių rūšiavimas pagal statusą ir apyvartas
- 15 priedas. Paslaugų įmonių pagrindiniai duomenys
- 16 priedas. Paslaugų įmonių rūšiavimas pagal statusą
- 17 priedas. Paslaugų įmonių rūšiavimas pagal statusą ir apyvartas
- 18 priedas. Prekybos įmonių pagrindiniai duomenys
- 19 priedas. Prekybos įmonių rūšiavimas pagal statusą
- 20 priedas. Prekybos įmonių rūšiavimas pagal statusą ir apyvartas
- 21 priedas. Gamybinių įmonių finansinė atskaitomybė 2001-2005 m.
- 22 priedas. Sėkmingai veikiančių gamybinių įmonių (mažos apyvartos) bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.
- 23 priedas. Sėkmingai veikiančių gamybinių įmonių (didelės apyvartos) bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.
- 24 priedas. Paslaugų įmonių finansinė atskaitomybė 2001-2005 m.
- 25 priedas. Bankrutuojančių ar bankrutavusių paslaugų įmonių (mažos apyvartos) bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.
- 26 priedas. Bankrutuojančių ar bankrutavusių paslaugų įmonių (didelės apyvartos) bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.
- 27 priedas. Sėkmingai veikiančių paslaugų įmonių (mažos apyvartos) bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.
- 28 priedas. Sėkmingai veikiančių paslaugų įmonių (didelės apyvartos) bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.
- 29 priedas. Prekybos įmonių finansinė atskaitomybė 2001-2005 m.
- 30 priedas. Bankrutuojančių ar bankrutavusių prekybos įmonių bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m
- 31 priedas. Sėkmingai veikiančių prekybos įmonių bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m
- 32 priedas. Žodynas

ĮVADAS

Magistriniame darbe atliktas bankroto teisinės aplinkos, jo dinamikos bei bankroto prognozavimo modelių tinkamumo ir pritaikomumo Lietuvos įmonėms tyrimas.

Problema. Lietuva jau eilę metų veikia rinkos ekonomikos sąlygomis, o paskui augančią konkurenciją kaip šešėlis atėjo ir bankrotų banga. Teisinėje valstybėje šalia pagrindinių verslą reglamentuojančių įstatymų pradėjo veikti ir įmonių pasitraukimą iš rinkos ar gelbėjimą, reglamentuojantys įstatymai. Vienas įstatymas keičiamas kitu, dar papildomas ar patobulinamas, bet kyla klausimas kaip tai veikia konkretų ūkio subjektą ir ar iš viso veikia norima linkme. Mokslininkai jau seniai mėgina rasti dydį ar rodiklį, apibūdinantį įmonių būklę ir įvertinantį bankroto tikimybę: pradedant pavieniais koeficientais ir baigiant sudėtingomis matematiškai aprašytomis lygtimis su eile finansinių rodiklių. Šiandien mokslinėje literatūroje galima aptikti įvairiausių kokybinių ir kiekybinių modelių, skirtų bankroto tikimybei nustatyti. Tačiau, kuri naudoti? Kuris geriausiai ir tiksliausiai numato finansinę krizę? Klausimas atviras. Šiandien jau plačiai ir išsamiai mokslininkai ištyrė ir aptarė bankroto požymius, veiksnius ir priežastis, suformulavo ir pateikė įvairius bankroto kaip veiksnio apibrėžimus, sukūrė ir išbandė įvairius metodus ir modelius jam numatyti. Bet kuri iš jų turėtų naudoti finansų analitikas ar savo verslu besidomintis vadovas? Kita problema, su kuria susiduriama, yra tų pačių bankroto prognozavimo modelių prieštaravimas, t.y. įvairiuose šaltiniuose galima aptikti skirtingas to paties modelio variacijas, kuomet nesutampa modelį sudarantys koeficientai, konstantos ar tiesiog kritinių ribų reikšmės.

Tyrimo aktualumas. Nėra pagrindo tikėtis, kad augant ekonomikai įmonių bankrotų skaičius sumažės, vadinasi, neverta ir mąstyti, kad bankrotas kartu su savo neigiamomis pasekmėmis trauksis iš verslo aplinkos. Kiekvienas vadovas, siekdamas išvengti finansinės krizės, seka finansinių rodiklių pokyčius ir nori pastebėti krizės pradžią. Kaip papildomas ir gana informatyvus tokios analizės šaltinis gali būti bankroto prognozavimo modelių taikymas, atsižvelgiant į įmonės šakos ar jos pačios specifines sąlygas. Beje, įmonė nėra izoliuotas vienetas, jos ateitis domina ne tik vadovus, bet ir akcininkus, kreditorius, tiekėjus, investuotojus, todėl tinkamo bankroto prognozavimo modelio pasirinkimas gali padėti minėtiems subjektams priimant verslo sprendimus.

Tyrimo objektas – Lietuvos įmonių bankrotai bei jų prognozavimas teisiniu ir ekonominiu aspektu.

Tyrimo dalykas – bankrotą prognozuojančių modelių tinkamumas atskiroms Lietuvos įmonių grupėms.

Tyrimo tikslas – ištirti su bankrotais susijusią Lietuvos teisinę ir ekonominę aplinką bei ekonomiškai pagrįsti tinkamiausius tirtomis sąlygomis bankroto prognozavimo modelius atskiroms įmonių grupėms.

Tyrimo uždaviniai:

- išanalizuoti bankroto reiškinį teoriniame lygmenyje;
- atlikti palyginamąją Lietuvos bankrotų įstatyminės bazės analizę;
- išanalizuoti statistinį bankrotų dinamikos pokytį ir jų priežastis;
- įvertinti Lietuvos makroekonominių veiksnių sąryšius su įmonių bankrotų dinamika;
- parinkti tinkamiausius bankroto prognozavimo modelius atskiroms įmonių grupėms.

Mokslinė hipotezė – nėra vieno universalaus, tinkančio visoms įmonėms bankroto prognozavimo modelio.

Nagrinėjant pasirinktą temą ir siekiant atsakyti į iškeltus uždavinius buvo išanalizuota mokslinė lietuvių ir užsienio autorių literatūra (pateikiama literatūros sąrašė), atliktas jos sisteminimas, vertinimas ir apibendrinimas, siekiant išskirti esminius tyrimo tematiką atspindinčius dalykus. Išnagrinėta Lietuvos įmonių bankroto įstatyminė bazė, atlikta palyginamoji šių įstatymų analizė, pateiktos apibendrinančios išvados. Tyrinėjami statistiniai duomenys, susiję su Lietuvos įmonių bankrotais, atlikta jų dinaminė analizė, aptartos esminių pokyčių priežastys, pateikti apibendrinimai. Atrinkti makroekonominiai rodikliai, atspindintys šalies būklę, situaciją, susijusią su verslo įmonėmis, bei kiekybinę ir demografinę padėtį šalyje. Atlikti porinės koreliacijos ir regresijos skaičiavimai (patikrinti remiantis iškeltomis statistinėmis hipotezėmis), siekiant nustatyti ar yra tarp pasirinktų makroekonominių rodiklių ir bankrotų skaičiaus tarpusavio ryšiai ir jei taip, tai kaip rodiklių pokytis įtakos bankrotų dinamiką ateityje. Išskirti reikšmingiausi rodikliai, turintys glaudų ryšį su bankrotų skaičiaus pokyčiu, ir pagal juos atliktas bankrotų skaičiaus šalyje prognozavimas (trendo funkcija). Išanalizuotos ir susistemintos specialistų prognozės apie makroekonominių rodiklių pokyčius 2007-2009 m. Tiriamojoje dalyje atlikta palyginamoji bankroto prognozavimo modelių analizė. Tyrimui iš visos Lietuvos atsitiktinai pasirinkta penkiasdešimt įmonių, iš kurių aštuoniolika veikia gamybos sektoriuje (dešimt sėkmingai veikiančių ir aštuonios bankrutuojančios ar bankrutavusios), dvidešimt teikia paslaugas (dešimt sėkmingai veikiančių ir dešimt bankrutuojančios ar bankrutavusios) ir dvylika užsiima prekyba (šešios veikia sėkmingai ir šešios yra bankrutuojančios ar bankrutavusios). Įmonės taip pat buvo sugrupuotos pagal metinių pardavimų apimtį į smulkias ir stambias. Tyrimas atliktas remiantis pasirinktų įmonių penkerių metų laikotarpio (2001-2005 m.) finansinėmis atskaitomis. Kiekvienai įmonei apskaičiuota bankroto grėsmė pagal pasirinktus devynis bankroto prognozavimo modelius. Mokslinėje literatūroje pateikiami įvairūs bankroto prognozavimo modeliai, iš kurių buvo atrinkti tie, kuriuos galima pritaikyti naudojantis įmonės balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos

duomenimis. Tiriamajame darbe, pasirinktų įmonių bankroto tikimybei nustatyti, buvo panaudoti šie bankroto prognozavimo modeliai: trys Altman modeliai, Springate, Lis, Fulmer, Zmijewski, Tafler ir bankroto rizikos vertinimas. Dažniausiai literatūroje kaip tinkamiausi modeliai bankroto prognozavimui yra siūlomi Altman modeliai, tačiau nepateikiami jų patikimumą patvirtinantys argumentai, todėl tyrime atlikta modelių palyginamoji analizė, siekiant atrinkti tuos modelius, kurie realiausiai parodo situaciją ir anksčiausiai įspėja apie bankroto grėsmės riziką, t.y. atliktu tyrimu siekiama patikrinti iškeltą hipotezę, kad nėra vieno universalaus, tinkančio visoms įmonėms bankroto prognozavimo modelio. Atlikus bankroto prognozavimo rodiklių skaičiavimus pagal pasirinktus modelius visoms, tiek sėkmingai veikiančioms, tiek bankrutuojančioms ar bankrutavusioms, įmonėms ir palyginus gautus rezultatus galima nustatyti, kuris modelis kuriai įmonių grupei geriausiai tinka atliekant bankroto grėsmės vertinimą. Atlikta palyginamoji bankroto prognozavimo modelių analizė, leidžia suformuluoti pagrįstas išvadas dėl tinkamiausio modelio tam tikrai įmonių grupei ir rekomendacijas dėl tolimesnės tyrimo plėtros bei gautų rezultatų panaudojimo perspektyvų.

Naujumas. Paskutinis Įmonių bankroto įstatymas ir jo pataisos išleisti tik prieš kelis metus, todėl iki šiol nebuvo atlikta (arba nėra publikuota moksliniuose leidiniuose) išsami bankrotą reglamentuojančių įstatymų palyginamoji analizė, akcentuojant esminius pasikeitimus. Remiantis atliktais statistiniais makroekonominių rodiklių ir bankrotų skaičiaus skaičiavimais, nustatyta, kurie rodikliai labiausiai susiję su bankrotais ir kurie leidžia numatyti bankrotų tendencijas ateityje. Atliktas tyrimas, t.y. palyginamoji bankroto prognozavimo modelių analizė, kurios dėka nustatyta kokie modeliai geriausiai nusako bankroto grėsmę tam tikrai įmonių grupei. Šis tyrimas yra naujas požiūris į bankroto prognozavimo modelių tinkamumą Lietuvos įmonėms. Studijuotoje mokslinėje literatūroje nebuvo aptikta analogiškos analizės, todėl šis tyrimas reikalauja tolimesnio tikrinimo ir tobulinimo.

Teorinis ir praktinis rezultatų reikšmingumas. Atliktas tyrimas yra reikšmingas teoriniu aspektu, kadangi pateikiamas naujas požiūris į bankroto prognozavimo modelius. Praktiniu atžvilgiu, šis tyrimas svarbus tuo, kad sėkminga įmonės veikla besidomintys savininkai, vadovai, investuotojai, kreditoriai ir kiti susiję asmenys galės naudoti konkretų modelį bankroto grėsmei numatyti, priklausomai nuo to kokioje srityje įmonė plėtoja veiklą. Šį tyrimą reikėtų išplėsti analizuojant daugiau įmonių ir papildomai patikrinant gautas išvadas.

1. ĮMONĖS BANKROTAS IR JO PROGNOZAVIMO MODELIŲ ANALIZĖ TEORINIŲ ASPEKTU

1.1 Bankroto samprata ir jos traktavimas mokslinėje literatūroje

Įmonių veikloje visada buvo ir yra įvairių rizikos rūšių. Jų ypač daugėja plečiantis rinkoms ir didėjant konkurencijai. Objektīvus situacijos įvertinimas, gebėjimas nustatyti riziką, laiku priimti teisingi sprendimai finansų, investicijų, technikos ir technologijų, darbo organizavimo, naujų produktų ir paslaugų kūrimo bei kitose srityse yra svarbios prielaidos užtikrinti įmonės veiklos stabilumą ir tęstinumą. Kartais dėl vieno neteisingo sprendimo net ir gerai dirbanti įmonė gali atsidurti prie bankroto ribos¹.

Bankrotas skirtingais istorijos laikotarpiais įvairiuose šalyse buvo suprantamas nevienodai. Žodis „bankrotas“ (itališkai *banca rotta*) yra kilęs iš viduramžių Italijos miestuose gyvavusio papročio - laužyti prasiskolinusio ir pabėgusio bankininko ar pirklio suolus². Itališkas terminas „*banca rotta*“ pažodžiui reiškia „sudaužytas stalas“, o perkeltine prasme – negalėjimas sumokėti skolų, bankrotą.

Įvairiuose šaltiniuose bankrotas apibrėžiamas nevienodai, pavyzdžiui Oksfordo žodyne teigiama, kad bankrotas – tai asmuo ar kompanija, teismo pripažinta negalinčia padengti savo skolų. Anot P. Auštrevičiaus, bankrotas – tai negalėjimas išmokėti skolų arba tai asmuo, patyręs finansinį krachą. C. Pass bankrotą apibrėžia kaip situaciją, kai asmens ar įmonės įsipareigojimai kreditoriams pranoksta aktyvus³. R. Sneiderė⁴ teigia, kad „bankroto“ terminas reiškia nemokumo situacijos sprendimą, t.y. skolininko likvidavimą ir kreditoriaus reikalavimo apmokėjimą. Tuo tarpu V. Charitanovas⁵ įsitikinęs, kad bankrotas – rinkos mechanizmo užtikrinimo pagrindas, stovintis vienoje vietoje su konkurencijos ir nuosavybės į kapitalą įteisinimu.

Visi aukščiau pateikti apibrėžimai skiriasi, tačiau apibendrinus galima teigti, kad bankrotas – tai situacija, kai fizinis ar juridinis asmuo negali padengti savo skolų.

Jei įmonė tampa nemoki, jai gresia bankrotas. Kiekvienoje šalyje nemokumo ir bankroto procesai yra reguliuojami atitinkamų šalies įstatyminių aktų. Lietuvos Respublikos bankroto įstatyme⁶ pateikiamas toks bankroto apibūdinimas: „*Bankrotas – nemokios įmonės būseną, kai*

¹ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 421.

² Baird, D.G. (1993). *The Elements of Bankruptcy*. New York: The Foundations Press, p. 4.

³ Sakalas, A., Virbickaitė R. (2003). Bankroto teorija ir praktika. *Inžinerinė ekonomika*, 2(33), p. 106.

⁴ Sneiderė, R. (2005). Analysis of Bankruptcy Prediction Models. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 223.

⁵ Charitanovas, V. (2004). Įmonių bankroto prevencija: metodologinis aspektas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 30, p. 67.

⁶ Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 2001 m. kovo 20 d. Nr. IX – 216.

įmonei teisme yra iškelta bankroto byla arba kreditoriai įmonėje vykdo bankroto procedūras ne teismo tvarka“.

Remiantis įvairiais mokslo atstovų vertinimais galima suformuluoti dvi skirtingas bankroto traktuotes:

1. Bankrotas kaip neigiamas reiškinys. Jis sukelia daug neigiamų padarinių ne tik pačiai įmonei ir jos darbuotojams, bet ir kitoms įmonėms bei institucijoms, valstybei ir visuomenei. Įrodyta, kad įmonių bankrotai yra pavojingi šalies ekonomikai, nes bankrutuoja seniai susikūrusios, turinčios senas tradicijas, palyginti didelės įmonės, kuriose dirba daug žmonių. Tuo tarpu kuriasi naujos mažos įmonės su nedaug darbuotojų, neturinčios gamybos organizavimo ir valdymo įgūdžių, nepakankamai vertinančios rinkotyro reikšmę ir t.t. Įmonių bankrotas sukelia daug ekonominių ir socialinių problemų valstybės mastu, nes įmonių bankroto sukeltas problemas neretai tenka spręsti valstybei⁷. Bankroto žala labiausiai sietina su socialinėmis bankrutuojančių įmonių darbuotojų problemomis. Tačiau išvystytos ir paklausios darbo rinkos šalyse šie rūpesčiai žymiai supaprastėja, nors reikia pripažinti, kad žemos kompetencijos darbo jėgai tai skausminga problema⁸.

2. Bankrotas kaip teigiamas reiškinys: bankrutuoja nemokančios dirbti įmonės; laiku paskelbtas bankrotas leidžia, pardavus turtą, sugražinti pinigus kreditoriams, apmokėti skolas; įmonė pakeičia savininką, asortimentą ir toliau sėkmingai veikia.

G. Savickaja⁹ pateikia tris bankrutuojančių įmonių grupes:

- 1) nesėkmingas – priskiriamos tos įmonės, kurios bankrutuoja dėl nenumatytų aplinkybių (pvz., dėl stichinių nelaimių, šalies politinio nestabilumo, krizių, skolininkų ir kt.). Šalies vyriausybė turi suteikti pagalbą šios grupės įmonėms, kad jos išeitų iš krizinės situacijos;
- 2) melagingas – priskiriamos tos įmonės, kurios sąmoningai stengiasi nuslėpti turimą turtą, kad išvengtų sumokėti skolas kreditoriams. Tokių įmonių bankrotai turėtų būti griežtai baudžiami;
- 3) neatsargias, kurios bankrutuoja dėl rizikingų operacijų vykdymo ir neefektyvaus darbo. Šios grupės įmonėse prie bankroto artėjama pamažu, todėl labai svarbu atlikti įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų rodiklių analizę.

Su rimtomis finansinėmis problemomis gali susidurti ne tik įmonės, bet ir asmenys, neužsiimantys verslu. Atsiradus galimybei fiziniams asmenims lengvai naudotis kreditu, susidaro reali galimybė šiems tapti nemokiais¹⁰. Tačiau Lietuvoje kol kas nėra teisės aktų reglamentuojančių fizinių asmenų nemokumą.

⁷ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 421-422.

⁸ Sakalas, A., Virbickaitė, R. (2003). Bankroto teorija ir praktika. *Inžinerinė ekonomika*, 2(33), p. 107.

⁹ Савицкая, Г. В. (2003). *Экономический анализ*. Учебник. 8-е издание, переработанное. Москва: Новое знание, с. 607-608.

¹⁰ Narvilas, V. (2005). *Nemokumo sistemos formavimasis Lietuvoje – faktai, problemos ir prioritetai*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2, p. 61.

1.2 Bankroto ryšys su finansine ir ekonomine įmonės krize

Šiandien jau nebekyla klausimas „ar“ verslas patirs krizę, greičiau yra užduodamas klausimas „kada“, „kokia tai bus krizė“ ir „kaip pasiruošti“ įmonei įveikti gresiančias nesėkmes. Nors daugelis vadovų pripažįsta, kad su krizėmis gali susidurti faktiškai kiekviena verslo įmonė, daugelis iš jų nesiima konkrečių veiksmų išvengti krizinės situacijos. Įmonės daug laiko skiria finansinio augimo ir sėkmės planavimui. Rengiant strateginius planus, dažnai yra neįtraukiamas krizių diagnostavimo ir valdymo etapas. Tokiu būdu vadovai nebepagalvoja ir nebepasiruošia galimoms pasekmėms, kas neretai priveda įmones prie visuotinio žlugimo.

Problema yra ta, kad daugelyje įmonių vis dar egzistuoja požiūris į verslą, kaip į amžinai gyvuojančią organizaciją, kuriai yra reikalingi tik vystimosi planai. Ignoruodamos nesėkmės galimybę, įmonės negali išvengti neigiamų padarinių ar juos kontroliuoti. Viena iš įmonių žlugimo priežasčių ir yra ta, kad vadovai nenumato nesėkmių atsiradimo galimybes. Pasak R. Maynard, sprendimai yra racionalesni ir teisingesni tose įmonėse, kuriose egzistuoja krizių valdymo planai. Šis teiginys paremtas tuo, kad sprendimus priimti stresinėse situacijose yra sunkiau, nei turint iš anksto numatytas krizių prevencijos programas. Krizės atveju laikas ekonominiu požiūriu vertinamas kitaip - įmonės ateities planai tampa abstraktūs, nes krizinės būklės įmonė gali neturėti ateities¹¹.

Ekonominių ir finansinių krizių pasekmės gali būti įmonių bankrotas ar jų savarankiškumo praradimas¹². Įmonių bankrotas yra normalus reiškinys rinkos ekonomikoje - įmonė, kuri neatitinka aplinkos, turi arba prisitaikyti ir išnaudoti visus savo privalumus, arba išnykti iš rinkos. Visuotinai pripažinta, kad dažniausiai įmonės bankrotas daugybės subjektų, taip pat ir valstybės, požiūriu yra blogesnė išeitis nei jo išvengimas. Dėl to ir aktualus antikrizinis įmonės valdymas. Antikrizinio valdymo ypatumus palyginus su įprastu valdymu galima teigti, kad jis privalo įgyti nuosavą „nišą“ valdymo teorijoje ir praktikoje¹³.

Besikeičiančiai įmonei visada yra galimybė išvengti žlugimo, ir svarbų vaidmenį čia vaidina krizinė situacija. Ji gali išsivystyti visose įmonės gyvavimo fazėse. Jei krizė yra išsprendžiama, tai atsiranda galimybė stabilizuoti įmonės veiklą ir vėl normaliai vystytis¹⁴.

Savalaikė, išsami įmonės krizinių situacijų diagnostika gali padėti išvengti jos bankroto, nes ji padeda efektyviai valdyti įmonės finansinius išteklius. Remiantis įmonės krizinių situacijų diagnostika, priimami pagrįsti investiciniai ir finansiniai sprendimai, įvertinami įmonės turimi

---

¹¹ Crisis, W.P. (1996). *Management in a Small Business: A Tale of Two Solicitors Firms*. Journal of Career Development International.

¹² Valackienė A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas*. Kaunas: Technologija, p. 82.

¹³ Garškienė, A., Garškaitė, K. (2005). *Antikrizinio valdymo turinys: esmė, tikslai ir priemonės*. Verslas: teorija ir praktika, IV (1), p. 45.

¹⁴ Sakalas, A., Savanevičienė, A. (2003). *Įmonių krizių vadyba*. Kaunas: Technologija, 2003, p. 13.

ištekliai, nustatomos jų naudojimo tendencijos, parengiamos įmonės tolesnės raidos prognozės. Įmonės, kuriose gerai organizuota analitinė veikla, gali anksčiau nustatyti artėjančią krizę, operatyviai į ją reaguoti ir sumažinti jos tikimybę. Ekonominę ligą lengviau gydyti anksčiau ją išaiškinus ir anksčiau pradėjus gydymą. Todėl svarbu laiku parinkti konkretų diagnozavimo modelį ir numatyti įmonės veiklos kritinius veiksnius¹⁵.

Antikrizinio valdymo poreikis atsiranda ne tik besivystančioje ekonomikoje, bet ir išsivysčiusių šalių rinkos ekonomikose. Ypatingas antikrizinio valdymo vaidmuo tenka finansų vadybai, valdančiai finansų srautus ir priimančiai sprendimus¹⁶.

Krizė yra neatsiejama ūkinės finansinės veiklos dalis. Svarbu išsiaiškinti krizės veiksnius, įvertinti krizinę situaciją ir ją valdyti¹⁷. Krizės židinyje dažnai yra lokalus, tačiau laiku nepastebėti požymiai gali apimti ir visą sistemą. Bankrotas yra paskutinė krizinės situacijos stadija, reiškianti sistemos žlugimą¹⁸.

Įmonės krizės samprata pagal savo reikšmingumo lygį gali skirtis, pavyzdžiui W. P. Crisis¹⁹ išskiria trijų rūšių krizes, kurios apibrėžiamos laike: tai būtų netikėtos krizės, t.y. tos, kurios iškyla be perspėjimo, jų negalima numatyti ir neįmanoma paruošti detalaus plano iš anksto. Kita grupė - išskylančios krizės, kurios ateina netikėtai, bet yra daugiau nuspėjamos ir šiuo atveju yra sunku nustatyti ir užkirsti kelią priežastims, kurios nurodo ateinančią krizę. Ir trečia grupė – tai ilgalaikės krizės dažniausiai besitęsiančios savaitėmis, mėnesiais ar net metais. Jas dažnai lydi paskolos, tuščia spekuliacija.

Panašų krizių sugrupavimą atliko ir S. Cutlip, kuris visas krizes taip pat suskirstė į tris grupes, tik apibrėžė kiek kitaip²⁰. Netikėtos krizės, pasak S. Cutlip, yra tos, kurių neįmanoma numatyti ir planuoti jų prevencijos. Tokioms krizėms jis priskiria įvairius techninius gedimus, nelaimingus atsitikimus, gaisrus, organizacijos vadovo žūtį ir pan. Į tokias krizes galima tik reaguoti ir rekomenduotina, kuo greičiau. Antrai grupei priskiriamos išaugančios krizės: tai ilgainiui besiformuojančios krizės, kurių požymius galima numatyti iš anksto, taigi šiuo atveju pagrindinis veiksmų planavimo ir vadybos tikslas yra tinkamai įvertinti augančią krizę ir ją suvaldyti taip, kad neįvyktų kritinės situacijos. Šiai grupei dažniausiai yra priskiriamos tos krizės, kurių pamatas yra socialinės problemos, neramumai ar konfliktai. Galiausiai trečia grupė apima nuolatines krizes, kurios gali trukti mėnesius ar metus, nepaisant pastangų jas suvaldyti.

¹⁵ Englewood Cliffs Darling, J. (1998). Crisis management: Prevention, diagnosis and intervention . *Journal of Leadership and Organization Development*.

¹⁶ Garškienė, A., Garškaitė, K. (2005). *Antikrizinio valdymo turinys: esmė, tikslai ir priemonės*. Verslas: teorija ir praktika, IV (1), p. 45.

¹⁷ Liučvaitis, S. (2003). Rizikos valdymas ir jos analizės svarba verslo plėtotei. *Verslas: teorija ir praktika*, IV(1), p. 25.

¹⁸ Sakalas, A., Savanevičienė, A. (2003). *Įmonių krizių vadyba*. Kaunas: Technologija, 2003, p. 13.

¹⁹ Crisis, W.P. (1996). *Management in a Small Business: A Tale of Two Solicitors Firms*. Journal of Career Development International.

²⁰ Englewood Cliffs Darling, J. (1998). Crisis management: Prevention, diagnosis and intervention . *Journal of Leadership and Organization Development*.

S. Finkas krizes grupuoja atsižvelgdamas į pačios krizės įmonėje vystimosi stadijas. Jo nuomone, kiekviena krizinė situacija susideda iš keturių skirtingų ir konkrečiai apibrėžtų stadijų, t.y. pradinė krizės stadija - daugeliu atveju yra kritinis taškas. Šioje stadijoje vadovų, vadybininkų uždavinys – pastebėti ir pažinti krizės požymius kuo anksčiau, neleisti įvykiams plėtotis nepageidaujama linkme, kad problema netaptų gili, aštri. Toliau pereinama į gilią krizės stadiją, kurioje jau patiriamas tam tikras nuostolis. Svarbiausias dalykas šioje stadijoje yra išlaikyti įvykių kontrolę, surasti galimybę paveikti krizės atsiradimo šaltinius. Chroniškos krizės stadijoje padariniai tampa akivaizdūs: gali atsirasti didelių finansinių sunkumų, iškilti bankrotas. Galiausiai ateina išsprendimo (išėjimo iš krizės) stadija, tai yra verslo „pasveikimo“ stadija²¹.

A. Krystekas, kaip ir S. Finkas, krizės stadijas skiria atsižvelgdamas į jų vystimąsi. Pirmoji yra potencialios krizės stadija – kai dar nėra aiškių krizės požymių ir įmonės būklė yra įprasta. Vėliau seka latentinė (nepastebima) – kai krizės požymiai jau atsiradę, tačiau yra užslėpti ir galiausiai įmonė atsiduria tokioje situacijoje, kai yra gili, įveikiama krizė, t.y. kai aiškiai jaučiamas neigiamas krizės poveikis ir reikalingos veiksmingos problemos sprendimo priemonės, arba kai yra gili, neįveikiama krizės stadija, t.y. nesiimant tam tikrų priemonių krizės plėtros procesas baigiasi įmonės bankrotu, likvidavimu²².

J. Argenti taip pat panašiu principu formuoja tris krizės stadijas, pradedant nuo nepastebimos krizės stadijos, kai pastebimi valdymo struktūros defektai, silpnas finansinis funkcionavimas. Paskui pereinama į finansinio nestabilumo stadiją, kai prarandamas ryšys su rinka, klientais, patiriami dideli nuostoliai, blogėja finansiniai rezultatai. Trečioje stadijoje, t.y. akivaizdžios krizės stadijoje, joks kritinės būklės neigimas ar nereali apskaita negali sustabdyti žlugimo²¹.

M. Miulerio nuomone, reikėtų išskirti tris krizės stadijas, priklausomai nuo to kas sukėlė krizinę situaciją, pavyzdžiui, strategijos krizė reiškia, kad įmonės plėtotės potencialas yra išnaudotas ir/arba nėra galimybių jį atkurti. Priežastis gali būti neplėtojamas technologinis procesas, neadekvati marketingo strategija. Gali būti rezultatų krizė – kai įmonė turi nuostolių ir artėja prie biudžeto deficito. Krizės priežastys: nepakankamas operatyvių priemonių ir valdymo veiksmingumas. Galiausiai likvidumo krizė reiškia, kad didėjant nuostoliams įmonei gresia nemokumas arba ji jau yra nemoki²⁰.

Z. Aivazianas ir V. Kiričenko²³ išskiria krizių stadijas sekdami įmonių finansinės veiklos blogėjimo seką. Pirmoje stadijoje – rentabilumo ir pelno apimčių sumažėjimas - problemos sprendžiamos keičiant strateginį (restruktūrizuojama įmonė) ir taktinį (mažinamos sąnaudos, didinamas našumas) valdymą. Antroje stadijoje – gamybos nuostolingumas - problemos

²¹ Garškaitė, K. (2002). Įmonės krizės stadijų analizė. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, II (2), p. 76-82.

²² Altman, E.I. (1983). *Corporate Financial Distress. A Complete Guide to Predicting, Avoiding and Dealing with Bankruptcy*. New York: The Foundations Press, p. 112-114.

²³ Айвазян, З., Кириченко, В. (1999). *Антикризисное управление*. ПТПУ, с. 53.

sprendžiamos keičiant strateginį valdymą. Trečioji stadija susijusi su rezervinių fondų išsekimu ar stoka. Problemos sprendžiamos operatyvinėmis priemonėmis, siekiama stabilizuoti įmonės finansinę būklę ir rasti lėšų įmonei restruktūrizuoti. Galiausiai ketvirtoji stadija – nemokumas.

I. A. Blankas²⁴ išskyrė įmonės krizės stadijas, remdamasis panašiais principais kaip ir Z. Aivazianas ir V. Kiričenko. Pirmiausiai jis numato lengvą krizę, kai yra mažėjantis grynųjų pinigų srautų likvidumas, finansinės nepriklausomybės koeficientas, didėjantys trumpalaikiai finansiniai išpareigojimai. Paskui įmonę ištinka gili krizė, kuriai būdingas neigiamas grynųjų pinigų srautas, mažėjanti įmonės rinkos vertė, mokumo koeficientas. Trečioje stadijoje - finansinė katastrofa – absoliutus nemokumas, kadangi nėra piniginių aktyvų.

Užsienio autoriai krizes skirsto remdamiesi keturiais pagrindiniais principais: atsižvelgdami į laiko veiksnį, pačios krizės vystimosi stadijas, veiksnius sukeliančius krizines įmonių situacijas ir susiedami krizių etapus su įmonės finansinės situacijos blogėjimu.

Naudojantis ankstyvos krizės diagnozės metodais, jau šiame etape įmanoma paveikti krizės eigą. Krizei pereinant į aktualią stadiją, simptomai pasirodo staigiai, ir tada yra reikalingas greitas reagavimas. Bandytas įveikti krizę reikalauja didelio įmonės potencialo, pastangų, susitelkimo, sugebėjimo keistis. Kapitalo ir lėšų nukreipimas į atsiradusią krizinę situaciją gali sukelti nestabilumą ir pažeisti visą sistemą. Pagrindinė priežastis, dėl ko yra svarbu pastebėti pirmuosius krizės simptomus, yra ta, kad potencialios krizės stadijoje situacija yra daug lengviau valdoma ir lieka laiko pagrįstiems sprendimams priimti. Aktualios krizės stadijoje valdymas yra siejamas tik jau su pačių nuostolių kontrole. Tačiau nuostoliai jau yra patirti²⁵.

Pasak J. Bivainio²⁶, dominuoja dvi krizės suvokimo koncepcijos: pirma – siekis išlikti, kai krizė suvokiama kaip grėsmė, kaip išlikimo problema, kaip žlugimo prielaida. Toks neigiamas krizės akcentas formuoja atitinkamas priemones atkurti iki krizinę būklę; antra - siekis atsinaujinti, kai krizė suvokiama kaip būtinybė pertvarkyti įmonės strategiją, eliminuoti neracionalius fragmentus, pagrįsti tikslus ir jų įgyvendinimo veiksmus. Todėl priemonės pakeisti krizinę situaciją yra traktuojamos ne kaip kova su krize, o kaip teigiami įmonės strategijos pokyčiai. Tokį požiūrį į krizes, sukeliančias finansinių sunkumų, galima atskirti kaip turinčias teigiamas ir neigiamas pasekmes įmonei. Įmonės krizės, kaip ir bankrotai, turi destruktinį poveikį. Retai į krizę žiūrima kaip į įmonės atsinaujinimo galimybę²⁷. Nepaisant neigiamų krizės padarinių, vis daugiau autorių pabrėžia teigiamą krizės reikšmę. Jie apibūdina krizių valdymą kaip žinomų priemonių formavimą,

²⁴ Бланк, И. А. (1999). *Основы финансового менеджмента* (I). К.: Ника-центр, с. 81.

²⁵ Englewood Cliffs Darling, J. (1998). Crisis management: Prevention, diagnosis and intervention. *Journal of Leadership and Organization Development*.

²⁶ Bivainis, J., Tamošiūnas, A. (2003). Enterprise Restructuring Programines. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 27, p. 22.

²⁷ Sakalas, A., Savanevičienė, A. (2003). *Įmonių krizių vadyba*. Kaunas: Technologija, p. 17.

kurios informuos apie artėjantį pokyčių tašką ir leis pasirinkti naują vystimosi sritį. I. Vilimaitė²⁸ kaip teigiamus krizės ypatumus pabrėžia tai, kad krizė priverčia organizaciją keistis ir kad skatina organizaciją mokytis iš savo patirties.

Pasak I. Vilimaitės, krizė yra natūralus ir neišvengiamas organizacijos gyvavimo ciklo etapas, be kurio ji negalėtų tobulėti ir eiti pirmyn. Tačiau kompanijos, kodifikuodamos savo sėkmės receptą, susikuria nesėkmių receptą, kuris lemia krizę. Ir tik tada, kai organizacija pripažįsta, kad padėtis kritinė ir reikia ką nors daryti, ji pradeda keistis. Krizė, kilusi dėl pokyčių trūkumo, pati juos išprovokuoja, taip tarsi patvirtindama posakį „nuo ko susirgai, tuo ir gydykis“.

Kitas teigiamas krizės aspektas yra tas, kad ji skatina organizaciją mokytis iš savo pačios patirties. Organizacija priverčia „aktyviai dirbti su savo patirtimi“, analizuoti ir vertinti praeities mąstymą bei veiksmus, kelti sau klausimus, kodėl tam tikri sprendimai pavyko ar nepavyko, dėl ko ištiko krizė, kas padėjo ar apsunkino jos sprendimą²⁹.

Krizių procesas dažnai atrodo kaip rungtynės tarp įmonės ir jos aplinkos. Įmonės vadovai stengiasi numatyti aplinkos pokyčius ir panaudoti juos įmonės pranašumui. Kadangi aplinka nuolat keičiasi, visuomet yra naujų kliūčių stabdančių įmonės pažangą³⁰.

Bankrutuojančių įmonių vadovai, kaip rodo daugelio įmonių praktika, nesugeba planuoti įmonių veiklos arba net visiškai jos neplanuoja. Jeigu įmonės veikla neplanuojama, vadinasi, neįvertinami vidiniai ir išoriniai veiksniai, darantys jai įtaką, nenustatomi pakeitimai, kuriuos reikėtų padaryti ateityje. Kai reikia padaryti iš anksto neplanuotus pakeitimus, jiems atlikti, kaip taisyklė, pritrūksta laiko.

Anot M. Jėčiuvienės, daugelis vadovų nekreipia reikiamo dėmesio finansinei informacijai. Jeigu vadovai gauna pavėluotą arba pasenusią informaciją, tai ji negali būti panaudota sprendimams priimti. Vadinasi, ji negali būti laiku panaudota blogai finansinei būklei pagerinti. Neigiamą poveikį sprendimų priėmimui, o tuo pačiu įmonės finansinei būklei, turi nesusisteminta ir perteklinė informacija. Tokią informaciją sunku apibendrinti ir ja remiantis daryti teisingas išvadas.

Bankrotai dažniau vyksta tose įmonėse, kuriose nėra vidinės kontrolės sistemos (arba yra labai silpna) ir kuriose neatliekama finansinė analizė. Manoma, kad kiekvienas įmonės vadovas turi turėti „analitinį mąstymą“, tam tikrą supratimą apie pelningumą, mokumą, kapitalo struktūrą, pinigų srautus ir kitus finansinius rodiklius.

Jeigu įmonė patiria nuostolius, vadinasi, jai gresia nemokumas. Dėl nuostolių prarandamos galimybės plėsti gamybą, pakeisti pasenusius įrengimus ir technologijas. Įmonių vadovai turi nuolat stebėti kapitalo struktūrą - finansinį svertą, kurio reikiamas dydis garantuoja veiklos stabilumą.

---

²⁸ Vilimaitė, I. (2000). *Tegyvuoja krizė! Vadovo pasaulis*, 6, p. 24.

²⁹ Kvederavičius, L., Lodienė, D. (2002). Pokyčiai ir organizacijos sėkmė. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 24, p. 116.

³⁰ Jėčiuvienė, M. (2003). Aspects of Crises Management. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 26, p. 105.

Skirtingos priežastys sąlygoja skirtingų krizės įveikimo strategijų pasirinkimą, todėl teigiamai vertinamas bandymas klasifikuoti krizių priežastis.

Apibendrinant galima teigti, kad tiksliai apibrėžti krizės sampratą ir jos rūšis yra gana keblu, nes tai priklauso nuo krizės sureikšminimo lygio. Dažniausiai krizė suprantama kaip tam tikrų veiksnių sąlygotas kritinis momentas. Taigi krizinių situacijų diagnostikos tikslas - nuolat nagrinėti įmonės veiklą tiek dabarties, tiek ateities požiūriu ir numatyti strategines permainas, kad įmonė žengtų į įsivaizduojamą ateitį sėkmingai.

1.3 Įmonės krizės ir bankroto atsiradimo priežasčių bei požymių analizė

Įmonės vystosi sudėtingoje, nuolat besikeičiančioje aplinkoje. Ne visos įmonės, susidūrusios su sunkumais – su krizine situacija, sugeba su tuo susidoroti ir bankrutuoja. Krizių ir bankrotų priežastis galima nagrinėti pagal jų kilmę, t.y. atsižvelgiant į endogenines priežastis, esančias vidinėje organizacijos įtakos srityje (nesėkminga organizacijos vadyba, ekonominės, personalo, finansų strategijos klaidos ir kt.) ir egzogenines priežastis, kylančias už organizacijos ribų, esančias netiesioginio poveikio lauke (organizacijos technologinė, ekonominė, konkurencinė, socialinė, visuomeninė, teisinė aplinka)³¹.

I. A. Blankas³² skiria vidinius ir išorinius įmonės mokumą veikiančius veiksnius. Prie vidinių veiksnių jis priskiria veiksnius, susijusius su ekonomine veikla – efektyvaus marketingo stoka, neracionali kaštų struktūra, nepakankama produkcijos diversifikacija ir netinkama produkcijos vadyba; investicine veikla – užsitęsęs produkcijos tobulinimo procesas, neekonomiškas investicijų panaudojimas; finansine veikla – žemas turto likvidumas, didelė skolinto kapitalo dalis, skolinių įsipareigojimų augimas, neefektyvus finansų valdymas. Kaip išorinius veiksnius jis išskiria šalies bendro vystymosi socio-ekonominius veiksnius: BVP mažėjimas, infliacijos augimas, mokesčių sistemos nestabilumas, perkamos galios mažėjimas, nedarbo augimas; rinkos veiksnius: paklausos mažėjimas, monopolijų sustiprėjimas, valiutos rinkų nestabilumas; kitus veiksnius: politinis nestabilumas, gamtinės katastrofos, pablogėjusi kriminalinė situacija.

A. Sakalas ir A. Savanevičienė³³ prie išorinių priežasčių priskiria nepalankią konjunktūrą, rinkos prisotinimą, pakitusią vartotojų elgseną, politinę, teisinę aplinką, technikos, technologijos lygį, perkamąją galią ir daugelį kitų veiksnių.

Išoriniai veiksniai - tai sąlygos, kurių firma paprastai negali pakeisti, tačiau privalo įvertinti, nes jos daro tam tikrą įtaką įmonės ekonominiams rodikliams. Valstybės politikos ir valdymo struktūros stabilumas teigiamai veikia tiek šalies, tiek kiekvienos įmonės ekonomikos plėtotę.

³¹ Valackienė, A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas*. Kaunas: Technologija, p. 11.

³² Бланк, И. А. (1999). *Основы финансового менеджмента* (I). К.: Ника-центр, с. 286-289.

³³ Sakalas, A., Savanevičienė, A. (2003). *Įmonių krizių vadyba*. Kaunas: Technologija, p. 17.

Didelę reikšmę turi teisinė sistema. Šalies įstatymai ir norminiai aktai reguliuoja ir reglamentuoja ekonominius santykius, daro įtaką įvairaus lygio sprendimams. Kaip pavyzdį S. Liučvaitis³⁴ nurodo, jog palankūs įstatymai skatina tarptautinę prekybą, užsienio investicijų pritraukimą, bendrų įmonių steigimą ir pan. Nuo šalies ekonomikos būklės priklauso gyventojų pajamų dydis ir dinamika, nedarbo lygis, o tai lemia gyventojų perkamąją galią.

P. Zakarevičius³⁵ prie pagrindinių išorės priežasčių priskiria: naujus mokslo atradimus, iš esmės keičiančius produktų ir paslaugų gamyboje naudojamus medžiagas, įrengimus, aparatūrą, įrangą, technologinius procesus, informacijos panaudojimo galimybes ir pan.; globalinius pasikeitimus visuomeniniuose pasaulio vystymosi procesuose, keičiančius socialinius - politinius santykius tarp valstybių, politinių aljansų, tarptautinių organizacijų; neprognozuojamus kitų organizacijų ekonominės ir vadybinės veiklos veiksmus, keičiančius produktų, kapitalo, darbo rinkų struktūras, pardavimo kanalų sistemas ir pan.; ekonomikos globalizavimo ir internacionalizavimo procesus, keičiančius produktų ir paslaugų gamybos organizavimo principus, marketingo sistemas, finansinius santykius ir pan.

S. Liučvaitis³⁴ teigia, kad pagal užsienio specialistų patirtį tose šalyse, kuriose politinė ir ekonominė padėtis stabili, sėkmingą firmos veiklą vienu trečdaliu lemia išoriniai veiksniai, o dviem trečdaliais - vidiniai. Išoriniams veiksniams pati firma poveikio daryti negali, tačiau privalo juos įvertinti ir taip sumažinti galimos rizikos laipsnį.

Rinkos ekonomikos sąlygomis per vienus metus bankrutuoja nuo 2 proc. iki 6 proc. visų įmonių, todėl bankrotas apibūdinamas kaip makroekonominė problema, kaip neišvengiamas rinkos ekonomikos reiškinys. Įmonių bankrotai sukelia daug ekonominių ir socialinių problemų ne tik konkrečios įmonės, bet ir valstybės mastu³⁶. Bankrutuojančių įmonių problemas sąlygiškai galima suskirstyti į ekonomines ir socialines. Č. Purlys³⁷ prie ekonominių problemų priskiria: gamybinio pajėgumo praradimą, susilpnėjusį bendrą šalies ūkio konkurencingumą; nesumokėtus mokesčius valstybės biudžetui, Sodrai ir fondams; nepatenkintus kreditorinius reikalavimus, neretai sukeliančius kitų, su bankrutuojančia įmone susijusių partnerių ekonominius sunkumus ir bankrotą. Kaip socialines problemas jis išskiria: nedarbo augimą; bendro šalies gyventojų gyvenimo lygio kritimą; gyventojų nepasitenkinimą esama silpna šalies ūkio būkle; netikrumą dėl ateities, nepasitenkinimą valdžia.

Išsivysčiusiose Vakarų šalyse įmonių bankrotas - įprastas ekonominis reiškinys, neatsiejamas rinkos santykių atributas, skatinantis technikos, gamybos ir visuomenės pažangą. Vienos įmonės, nesugebėdamos rungtis dėl prekių realizavimo rinkos, žlunga, kitos pradeda savo veiklą.

³⁴ Liučvaitis, S. (2003). Rizikos valdymas ir jos analizės svarba verslo plėtotei. *Verslas: teorija ir praktika*, 4, p. 26-27.

³⁵ Zakarevičius, P., (2003). *Pokyčių valdymas modernioje verslo organizacijoje*. Tiltai, priedas 13, p. 531.

³⁶ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 422.

³⁷ Purlys, Č. (2001). Įmonių bankroto prevencijos sistemos kūrimas Lietuvoje. *Ekonomika*, (V)53, p. 80.

Vokietijoje laikoma normaliu reiškiniu, kai, esant palyginti stabiliai šalies ekonomikai, per metus bankrutuoja apie pusė naujai įsteigtų įmonių. Ši gana didelė savotiška bankroto norma rodo prisitaikymo prie rinkos konjunktūros sunkumus. Pats bankroto pavojus verčia įmonių vadovus būti atsargius priimant sprendimus³⁸.

Įmonė turi aktyviai veikti išorės veiksnius, o ne tik prisitaikyti prie aplinkybių. Įmonės nesugebėjimą prisitaikyti prie sparčiai kintančios aplinkos lemia vidinės priežastys (žr. 1 lentelė). Dažniausiai akcentuojamas įmonės valdymo sistemos netobulumas³⁹.

1 lentelė

Įmonės krizių ir bankrotų priežastys

Nepakankama planavimo ir rinkos informacija	<ul style="list-style-type: none"> - per plati veiklos sritis - uždaviniai nedeleguojami - valdyme nesuderintas pasitikėjimas ir kontrolė - nepakankamas pasiruošimas spręsti kylančias problemas - mažai su realybe susietas planavimas - nuosavo kapitalo trūkumas ir per didelės kreditavimo apimtys
Netinkama įmonės koncepcija	<ul style="list-style-type: none"> - netinkamai formuota gamybos ir patarnavimų programa - per didelis rinkos paklausos vertinimas - pernelyg į techniką orientuotas įmonės valdymas
Netinkamas įmonės išdėstymas	<ul style="list-style-type: none"> - netinkamai parinkta įmonės vieta - netinkamai parinkta technika ir technologija - netinkamai orientuotasi į žaliavų šaltinius - gamybos plėtimo klaidos
Netinkama įmonės gamybinė struktūra	<ul style="list-style-type: none"> - nepakankamai subalansuoti gamybiniai įmonės pajėgumai - netinkama gaminių nomenklatūra - nepakankamas dėmesys racionalizavimui - pasenę įrengimai - per didelis nuomos mokestis
Probleminis įmonės dydis	<ul style="list-style-type: none"> - per dideli jaunos, besivystančios įmonės pridėtiniai kaštai ir didelis finansinių išteklių poreikis - nepakankama orientacija į kitų įmonių paslaugas - per didelė orientacija į plėtimąsi
Marketingo trūkumai	<ul style="list-style-type: none"> - rinkoje nevertinamos produkto savybės: per aukšta ar per žema kokybė - per plati ar per siaura gamybinė programa - klaidinga aukštų ar žemų kainų politika - nepakankamas kainų politikos lankstumas - nepakankamas realizavimo kanalų skaičius
Gamybos sunkumai	<ul style="list-style-type: none"> - pasenusi ar per nauja, neišbandyta technologija - aukštas netekties lygis - nepakankamas decentralizuotos gamybos koordinavimas - pavėluotos ar per ankstyvos investicijos
Aprūpinimo ir logistikos sunkumai	<ul style="list-style-type: none"> - nelankstūs ryšiai su tiekėjais - rizika, susijusi su politiniais sprendimais ir valiutiniais veiksmais importuojant žaliavas - pastatų statyba vietoj nuomos
Personalo problemos	<ul style="list-style-type: none"> - nepakankamas personalo planavimas - konfliktai ir nepakankama veikla darbo užmokesčio bei socialinėje sferoje - nepakankama motyvacija
Investicijų sunkumai	<ul style="list-style-type: none"> - investicijų nepagrįstumas - nepakankamos investicijos

³⁸ Žvinklys, J. (2001). *Įmonės ekonomika*. Vilnius: Vilniaus vadybos kolegija, p. 330.

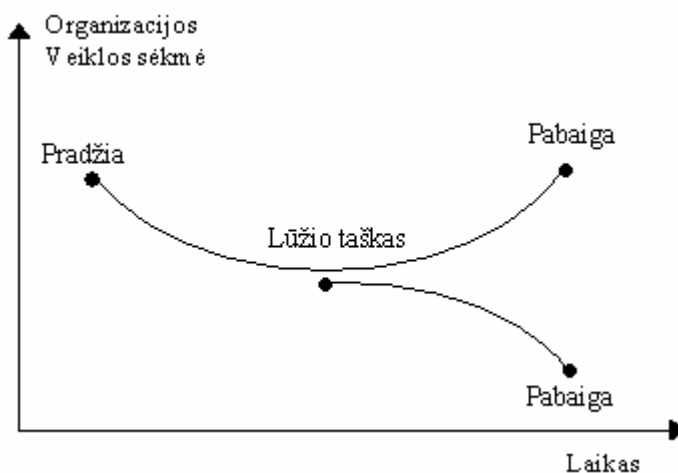
³⁹ Sakalas, A., Savanevičienė, A. (2003). *Įmonių krizių vadyba*. Kaunas: Technologija, p. 18-19.

Tyrimų ir diegimo problemos	- nevykdomi tyrimų ir vystymo darbai - netinkama tyrimų ir vystymo koncepcija - nepakankama ar pernelyg didelė kontrolė
Kapitalo trūkumas	- dideli mokesčiai - menkos kredito gavimo galimybės
Planavimo ir kontrolės sunkumai	- klaidinga kaštų apskaitos sistema - nepakankamas finansinio planavimo lygis - nepakankamas projektinio planavimo lygis

Šaltinis: Sakalas, A., Savanevičienė, A. (2003). Įmonių krizių vadyba. Kaunas: Technologija, p. 18-19.

Pirmiausiai akcentuojamos išorinės priežastys, nors pagrindinė priežastis, kurią labai nenoriai pripažįsta apklausiami vadovai, yra nepakankamai geras valdymas.

Besikeičiančiai įmonei visada yra galimybė išvengti žlugimo, ir svarbų vaidmenį čia vaidina krizinė situacija. Ji gali išsivystyti visose įmonės gyvavimo fazėse. Jei krizė yra išsprendžiama, tai atsiranda galimybė stabilizuoti įmonės veiklą ir vėl normaliai vystytis (žr. 1 paveikslas).

1 pav. Krizės poveikis organizacijos veiklai

Šaltinis: Valackienė, A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas*. Kaunas: Technologija, p.19.

Dauguma krizių, sąlygotų įvairių priežasčių, dažnai perauga į finansines. Jos yra vienos iš svarbiausių įmonei, kadangi daugelis finansinių krizių savo esme yra likvidumo krizės, galinčios nuvesti į bankrotą. Mokslinėje bei metodinėje literatūroje yra pateikiama ir daugiau skirtingų įmonės finansinius sunkumus sąlygojančių priežasčių. Pavyzdžiui, R. Maynard, kaip pagrindines įmonės žlugimo priežastis pabrėžia finansinės kontrolės neturėjimą, netinkamą valdymą, stiprią konkurenciją ir aukštą kainų lygį (lyginant su konkurentais), per didelius verslo projektus, pasipriešinimą įeinant į prekių rinką, rinkodaros problemas, rinkos poreikių kitimą, neefektyvius įsigijimus ir susijungimus, finansų politiką. Šios priežastys gali sukelti žymų įmonės finansinį nestabilumą⁴⁰.

⁴⁰ Englewood Cliffs Darling, J. (1998). *Management: prevention diagnosis and intervention*. Journal of Leadership and Organization Development.

Bankroto grėsmę rodo pastovus veiklos nuostolingumas, partnerių atsisakymas teikti komercinį kreditą, dažnai nesėkmingi bandymai gauti bankų kreditus, apyvartinio kapitalo trūkumas. Nuostolinga veikla dar nebūtinai reiškia įmonės bankrotą ar mokumo problemas, tačiau tai gali būti signalas apie galimas nuostolingos įmonės finansines (mokumo, likvidumo) problemas ateityje. Todėl svarbu tinkamu momentu imtis veiksmų, kurių pagrindu būtų galima pertvarkyti įmones, siekiant išvengti mokumo problemų didėjimo bei nustatyti šių problemų ir įmonių veiklos neefektyvumo priežastis. Potencialias įmonių finansines problemas galima identifikuoti pagal požymius, pateiktus 2 lentelėje.

2 lentelė

Potencialaus bankroto požymiai

Eil.Nr.	Požymiai
1.	Mažėjantis įmonių pelningumas
2.	Mažėjančios įmonių veiklos pajamos
3.	Didėjantys įmonių finansiniai įsipareigojimai kreditoriams
4.	Ribojamas dividendų mokėjimas (siekiant padidinti grynujų pinigų kiekį ar sukaupti lėšas, skirtas skolų gražinimui)
5.	Blogėjantys įmonių likvidumo, mokumo, pelningumo, turto panaudojimo efektyvumo ir kiti finansiniai rodikliai
6.	Vieningos ir pastovios apskaitos politikos nebuvimas (apskaitos politikos nepastovumas, dažnas apskaitos politikos keitimas, vėlavimas laiku pateikti įmonių veiklos finansinius duomenis, turinčio gerą reputaciją auditoriaus pakeitimas į mažiau žinomą ir mažiau patikimą auditorių)
7.	Įmonių vadovų neryžtingumas, iniciatyvos priimti radikalius sprendimus stoka
8.	Pastovi ir palyginti dažna įmonių vadovų kaita (rodo nesutarimą aukščiausioje įmonių valdymo grandyje)
9.	Įmonės užimamos rinkos dalies mažėjimas (tai iš dalies susiję su įmonių pajamų ir apyvartos mažėjimu, skirtumas tik tas, kad šiuo atveju rinkos dalies mažėjimas vertinamas kiekybiškai)
10.	Veiklos strategijos ir planavimo nebuvimas (ypač ilgalaikiame laikotarpyje)
11.	Aukščiausios valdymo grandies vadovų įmonių mokumo problemos ar jos sudėtingumo nesuvokimas

Šaltinis: Grigaravičius, S. (2002). Nemokių įmonių pertvarkymas ir alternatyvus pasirinkimas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 21, p. 91.

P. Zakarevičius⁴¹ pabrėžia vadovavimo problemas, padidėjusį konkurencinį spaudimą, mažesnes įplaukas, aukštą kainų lygį, paklausos mažėjimą, rinkodaros problemas ir streikus. G. Slatkevičienė⁴² kaip svarbią įmonės nuosmukio priežastį išskiria kontrolės stygių, visuomeninius konfliktus sprendimų priėmimo lygiuose, netinkamus ir neatsakingus pokyčius technologijoje, nepagrįstą esamo įmonės produkto rinkos parinkimą, menką produkcijos paskirstymą, skolų dalies padidėjimą, priklausomybę nuo vieno kliento, ribotus finansinius išteklius ir kt.

Įmonės materialiniai, finansiniai, personaliniai aktyvai yra vieni svarbiausių krizinių situacijų sėkmingo sprendimo veiksmų. Jei krizinė situacija nesprenžžiama, išsivysto krizė, ir įmonė bankrutuoja. Krizinę situaciją lemia vidinės ir išorinės priežastys. Ypatingą vaidmenį iš vidinių priežasčių vaidina žmogiškieji išteklių, darbuotojų, ypač vadovybės, pasirengimas spręsti šias problemas. Neilgu perėjimo į rinkos ekonomiką laikotarpiu yra labai daug pavyzdžių, rodančių, kad

⁴¹ Zakarevičius, P., (2003). *Pokyčių valdymas moderniose verslo organizacijose*. Tiltai, priedas 13, p. 531.

⁴² Slatkevičienė, G. (2002). Veiklos įvertinimo principai įgyvendinant nuolatinį tobulinimą įmonėje. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 18, p. 196-197.

vadovybės sugebėjimas ar nesugebėjimas persiorientuoti sąlygojo įmonės bankrotą arba išlikimą. Tačiau šiandien labai svarbus išorinių veiksnių vaidmuo, nes šalies ūkio krizinė situacija labai stipriai veikia konkrečios įmonės padėtį. Išoriniai veiksniai reiškiasi finansinėmis ir ekonominėmis krizėmis, rinkų siaurėjimu ar plėtra, naftos kainų pokyčiais ir kt., nors atskirų ūkio šakų įmonėms poveikis nėra vienodas, tačiau tai daugiau ar mažiau veikia visą ūkio sistemą⁴³.

Anot J. Mackevičiaus⁴⁴, vienas iš pagrindinių bankroto analizės uždavinių yra atskleisti bankroto veiksnius ir numatyti priemones jiems likviduoti. Įmonių bankrotai vyksta nuolat: vienos įmonės, neatlaikiusios konkurencinės kovos, bankrutuoja, kitos, pasinaudamos susidariusiomis galimybėmis, užima jų vietą. Nepriklausomai nuo to, kuriai grupei įmonė priskiriama, svarbu išsamiai ištirti bankroto veiksnius (žr. 3 lentelė), nustatyti jų tarpusavio priklausomybes ir ryšius.

3 lentelė

Bankroto veiksnių klasifikavimas

Išorės	Vidaus
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nestabili šalies ekonominė politika. 2. Nestabili šalies politinė padėtis. 3. Nepastovi teisės sistema. 4. Aukštas infliacijos arba defliacijos lygis. 5. Užsienio valiutos kursų svyravimai. 6. Finansų sistemos pokyčiai. 7. Darbo rinkos pokyčiai, nedarbo lygis. 8. Mokesčių sistemos pokyčiai. 9. Naujų konkurentų atsiradimas. 10. Palūkanų normų pokyčiai. 11. Įmonės partnerių klaidos, abejingumas ir nesutarimai. 12. Išorės informacijos vartotojų įtaka. 13. Mažėjantis šalies gyventojų pragyvenimo lygis. 14. Aukštas šalies (šakos) korupcijos ir nusikaltimų lygis. 15. Priklausomybė nuo tiekėjų ir pirkėjų. 16. Stichinės nelaimės, nepalankios klimato sąlygos ir kitos nenumatytos aplinkybės. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įmonės vadovybės neteisinga verslo filosofija ir veiklos stilius. 2. Netinkama įmonės organizacinė struktūra. 3. Neracionali įmonės valdymo sistema. 4. Neracionalus išteklių naudojimas. 5. Netinkama personalo politika: žema personalo kompetencija, netinkamas pareigų, teisių ir atsakomybės paskirstymas bei darbo padalijimas. 6. Bloga apskaitos sistema. 7. Nesukurta veiksminga turto apsaugos sistema. 8. Pasenusių technologijų naudojimas arba pernelyg dažnai taikomos naujos, nespėjus jų įvaldyti. 9. Ignoruojama finansinė analizė ir auditas. 10. Silpna vidaus kontrolės sistema. 11. Netinkamas veiklos planavimas ir prognozavimas. 12. Konfliktai įmonės viduje. 13. Kompiuterinių programų dažni keitimai. 14. Didelės valdymo išlaidos. 15. Bloga sandėlių, ūkio ir administracinių pastatų būklė ir jų apsauga.

Šaltinis: Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 440.

Apie 1980 m. JAV buvo atliktas tyrimas, kokios yra vidinės įmonių bankrotų priežastys. Buvo ištirta apie 8000 bankrutavusių įmonių ir paaiškėjo, kad 93,1 proc. visų bankrotų įvyko dėl vadovų nekompetencijos: finansų, rinkodaros, gamybos, tyrimų ir plėtros, personalo valdymo klaidos, neišmanymas. Apie 0,9 proc. visų bankrotų sukėlė vadovų nerūpestingumas (žalingi įpročiai, silpna sveikata, vedybiniai sunkumai). Apie 0,5 proc. visų bankrotų sukėlė nelaimės (gaisrai, potvyniai, vagystės įsilaužus, darbuotojų apgavystės, streikai ir pan.). Apie 0,4 proc. visų bankrotų sukėlė vadovaujančio personalo apgavystės, sukčiavimai (suklastotos finansinės ataskaitos, sukčiavimas

⁴³ Sakalas, A., Virbickaitė, R. (2003). Bankroto teorija ir praktika. *Inžinerinė ekonomika*, 2(33), p. 107.

⁴⁴ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 439.

naudojant turtą ir kt.). Apie 5 proc. visų bankrotų priežasčių liko neišaiškintos. Taigi, šie skaičiai rodo, kad lemiamą vaidmenį čia turi vadovų veikla, kompetencija, išvalgumas⁴⁵.

Įmonių vadovai turi nuolat ieškoti būdų ir priemonių įmonių bankrotams išvengti ir jų sėkmingos veiklos tęstinumui garantuoti. Viena iš veiksmingiausių bankroto diagnostikos ir prevencijos priemonių yra įmonių veiklos analizė. Be laiku atliktos ir nuodugnios analizės neįmanoma tinkamai valdyti įmonės išteklių, nustatyti teisingų jų naudojimo tendencijų, priimti optimalių investicinių ir finansinių sprendimų bei parengti įmonės tolesnės raidos prognozių. Tik įmonės, kuriose gerai organizuota analitinė veikla ir kurių vadovai atsakingai bei atidžiai stengiasi kuo efektyviau valdyti su verslo rizika susijusius procesus, gali anksčiau nustatyti artėjančią veiklos krizę, operatyviai į ją reaguoti ir sumažinti bankroto tikimybę. A. Kovaliov⁴⁶ teigia, kad sistemingai atliekama įmonių veiklos analizė yra universalus būdas bankrotams išvengti. Todėl labai svarbu, kad įmonių vadovai daugiau dėmesio skirtų įmonių veiklos analizei, o analitikai ieškotų tinkamiausių analizės metodikų bankrotams prognozuoti. Remiantis konkrečiais bankroto prognozavimo modeliais, galima sumažinti ar net pašalinti bankroto grėsmę, priimti veiksmingus strateginius sprendimus.

Aptarus įmonės bankrotą sukeliančius veiksnius, galima daryti išvadą, kad pagrindinė įmonių bankroto priežastis - netinkamas vadovavimas. Vadovavimo kokybė priklauso nuo įmonės vadovų, jų profesionalumo, iniciatyvos, sugebėjimo vadovauti ir priimti teisingus sprendimus. Iš šios grupės priežasčių didžiausią reikšmę turi: 1) nekokybiškas planavimas; 2) netinkamas informacijos rinkimas ir naudojimas; 3) finansinės analizės ir kontrolės ignoravimas.

Norint įvertinti krizę ir sumažinti jos poveikį, svarbiausia nustatyti tuos veiksnius, kurie daro didžiausią poveikį įmonės veiklai. Problema yra suvokti ir teisingai įvertinti būsimos verslo aplinkos reikšmę. Svarbiausia surasti didžiausią poveikį turinčius veiksnius, nusistatyti priimtina rizikos laipsnį bei nuolat analizuoti finansinę veiklą ir prognozuoti bankroto tikimybę.

1.4 Prevencinių įmonės bankroto prognozavimo metodų analizė

Kai kurie autoriai teigia, kad antikrizines priemones reikėtų taikyti tuomet, kada rinkoje funkcionuojančios įmonės finansinė būklė tampa krizine, o bankroto perspektyva - reali. Vadovaudamiesi tokiu vertinimu, jie visiškai ignoruoja bankroto grėsmės diagnostiką ankstyvojoje jos atsiradimo stadijoje ir dėmesį skiria tik krizės „gydymui“⁴⁷.

---

⁴⁵ Žvinklys, J. (2001). *Įmonės ekonomika*. Vilnius: Vilniaus vadybos kolegija, p. 330-331.

⁴⁶ Ковалев, А. П. (1994). *Финансовый анализ и диагностика банкротства*. Москва: Экономическая академия, с. 20-21.

⁴⁷ Garškienė, A., Garškaitė, K. (2005). Antikrizinio valdymo turinys: esmė, tikslai ir priemonės. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, (IV)1, p. 47.

Antikrizinio valdymo problema lietuvių autorių darbuose pirmiausia siejama su įmonių finansinės būklės įvertinimu, tiksliau su įmonių nemokumu. Antikrizinio įmonės valdymo tikslas - laiku diagnozuoti įmonės bankroto grėsmę ir parengti bei realizuoti priemones, užtikrinančias įmonės išėjimą iš krizinės būklės, ir atkurti įmonės mokumą bei finansinį stabilumą. Šiam tikslui pasiekti įmonės finansinė veikla turi būti vertinama ir bankrotas prognozuojamas anksčiau, nei pasirodo pirmieji bankroto požymiai. Šis įvertinimas ir prognozavimas yra bankroto diagnostikos pagrindas, kuris naudojamas įmonės antikrizinio valdymo strategijai formuoti ir realizuoti.

Įmonių bankroto ekspres diagnostika - tai tikslinga finansinė analizė, atliekama naudojant įmonės finansinių ataskaitų duomenis ir tam tikrus standartinius analizės algoritmus. Pagrindinis įmonių bankroto ekspres diagnostikos tikslas - iš anksto nustatyti įmonės veiklos krizinius veiksnius ir įvertinti krizės dydį. Bankroto ekspres diagnostiką sudaro keturi pagrindiniai etapai⁴⁸:

1. Krizinio lauko stebėjimo objektų, lemiančių įmonės bankroto grėsmę, nustatymas. Šiuolaikinėmis ekonominėmis sąlygomis praktiškai visi įmonės finansinės veiklos veiksniai gali sukelti bankrotų grėsmę, todėl kritinio lauko stebėjimo sistema turi būti sudaryta išskiriant esminius objektus, turinčius įtakos įmonės bankroto grėsmei.

2. Bankroto grėsmės įmonei įvertinimo rodiklių sistemos formavimas remiantis kiekvienu krizinio lauko stebėjimo objektu. Rodiklių sistema priklauso nuo įmonės finansinės veiklos ir diagnostikos tikslų.

3. Įmonės krizinės finansinės veiklos atskirų sričių analizė, atliekama standartiniais metodais. Šios analizės pagrindas - palyginti faktinius rodiklius su normatyviniais ir nustatyti dydžio dinamikos nukrypimus. Neigiamų nukrypimų dydžio dinamikos augimas parodo įmonės finansinės veiklos krizinių reiškinių augimą, bankroto grėsmę.

4. Įmonės krizės masto įvertinimas atliekamas krizinio lauko stebėjimo objektui ar objektams, remiantis ankstesnio etapo rezultatais. Įmonės krizės mastas apibūdinamas dažniausiai tokiomis charakteristikomis: lengva finansinė krizė (siekiama stabilizuoti einamąją, finansinę įmonės veiklą vidaus priemonėmis); gili finansinė krizė (siekiama realizuoti įmonės finansinės veiklos stabilizavimo vidaus ir išorinių priemonių kompleksą); finansinė katastrofa (siekiama taikyti efektyvias įmonės restruktūrizavimo formas arba ją likviduoti).

Įmonių bankroto ekspres diagnostikos sistema užtikrina, kad įmonės veiklos kritiniai požymiai operatyviomis priemonėmis bus rasti ir neutralizuoti anksčiau. Ypač didelis šios sistemos poveikis yra tuomet, kai įmonė yra lengvos finansinės krizės stadijoje. Kai krizė yra didesnė,

---

⁴⁸ Garškienė, A., Garškaitė, K. (2005). Antikrizinio valdymo turinys: esmė, tikslai ir priemonės. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, (IV)1, p. 48-49.

bankroto ekspres diagnostikos nepakanka - turi būti atlikta kompleksinė įmonių bankroto diagnostika.

Kompleksinė įmonių bankroto diagnostika atliekama, kai bankroto ekspres diagnostikos metu nustatoma didesnė įmonės krizė. Kompleksinė įmonių bankroto diagnostika yra įmonės krizinių veiksnių įvertinimo sistema, vykdoma taktinės analizės ir prognozavimo metodais. A. Garškienė ir K. Garškaitė⁴⁹ kaip pagrindinius kompleksinės diagnostikos tikslus skiria: patikslinti įmonės finansinės veiklos įvertinimo rezultatus, gautus atlikus įmonės bankroto ekspres diagnostiką; patvirtinti išankstinį įmonės krizės dydžio įvertinimą; prognozuoti atskirų veiksnių, sukeliančių įmonės bankroto grėsmę, vystymąsi ir jų pasekmes; įvertinti ir prognozuoti įmonės galimybes neutralizuoti bankroto grėsmę naudojant įmonės vidinį finansinį potencialą arba išorinę pagalbą.

Skiriami šie kompleksinės įmonių bankroto diagnostikos etapai:

1. Pagrindinių veiksnių ir priežasčių, sukeliančių įmonės krizinę būklę, nustatymas ir nagrinėjimas. Veiksnius galima suskirstyti į dvi grupes: nepriklausantys nuo įmonės veiklos (išoriniai veiksniai) ir priklausantys nuo įmonės veiklos (vidiniai veiksniai). Analizuojant atskirų veiksnių neigiamo poveikio įvairiems įmonės finansinės veiklos aspektams laipsnį, taikomi tokie metodai: SWOT analizė, kurios pagrindas - nagrinėti stipriąsias ir silpnąsias įmonės puses atskirų veiksnių atžvilgiu; finansinių koeficientų analizė, kurią atliekant padaugėja kritinio lauko objektų, kartu išsiplečia ir galimos bankroto grėsmės rodiklių sistema; koreliacinė analizė taikoma nustatant, koks yra kai kurių veiksnių įtakos laipsnis įmonės krizinei būklei; kiti finansiniai ir nefinansiniai metodai.

2. Įmonės išėjimo iš krizinės būklės tikslų, adekvačių krizės dydžiui, nustatymas.

3. Įmonės finansinio stabilizavimo vidinių veiksmingų priemonių, atitinkančių krizės dydį, pasirinkimai ir įvertinimas.

Jeigu įmonės krizės dydis yra toks, kad išeiti iš jos neįmanoma vidinėmis finansinio stabilizavimo priemonėmis, tuomet įmonė priversta ieškoti išorinės pagalbos - dažniausiai restruktūrizavimo. Pasirinkta restruktūrizavimo forma turi būti veiksminga, kad per kuo trumpesnę laikotarpį galima būtų atkurti finansinį įmonės stabilumą ir užkirsti kelią bankrotui.

Atlikus kompleksinę įmonės bankroto diagnostiką, gaunamas gana aiškus įmonės krizinės būklės vaizdas, taip pat nustatomos galimos įmonės „gelbėjimo“ priemonės ir formos. Įmonės išėjimo iš krizinės būklės nustatytoms (pasirinktoms) priemonėms realizuoti ir rezultatams kontroliuoti turi būti skiriama daug dėmesio.

---

⁴⁹ Garškienė, A., Garškaitė, K. (2005). Antikrizinio valdymo turinys: esmė, tikslai ir priemonės. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, (IV)1, p. 50.

Laiku atlikta išsami įmonės bankroto diagnostika gali padėti išvengti jos bankroto, nes ji padeda veiksmingai valdyti finansinius įmonės išteklius. Remiantis įmonės bankroto diagnostikos rezultatais, priimami pagrįsti investiciniai ir finansiniai sprendimai, įvertinami įmonės turimi ištekliai, nustatomos jų naudojimo tendencijos, parengiamos įmonės tolesnės raidos prognozės. Įmonės, kuriose gerai organizuota analitinė veikla, gali anksčiau nustatyti artėjančią krizę, operatyviai į ją reaguoti ir sumažinti jos tikimybę⁵⁰.

1.5 Bankroto prognozavimo metodikų analizė

Mokslininkai jau daugelį metų nagrinėja bankroto atsiradimo priežastis ir stengiasi pateikti verslininkams efektyviausias bankroto rizikos apskaičiavimo metodikas. Nagrinėjant net ir pelningai dirbančių įmonių veiklos rezultatus, pastebima, kad įmonėse vykdoma buhalterinė apskaita gali iškreipti realų vaizdą apie jų finansinę būklę, t.y. jų veikla nuostolinga arba nuostolingai dirbančių įmonių realūs veiklos rezultatai yra dar blogesni, tačiau tai neatsispindi finansinėse atskaitomybėse.

Įmonės veiklos perspektyvos ir tęstinumas rūpi ne tik pačiai įmonei, bet ir su ja susijusiems subjektams: investuotojams, akcininkams, bankams, pirkėjams, tiekėjams ir kitiems verslo dalyviams, todėl svarbu, kad kiekviena įmonė turėtų savo veiklos stabilumo ir tęstinumo vertinimo modelį. Taikydamos jį, įmonės galėtų ne tik iš anksto nustatyti bankroto tikimybę, kitus gresiančius pavojus ir riziką, bet ir imtis veiksmingų strateginių sprendimų įmonės veiklai gerinti.

Įmonių bankroto užuomazgas ir jo grėsmę galima pastebėti analizuojant finansinių ataskaitų duomenis: absoliučius finansinių rodiklių pokyčius, santykinius finansinius rodiklius ir rodiklių dinamiką. Įmonių būklei vertinti naudinga ir veiksminga atlikti artimų pagal veiklą, mastą ir kitus požymius įmonių lyginamąją dinaminę analizę. Tokios analizės rezultatai leidžia spręsti apie tai, kokia linkme kinta įmonės būklė ir kaip ji atrodo palyginti su konkurentais. Lyginant įmonės būklę skirtingu laikotarpiu ar su kitos įmonės tam tikro laikotarpio būkle, dažnai keblumų sukelia vadinamoji daugiakriteriškumo problema. Tai paaiškina pastangas surasti integruotą rodiklį, kuris leistų pakankamai patikimai įvertinti įmonių bankroto grėsmę.

Pirmosios bankroto studijos prasidėjo XX a. trečiojo dešimtmečio pabaigoje, kuomet žymiausi šios srities specialistai P. Fitzpractick, A. Winakor ir R. Smith, C. Merwin bei W. Hickman siūlė skaičiuoti 1-3 skirtingus rodiklius bankrotui įmonėje diagnozuoti. Tačiau buvo įsitikinta, kad vieno rodiklio nepakanka bankrotui numatyti ir imtasi ieškoti naujų, efektyvesnių modelių bei metodikų, tačiau nemokumo prognozavimo modeliai ilgą laiką nerado pritaikymo srities užsienio šalyse. Kaip

---

⁵⁰ Garškienė, A., Garškaitė, K. (2005). Antikrizinio valdymo turinys: esmė, tikslai ir priemonės. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, (IV)1, p. 50.

vieną iš šio reiškinių priežasčių galima išskirti skirtingą koeficientų skaičiavimo metodiką. Tačiau kompiuterinių technologijų dėka šių modelių praktinis pritaikymas šiuo metu yra prieinamas visiems⁵¹.

Įmonių bankroto prognozavimas yra labai sudėtingas dalykas, todėl negali būti taikoma kuri nors viena įmonės veiklos analizės metodika. J. Mackevičius⁵² siūlo tokias bankroto prognozavimo analizės metodikas:

1. Įvairių požymių, rodančių bankroto tikimybę tyrimas.
2. Finansinių atskaitų straipsnių pokyčių poveikio įmonės finansiniam stabilumui vertinimas.
3. Finansinių santykinų rodiklių sistemos (modelių) taikymas.

Šių trijų įmonės veiklos analizės metodikų taikymas kartu gali būti veiksmingiausias bankrotų tikimybei nustatyti. Daugelis autorių pažymi, o įmonių praktika patvirtina, kad kol kas nesukurtos idealios bankroto prognozavimo metodikos. Kai kurios metodikos tinkamesnės vienai ūkio šakai, kitos – kitai, todėl daugelis tyrėjų mano, kad turi būti kuriami kiekvienos ūkio šakos ar įmonės bankroto tikimybės modeliai ir kad jie turi būti po kelerių metų testuojami, nes verslo sąlygos nuolat keičiasi, didėja konkurencija, vyksta infliaciniai procesai ir kt.

Galima išskirti ir kitokio pobūdžio bankroto prognozavimo metodikas, kurių pagrindą sudaro įvairių finansinės analizės santykinų rodiklių įvertinimas. Viena iš jų - Blaszk sistema. Šiam modeliui apskaičiuoti nebuvo taikoma multiplikacinė-diskriminantinė analizė. Sistemos esmė yra ta, kad finansiniai įmonių rodikliai yra vertinami, skaičiuojami ir lyginami su vidutiniais įmonių toje pačioje šakoje rodikliais⁵¹.

1.5.1 Bankroto tikimybės vertinimas remiantis kokybiniais veiksniais

Viena nemokumą įtakojančių veiksnių tyrimų šaka yra rodiklių, kurie apibūdina priežastis, įmonės veiklos trūkumus ir klaidas, kurios veda į finansinius sunkumus, paskui į nemokumą, o galiausiai į bankrotą, analizė. Pasak R. Sneiderio⁵³, didelius tyrimus šioje srityje atliko P. Rose, W. Andrews ir G. Giroux. Per dešimties metų laikotarpį (1970-1980) jie ištyrė 28 verslo ciklo rodiklius, kurie apibūdina kaip greitai įmonės padėtis gali pablogėti ir priėjo išvados, kad bankroto dažnis priklauso nuo verslo ciklo.

R. Morris⁵⁴ sukūrė specifinę rodiklių grupę, kuri parodo įmonės būklę dar prieš atliekant finansinių rodiklių analizę. Kaip informatyviausi rodikliai, į kuriuos reikėtų atkreipti dėmesį išskiriami: įmonės amžius, diversifikacijos laipsnis, verslo srities pokyčiai, turto augimo

⁵¹ Eidleman, G. J. (2002). *Z Scores – A Guide to Business Failure Prediction*.

⁵² Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 424.

⁵³ Sneiderio, R. (2005). Causes and Factors Affecting Insolvency. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 238.

⁵⁴ Morris, R. (1997). *Early Warning indicators of Corporate failure*. Ashgate Publishing, p. 227-228.

koeficientas, ilgalaikės finansinės investicijos, dividendų politika, kiek metų įmonė patiria nuostolius, kiek metų apyvarta neauga ir kt. Paprastai mažoms įmonėms būdingiausios problemos yra mažėjantis augimas, žemas diversifikacijos lygis, mažėjančios ilgalaikės finansinės investicijos ir nesėkminga ekonominė veikla pastaraisiais dvejais metais. Visi šie veiksniai nepageidaujamai veikia įmonės finansinę būklę.

1976 m. anglų mokslininkas J. Argenti parengė metodą įmonių bankroto grėsmei nustatyti. Šis metodas grindžiamas tiek finansiniais, tiek ir nefinansiniais rodikliais. Jis dažniausiai minimas „A“ modelio vardu. J. Argenti pabrėžia tokias įmonių bankroto priežastis: blogas vadovavimas, neveiksminga apskaitos sistema ir įmonių nesugebėjimas prisitaikyti prie naujų rinkos sąlygų. Jis nurodė tam tikrus įmonių trūkumus, daromas klaidas ir atsirandančius bankroto požymius, nustatė jų vertinimą balais (žr. 1 priedas). Balų skaičius, viršijantis 25, rodo potencialius įmonės sunkumus – bankroto grėsmę. Norint taikyti tam tikrai įmonei „A“ modelį, pirmiausiai reikia įvertinti, ar būdingi įmonei J. Argenti pateikti trūkumai, klaidos ir požymiai. Jei trūkumai, klaidos ir požymiai įmonei yra būdingi, jie įvertinami pagal J. Argenti pateiktą balų sistemą, jei ne - įvertinami 0. Šis modelis nenumato tarpinių reikšmių. Kuo didesnis pagal „A“ modelį nustatytų balų skaičius, tuo įmonės bankroto grėsmė yra didesnė. J. Argenti nustatė, kad daugumos sėkmingai veikiančių įmonių „A“ modelio balų skaičius yra 5-18, o turinčių finansinių sunkumų – 35-70⁵⁵.

Nors J. Argenti „A“ modelis skirtas įmonės vidaus aplinkai įvertinti, tačiau praktiškai jį taikyti yra nemažai problemų: sunku objektyviai nustatyti kiekvienam J. Argenti išvardytam vidaus aplinkos elementui balų sumą (autorius nurodo didžiausią balų skaičių), be to, nurodytiems atvejams įvertinti taip pat reikia turėti konkrečius finansinius duomenis⁵⁶.

J. Sokolov ir M. Piatov⁵⁷ nurodo šiuos požymius, lemiančius bankroto tikimybę: didėja darbuotojų kaita, įmonę palieka administracijos atstovai; paduoda pareiškimą išeiti iš darbo vyriausiasis buhalteris; kartojasi techniniai ir organizaciniai nesklandumai įmonės veikloje; mažėja pardavimų apimtis, užsakymų skaičius ir vis mažiau lankosi pirkėjų; kyla problemų su atsiskaitymais; didėja priklausomybė nuo vieno užsakovo (arba vieno tiekėjo); sutarčių sąlygos įmonės atžvilgiu tampa vis griežtesnės; iškeliami ieškiniai, kurie gali būti pralaimėti; mažėja darbo drausmė įmonėje; kaltė perkeliama kitiems darbuotojams arba ieškoma priežasčių ir pasiteisinimų; kuriami pernelyg optimistiniai ateities planai; pažeidžiamas techninių ir finansinių procesų ritmingumas; mažėja įmonės pelningumas, tačiau jos savininkų gerovė kyla.

G. Savickaja⁵⁸ atkreipia dėmesį į tokius požymius, kurie nors ir neduoda pagrindo teigti, jog įmonės finansinė būklė yra kritinė, tačiau rodo tam tikrą tikimybę, kad ateityje, jeigu nebus imtasi

⁵⁵ Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 12-14.

⁵⁶ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 426.

⁵⁷ Соколов, Я. В., Пятков, М. Л. (2000). *Бухгалтерский учёт для руководителя*. Москва: Проспект, с. 260-261.

⁵⁸ Савицкая, Г. В. (2003). *Экономический анализ*. Учебник. 8-е издание, переработанное. Москва: Новое знание. с. 607-608.

veiksmingų priemonių, padėtis gali gerokai pablogėti. Tokie požymiai: pernelyg didelė įmonės priklausomybė nuo kurio nors vieno projekto, tam tikros turto rūšies, pirkimo ar pardavimo rinkos; technikos ir technologijos atnaujinimo neįvertinimas; patyrusių valdymo aparato darbuotojų praradimas; neritmingas darbas ir prastovos; neefektyvios ilgalaikės sutartys; kapitalinių įdėjimų nepakankamumas ir kt.

D. Britanijos Audito praktikos komiteto parengtame vadove nurodyti šie požymiai, lemiantys įmonių finansinės būklės blogėjimą: pagrindinių administracijos darbuotojų praradimas; priverstinis veiklos nutraukimas, taip pat gamybinio ir technologinio proceso ritmo sutrikimas; per didelė įmonės priklausomybė nuo kokio nors vieno konkretaus projekto, įrenginių tipo, turto rūšies; nepagrįstos viltys dėl naujo projekto sėkmės ir pelningumo; įmonės dalyvavimas teismo ginčiuose, kai nenuspėjama jų baigtis; neįvertinta būtinybė nuolat techniškai ir technologiškai atnaujinti įmonę; neefektyvūs ilgalaikiai susitarimai; politinė rizika⁵⁹.

Didžiojoje Britanijoje audito specialistai įmonių bankroto grėsmei įvertinti yra parengę pasiūlymus, kurių esmę sudaro tam tikrų finansinių ir nefinansinių rodiklių sąrašas. Šio sąrašo rodikliai suskirstyti į dvi grupes⁶⁰.

Prie pirmos grupės priskirti tie rodikliai, kurių nepalankios reikšmės rodo esant įmonės finansinių sunkumų, įskaitant ir bankroto grėsmę. Pagrindiniai iš jų yra: pasikartojantys esminiai įmonės gamybos ir pardavimų nuosmukiai; didelis užleistas įmonės kreditorinis išsiskolinimas, viršijantis tam tikrą kritinį lygį; didelis uždelstas debitorinis išsiskolinimas; žemas įmonės likvidumo rodiklių lygis; įmonės apyvartinių lėšų trūkumas; užsigulėjusių prekių ir gamybinių atsargų perteklius; neteisinga įmonės reinvesticinė politika; skolintų lėšų santykinė dalis didėja iki pavojingos ribos; skolintos trumpalaikės lėšos naudojamos ilgalaikėms investicijoms; įmonės nevykdo išipareigojimų kreditoriams, akcininkams (nustatytu laiku negražina skolų, neišmoka dividendų ir palūkanų); santykiai su banko įstaigomis blogėja; naujos paskolos gaunamos palyginti nepalankiomis sąlygomis; gamyboje naudojami nusidėvėję įrenginiai; ilgalaikių sutarčių ir užsakymų įmonės prekėms mažėja (tai rodo nepasitikėjimą įmone rinkoje); nepalankiai keičiasi užsakymų sudėtis.

Antrosios grupės rodikliai tiesiogiai nerodo krizinės finansinės įmonės būklės, tačiau leidžia teigti, kad įmonės būklė gali pablogėti, jeigu nebus taikomos atitinkamos priemonės. Pagrindiniai iš jų yra: įmonė netenka svarbių valdymo darbuotojų; dažnos priverstinės prastovos, sutrinka įmonės veiklos ritmingumas; didelė įmonės priklausomybė nuo tam tikro vieno konkretaus projekto, įrengimų tipo, turto rūšies; naujo projekto įgyvendinimas nėra toks sėkmingas ir pelningas kaip buvo planuojama; įmonė dalyvauja teisminiuose ginčiuose, kurių rezultatas sunkiai

---

⁵⁹ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 427.

⁶⁰ Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 14.

prognozuojamas; įmonė netenka pagrindinių partnerių (tiekėjų, pirkėjų); įmonė nevykdo nuolatinio techninio ir technologinio atsinaujinimo; neveiksmingos ilgalaikės sutartys; didelė politinė rizika, susijusi su visa įmone arba pagrindiniais padaliniais.

Toks įmonių būklės įvertinimo rodiklių sąrašas rekomenduojamas įvairių ūkio šakų įmonėms. Jį naudoti sunkina tai, kad be finansinių duomenų, reikia nemažai kitos informacijos, be to, sąrašo rodiklių ribinės reikšmės turi būti konkretinamos, atsižvelgiant į ūkio šakų ar pošakių specifiką. Tai įmanoma padaryti tik turint sukauptus išsamius retrospektyvinius duomenis.

1.5.2 Bankroto prognozavimas atsižvelgiant į finansinių ataskaitų straipsnių pokyčius

Įmonių bankroto prognozavimas remiantis finansinių ataskaitų straipsnių pokyčiais yra pats paprasčiausias ir lengviausias analizės būdas. Tačiau analitikas turi mokėti „skaityti“ finansines ataskaitas. Pirmiausia jis turi susipažinti su finansinių ataskaitų svarbiausiais straipsniais ir jų pokyčiais. Rodiklių pokyčiams gali turėti įtakos infliacijos procesai, todėl gali būti taikomi koregavimo koeficientai, įvertinantys infliacijos lygį. Rusijos autorius A. Kovaliov⁶¹ teigia, kad finansinėje atskaitomybėje yra keli straipsniai, tiesiogiai parodantys blogą įmonės finansinę padėtį. Tai vadinamieji opūs straipsniai, kuriuos galima skirti į dvi grupes:

1. Rodantys itin nepatenkinamą įmonės veiklą ataskaitiniu laikotarpiu ir prastą finansinę būklę: „Praėjusių metų nuostoliai“ ir „Ataskaitinių metų nuostoliai“, taip pat „Laiku neapmokėti ilgalaikiai bankų kreditai“, „Kitos laiku neapmokėtos ilgalaikės paskolos“, „Laiku neapmokėti trumpalaikiai bankų kreditai“, „Kitos laiku neapmokėtos trumpalaikės paskolos“. Sumos pagal minėtus straipsnius, t. y. laiku neapmokėti kreditai ir paskolos, rodo, kad balanso sudarymo momentu įmonė nesugebėjo atsiskaityti už jai suteiktus kreditus. Šiuo atveju būtina išnagrinėti įmonės praėjusių metų balansus. Jei sumos pagal šiuos straipsnius buvo balansuose ir anksčiau, tai rodo nuolat nepatenkinamą įmonės veiklą. Jei ankstesniuose balansuose sumų pagal šiuos straipsnius nebuvo, būtina išsiaiškinti atsiradusių finansinių sunkumų priežastis ir įvertinti įmanomus jų padarinius.

2. Rodantys tam tikrus įmonės veiklos trūkumus. Priskiriami straipsniai ir kai kurių straipsnių dalys, kuriuos analizuojant būtina iššifruoti. Apie tam tikrus įmonės veiklos trūkumus taip pat galima spręsti iš kai kurių straipsnių nepalankių koreliacijų. Nepatenkinama antros grupės straipsnių būklė gali būti ne tik nuostolingos, bet ir pakankamai pelningos įmonės balanse. Beje, veiklos trūkumai paslėpta forma gali būti keliuose balanso straipsniuose. Tai galima paaiškinti ne duomenų falsifikavimu, bet taikoma balanso sudarymo metodika, pagal kurią daugelis balanso straipsnių yra

---

⁶¹ Ковалев, А. П. (1994). *Финансовый анализ и диагностика банкротства*. Москва: Экономическая академия, с. 16.

kompleksiniai. Konkrečiai tai taikoma straipsniams, parodantiems debitorinius ir kreditorinius įsiskolinimus.

Įmonių bankroto tikimybės analizę, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis, tikslinga atlikti nuosekliai. Atlikti tyrimai⁶² rodo, kad reikia nagrinėti svarbiausius balanso, pelno (nuostolių) ir pinigų srautų ataskaitų straipsnius. Analizuojant balanso duomenis, daugiausia dėmesio kreipiami į tokių straipsnių kaip ilgalaikis materialusis turtas, trumpalaikis turtas, trumpalaikiai ir ilgalaikiai įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir rezervai pokyčius.

Pasak J. Mackevičiaus⁶³, sumažėjęs ilgalaikis turtas kelia grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, jeigu jis parduodamas siekiant mažinti finansinių išteklių stygių, o padidėjęs sukelia neigiamų įmonės veiklos pokyčių, jeigu jis įsigyjamas tik siekiant investuoti lėšas. Mažėjantys įrenginių ir mašinų, transporto priemonių, kitų įrenginių ir įrankių straipsniai gamybos įmonėse rodo, kad dirbama su senstančiomis technologijomis, dėl to galimi dažni gedimai ir normų nevykdymai, o tai daro tiesioginę įtaką pagamintos produkcijos kiekiui. Be to, šie straipsniai gali sumažėti pardavus įrenginius ir mašinas.

Didelis trumpalaikio turto, ypač atsargų, augimas kelia grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, jeigu tai nesusieta su veiklos plėtra ir pagerėjusiu žaliavų bei medžiagų tiekimu arba nepasitikėjimu tiekėjais. Pagamintos produkcijos atsargų didėjimas rodo gamybos nesklandumus ir pardavimų sulėtėjimą bei galimą pardavimų mažėjimą, sukeltą piniginių išteklių trūkumą. Nebaigtos gamybos atsargų didėjimas rodo gamybos proceso sulėtėjimą dėl gamybinių techninių procesų organizavimo nesklandumų, dėl technikos gedimų, žemos darbuotojų kvalifikacijos, blogo darbo organizavimo, sukeliančio neritmingą produkcijos atsargų susikaupimą.

Per vienus metus gautinų sumų dideli pokyčiai yra rimtas pavojų keliantis ženklas. Padidėjusios gautinos sumos rodo įmonės produkcijos pirkėjų nemokumą, blogą debitorių apskaitą ir kontrolę, sumažėjusią atsiskaitymų politikos kontrolę arba atsiskaitymų politikos pakeitimą. Didėjantis šis straipsnis gali reikšti ir slaptą tiekėjo ir pirkėjo sandorį, kuriuo leidžiama perparduoti tiekėjo produkciją neatsiskaitant už ją, o vėliau pasidalyti gautą pelną. Per vienus metus gautinų sumų padidėjimą gali sukelti ne tik neapdairi įmonės kreditinė politika pirkėjų atžvilgiu, bet ir neatsakingas partnerių pasirinkimas arba kai kurių vartotojų (užsakovų) nemokumas ir net bankrotas, taip pat nenuosaikus pardavimų apimtys tempo spartinimas.

Per vienus metus gautinų sumų sumažėjimas gali būti pašlijusių santykių su savo klientais priežastis. Debitorinis įsiskolinimas gali staigiai sumažėti dėl to, kad įmonė priversta sumažinti pardavimo apimtį išsimokėtinai, galbūt ir dėl to, jog produkcijos vartotojai greičiau sumoka paskutines skolas, kad paskui su šia įmone neturėtų reikalų.

---

⁶² Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. *Ekonomika*, 49, p. 52-53.

⁶³ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 431-432.

Būtina atkreipti dėmesį į mobiliusio trumpalaikio turto straipsnio „Pinigai ir pinigų ekvivalentai“ pokyčius. Grynujų pinigų sumažėjimas sąskaitose gali rodyti produkcijos arba paslaugų sumažėjimą; pirkėjų įsipareigojimų nevykdymą ir įmonės neveiklumą kontroliuojant pirkėjų mokumą; įmonės veiklos siaurinimą, jeigu tai nėra susiję su pirkėjų ar klientų finansinės būklės pagerėjimu ir padidėjusiu pasitikėjimu jais; įmonės investicinės veiklos padidėjimą, plečiant įmonę ir naudojant papildomą pelną. Padidėję grynieji pinigai sąskaitose gali rodyti apie įmonės vadovybės nesugebėjimą „daryti naujus pinigus“, t. y. panaudoti juos įvairiose įmonės veiklos srityse.

Nagrinėjant trumpalaikius įsipareigojimus, staigiai padidėjusios mokėtinos sumos rodo įsiskolinimų darbuotojams, biudžetui, tiekėjams, kredito institucijoms padidėjimą (jeigu tai susiję su teigiamais mokumo pokyčiais, kai tiekėjai padidina tiekimo kreditus, pastebėję geresnę finansinę būklę), tiekėjų finansinės būklės pablogėjimą, kai jie sumažina tiekimo kainas; tiekėjų ir klientų susitarimą mokėti už tiekiamą produkciją mažesnę kainą. Staigiai padidėjęs trumpalaikių įsipareigojimų straipsnis dažnai parodo, kad įmonė turi rimtų finansinių problemų.

Padidėję ilgalaikiai įsipareigojimai rodo įmonės nesugebėjimą laiku atsiskaityti, t. y. įmonės ilgalaikio mokumo pablogėjimą arba nenaudingų sandorių sudarymą. Vertingą informaciją apie įmonės finansinės būklės pokyčius per tam tikrą laikotarpį galima gauti nagrinėjant balanso aktyvo ir pasyvo, t. y. turto ir nuosavo kapitalo bei įsipareigojimų struktūrą. Atliekant šią analizę, gali būti atskleisti tokie neigiami dalykai, rodantys įmonės finansinės būklės silpnėjimą, kaip padidėjęs atsargų straipsnis, palyginti su bendra turto suma, arba sumažėjusi nuosavo kapitalo dalis ir padidėjusi ilgalaikių bei trumpalaikių įsipareigojimų dalis.

Anot J. Mackevičiaus⁶⁴, pelno-nuostolių ataskaitoje bankroto prognozavimo atžvilgiu yra svarbūs pardavimo pajamų ir sąnaudų straipsniai. Sumažėjusi pardavimo pajamų apimtis rodo arba sumažėjusią paklausą, arba nepakankamai gerą pardavimų organizavimą, rinkodaros stoką, nepagrįstą kainų politiką. Mažėjantis pardavimo pajamų straipsnis kelerius metus iš eilės rodo, kad įmonės gaminama produkcija nevysiškai atitinka vartotojų paklausą, o tai pakankamai rimta priežastis, lemianti įmonės išsilaikymo rinkoje galimybes.

Neigiamai įmonės veiklą gali veikti ir staigiai padidėjusios pardavimo pajamos, rodančios gaminių išpardavimą prieš įmonės likvidavimą, jeigu padidėjusi pardavimo apimtis nėra susijusi su teigiamais procesais, didėjančia produktų paklausa, gera kainų politika ir rinkodara.

Didėjantys sąnaudų straipsniai, nesusiję su gamybos proceso plėtra, rodo netaupų išteklių naudojimą, netvarkingą įmonės veiklos organizavimą, susietą su lėšų švaistymu, neapgalvotais brangiais pirkiniais, valdymo personalo išplėtimu, nepagrįstu jo darbo apmokėjimo didinimu,

---

⁶⁴ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 432-433.

negamybinės veiklos srities plėtra (jeigu ji nepelninga), blogu finansinės veiklos organizavimu arba nenumatytų ypatingos veiklos nuostolių atsiradimu.

Atkreiptinas dėmesys į bendrųjų ir administracinių sąnaudų straipsnio pokyčius. Didėjantis šis straipsnis, nesusijęs su gamybos proceso plėtra, vienareikšmiškai rodo, kad įmonės vadovybė siekia tik savo tikslų ir visiškai nesirūpina įmonės veiklos tęstinumu. Tokia situacija rinkos ekonomikos sąlygomis daugeliu atvejų veda įmones prie bankroto ribos.

Kalbant apie pinigų srautų ataskaitas J. Mackevičius⁶⁵ teigia, kad daug informacijos apie įmonės finansinę būklę ir veiklos rezultatus galima gauti panagrinėjus būtent šių ataskaitų svarbiausius straipsnius. Ypač atkreiptinas dėmesys į pagrindinės veiklos pinigų srautus. Šios veiklos sumažėję pinigų srautai rodo pinigų trūkumą pagrindinei (gamybos, prekybos, paslaugų teikimo) veiklai vykdyti ir plėtoti, taip pat įsigyti naujų gamybinių pajėgumų, sumokėti mokesčius, draudimo įmokas, palūkanas, dividendus ir kt. Sumažėję investicinės veiklos pinigų srautai rodo pinigų išmokas įsigyjant ilgalaikį turtą, statant, rekonstruojant ar remontuojant pastatus, įrenginius ir kitą ilgalaikį materialųjį turtą, įsigyjant vertybinius popierius ir kt. Sumažėję pinigų srautai iš finansinės veiklos rodo finansinių santykių su trečiaisiais asmenimis pablogėjimą per ataskaitinį laikotarpį, nesugebėjimą pasinaudoti išorės finansavimo šaltiniais. Iš sumažėjusio šio pinigų srautų ataskaitos straipsnio galima spręsti, kiek įmonė sumokėjo pinigų už paskolų grąžinimą, palūkanas, už superkamas savas akcijas, išperkant anksčiau išleistas įmonės obligacijas, vekselius ar kitus vertybinius popierius.

Teigti, kad įmonės bankrotą galima visiškai tiksliai prognozuoti remiantis finansinių ataskaitų straipsnių pokyčiais, būtų neteisinga. Juk iš įmonių finansinių ataskaitų nematyti veiksnių, kurie gali daryti didelę įtaką bankrotui, pavyzdžiui, bankų atsisakymas suteikti kreditą ar jį pratęsti, nesėkmingos derybos su pirkėjais ir tiekėjais, bylinėjimasis teismuose ir kt. Tačiau ir ignoruoti finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių nagrinėjimo nereikėtų, nes kol kas nesukurti tikslūs bankroto prognozavimo metodai. Finansinių ataskaitų straipsnių ir jų pokyčių nagrinėjimas ir vertinimas leidžia ne tik atskleisti kai kuriuos įmonės veiklos trūkumus, bet ir numatyti kitas analizės kryptis.

Pasak R. Sneider⁶⁶, S. Slatter įmonių metinių ataskaitų tyrimų pagrindu suformulavo būdingiausius indeksus, kurie parodo, kad įmonė turi finansinių sunkumų: blogėjantis pelningumas, mažėjantys stabilų kainų pardavimai, įmonės augimas ir mažėjantis likvidumas, dividendų mokėjimo mažėjimas, rinkos dalies mažėjimas ir kt. R. Sneidere mano, kad išorinių vartotojų, kurie domisi finansinėms atskaitoms būdingiausiais indeksais, požiūris suformuluotas S. Slatter, yra tinkamas naudoti ir gali būti rekomenduojamas visose vertinimo situacijose.

---

⁶⁵ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 432-433.

⁶⁶ Sneider, R. (2005). Causes and Factors Affecting Insolvency. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 240.

J. Bivainis ir K. Garškaitė⁶⁷ išnagrinėję gautus nuostolingai dirbančių įmonių finansinių ataskaitų duomenis ir apskaičiavę įmonių finansinius rodiklius, nuostolingai dirbančių įmonių finansinei analizei atrinko tokius finansinius rodiklius, kurie geriausiai apibūdino nuostolingai dirbančių įmonių būklės specifiką ir kurių dinamika leido prognozuoti įmonės būklės pokyčius:

- pelningumo rodikliai: pelningumas prieš apmokestinimą (K_1), turto pelningumas (K_2), bendrasis turto pelningumas (K_3);
- turto panaudojimo efektyvumo rodiklis: turto apyvartumas (K_4);
- finansinio pastovumo rodikliai: išskolinimo koeficientas (K_5), bendrojo likvidumo rodiklis (K_6);
- likvidumo rodikliai: einamojo likvidumo koeficientas (K_7), kritinio likvidumo koeficientas (K_8), grynojo apyvartinio kapitalo ir turto santykis (K_9), bankroto rizikos koeficientas (K_{10}).

Jų nuomone, siekiant įvertinti įmonės būklę ir nustatyti ar jai tikslinga taikyti gaivinimo priemones, nepakanka tik apskaičiuoti finansinius rodiklius, reikia juos palyginti su ribinėmis reikšmėmis. Atsižvelgiant į tai, kad įmonių gaivinimo ir skatinimo priemonių taikymo tikslingumą lemia ne tik finansiniai rodikliai, bet ir socialiniai-ekonominiai kriterijai, nustatytos bendros finansinių rodiklių reikšmių intervalų ribos, tinkančios įvairioms ūkio šakoms (žr. 4 lentelė). Intervalų ribų reikšmėms apskaičiuoti naudoti statistinės analizės metodai.

4 lentelė

Finansinių rodiklių ribinės reikšmės

Reikšmių ribos	Finansiniai rodikliai									
	K_1	K_2	K_3	K_4	K_5	K_6	K_7	K_8	K_9	K_{10}
Viršutinė	0	0	0	1	3	2	2	0,7	0,2	0,5
Toleruotina	-	-	-	-	2	1	1	0,3	0	0
Apatinė	neri- bojama	neri- bojama	neri- bojama	0,2	1	0	0,7	0,3	0	0

Šaltinis: Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 18.

Jei įmonės, kurios finansinių rodiklių reikšmės yra tarp intervalo viršutinės ir apatinės ribų, finansinių rodiklių K_5 , K_6 , K_7 , K_8 , K_9 , K_{10} reikšmės yra didesnės nei toleruotinos ribos, tai rodo, kad įmonės būklė yra santykinai geresnė (todėl mažesnė gaivinimo ir skatinimo priemonių taikymo jai būtinybė), nei likusių šiam intervalui priklausančių įmonių. Sprendimą dėl gaivinimo ir skatinimo priemonių taikymo tikslingumo įmonėms lemia nustatyti socialiniai-ekonominiai kriterijai.

Ši metodika taikoma vertinant nuostolingai dirbančių įmonių veiklą, jos tikslas – nustatyti įmones, kurioms tikslinga taikyti gaivinimo priemones, siekiant sumažinti jų nuostolingumą. Tačiau šią metodiką netikslinga naudoti sėkmingai veikiančių įmonių būklei įvertinti ar artėjančiam

⁶⁷ Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 17-18.

bankrotui numatyti, nes finansinių rodiklių reikšmių ribos nustatytos atsižvelgiant į nuostolingų įmonių, kurioms jau iškilo akivaizdi bankroto grėsmė, situaciją parodančius duomenis⁶⁸.

Įmonių bankroto grėsmės (finansinės būklės) įvertinimo problemą Lietuvoje mėginama spręsti: įmonių būklei įvertinti kuriamos finansinių rodiklių sistemos. Finansinių rodiklių sistemos, kuriuose skaičiuojamų rodiklių atrinkimą lemia juos naudojančių institucijų veiklos specifika.

Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas yra būdas kiekybiniais parametrais įvertinti įmonių būklę, nustatyti negatyvias įmonių būklės tendencijas ir jų bankroto tikimybę. Pagal būklės įvertinimo rodiklius galima ieškoti būdų sumažinti ar net pašalinti bankroto grėsmę. Įmonių bankroto grėsmės nustatymas iš anksto gali būti impulsas ne tik išvengti bankroto, bet ir rasti veiksmingų strateginių sprendimų.

1.5.3 Bankroto prognozavimo modelių analizė teoriniu aspektu

Įvertinant įmonės bankroto tikimybę, svarbu suprasti, kad dėl didžiulės įvairovės pramonės šakų apimties vienas modelis negali patikimai diagnozuoti įmonės bankroto. Skirtingos pramonės šakos yra susijusios ar apima tam tikras specialias sritis, taisykles, charakteristikas, pasižymi išskirtiniais bruožais bankroto ar restruktūrizavimo procedūrose. Krizių diagnozavimo modelis tam tikrai įmonių kategorijai gali būti pagrįstai pritaikytas tik tam tikro laipsnio tikslumu. Priklausomai nuo pramonės šakos specifikos, bankroto diagnozavimo modelis apima paskolų įstaigas, komercinius bankus, draudimo bendroves ir kitus finansinius tarpininkus, pramonės įmones, visuomenines įstaigas, naftos ir dujų kompanijas. Tačiau, atsižvelgiant į vidinius šių šakų skirtumus, kiekvienas sektorius gali turėti specifinį krizių numatymo modelį. Todėl, įvertinant modelių pagrįstumą, svarbu apsvarstyti aplinkybes, kurioms esant, buvo sukurti autorių bankroto diagnozavimo modeliai.

Analitikai naudoja ir statistinius metodus finansinei padėčiai nustatyti. Vienas jų yra diskriminantų analizė. Tai yra statistinis metodas, kurio esmę sudaro tai, kad įmonės įvairios pusės įvertinamos santykiniais rodikliais, iš kurių išvedamas apibendrinantis specialus Z rodiklis. Jis apskaičiuojamas, naudojant diskriminantinės analizės būdą, kuriuo nustatomi koreliacinės tiesinės funkcijos parametrai. Taikant šį būdą, įmonės suskirstomos į dvi klases: nepatikimas įmones, kurioms gresia bankrotas, ir patikimas įmones, t.y. sugebančias išvengti bankroto⁶⁹.

Altman modelis. Įmonių bankroto numatymo problemą nuodugniai nagrinėjo amerikiečių ekonomistas E. I. Altman. Naudodamas diskriminantinės analizės metodus, jis nustatė įmonių

⁶⁸ Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 15.

⁶⁹ Nedzveckas, J., Bagdzevičienė, R., Dapkus, R. (2003). *Organizacijos finansinių išteklių valdymas. Finansų pagrindai*. Kaunas: Technologija, p. 168.

bankroto tikimybės dėsningumus atsižvelgiant į du rodiklius: kritinio likvidumo rodiklį ir finansinės priklausomybės rodiklį. Akivaizdu, kad esant kitoms vienodoms sąlygoms bankroto tikimybė bus tuo mažesnė, kuo didesnė einamojo likvidumo rodiklio reikšmė ir mažesnė finansinės priklausomybės rodiklio reikšmė. Atlikdamas tyrimą Altman analizavo 19 įmonių. Tirti buvo pasirinktos nestabilios būklės įmonės, iš kurių vienos sugebėjo išgyventi, o kitos – bankrutavo. Svarbiausias tyrimo tikslas buvo rasti tam tikrą diskriminantinę ribą, kuri suskirstytų įmones į dvi grupes: kurioms negresia ir gresia bankrotas. Altman nagrinėjo tokią tiesinę diskriminantinę funkciją:

$$Z = f(X_1; X_2);$$

kur: Z – klasifikavimo funkcijos rodiklis; X_1 – einamojo likvidumo rodiklis; X_2 – finansinės priklausomybės rodiklis.

Platesni tyrimai parodė, kad bankroto grėsmės įvertinimas, naudojant tokių dviejų veiksmių modelius, nėra pakankamai patikimas. E. I. Altman 1968 m. paskelbė penkių veiksmių modelį, kuris užsienio šalyse plačiai naudojamas įmonių bankroto grėsmės įvertinimui. Jis ištyrė 66 įmones, iš kurių pusė bankrutavo (1946-1965 m.), o kitos sėkmingai veikė. Atrinkęs penkis rodiklius, apibūdinančius skirtingus įmonių finansinės veiklos aspektus Altman sudarė tokį modelį^{70,71,72}:

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5;$$

kur: X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo efektyvumas, išreikštas grynojo apyvartinio kapitalo ir turto santykiu; X_2 – sukaupto kapitalo efektyvumas, išreikštas nepaskirstytojo pelno (t. y. grynas pelnas atėmus dividendus) ir viso turto santykiu; X_3 – veiklos pelningumas, išreikštas veiklos pelno ir viso turto santykiu; X_4 – skolos padengimo nuosavu kapitalu rodiklis, išreikštas nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo santykiu; X_5 – turto apyvartumas, išreikštas pardavimų ir viso turto santykiu.

Pagal šį modelį gauta ribinė Z reikšmė buvo 2,675, o gautas reikšmių intervalas – nuo $Z = 1,81$ iki $Z = 2,99$ – rodė tarpinę įmonių būklę bankroto grėsmės požiūriu.

Naudojant penkių veiksmių modelį, įmonių bankroto galimybė prieš vienerius metus nustatoma iki 95 proc. tikslumu.

Atkreiptinas dėmesys, kad modelio naudojimas ribotas įmonėms, kurių akcijos nėra kotiruojamos vertybinių popierių biržoje (skaičiuojant skolos padengimo nuosavu kapitalu rodiklį X_4 , reikia žinoti nuosavo kapitalo rinkos kainą). Tai paskatino Altman (1983 m.) parengti modelio variantą, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos biržoje⁷³:

⁷⁰ Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 10-11.

⁷¹ Charitanovas, V. (2004). Įmonių bankroto prevencija: metodologinis aspektas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 30, p. 76.

⁷² Pudovskis, K. (2002). Express-analysis of Comparative Competitiveness of Corporations Base don a Bankruptcy Prediction Model. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 23, p. 124.

⁷³ Chuvakhin, N., Wayne Gertmenian, L. (2002). *Predicting Bankruptcy in the WorldCom Age. How to determine when it is safe to grant credit.*

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,998X_5;$$

kur: X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo efektyvumas, išreikštas grynojo apyvartinio kapitalo ir viso turto santykiu; X_2 – sukaupto kapitalo efektyvumas, išreikštas nepaskirstytojo pelno (t. y. grynasis pelnas atėmus dividendus) ir viso turto santykiu; X_3 – bendras pelningumas, išreikštas bendrojo pelno ir viso turto santykiu; X_4 – skolos padengimo nuosavu kapitalu rodiklis, išreikštas nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo santykiu; X_5 – turto apyvartumas, išreikštas pardavimų ir viso turto santykiu.

Šiuo atveju ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,21$ – įmonė laikoma žlungančia; jei $1,21 < Z < 2,9$ – „pilkoji zona“; jei $Z > 2,9$ – įmonė laikoma sėkmingai veikiančia.

1977 m. Altman pasiūlė septynių veiksnių modelį, leidžiantį įvertinti įmonių veiklos perspektyvas penkeriems metams 70 proc. tikslumu. Šiame modelyje naudojami tokie veiksniai: turto pelningumas, pelno dinamika, palūkanų padengimo rodiklis, bendrasis pelningumas, likvidumo rodiklis, finansinės priklausomybės rodiklis, visas įmonės turtas⁷⁴.

Paslaugų ir individualių įmonių bankrotui prognozuoti E. I. Altman (1983) siūlė taikyti keturių rodiklių modelį:

$$Z = 6,56A + 3,26B + 6,72C + 1,05D;$$

kur: A – apyvartinis kapitalas / turto; B – nepaskirstytas pelnas / turtas; C – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius / turtas; D – nuosavas kapitalas / įsipareigojimai.

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,21$ – įmonė laikoma žlungančia; jei $1,21 < Z < 2,9$ – „pilkoji“ zona; jei $Z > 2,9$ įmonė laikoma sėkmingai veikiančia.

Pasak M. Tvaronavičienės⁷⁵, Lietuvos ekonomistai, nagrinėdami klausimus, susijusius su bankroto diagnostika, paprastai mini ir teigiamai vertina amerikiečių ekonomisto Altmano indeksą, kartais dar vadinamą kreditingumo indeksu, kuris yra atitinkamų finansinių rodiklių funkcija Z :

$$Z = 3,3 K_1 + 1,0 K_2 + 0,6 K_3 + 1,4 K_4 + 1,2 K_5;$$

kur: K_1 – aktyvų pelningumas = veiklos pelnas prieš mokesčius / aktyvai; K_2 – aktyvų grąža = pardavimų pajamos / skolintas kapitalas; K_3 – nuosavo kapitalo padengimas = nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas; K_4 – grynasis turto pelningumas = nepaskirstytasis pelnas / aktyvai; K_5 – nuosavų apyvartinių lėšų dalis aktyvuose = nuosavas apyvartinis kapitalas / aktyvai.

Kritinė Altmano indekso reikšmė apskaičiuota remiantis statistinės atrankos taisyklėmis ir sudarė 2,675. Taigi įmonės kreditinį pajėgumą siūloma įvertinti lyginant jos apskaičiuotą Z su normatyvine reikšme: jei $Z < 2,675$, laikoma, jog įmonė artimiausiu laiku (per 2-3 metus) bankrutuos, jei $Z > 2,675$, įmonės finansinė būklė yra stabili.

⁷⁴ Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 11.

⁷⁵ Tvaronavičienė, M. (2001). Įmonių bankroto proceso ekonominio efektyvumo didinimo kryptys. *Ekonomika*, 54, p. 139.

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,8$ – bankroto tikimybė labai didelė; jei $1,8 < Z < 2,7$ – didelė; jei $2,7 < Z < 2,9$ – įmanoma; $Z > 3,0$ – labai nedidelė.

Įmonių bankroto diagnostikai plačiai taikomas Altman Z modelis, kurio populiarumą lemia modelio privalumų akcentavimas užsienio bei lietuvių autorių mokslinėje literatūroje. Atsižvelgiant į šiuos veiksnius, atlikta bendrovės bankroto diagnostika pagal Altman dviejų rodiklių modelį ir pagal 5 rodiklių modelį, kai įmonės akcijos nėra kotiruojamos Vertybinių Popierių Biržoje⁷⁶.

M. Tvaronavičienė⁷⁷, atlikus tyrimus, pabrėžia, kad Lietuvos ekonomistų išpopuliarintas šis bankroto diagnostikos metodas (Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I., Mackevičius J., Poškaitė D.) nėra tinkamas Lietuvos įmonių nemokumui įvertinti, jau vien tai, kad Altman jį suformulavo 1968 metais tyrinėdamas 66 JAV kompanijas, veikusias 1945-1965 metais, verčia pažvelgti į šį metodą gana kritiškai ir liautis jį taikius Lietuvos įmonių bankroto diagnostikai.

Lis modelis. 1973 m. anglų mokslininkas R. Lis pagal Didžiosios Britanijos įmonių duomenis gavo tokią bankroto grėsmės įvertinimo modelio analitinę išraišką^{78,79}:

$$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4$$

kur: X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo efektyvumas, išreikštas grynojo apyvartinio kapitalo ir viso turto santykiu; X_2 – bendras pelningumas, išreikštas bendrojo pelno ir viso turto santykiu; X_3 – sukaupto kapitalo efektyvumas, išreikštas nepaskirstytojo pelno (t. y. grynasis pelnas atėmus dividendus) ir viso turto santykiu; X_4 – skolos padengimo nuosavu kapitalu rodiklis, išreikštas nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo santykiu.

Šiuo atveju ribinė Z reikšmė yra 0,037.

Tafler modelis. 1977 m. anglų mokslininkas R. Tafler pagal Didžiosios Britanijos įmonių, kurių akcijos kotiruojamos biržoje, duomenis pasiūlė tokią bankroto grėsmės įvertinimo modelio analitinę išraišką^{76,79}:

$$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4;$$

kur: X_1 – bendrojo pelno ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis; X_2 – grynojo apyvartinio kapitalo ir visų įsipareigojimų santykis; X_3 – trumpalaikių įsipareigojimų ir viso turto santykis; X_4 – pelno ir viso turto santykis.

Vertinant įmonių būklę pagal šį modelį, nustatyti tokie dėsningumai: jei Z reikšmė viršija 0,3, įmonės ilgalaikės perspektyvos neblogos, o jei Z reikšmė mažiau nei 0,2, t. y. bankroto grėsmė.

⁷⁶ Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 44.

⁷⁷ Tvaronavičienė, M. (2001). Įmonių bankroto proceso ekonominio efektyvumo didinimo kryptys. *Ekonomika*, 54, p. 139.

⁷⁸ Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 20.

⁷⁹ Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 438.

CA-Score modelis. Šis modelis, kaip ir visi kiti, buvo kuriamas remiantis multiplikacine diskriminantine analize. Jį 1987 m. sukūrė Kvebeko Universiteto Monrealyje ekonomistas Jean Legault. Jis analizavo 173 Kvebeko provincijos gamyba užsiimančių įmonių, kurių metiniai pardavimai siekia nuo 1 iki 20 milijonų dolerių, finansinius rodiklius. 1987 m. buvo paskelbta, kad šis modelis yra taikomas gamyba užsiimančių įmonių bankrotui diagnozuoti ir jo patikimumas siekia 83 proc. Bankroto tikimybės apskaičiavimas pagal Ca-Score modelį⁸⁰:

$$4,5913 * K_1 + 4,5080 * K_2 + 0,3936 * K_3 - 2,7616 = \text{CA-Score};$$

kur: K_1 - akcininkų investuotas kapitalas (1) / visi aktyvai (1); K_2 - įprastinės veiklos pelnas + finansinės veiklos sąnaudos (1) / visi aktyvai (1); K_3 - pardavimų pajamos (2) / visi aktyvai (2).

(1) žymimi duomenys iš praėjusių vienerių finansinių metų,

(2) žymimi iš praėjusių dvejų finansinių metų.

Akcininkų investuotas kapitalas apskaičiuojamas taip: prie akcinio kapitalo pridedamas direktoriams neišmokėtas grynasis išsiskolinimas.

Jei CA-Score < -0,3, tai įmonė yra bankrutuojanti.

Springate modelis. Bankroto tikimybei bendrovėje nustatyti galima taikyti 4 rodiklių Springate modelį. Žymus kanadiečių ekonomistas G. Springate, Altman pasekėjas, 1978 m. sukūrė savo bankroto tikimybės nustatymo modelį. Jo modelis apskaičiuotas remiantis multiplikacine – diskriminantine analize, atrenkant 4 iš 19 reikšmingiausių finansinių rodiklių, leidžiančių atskirti bankrutuojančias įmones nuo nebankrutuojančių. Springate ištyrė 40 įmonių, o Bother (1979), remdamasis Springate modeliu, ištyrė 50 įmonių, kurių turtas vidutiniškai siekia 2,5 mln. dolerių, ir pasiekė puikių rezultatų, kurių patikimumas siekė 88 proc. Sands (1980) Springate modelį išbandė tirdamas 24 įmones, kurių turtas vidutiniškai siekė 63,4 milijono dolerių, ir jo tyrimo patikimumas buvo 83,3 proc. Z koeficiento pagal Springate modelį apskaičiavimas^{80, 81}:

$$Z = 1,03 * A + 3,07 * B + 0,66 * C + 0,4 * D;$$

kur: A - apyvartinis kapitalas / visi aktyvai; B - pelnas prieš apmokestinimą / visi aktyvai; C - pelnas prieš apmokestinimą / trumpalaikiai įsipareigojimai; D - pardavimų pajamos / visi aktyvai.

Jei $Z < 0,862$ – įmonė laikoma žlungančia.

Fulmer modelis. Amerikiečių ekonomistas Fulmer (1984), panaudodamas multiplikacinę – diskriminantinę analizę, ištyrė 40 finansinių rodiklių 30 bankrutuojančių ir 30 nebankrutuojančių įmonių. Šių įmonių turtas vidutiniškai siekė 455 tūkst. dolerių. Fulmer modelis yra labai panašus į

⁸⁰ Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 45.

⁸¹ *Bankruptcy Prediction Models. Insolvency Prediction – Background.*

Altman ar Springate modelius. Fulmer modelio taikymas įmonės bankrotui diagnozuoti pasiteisina 98 proc., jei analizė atliekama 1 metus iki bankroto, ir 81 proc., jei daugiau nei prieš vienus metus. Bendrovės Z koeficientas pagal Fulmer modelį⁸²:

$$Z = V1*5,528 + V2*0,212 + V3*0,073 + V4*1,270 - V5*0,120 + V6*2,335 + V7*0,575 + V8*1,083 + V9*0,894 - 6,075;$$

kur: V1 - nepaskirstytas pelnas / visi aktyvai; V2 - pardavimų pajamos / visi aktyvai; V3 - EBIT / nuosavas kapitalas; V4 - pinigų srautas / išskolinimai; V5 - išskolinimas / visi aktyvai; V6 - trumpalaikiai įsipareigojimai / visi aktyvai; V7 - materialieji aktyvai / visi aktyvai; V8 - apyvartinis kapitalas / visi aktyvai; V9 - EBIT / palūkanos.

Jei $Z < 0$ – įmonė laikoma žlungančia.

Beawer modelis. W. Beawer atliko ypač originalų tyrimą palyginęs 79 bankrutavusių įmonių rodiklius. Įmonės būklė vertinama kaip finansinio nuosmukio būklė, kai joje per nagrinėjamą laikotarpį (1954-1964 m.) įvyko viena iš toliau pateiktų situacijų⁸³: bankrotas; obligacijų kritimas ir nuvertėjimas; banko sąskaitų pereikvojimas; dividendų neišmokėjimas privilegijuotų akcininkų savininkams.

Nepatyrusios nuosmukio 79 įmonės buvo pasirinktos naudojant orinio pavyzdžio metodą. Kiekvienai žlungančiai įmonei parinkta tos pačios šakos ir panašaus turto dydžio įmonė, apskaičiuota 30 finansinių santykinių rodiklių pradedant penktaisiais metais iki žlugimo. W. Beawer padarė išvadą, kad norint įvertinti įmonės bankroto tikimybę reikia skaičiuoti tokius pagrindinius rodiklius:

- trumpalaikis turtas / trumpalaikiai įsipareigojimai;
- apyvartinis kapitalas / visas turtas;
- pinigų srautai / visi įsipareigojimai;
- grynasis pelnas / visas turtas.

Remiantis Beawer modeliu galima teigti, kad didesni įmonių nuosavi rezervai ir likvidus turtas mažina įmonių bankroto tikimybę, o didėjančios įmonių kapitalo išlaidos ir augantis skolinto kapitalo lygis didina įmonių nemokumo galimybes⁸⁴.

1966 m. W. Beawer apibendrino savo penkerių metų tyrinėjimo rezultatus ir nustatė kaip skiriasi pelningai dirbančių ir bankrutavusių įmonių finansiniai rodikliai. Jis aiškino, kiek gali pavieniai finansiniai rodikliai ir tam tikri jų pokyčiai įspėti įmonę apie artėjančią bankrotą. Tyrimo

⁸² Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis.

Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija, p. 45.

⁸³ Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. *Ekonomika*, 49, p. 57.

⁸⁴ Grigaravičius, S. (2003). *Įmonių nemokumo diagnostika ir jų pertvarkymo sprendimai*. Kaunas: VDU leidykla, p. 32-33

išvada – šiuo požiūriu geriausias rodiklis yra pinigų srautų ir visų įsipareigojimų santykis. Bet praktika parodė, kad įmonių bankrotų grėsmės įvertinimas pagal vieną tokį rodiklį nėra patikimas⁸⁵.

Zmijewski modelis. M. Zmijewski sukurta bankroto prognozavimo modelio metodologija remiasi kelių mokslininkų tyrimais. Buvo atliktas 40 bankrutavusių iš 800 sėkmingai veikiančių įmonių finansinių ataskaitų tyrimas⁸⁶:

$$Z = -4,336 - 4,513x_1 + 5,679 x_2 - 0,004 x_3;$$

kur: x_1 – turto graža, kuri apskaičiuojama kaip pajamų ir turto santykis; x_2 – finansinis svetas, kuris apskaičiuojamas kaip įsipareigojimų ir turto santykis; x_3 – likvidumo koeficientas, tai yra trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis.

Jei Z reikšmė $\geq 0,5$ - įmonei gresia bankrotas, jei $Z < 0,5$ - tikėtina, kad įmonė nebankrutuos.

Blanko modelis. I. A. Blank išskyrė tokias įmonės krizės stadijas: lengva krizė, gili krizė, finansinė katastrofa. Pagrindiniai įmonės, patiriančios lengvą krizę, būklės požymiai yra mažėjantis grynujų piniginių srautų likvidumas, nebedidėjanti ar net mažėjanti įmonės rinkos vertė, mažėjantis finansinės nepriklausomybės koeficientas, didėjantys trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai ir jų dalis iš visų įsipareigojimų, mažėjantis absoliutus mokumo koeficientas, didėjančios kintamosios išlaidos, didėjantis kapitalo dalies, įdėtos į kritinės rizikos zonas, koeficientas. Kai įmonė yra lengvos krizės stadijoje, siekiama stabilizuoti einamąją finansinę įmonės veiklą vidaus priemonėmis⁸⁷.

Pagrindiniai įmonės, kurios krizė gili, būklės požymiai yra neigiama grynujų piniginių srautų reikšmė, mažėjanti įmonės rinkos vertė, didėjantis finansinio sveto koeficientas, o jo efektyvumas mažėjantis, didelis finansinių įsipareigojimų, kurių atidėti negalima, ir visų įsipareigojimų santykio koeficientas, sparčiai mažėjantis absoliutus mokumo koeficientas ir einamojo mokumo koeficientas, didelis operacijų sveto koeficientas, kadangi didėja kintamosios išlaidos, didėjanti kapitalo dalis, įdėta į kritinės rizikos zonas. Kai įmonės krizė yra gili, siekiama realizuoti įmonės finansinės veiklos stabilizavimo vidaus ir išorinių priemonių kompleksą.

Pagrindiniai įmonės, patiriančios finansinę katastrofą, būklės požymiai yra itin didelė neigiama grynujų piniginių srautų reikšmė, sparčiai mažėjanti įmonės rinkos vertė, labai didelis finansinio sveto koeficientas, itin didelis finansinių įsipareigojimų, kurių atidėti negalima, ir visų įsipareigojimų santykio koeficientas, absoliutus nemokumas, kadangi nėra piniginių aktyvų, itin didelis operacijų sveto koeficientas, kadangi didėja visos išlaidos, labai didėjanti kapitalo dalis,

⁸⁵ Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 7-8.

⁸⁶ Sneiderė, R. (2005). Analysis of Bankruptcy Prediction Models. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 227-228.

⁸⁷ Garškaitė, K. (2002). Įmonės krizės stadijų analizė. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, II (2), p. 81-82.

įdėta į katastrofinės rizikos zonas. Kai įmonė patiria finansinę katastrofą, siekiama taikyti efektyvias įmonės restruktūrizavimo formas arba ją likviduoti kaip beviltišką ar nereikalingą atitinkamoje ūkio šakoje.

A. Blanko modelis yra sunkiai realizuotinių aktyvų (pvz.: ilgalaikis materialus turtas, atsargos) modelis, kurio išraiška:

$NA + A_m < K_n$ bankroto tikimybė labai maža;

$NA + A_m < K_n + B_l$ bankroto tikimybė galima;

$NA + A_m < K_n + B_l + B_t$ bankroto tikimybė didelė;

$NA + A_m > K_n + B_l + B_t$ bankroto tikimybė labai didelė.

kur: NA - neapyvartiniai aktyvai; A_m - einamųjų prekių materialiujų vertybių suma - atsargos; K_n - nuosavo kapitalo suma; B_l - ilgalaikių įsipareigojimų suma; B_t - trumpalaikiai įsipareigojimai.

Blanko bankroto prognozavimo modeliu bankroto galimybė yra nustatoma palyginus sunkiai realizuotinius aktyvus, tai yra ilgalaikį materialųjį turtą bei atsargas, su nuosavo kapitalo bei įsipareigojimų sumomis. Jei įmonės sunkiai realizuoti aktyvai yra mažesni už nuosavą kapitalą, tai įmonei bankrotas negresia.

Vertinimo regresijos modelis. Nagrinėdamas įmonių nemokumo diagnozavimo principus ir remdamasis šių principų bei Lietuvoje veikiančių bendrovių finansiniais duomenimis, įvertinęs Lietuvos ekonominę aplinką, S. Grigaravičius 2003 m. pasiūlė kompleksinį priemonių ir alternatyvių sprendimų modelį, taikytiną potencialiems Lietuvos įmonių mokumo sunkumams įvertinti ir diagnozuoti, įmonių nemokumo problemoms spręsti, nemokių įmonių pertvarkymo sprendimams (kryptims) modeliuoti. Įmonių diagnozavimo modelis suformuotas naudojant logistinę regresiją. Formuojant Lietuvos ekonominę aplinką atitinkantį įmonių nemokumo diagnozavimo modelį, išanalizuota 20 skirtingų grupių (mokumo ir likvidumo, finansų struktūros, veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo) finansiniai rodikliai. Nustatyta, kad įmonių finansinei būklei reikšmingi 9 finansiniai koeficientai, kurių suma sudaro įmonių nemokumo vertinimo regresiją⁸⁸:

$$Z = -0,762 + 0,003 * X_1 - 0,424 * X_2 - 0,06 * X_3 + 0,22 * X_4 - 0,774 * X_5 - 0,189 * X_6 + 6,842 * X_7 - 12,262 * X_8 - 5,257 * X_9;$$

kur: X_1 – bendrasis likvidumo koeficientas; X_2 – grynasis apyvartinis kapitalas / visas turtas; X_3 – turtas – savininkų nuosavybė; X_4 – skolos – nuosavybės koeficientas; X_5 – palūkanų koeficientas; X_6 – pelnas iki mokesčių / visas turtas; X_7 – turto pelningumas; X_8 – gryojo apyvartinio kapitalo apyvartumas; X_9 – turto apyvartumas.

Kritinė Z reikšmė: jei $Z > 1$ – nemokumas ir bankrotai neišvengiami.

⁸⁸ Valackienė, A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas*. Kaunas: Technologija, p. 191.

Bankroto rizikos vertinimo modelis. Vien įmonių finansinės būklės analizė gali nepakankamai atskleisti įmonių mokumo sunkumus, tai yra finansinės analizės pagrindu negali būti įvertinami kiti rizikos faktoriai, galintys paveikti įmonių nemokumą. Siekiant įvertinti įmonių efektyvumą bei įmonių nemokumo pavojų tikslinga išskirti papildomus kriterijus, padedančius suformuoti išsamesnę sampratą. Šiuo atveju galėtų būti integruojama veiklos efektyvumo (VEF) koeficiento reikšmė, kuri parodo, kaip intensyviai veikloje yra panaudojamas turtas ar kapitalas ir finansinis svertas (FS). Šių rodiklių sandauga turėtų tiksliau įvertinti konkrečios įmonės rizikingumą (KR)⁸⁹:

$$KR_n = VEF * FS$$

kur: KR_n - įmonės n rizikingumas; VEF- veiklos efektyvumas (veiklos pelnas / pardavimai); FS - finansinis svertas (finansiniai įsipareigojimai / turtas).

Pateiktas įmonės rizikingumo kriterijus gali išsamiau identifikuoti įmonės rizikingumą, atsižvelgiant į įmonės finansinę būklę. Įmonės rizikingumas gali parodyti konkrečios įmonės kapitalo struktūros ir finansinių sąnaudų (išlaidų) priklausomybę. Jei įmonės veikla yra efektyvi, didelis finansinio sverto lygis (didelis įsiskolinimas) neturės didesnės reikšmės įmonių nemokumui. Kitaip tariant, didesnis skolų lygis bus atsveriamas didesnio veiklos efektyvumo (didesniu pelnu). Įmonės rizikingumo kriterijaus reikšmės pateiktos 5 lentelėje.

5 lentelė

Įmonės rizikingumo kriterijaus reikšmės

Veiklos efektyvumas	Finansinis svertas	Įmonės rizikingumas	Išvada
0,10	0,31	0,0310	Įmonės rizikingumas pakankamas (žemas)
0,28	0,22	0,0616	Įmonės veikla nerizikinga
0,01	0,61	0,0061	Įmonė potencialiai rizikinga
-0,03	0,57	-0,0171	Įmonė labai rizikinga (aktuali nemokumo problema)

Šaltinis: Grigaravičius, S. (2003). Įmonių nemokumo diagnostika ir jų pertvarkymo sprendimai. Kaunas: VDU leidykla, p. 48-49.

Apibendrinant įmonės rizikingumo kriterijaus naudojimo specifiką, pažymėtina, kad, kuo šis rodiklis aukštesnis, tuo įmonė yra mažiau rizikinga ir atvirkščiai. Vertinant šį rodiklį, tikslinga įmones pagal jų finansinę būklę, tiksliau - veiklos riziką, klasifikuoti į tokias grupes: labai rizikinga įmonė (tikslinga imtis atitinkamų prevencinių priemonių, siekiant išvengti rizikos padidėjimo), pakankamo (žemo) rizikingumo įmonė, potencialiai rizikinga įmonė, nerizikinga įmonė.

⁸⁹ Grigaravičius, S. (2003). Įmonių nemokumo diagnostika ir jų pertvarkymo sprendimai. Kaunas: VDU leidykla, p. 48-49.

Apžvelgus keletą užsienio šalyse populiariausių įmonių bankroto grėsmės įvertinimo modelių, galima teigti, kad koki modelį besirinktų įmonė, jo patikimumas priklauso nuo įmonės sugebėjimo rinkti ir kaupti informaciją apie savo veiklą, objektyviai ir laiku šią informaciją analizuoti ir panaudoti. Pagal šiuos modelius užsienio šalių mokslininkų gautas analitines išraiškas naudoti Lietuvoje nebūtų veiksminga, bet pasinaudoti modeliais – tikslinga. Taikant modelius Lietuvos sąlygomis, galimi tokie keblumai: nėra pakankamai statistikos duomenų; įmonių bankrotą lemia daugelis veiksnių, kuriuos sudėtinga išreikšti kiekybiškai; nestabili įmonių bankroto norminė bazė.

Apibendrinant galima pasakyti, kad įmonių bankroto grėsmei įvertinti užsienio šalyse ir Lietuvoje taikomi įvairūs modeliai, grindžiami skirtingais principais. Nors modelių ir jų modifikacijų spektras platus – nė vienas iš jų naudojamas automatiškai nesudaro pakankamai objektyvaus įvertinimo galimybės.

Įmonių bankroto grėsmės įvertinimo objektyvumui ir patikimumui padidinti reikėtų sukurti kompleksinį modelį, sujungiantį reikšmingiausias aptartų modelių nuostatas. Pagal skirtingus modelius gautiems vertinimo rezultatams apibendrinti naudotini sintezės metodai.

2. LIETUVOS ĮMONIŲ BANKROTŲ TEISINĖ, STATISTINĖ IR MAKROEKONOMINĖ PALYGINAMOJI ANALIZĖ

2.1 Bankroto įstatymo kaitos analizė ir jos poveikis šalies ekonomikai

Teisinėje valstybėje bankroto procesas - neatsiejama rinkos ekonominių santykių dalis. Jis aktualus ne tik ekonominiu, bet ir socialiniu požiūriu, todėl greta pagrindinių verslą reglamentuojančių įstatymų buvo būtina įteisinti ir civilizuotą įmonių pasitraukimą iš rinkos ir valstybės požiūrį į tokių įmonių gelbėjimą, nustatant nemokių įmonių gelbėjimo kriterijus ir prioritetus⁹⁰.

Įmonių bankrotai visuomenėje kėlė ir tebekelia daug įvairių kontraversiškų vertinimų. Bankrutuojančių įmonių procedūros išstetos laike, joms trūko viešumo ir skaidrumo. Įmonių darbuotojams bankroto procesas – skausmingas, sukeliantis daug socialinių ir ekonominių problemų. Šiuos neigiamus įmonių bankroto reiškinius daugeliu atveju lėmė įstatyminė bazė – daug kartų keista ir tobulinta.

Lietuvai būdinga gana sparti bankroto teisinius santykius reglamentuojančių teisės aktų raida. 1992 metų pabaigoje priimtas pirmasis Įmonių bankroto įstatymas⁹¹. Šis įstatymas reglamentavo įmonės administratoriaus paskyrimą, taikos sutarties tarp kreditorių ir skolininko sudarymą, įmonės reorganizavimą ar sanavimą siekiant išvengti jos bankroto, taip pat bankrutavusių įmonių likvidavimą. 1992 metų Įmonių bankroto įstatymas teikė daugiausiai galimybių įmonėms išvengti likvidavimo. Jame reglamentuojamas reorganizavimas – administratoriaus vykdomas įmonės struktūros pertvarkymas, kai ją skaido arba dalį jos turto parduoda kitiems ūkiniams subjektams, jos veiklos pobūdžio pakitimas, kad būtų laiduojamas įmonės mokumas ir patenkinti kreditorių reikalavimai. Įmonės bankroto bylos nagrinėjimo metu nesudarius ar teismui nepatvirtinus taikos sutarties arba įmonės ar jos veiklos reorganizavimo projekto, įmonei galėjo būti taikomas sanavimas – administracinės, ekonominės ir finansinės priemonės su valstybės ar trečiųjų asmenų finansine garantija.

1997 metais buvo priimtas antrasis Įmonių bankroto įstatymas⁹². Priėmus šį įstatymą prioritetu tapo socialinių problemų, kylančių iš įmonių bankroto sprendimas: bankroto inicijavimo, teisė ginant darbuotojų teises, buvo suteikta ne tik darbuotojams, bet ir valstybinei darbo inspekcijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos; vyriausybė įsteigė Fondą bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojų reikalavimams, kylantiems iš darbo santykių, tenkinti. 1997

---

⁹⁰ Narvilas, V. (2005). *Nemokumo sistemos formavimasis Lietuvoje - faktai, problemos ir prioritetai*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2, p. 53.

⁹¹ Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 1992 m. rugsėjo 15 d. Nr. I-2880.

⁹² Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 1997 m. birželio 17 d. Nr. VIII-270.

metais priimtame Įmonių bankroto įstatyme atsisakyta įmonių reorganizavimo procedūros, o bankrutuojančių įmonių mokumui atstatyti buvo pasirinkta įmonės sanavimo procedūra.

Atsižvelgiant į įmonių bankroto praktiką ir patyrimą, 2001 metais parengtas ir priimtas iš esmės ES teisę atitinkantis trečiasis Įmonių bankroto įstatymas⁹³. Šiuo įstatymu: 1) apribotas laikas, per kurį turi būti atliktos visos bankroto procedūros; 2) supaprastinta turto pardavimo iš varžytinių tvarka; 3) supaprastinta įmonių, neturinčių turto ar turinčių jo nepakankamai atsiskaityti su kreditoriais, likvidavimo procedūros. Esminis šio įstatymo privalumas – pakeista įmonių nemokumo sąvoka. Iki šiol galiojusi nemokumo sąvoka buvo siejama su visu turtu, todėl pradėjus bankroto procesą įmonėje paprastai nebelikdavo likvidaus turto ir kreditoriai patirdavo didelių nuostolių. Naujai apibrėžus nemokumo sąvoką bankroto byla gali būti keliama, kai pradelsti įmonės įsipareigojimai (skolos) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės.

2003 metais sausio 1 dieną įsigaliojo dar viena bankroto bylų išskėlimą laiku skatinanti įstatymo pataisa, pagal kurią bankroto byla gali būti iškeliamą ir tuo atveju, jei įmonė daugiau kaip tris mėnesius vėluoja išmokėti darbuotojui (darbuotojams) atlyginimą. Nuo 2003 metų galiojančios Įmonių bankroto įstatymų pataisos sudarė galimybę ne tik laiku kelti bankroto bylas ir geriau tenkinti kreditorių reikalavimus, bet ir sutrumpinti bankroto procesus: įteisintas supaprastintas bankroto procesas, kuris negali tęstis ilgiau kaip vienerius metus ir yra taikomas įmonėms, neturinčioms turto arba kai jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti.

2001 metais kartu su Įmonių bankroto įstatymu buvo priimtas Įmonių restruktūrizavimo įstatymas⁹⁴. Pagal ankstesnius Įmonių bankroto įstatymus (1992 m. ir 1997 m.) taikytinos bankrutuojančių įmonių pertvarkymo ir gelbėjimo procedūros (reorganizavimas ir sanavimas), atsižvelgus į ES teisę, buvo atskirtos nuo bankroto proceso ir pakeistos laikinų finansinių sunkumų turinčių įmonių restruktūrizavimo procedūromis. Restruktūrizavimo proceso vykdymas, kitaip nei bankrutuojančių įmonių gelbėjimo procedūrų reorganizavimo ir sanavimo vykdymas, galimas tik teismo tvarka. Šis įstatymas yra pagalbos įrankis, tačiau juo pasinaudoti gali ne visos įmonės, o tik tos įmonės, kurios atitinka restruktūrizavimo proceso taikymo sąlygas: 1) restruktūrizavimo procesas gali būti pradėtas, jeigu įmonė neatsiskaito su kreditoriais daugiau kaip tris mėnesius po įstatymų, teisinių aktų ar sutarties nustatyto termino, t.y. kai yra pažeistas atsiskaitymo su kreditoriais laikas; 2) įmonė turi būti nenutraukusi veiklos ir ta veikla negali būti nuostolinga; 3) įmonei neturi būti iškelta bankroto byla ar pradėtas bankroto procesas ne teismo tvarka.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teisės aktų raidą, buvo ir yra keičiamas, tobulinamas Įmonių bankroto įstatymas – pagrindinis teisinius santykius, susijusius su bankrotu, reglamentuojantis teisės aktas. Nuolatiniai rinkos, ekonomikos pokyčiai sąlygoja ir teisės aktų

---

⁹³ Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 2001 m. kovo 20 d. Nr. IX – 216.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos Įmonių restruktūrizavimo įstatymas, 2001 m. kovo 20 d. Nr. IX–218.

keitimą, siekiant kuo geriau sureguliuoti senus ir naujus teisinius santykius. Ne išimtis ir nagrinėjamas įstatymas. Paminėtina, kad kaip tik šiuo metu yra rengiami ir svarstomi nauji įstatymo pakeitimai.

Autorių nuomone, svarbu atlikti įmonių bankroto įstatymo analizę, peržiūrint ir palyginant jo raidą. Suvokimas kaip keitėsi reglamentavimas sudaro galimybes padaryti išvadas koks ir kodėl yra šiuo metu Įmonių bankroto įstatymas bei kaip jis įtakoja ekonominius procesus.

Analizės objektas – trys Įmonių bankroto įstatymo redakcijos:

- 1992–09–15 d. Nr. I-2880 (toliau – 1992 ĮBĮ), aktuali red. nuo 1996–11–19 iki 1997–09–30;
- 1997–06–17 d. Nr. VIII-270 (toliau – 1997 ĮBĮ), aktuali red. nuo 2000–03–30 iki 2001–06–30;
- 2001–03–20 d. Nr. IX–216 (toliau – 2001 ĮBĮ), aktuali red. nuo 2006–04–20 iki šios dienos.

Peržvelgus įmonių bankroto įstatymų raidą, galima teigti, jog naujausias įstatymas geriau ir kokybiškiau reglamentuoja su įmonių bankrotu susijusius teisinius santykius bei pačias bankroto procedūras. Daugiausia skirtumų turi 1992 ĮBĮ nuo 1997 ir 2001 ĮBĮ (žr. 2 priedas).

Laikui bėgant tam tikrų institutų reglamentavimo koncepcijos iš esmės kito. Siekiant atskleisti svarbiausių pokyčių niuansus, atlikta palyginamoji Įmonių bankroto įstatymų analizė (žr. 2 priedas).

Visi trys įstatymai reglamentuoja įmonių bankroto procedūras, tačiau šiek tiek skirtingai: 1992 ĮBĮ ir 1997 ar 2001 ĮBĮ apibūdinami subjektai, kuriems taikomas ĮBĮ (1 str. 2 d.). Tai galėjo įtakoti tuo metu galioję įmonių veiklą reglamentuojantys teisės aktai. Tiek 1997, tiek 2001 ĮBĮ neapibrėžiama, kokiam subjektų ratui netaikomas ĮBĮ, ką daro 1992 ĮBĮ 1 str. 3 d.: „*Įstatymas netaikomas specifinės paskirties valstybinėms įmonėms, biudžetinėms, visuomeninėms organizacijoms ir ne pelno organizacijoms (įmonėms)*“. Šitos nuostatos atsisakymas gali (kas ir atsitiko praktikoje) sukelti tam tikrų interpretacijų, sprendžiant klausimą kokie juridiniai asmenys gali bankrutuoti.

Nuo 2004 m. sausio 1 d. Lietuvos Respublikos įmonių įstatymas neteko galios, be to pasikeitė eilė kitų juridinių asmenų veiklą reglamentuojančių teisės aktų, todėl šiandien sudėtinga nustatyti, kokios teisinės formos juridiniam asmeniui turi būti keliama bankroto byla. Teisės aktai daugeliui juridinių asmenų suteikia teisę turėti turto, vykdyti tam tikrą veiklą. Turto išlaikymo sąnaudos, veiklos sąnaudos ne visada gali atitikti juridinių asmenų gaunamų pajamų dydį, t.y. sąnaudos gali būti didesnės. Atsižvelgiant į tai, galima daryti prielaidą, kad visi juridiniai asmenys gali tapti nemokiais, tačiau tokios išvados negalima padaryti žiūrint į šiuo metu galiojantį 2001 ĮBĮ. Dėl šios priežasties minėtose pataisose siūloma, kad Įmonių bankroto įstatymas galėtų būti taikomas visiems juridiniams asmenims, įregistruotiems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus

valstybės ar savivaldybių biudžetines įstaigas, politines partijas, profesines sąjungas ir religines bendruomenes bei bendrijas.

Labai svarbu, kad teisės aktai ir jų nuostatos būtų interpretuojamos, aiškinamos vienodai, todėl daugelyje teisės aktų, ne išimtis ir Įmonių bankroto įstatymas, pateikiamos ir apibūdinamos pagrindinės įstatyme naudojamos sąvokos. 1992 ĮBĮ apibūdina tik įmonės bankroto procedūrą, tuo tarpu 1997 ir 2001 ĮBĮ jau pateikia išsamų įstatyme naudojamų sąvokų sąrašą.

Pirmiausia, įstatymai skirtingai apibūdina, kas yra pats bankrotas. 1992 ĮBĮ nepateikia apibrėžimo, 1997 ĮBĮ nurodo, jog bankrotas – tai nemokios įmonės būseną, o 2001 ĮBĮ ne tik numato, kad tai nemoki įmonė, tačiau taip pat susieja su bankroto bylos iškėlimu teisme ar kreditorių sprendimu įmonėje vykdyti bankroto procedūras ne teismo tvarka. Autorių nuomone, tai svarbu, kadangi įmonė gali būti nemoki, tačiau jai dar gali būti neiškelta bankroto byla.

Bankrotas šiandien suvokiamas, kaip bankroto procedūrų visuma, todėl būtina atkreipti dėmesį į tai, kaip jas apibrėžia nagrinėjami įstatymai. 1992 ĮBĮ „*Įmonės bankroto procedūra – tai įmonės administratoriaus paskyrimas, taikos sutarties tarp kreditorių ir skolininko sudarymas, įmonės reorganizavimas ar sanavimas siekiant išvengti jos bankroto, taip pat bankrutavusių įmonių likvidavimas. Įmonės bankroto procedūra gali būti taikoma teismine ir neteismine tvarka*“. Tuo tarpu 1997 ĮBĮ apsiriboja tik pasakydamas, jog „*Bankroto procedūros - teisminis arba neteisminis įmonių bankroto procesas*“. 2001 ĮBĮ išskiria bankroto procesą, kurį sudaro bankroto procedūros - „*Bankroto procesas – teismo arba ne teismo tvarka vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma.*“

Kita esminė sąvoka – įmonės nemokumas. 1992 ĮBĮ nepateikia sąvokos apibrėžimo, tačiau nurodo, kad įmonės nemokumas yra priežastis pateikti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo (3 str.). Įgyvendinant 1992 ĮBĮ buvo remiamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993–04–20 nutarimu Nr. 276 patvirtintomis tvarkomis (Pagrindiniai įmonių nemokumo nustatymo kriterijai ir sąlygos; Įmonių, esančių sunkioje ekonominėje būklėje ir negalinčių įvykdyti finansinių įsipareigojimų, sanavimo tvarka; Bankrutavusios įmonės likvidavimo tvarka). 1997 ĮBĮ 2 str. 8 d. numato, jog „*Įmonės nemokumas - įmonės būseną, kai jos finansiniai įsipareigojimai lygūs jos turtui arba jį viršija*“. 2001 ĮBĮ 2 str. 8 d. – „*Įmonės nemokumas – įmonės būseną, kai ji neatsiskaito su kreditoriumi (kreditoriais) praėjus trims mėnesiams po termino, nustatyto įstatymu, kitų teisės aktų, taip pat kreditoriaus ir įmonės sutartyse įmonės įsipareigojimams įvykdyti, arba praėjus tokiam pat terminui po kreditoriaus (kreditorių) reikalavimo įvykdyti įsipareigojimus, jeigu sutartyse terminas nebuvo nustatytas, ir pradelsti įmonės įsipareigojimai (skolos) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės*“. Galima teigti, jog 1997 ir 2001 ĮBĮ taikomos skirtingos nemokumo koncepcijos – 1997 ĮBĮ nemokumas siejamas su visais įmonės finansiniais įsipareigojimais, kurie turi būti lygūs arba viršyti įmonės turta, o 2001 ĮBĮ – pradelsta daugiau kaip 3 mėnesius ir jie turi viršyti tik pusę į įmonės balansą įrašyto turto vertės. Įdomu, kad viename iš šiuo metu nagrinjamų

pasiūlymų dėl Įmonių bankroto įstatymo pakeitimų, siūloma dar kartą keisti nemokumo koncepciją ir nustatyti tokį apibrėžimą: „Įmonės nemokumas – įmonės būseną, kai ji nevykdo savo įsipareigojimų (nemoka skolų) ir pradelsti įmonės įsipareigojimai (skolos) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės“. Vadinasi, ketinama atsisakyti trijų mėnesių termino, tačiau kol kas šios pataisos svarstomos valstybės institucijų lygiu ir dar nėra teikiamos Lietuvos Respublikos Seimui, todėl dar gali keistis.

Įmonės nemokumo nustatymas yra labai reikšmingas, kadangi jis yra pagrindas, kuriuo remiantis nustatoma ar įmonės veikla tęstina, ar jai keltina bankroto byla. Ekonominiu požiūriu svarbu su kuo siejamas įmonės nemokumas. Esant situacijai, kai įmonė tam tikrą laikotarpį tiesiog negali atsiskaityti su kreditoriais ir jos įsipareigojimai (kartu pradelsti ir einamieji) lygūs ar viršija turtą, kreditorius pateikia pareiškimą dėl bankroto bylos iškelimo, gali būti sudėtinga įmonei įrodyti, kad jos sunkumai laikini žiūrint į ilgalaikę perspektyvą. Todėl 2001 ĮBĮ nemokumo susiejimas su trijų mėnesių terminu, žiūrint iš įmonės pozicijų, yra gana dėkingas. Tai iš dalies gali apsaugoti nuo nesąžiningų konkurentų ketinimų, kurie siekia pasinaudoti laikiniais įmonės sunkumais, ar skubotų kreditorių sprendimų, kurie sukelia papildomų sunkumų įmonės veiklai, gali pakenkti įmonės reputacijai, sukelti kitų ekonominių sunkumų, kurie dar labiau pastūmėtų įmonę prie bankroto. Iš kitos pusės, šis terminas apsunkina kreditorių galimybes atgauti skolas, nes per tris mėnesius įmonės skolos gali labai ženkliai išaugti. Per šį terminą nesąžiningas skolininkas gali parduoti, padovanoti ar paslėpti nuo kreditorių įmonės turtą. Dar vienas svarbus aspektas – 2001 ĮBĮ įveda pradelstų įsipareigojimų sąvoką. Vadinasi, galimos situacijos, kai nors įmonė su kreditoriumi neatsiskaito daugiau kaip tris mėnesius, tačiau jos didžioji dalis įsipareigojimų yra einamieji, bankroto byla nebus iškelta. 1992 metų ĮBĮ nustatė 3 (kai kuriais atvejais 6) mėnesių terminą, 1997 metų ĮBĮ sumažino iki 1 mėnesio, tačiau 2001 metų ĮBĮ grįžo prie 3 mėnesių.

Keičiantis įstatymui kito dar vienas veiksnys – terminas, kuris turi būti išlaikytas tarp kreditoriaus ketinimo kreiptis dėl bankroto bylos iškelimo ir pareiškimo pateikimo teismui, kuris suteikia galimybę įmonei įvykdyti įsipareigojimus kitai įmonei. 1992 metų ĮBĮ tokio termino nenumato, 1997 metų ĮBĮ nurodo ne mažesnę kaip 15 dienų, o 2001 metų ĮBĮ – 30 dienų laikotarpį.

Net jei įmonė per numatytą įspėjamąjį terminą nesumoka skolos kreditoriui, Įmonių bankroto įstatymas sudaro galimybes įmonei pakeisti susidariusią padėtį iki nutarties iškelti bankroto bylą priėmimo dienos, t.y. teismas atsisako kelti bankroto bylą, jeigu: pagal 1992 ĮBĮ 6 str. 2 d. „kreditorių reikalavimai yra garantuoti įkaitu ir gali būti sprendžiami bendra turtinių ginčų nagrinėjama tvarka“; pagal 1997 ĮBĮ 14 str. 3 d.: „1) įmonės turto pakanka finansiniams įsipareigojimams įvykdyti; 2) įmonė iki teismo nutarties priėmimo patenkina kreditorių finansinius reikalavimus;“, pagal 2001 ĮBĮ 10 str. 3 d.: „1) įmonė iki teismo nutarties iškelti bankroto bylą priėmimo patenkina kreditoriaus (kreditorių), kuris (kurie) kreipėsi į teismą dėl bankroto bylos

iškėlimo, reikalavimus; 2) įmonei iškelta restruktūrizavimo byla; 3) pareiškimo iškelti bankroto bylą nagrinėjimo metu teismas daro pakankamai pagrįstą prielaidą, kad įmonė neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti, išskyrus šio straipsnio 10 ir 12 dalyse numatytus atvejus“.

Kitas viso bankroto proceso etapas – bankroto bylos iškėlimas ir to pasekmės. Klausimą dėl bankroto bylos iškėlimo paprastai sprendžia teismas, tačiau visi trys nagrinėjami įstatymai nustato ir kitą būdą – bankroto procesą ne teismo tvarka. Šiuo atveju, klausimus, kurie paprastai priskirtini teismui, sprendžia kreditorių susirinkimas. Visi įstatymai numato pagrindinę sąlygą taikyti bankroto procedūras ne teismo tvarka, jei teismuose nėra iškelta bylų, kuriose šiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, kitaip sakant, jei nėra teisminių ginčų tarp kreditorių ir įmonės. 1992 ĮBĮ nustato papildomas sąlygas: „*balanse apskaityto turto vertė nėra mažesnė už skolintą kapitalą*“. Tuo tarpu, 2001 ĮBĮ tiksliau apibrėžia ir nurodo, kad neturi būti išieškoma pagal vykdomuosius dokumentus, išduotus teismų ar kitų institucijų. Dar viena sąlyga, kurią įstatymai numato vienodai, – nutarimas bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka gali priimti kreditorių susirinkimas, jeigu jam pritarė ne mažiau kaip 4/5 visų įmonės turimų įsipareigojimų.

2001 ĮBĮ neliko bankrutuojančios įmonės sanavimo, kas buvo 1992 ir 1997 ĮBĮ. 2001 ĮBĮ nauja tai, jog numatyta paprastesnė procedūra – supaprastintas bankroto procesas, kuris pagreitina bankroto bylos nagrinėjimą, kai nustatoma, jog įmonė neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms padengti. Šia tvarka buvo siekiama kuo greičiau baigti bankroto procesą, kai dėl įmonės turto padėties, tiksliau jo nebuvimo, netenka prasmės klausimai, susiję su įmonės turtu. Taikant supaprastintą bankroto procesą nėra šaukiami kreditorių susirinkimai, kas taip pat greitina procesą.

Kai įmonė neturi turto iškyla kitas aktualus klausimas: kaip padengti susidarancias administravimo išlaidas? Gyvenimo realijos parodė, kad vis daugiau bankrutuojančių įmonių neturi turto ir nėra lėšų administravimo išlaidoms padengti. 1992 ir 1997 ĮBĮ šios problemos nespėdė, ką bando daryti 2001 ĮBĮ. 2001 ĮBĮ 10 str. 3 d. 3 p. reglamentuoja, jog jei „*pareiškimo iškelti bankroto bylą nagrinėjimo metu teismas daro pakankamai pagrįstą prielaidą, kad įmonė neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti*“, bankroto byla gali būti nekeliamą, išskyrus du atvejus: pirma, jei pareiškimą pateikia darbuotojas; antra, 10 str. 10 d. numato – „*teismas <...> turi pasiūlyti asmeniui, pateikusiam pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo įmonei, įmokėti ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo nurodyto pasiūlymo dienos į teismo deponicinę sąskaitą teismo nustatytą sumą. <...> pinigų suma yra naudojama teisėjo, nagrinėjančio bankroto bylą, nurodymu teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti*“. Svarbu atkreipti dėmesį, jog vėliau kreditorius gali šią sumą prisiteisti iš įmonės vadovo, savininkų, tačiau šios nuostatos problemos neišsprendė, todėl šiuo klausimu siūloma daryti įstatymo pakeitimus. Reikia nustatyti

atvejus, kai administravimo išlaidos gali būti apmokamos teisės aktų nustatyta tvarka, pavyzdžiui, iš kitų šaltinių. Tiesa, ar šios pataisos pasiliks galutiniame variante, kuriam pritarė Lietuvos Respublikos Seimas, kol kas nėra aišku.

Dar viena prizmė, per kurią galima analizuoti Įmonių bankroto įstatymus, yra specifinė figūra – bankroto administratorius. Visų pirma, verta paaiškinti, jog bankroto administratoriaus veikla yra specifinė, nes jo veiklą prižiūri Lietuvos Vyriausybės įgaliota institucija – Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos. Bankroto administratorius turi turėti tam tikrą kompetenciją, išlaikyti nustatyta tvarka egzaminą bei nuolat tobulintis. Svarbu kaip įstatymai apibrėžia kas yra bankroto administratorius bankroto procese. 1992 ĮBĮ 7 str. numato, jog „Administratorius – tai įmonės bankroto bylos nagrinėjimo laikotarpiui skiriamas įmonės valdytojas“. 1997 ĮBĮ jau plačiau apibrėžia – 15 str. „Įmonės administratorius (toliau - administratorius) - tai teismo paskirtas fizinis ar juridinis asmuo, turintis teisę teikti bankroto administravimo paslaugas, įmonės valdytojas, teismo sprendimų ir nutarčių ir (ar) kreditorių susirinkimo nutarimų vykdytojas nuo nutarties iškelti bankroto bylą iki sprendimo šioje byloje, ją išnagrinėjus, įsiteisėjimo arba iki nutarties nutraukti bankroto bylą įsiteisėjimo“. Tuo tarpu 2001 ĮBĮ administratoriaus sąvoką sutrumpina – 11 str. 1 d. „Įmonės administratorius – tai teismo paskirtas fizinis ar juridinis asmuo, turintis teisę teikti bankroto administravimo paslaugas“. Tiek 1997, tiek 2001 ĮBĮ numato detalesnę ir išsamesnę administratoriaus teisių bei pareigų sąrašą. Įdomu ir tai, jog 1992 ĮBĮ numatė administratoriaus sprendimų tvirtinimą: 8 str. „Visus administratoriaus sprendimus, didinančius įmonės išsiskolinimą, taip pat susijusius su įmonės turto pardavimu ar kitokiu perdavimu, turi patvirtinti kreditorių susirinkimas arba, susirinkimui pavedus, šio susirinkimo pirmininkas, išskyrus atvejus, kai šie sprendimai būtini įmonės veiklai garantuoti. Šie sprendimai be minėto patvirtinimo negalioja“. Analogiškos nuostatos 1997 ir 2001 ĮBĮ nėra. Tiesa, kreditoriai dalyvauja priimant sprendimus dėl įmonės turto ir kitais įstatymų nustatytais atvejais, tvirtina bankroto administratoriaus ataskaitas ir t.t.

Analizuojant Įmonių bankroto įstatymus, būtina aptarti taikos sutarties institutą. Iš dalies, taikos sutartį vaizdžiai galima apibūdinti kaip paskutinę galimybę įmonei. Visi analizuojami įstatymai numato, jog taikos sutartis gali būti sudaryta iki pripažinimo įmone bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto, tik naudojamos skirtingos formuluotės. 1992 ĮBĮ 14 str. numato, kad kreditorius ar jų grupė su įmone gali sudaryti taikos sutartį, tačiau 16 str. nustato, jog taikos sutartis laikoma sudaryta, jei jai pritaria visi kreditoriai. Tiek 1997, tiek 2001 ĮBĮ numato, kad taikos sutartį turi pasirašyti visi kreditoriai, tačiau 2001 ĮBĮ akcentuoja, kad tik kreditoriai, kurių reikalavimai yra nepatenkinti. Taikos sutartį turi patvirtinti teismas, o neteisminio bankroto atveju pagal 1992 ĮBĮ – vis tiek teismas, pagal 1997 ir 2001 ĮBĮ – notaras.

Jei taikos sutartis nesudaroma, įmonė pripažįstama bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto, t.y. laikoma, kad įmonės mokumo atstatyti neįmanoma ir pradedama likvidavimo procedūra. 1992 ĮBĮ likvidavimo procedūros nedetalizuoja tik nubrėžia esmines gaires bei 30 str. nustato, jog bankrutavusi įmonė likviduojama pagal atitinkamos įmonės rūšies veiklą reglamentuojančius įstatymus, o taip pat vadovaujantis 1993–04–20 Vyriausybės nutarimu Nr. 276 patvirtinta „Bankrutavusios įmonės likvidavimo tvarka“. 1997 ĮBĮ numatyta likvidacinė komisija, kuri užbaigia procedūras. 2001 ĮBĮ nebėra likvidacinės komisijos, įmonės likvidatoriaus funkcijas atlieka administratorius.

Baigus įmonės likvidavimo procedūras, pagal 1997 ĮBĮ, teismas priima nutartį išregistruoti įmonę iš Juridinių asmenų registro. Pagal 2001 ĮBĮ teismas priima sprendimą dėl pabaigos, kuriam įsiteisėjus įmonė išregistruojama iš Juridinių asmenų registro. 1992 ir 1997 ĮBĮ bylos baigtimi laikė sprendimą dėl įmonės pripažinimo bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto. Autorių nuomone, tikslesnis yra 2001 ĮBĮ, kuris bylos baigtimi laiko sprendimą dėl įmonės pabaigos. Logiška, kad įmonės pabaiga yra, kai jos visos bankroto procedūros yra baigtos ir lieka paskutinis formalumas – dokumentų atidavimas Juridinių asmenų registruui dėl įmonės išregistravimo iš Juridinių asmenų registro.

Tikslinga ir aktualu aptarti tokius institutus kaip kreditorių teisės ir pareigos, kreditorių reikalavimo tenkinimo eilė ir tvarka. Vienas iš pagrindinių įmonių bankroto įstatymo tikslų yra kreditorių teisių apsauga, siekis sumažinti dėl įmonės bankroto kreditorių patiriamus nuostolius, teisingai paskirstyti likusias lėšas. Kreditoriai turi teisę pateikti savo finansinius reikalavimus, kreditorių susirinkimuose, pasisakyti ir spręsti kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtus klausimus, skusti kreditorių susirinkimų sprendimus bei išrinkti visus kreditorius atstovaujantį kreditorių komitetą (jis numatytas tik 1997 ir 2001 ĮBĮ). Galima išskirti dar vieną Įmonių bankroto įstatymų skirtumą – kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė. 1992 ĮBĮ numato keturias eiles, o 1997 ir 2001 ĮBĮ – tris. Pagal 1992 ĮBĮ 29 str. – „*Pirmąja eile yra tenkinami darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, taip pat gyvybės atėmimo, reikalavimai apmokėti už perdirbti supirktą ir neapmokėtą žemės ūkio produkciją. Antrąja eile yra tenkinami reikalavimai dėl privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų ir netesybų. Trečiaja eile yra tenkinami įkaitu garantuoti kreditorių reikalavimai, teismo ir administravimo išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu, reikalavimai apmokėti prekes, kurie pateikti nuo įmonės bankroto bylos iškelimo ar viešo įmonės paskelbimo bankrutuojančia dienos iki teismo ar kreditorių susirinkimo sprendimo likviduoti įmonę priėmimo dienos, taip pat kiti reikalavimai, kylantys dėl sprendimų, kuriuos priėmė administratorius bylos nagrinėjimo metu; reikalavimai dėl mokesčių ir kitų mokėjimų į valstybės ir savivaldybių biudžetą. Ketvirtąja eile yra tenkinami visi kiti kreditorių reikalavimai*“. 1997 ĮBĮ reglamentuojama tenkinimo tokią tvarką:

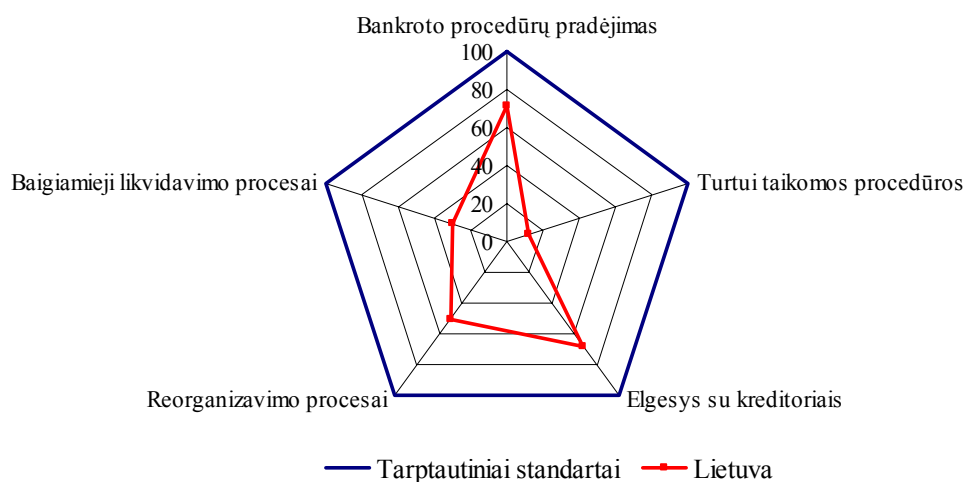
pirma eile – „*tenkinami darbuotojų reikalavimai, kylantys iš darbo santykių, reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, susirgimo profesine liga arba žuvus nuo nelaimingo atsitikimo darbe, fizinių asmenų reikalavimai apmokėti už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją, taip pat Fondo bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojų reikalavimams, susijusiems su darbo santykiais, tenkinti reikalavimai bei Fondo fizinių asmenų reikalavimams apmokėti už bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių supirktą perdirbti žemės ūkio produkciją reikalavimai. Šia eile tenkinami atgręžtiniai valstybės reikalavimai, kai prievolė atlyginti žalą darbuotojui pereina valstybei Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo numatytais atvejais“; antra eile – dėl mokesčių ir kitų mokėjimų į biudžetą bei privalomojo valstybinio socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo įmokų; trečia eile – visi kiti. Įkaito turėtojui atlyginama iš lėšų, gautų pardavus įkeistą turtą. Panašiai numato ir 2001 ĮBĮ, tik skiriasi tuo, kad Garantinio fondo administracijos reikalavimai tenkinami antra eile. Pastarasis ĮBĮ numato etapus, kuriais tenkinami kreditorių finansiniai reikalavimai (pirmas – pagrindinė skola, antras – baudos ir delspinigiai). Tai teigiamas dalykas, kadangi neretai praktikoje didelę antros eilės kreditorių reikalavimų dalį sudaro baudos ir delspinigiai, paskaičiuoti nuo pradėtos sumokėti sumos. Esant dviems etapams, pirmiausia bus padengtos pagrindinės skolos trečios eilės kreditoriams, tik po to antros eilės kreditoriams priklausančios baudos ir delspinigiai.*

Išanalizavus Įmonių bankroto įstatymus, galima pateikti tam tikras išvadas. Pernelyg dažna teisės aktų kaita nėra gerai, tačiau bankroto procedūrų teisinio reglamentavimo keitimą iš esmės reikėtų vertinti teigiamai, nes pirmieji bankroto procedūras reglamentuojantys įstatymai ir bankrutuojančių įmonių administravimas turėjo didelių trūkumų: bankroto procedūros buvo pradamos pavėluotai, o procesas pernelyg ilgai užtrukdavo, todėl pritrūkdavo lėšų atsiskaityti su kreditoriais ir pan. Visi trys bankroto įstatymai buvo keičiami reaguojant į aktualijas, tačiau pasitvirtino bendri principai: bankroto proceso vykdymas teismo ir ne teismo tvarka, dviejų statusų (bankrutuojantis ir bankrutavęs) bankroto metu registravimas, taikos sutarties sudarymo galimybė, vadovų nušalinimas, administratoriaus paskyrimas, tyčinis bankrotas, kreditorių interesų gynimo lygiateisiškumas ir reikalavimų tenkinimo eiliškumas bei proporcingumas, administratoriaus teisė valdyti, naudoti turtą ir juo disponuoti, socialiai pažeidžiamų kreditorių reikalavimų pirmumas ir pan., buvo taikomi visus 14 metų.

Autorių nuomone daug dabartinių įstatymų ir poįstatyminių aktų Lietuvoje turi nemažai trūkumų, tai parodo daug ir dažnai priiminėjamų pataisų. Lietuvoje bankrotą reglamentuojantys teisės aktai per 14 metų buvo keisti 3 kartus ir keliolika kartų pildyti, tačiau bankroto procedūrų teisinio reglamentavimo keitimą, autorių nuomone, reikėtų vertinti teigiamai. Tačiau Europos

rekonstrukcijos ir plėtros bankas turi savo nuomonę apie Lietuvoje galiojantį Įmonių bankroto įstatymą.

2004 m. Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB) įgyvendino koncesijų įstatymų vertinimo projektą, kuriuo buvo siekiama įvertinti galiojantį režimą 27 ERPB veiklos šalyse. Šis projektas parodė labai aukštą Lietuvos įstatymų atitikimo lygį tarptautiniu mastu⁹⁵. Tačiau bankrotą ir nemokumą reglamentuojantis Įmonių bankroto įstatymas (2001) su pakeitimais buvo įvertintas labai prastai: nustatytas labai žemas šio įstatymo atitikties tarptautiniams standartams lygis. Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko nuomone, Lietuvoje galiojantis Įmonių bankroto įstatymas - vienas neišsamiausių įstatymų ERPB veiklos šalyse. ERPB projekto įgyvendinimo metu surinkti duomenys bei Lietuvoje bankrotą ir nemokumą reglamentuojančio įstatymo atitikties tarptautiniams standartams penkiose pagrindinėse srityse lygis pateikiamas 2 paveiksle.

2 pav. Lietuvos Įmonių bankroto įstatymo atitiktis tarptautiniams standartams

Pastaba: Kiekvienos ašies tolimiausias taškas reiškia idealų įvertinimą, t.y. atitiktį tarptautiniams standartams, t.y. atitiktį tarptautiniams standartams, tokiems kaip UNCITRAL Privačiai finansuojamų infrastruktūros projektų teisinės rekomendacijos.

Šaltinis: Strategija Lietuvai. *Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko dokumentas* (2006), p. 48.

Iš paveikslo matyti, kad Lietuvoje šiuo metu galiojantis Įmonių bankroto įstatymas (su galiojančiais pakeitimais) turi trūkumų daugelyje pagrindinių sričių. ERPB koncesijų sektoriaus vertinimo projektas išskyrė Lietuvos Įmonių bankroto įstatymo šiuos pagrindinius trūkumus:

➤ sąvoka „įmonės nemokumas“ nepripažįstamos skolos kreditoriams, kol šių skolų terminas neviršijo trijų mėnesių. Šis terminas (3 mėnesiai) yra pernelyg ilgas ir neatitinka pagrindinių tarptautinių standartų šioje srityje (*autorių nuomone įmonės nemokumas negali būti pagrįstas vien nustatytu terminu, tai priklauso nuo įmonės būklės, nuo vadovų ir savininkų atsakomybės, kad įmonei laiku būtų iškelta bankroto byla. Teisės aktai galėtų griežčiau reglamentuoti vadovų ir savininkų atsakomybę*);

⁹⁵ Strategija Lietuvai. *Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko dokumentas* (2006), p.48-49.

➤ įstatyme nenumatytas „balanso“ patikrinimas dėl nemokumo (*su šiuo įvardintu trūkumu autoriai sutinka, nes turto vertė įtraukta į balansą dažniausiai neatitinka rinkos vertės; į turto sąvoką įeina pirkėjų įsiskolinimas, kurio dalį gali sudaryti ir įmonės beviltiškos skolos. Nemokumo kriterijams įvertinti reikėtų platesnės įmonės finansinės-ūkinės veiklos analizės, o ne tik formalaus balanso pateikimo*);

➤ nenustatytos bankroto administratorių kvalifikacijos, jiems taikyti reikalavimai. Nemokių įmonių administratoriai – pagrindiniai dalyviai bankroto procedūrų organizavime, todėl jie turėtų turėti kvalifikacijas teisės ar apskaitos srityse (*autorių nuomone bankroto administratorius pirmiausiai yra vadovas, todėl nesutinkama, kad svarbu tik teisinės ir apskaitos žinios, nes jis turi turėti organizacinių sugebėjimų bei vadovavimo patirties*);

➤ įmonių bankroto įstatyme nepakankamai aptariamas reorganizavimo klausimas (*autorių nuomone Įmonių bankroto įstatyme reorganizavimo papildomai numatyti nereikėtų, nes naujame ĮBĮ (2001) šios procedūros buvo atsisakyta, tais pačiais metais įteisinant Įmonių restruktūrizavimo įstatymą (IRĮ). Šiai dienai galiojantis IRĮ yra sunkiai pritaikomas Lietuvoje, todėl autorių nuomone Lietuvoje turi būti tobulinamas būtent IRĮ*);

➤ atsižvelgiant į nuolat besiplečiančius Lietuvos verslo santykius su užsienio šalimis, būtų tikslinga, kad įstatyme būtų aptartas kaimyninių šalių nemokumo procedūrų klausimas (*autorių nuomone kaimyninių šalių nemokumo procedūrų klausimas neturėtų būti apibrėžiamas Lietuvos Įmonių bankroto įstatyme, tai turėtų reglamentuoti kiti teisės aktai*).

ERPБ didelį susirūpinimą kelia ir Lietuvos Įmonių bankroto įstatymo praktinis įgyvendinimas. 2004 m. ERPБ Nemokumo teisinių rodiklių tyrimas, kurio metu buvo tiriama kaip įstatymai veikia praktikoje, parodė, kad bankroto sistema praktikoje funkcionuoja neefektyviai: prieiga prie sistemos skolininkams ir kreditoriams yra pernelyg oficiali ir sudėtinga; bankroto bylų nesprendžia specializuoti teismai; pasitikėjimas teisėjų ir bankroto administratorių kompetencija nėra didelis⁹⁶.

Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko nuomone menka skolininkų galimybė naudotis sistema rodo ne tik įstatymų trūkumą, bet ir per daug lėtą ir sudėtingą teisinį režimą, dėl kurio reorganizavimas (o taip pat ir veiklos tęstinumas) tampa vargiai tikėtinu. Visi šie veiksniai kartu su įstatymų trūkumais trukdo tinkamai funkcionuoti nemokumo režimui, kuris turėtų veikti kaip „rimbas“, skatinantis skolininkus veikti sąžiningai, ir kaip „pažadą“, skatinantis nemokių įmonių skolininkus, kurie turi iš esmės gyvybingas įmones, dėti pastangas, siekiant užtikrinti tokių įmonių išgelbėjimą.

---

⁹⁶ Strategija Lietuvai. Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko dokumentas (2006), p. 50.

2.2 Lietuvos bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių statistinė analizė

2.2.1 Bankrutuojančių ir bankrutavusių Lietuvos įmonių dinamikos analizė

Įmonių bankrotas nuo 1993 metų tapo kasdieniniu reiškiniu Lietuvoje. Bankrutuojančių įmonių administravimas tampa ne tik veiklos rūšimi, bet ir profesija. 1997 m. spalio 1 d. – 2006 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu teisė teikti bankroto administravimo paslaugas buvo suteikta 800 fizinių asmenų ir 126 juridiniams asmenims. 2006 m. pabaigoje teisė teikti bankroto administravimo paslaugas turėjo 284 fiziniai asmenys ir 95 juridiniai asmenys.

Kasdieniniame gyvenime vienos įmonės steigiasi, kitos užsidaro ar bankrutuoja neatlaikiusios konkurencijos rinkoje. Iki 2006 m. gruodžio 31 d. Juridinių asmenų registre buvo įregistruota 297,3 tūkst. juridinių asmenų, iš jų išregistruota – 127,3 tūkst., t. y. 42,82 proc. visų įregistruotų įmonių. Remiantis Bankroto departamento preliminariais duomenimis, bankrotas buvo skelbtas 5261 įmonei, tai sudaro 1,77 proc. visų įregistruotų juridinių asmenų ir 3,09 proc. 2007 m. sausio 1 d. buvusių registre 170,1 tūkst. juridinių asmenų.

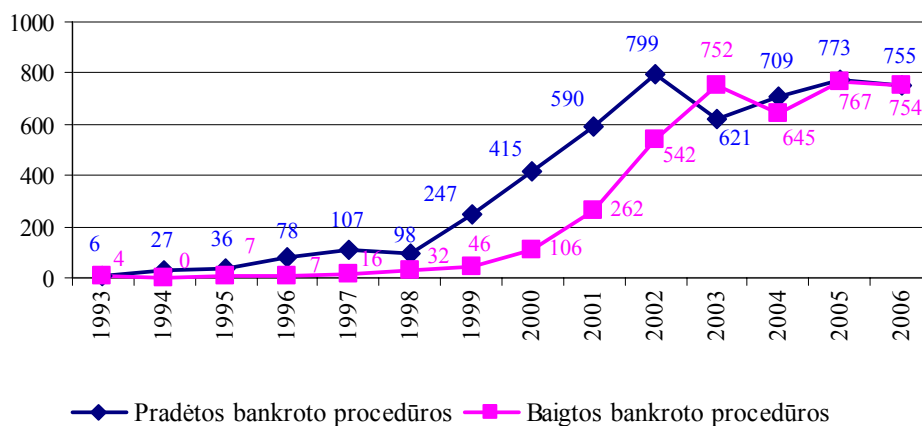
Nuo 1993 m. pradžios iki 2006 m. gruodžio 31 d. bankrotas buvo paskelbtas 5261 įmonei (5048 teismo ir 213 ne teismo tvarka) ir 14 bankų, iš kurių 3940 įmonėse (74,90 proc.) ir 13 bankų (92,86 proc.) bankroto procesas baigtas: 3854 įmonės likviduotos, 67 įmonių bankroto bylos nutrauktos (iš jų 3 reorganizuotos, 15 sanuotų, sudarytos 26 taikos sutartys, 18 atsiskaityta su kreditoriais, 5 kreditoriai reikalavimų atsisakė), 19 bankroto bylų panaikinta ir 13 bankų likviduoti. 2006 m. pabaigoje bankroto procesas buvo vykdomas 1321 įmonėje (1300 įmonių teismo ir 21 įmonėje ne teismo tvarka), iš jų likvidavimo procedūra vykdoma 893 įmonėse, 1 įmonė sanuojama.

Per laikotarpį nuo 1993 m. iki 2002 m. bankrutuojančių įmonių skaičius kasmet augo - 1,4-2 karto, o 2002 m. užregistruotas didžiausias tokių įmonių skaičius – 799 įmonės, tam įtakos turėjo naujojo Įmonių bankroto įstatymo⁹⁷ įsigaliojimas, kadangi bankroto bylos iki 2001 m. buvo keliamos tik tuo atveju, kai turtas nebepadengdavo įsiskolinimų. 2003 m. palyginti su 2002 m. pradėtų bankrotų procedūrų skaičius sumažėjo 22,5 proc. Tam įtakos turėjo nuo 2003 m. sausio 1 d. įsigaliojusi Įmonių bankroto įstatymo 10 straipsnio pataisa, pagal kurią sumažėjo galimybė inicijuoti bankroto procesą beturtėms įmonėms. Tačiau 2004 m. bankrotų procedūrų skaičius vėl išaugo ir buvo 14,2 proc. didesnis palyginti su 2003 m., bei 11,4 proc. didesnis palyginti su 2002 metais. 2005 m. – 9,2 proc. didesnis palyginti su 2004 m., bet 3,3 proc. mažesnis palyginti su 2002 metais. 2006 m. lyginant su 2005 m. bankrutuojančių įmonių skaičius sumažėjo 2,33 proc., o lyginant su 2002 m. – sumažėjo 5,5 proc. Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių skaičiaus dinamika pateikiama 3 paveiksle. Įmonių bankroto valdymo departamento prie Ūkio ministerijos

⁹⁷ Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 2001 m. kovo 20 d. Nr. IX – 216.

duomenimis, bankrutuojančių įmonių skaičius stabilizuojasi: jau kelinti metai iš eilės kas mėnesį bankrutuoja apie 60 įmonių (2006 m. vidutiniškai per mėnesį bankrutavo 62,92 įmonės, 2005 m. – 64,42 įmonės ir 2004 m. – 59,08 įmonės).

Įmonių skaičius

3 pav. Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių skaičiaus dinamika 1993-2006 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006 m. ir Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Nuo 1993 metų pradžios iki 2006 metų gruodžio mėnesio 31 d. bankroto procesas 3940 įmonių ir 13 bankų buvo baigtas. Per analizuojamą laikotarpį (1993-2006 m.) daugiausiai bankroto procedūrų buvo baigta 2005 metais - 767 įmonėse, tai yra didžiausias baigtų bankroto procedūrų skaičius per 14 metų (žr. 6 lentelė, 3 paveikslas). Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių bankroto proceso trukmės analizė (žr. 6 lentelė) rodo, kad buvo nemaža dalis užsitęsusių bankroto procedūrų, pradėtų iki 1998 metų. Taip pat iš šios lentelės matyti, kad 62 iš 107 dar 1997 metais pradėtų bylų, arba 57,9 proc., iki 2001 m buvo neužbaigtos.

Pagrindinės tokios padėties priežastys buvo:

- 1) remiantis tuo metu veikiančiu Įmonių bankroto įstatymu⁹⁸ draudžiama vienam administratoriui administruoti daugiau kaip vieną įmonę, dėl ko neįmanoma buvo rasti administratoriaus bankrutuojančiai įmonei, neturinčiai turto;
- 2) įstatyme buvo procedūrų, kurių neapibrėžti maksimalūs terminai (pvz., likvidavimo terminas);
- 3) įmonių administratoriai buvo nesuinteresuoti greitai užbaigti bankroto procesą.

Igyvendinus naujai priimtą Įmonių bankroto įstatymą, kuris įsiteisėjo 2001 m. liepos 1 d., bankroto procesai sutrumpėjo (žr. 6 lentelė). Iki 2006 m. gruodžio 31 d. 10,9 proc. bankrutavusių įmonių bankroto procedūras užbaigė per vienerius metus, 40,7 proc. – per dvejus, 27,7 proc. – per

⁹⁸ Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 1997 m. birželio 17 d. Nr. VIII-270.

trejus ir 15,6 proc. – per ketverius metus. Apie 5 proc. bankrutavusių įmonių bankroto procesas vyko ilgiau kaip 5 metus.

6 lentelė

Įmonių bankrotų procesų trukmė

Metai	Pradėtos bankroto procedūros	Baigtos bankroto procedūros	iš jų														Vykdamos bankroto procedūros
			1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
1993	6	6	4										2				
1994	27	27			6	1	1	2	3	1	2	7	3	1			
1995	36	34			1	3	2	3		6	6	5	2	1	2	3	2
1996	78	75				3	9	9	11	13	8	6	7	6	3		3
1997	107	101					4	16	16	9	16	18	8	8	3	3	6
1998	98	97						2	15	26	18	15	10	7	4		1
1999	247	244							1	46	84	66	28	12	7		3
2000	415	406								5	113	166	76	30	10	6	9
2001	590	574									15	210	215	86	39	9	16
2002	799	753										49	330	224	117	33	46
2003	621	548											71	214	176	87	73
2004	709	532												56	303	173	177
2005	773	428													103	325	345
2006	755	115														115	640
Iš viso	5261	3940	4	0	7	7	16	32	46	106	262	542	752	645	767	754	1321

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006 m. ir Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Vidutinė sąlyginė¹ visų bankroto procesų trukmė 2006 m. gruodžio 31 d. buvo 1,71 metų (20,54 mėn.), o baigti bankroto procesai vidutiniškai tęsėsi 1,80 metų (21,59 mėn.). Bankroto procesų trukmės mažėjimui įtakos turi ir supaprastinto bankroto proceso taikymas: pastarieji tęsiasi vidutiniškai 0,87 metų (10,44 mėn.) (žr. 7 lentelė). Supaprastintą bankroto procesą reglamentuoja nuo 2003 metų galiojančios Įmonių bankroto įstatymų pataisos, sudariusios galimybę ne tik laiku kelti bankroto bylas ir geriau tenkinti kreditorių reikalavimus, bet ir sutrumpinti bankroto procesus: įteisintas supaprastintas bankroto procesas, kuris negali tęstis ilgiau kaip vienerius metus ir yra taikomas įmonėms, neturinčioms turto arba kai jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti.

7 lentelė

Vidutinė bankroto procesų trukmė

Bankroto procedūra	Vidutinė procesų trukmė mėnesiais			
	Visi procesai	Supaprastinto bankroto procesai	Procesai	Procesai ne teismo tvarka
IŠ VISO: ¹	20,54	9,96	20,73	16,13
BAIGTI PROCESAI:	21,59	10,44	21,83	17,08
Nutraukta, iš jų:	16,84	-	17,19	14,56

7 lentelės tęsinys

kreditoriai atsisakė reikalavimų	9,6	-	8	16
atsiskaityta su kreditoriais	7,61	-	7,93	6
pasirašyta taikos sutartis	17,12	-	16,12	29
sanuota	28,87	-	30,79	2
reorganizuota	21,67	-	28	18,5
Likviduota dėl bankroto	21,76	40,44	21,99	17,2
VYKDOMI PROCESAI:¹	17,41	8,47	17,57	7,43
Sprendimas dėl bankroto procedūros nepriimtas	10,19		10,38	3
Likvidavimas	20,71	8,47	20,81	12,3
Sanavimas	68	-	68	-

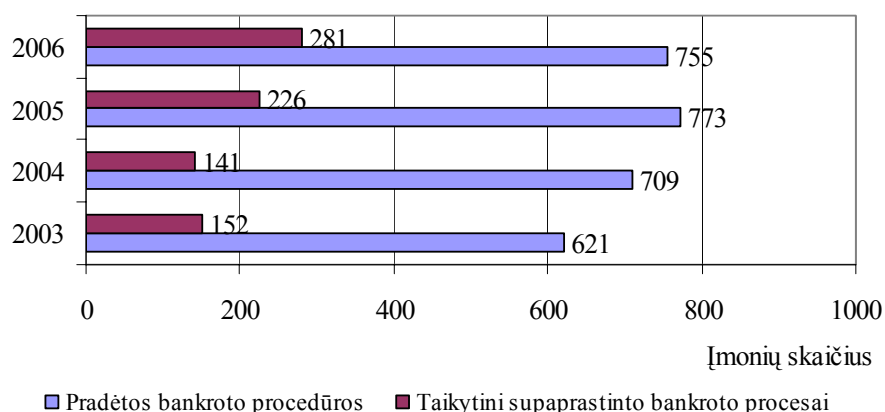
¹ Vykdomų procesų pabaiga sąlyginai priimta ataskaitinio laikotarpio pabaiga.

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Įsigaliojus anksčiau minėtiems Įmonių bankroto įstatymų pataisai 2003 m. pradėtos 152 supaprastinto bankroto procedūros (žr. 4 paveikslas), kai tuo tarpu iš viso per 2003 metus pradėta 621 bankroto procedūra. Vadinas, supaprastintos bankroto procedūros sudaro 24,5 proc. visų bankroto procedūrų, iškeltų 2003 metais. 2004 m. pradėtų supaprastinto bankroto procedūrų dalis visų bankroto procedūrų, pradėtų šiais metais, atžvilgiu sudarė 19,9 proc. Lyginant 2004 m. ir 2003 m. galima teigti, kad išliko beveik toks pat pradėtų supaprastintų bankroto procedūrų lygis, t.y. sumažėjo 4,6 procentiniais punktais. 2005 metais supaprastinto bankroto procedūros sudarė 29,1 proc. visų 2005 m. pradėtų bankroto procedūrų. Šiais metais fiksuojamas didžiausias šuolis supaprastintų bankroto procedūrų dinamikoje, t.y. padidėjimas 1,6 karto. 2006 m. iš visų pradėtų bankroto procedūrų, supaprastintos bankroto procedūros sudarė 37,2 proc.

Iki 2006 m. pabaigos taikant supaprastintą bankroto procesą buvo likviduojama 800 įmonių, iš jų 605 įmonėse likvidavimas baigtas.

Metai

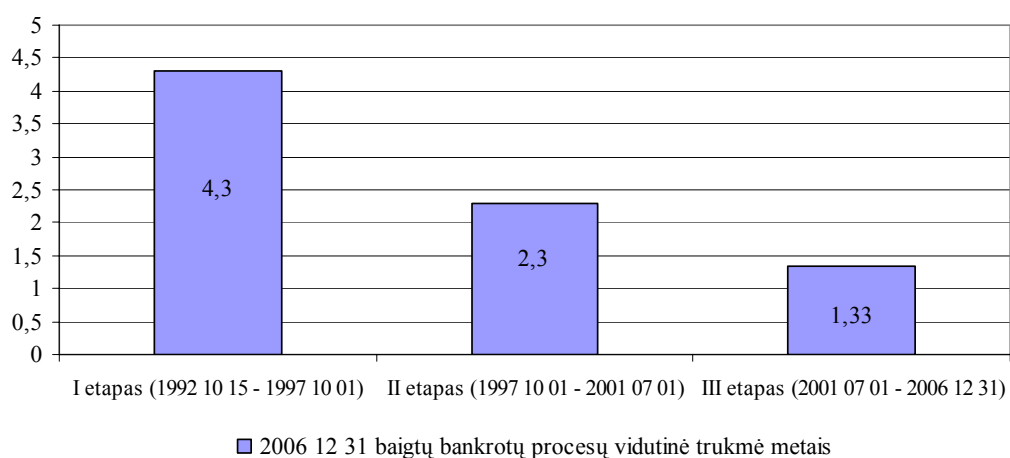
4 pav. Bankroto procedūros

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis duomenimis iš Įmonių bankroto valdymo departamento prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Per analizuojamą laikotarpį supaprastinto bankroto procedūrų skaičius turi tendenciją augti ir turi vis didesnę lyginamąją svorį visų bankroto procedūrų kontekste. Tam įtakos turi tai, kad pastaruosiu metu bankrotas daugiausiai keliamas smulkioms įmonėms, kurioms ir yra taikoma 2003 m. įsigaliojusi Įmonių bankroto įstatymo pataisa.

2006 m. supaprastintas bankroto procesas daugiausia buvo taikomas individualioms įmonėms (51,40 proc.) ir uždarosioms akcinėms bendrovėms (44,39 proc.). Supaprastintas bankroto procesas buvo taikomas 53,74 proc. prekybos ir 21,96 proc. pramonės įmonių.

Bankroto proceso pataisos suteikė galimybę sutrumpinti bankroto procesus. Nagrinėjant bankrotų procesų trukmę pagal atskirus įstatymus (žr. 5 paveikslas) matyti, kad dėka naujo 2001 metų įstatymo ir vėlesnių jo pataisų, bankroto proceso vidutinė trukmė sumažėjo 3,2 karto.

5 pav. Bankroto procesų vidutinė trukmė pagal įmonių bankroto įstatymų galiojimo etapus

Šaltinis sudaryta autorių, remiantis duomenimis iš Įmonių bankroto valdymo departamento prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Pradėtų ir baigtų bankroto procesų santykio mažėjimą sąlygoja mažėjanti baigtų bankroto procesų trukmė. Viena iš bankroto trukmės mažinimo priemonių yra supaprastinto bankroto proceso taikymas (žr. 3 paveikslas). Pradėtų ir baigtų bankroto procesų santykio mažėjimą sąlygoja ir tai, kad per paskutinius 2 metus bankrutuoja smulkios (pagal turta, įsipareigojimus ir darbuotojų skaičių bankroto pradžioje) įmonės (išskyrus 2006 m. - AB „EKTRANAS“). Tokia tendencija pagrindžiama taip: įmonės turėjusios rimtų ketinimų išlikti versle, sugebėjo persiorientuoti ir prisitaikyti dirbti rinkos sąlygomis; pajėgesnės individualios įmonės, siekdamos turėti partnerius kitose šalyse, pakeitė teisinę formą ir persiregistravo į uždarąsias akcines bendroves; didieji prekybos tinklai išstūmė konkuruoti nepajėgius smulkiuosius prekybininkus; spartus individualių įmonių bankroto skaičiaus augimas.

2.2.2 Bankroto procesų analizė pagal įmonių teisinę formą

Statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje 2006 metų pabaigai buvo registruoti 559.041 ūkio subjektai, o išregistruoti – 250.668. Lietuvoje pastaraisiais, bankroto atžvilgiu gan stabiliais, metais kasmet bankrutuoja apie 700 įmonių, tai sudaro apie 1,7 proc. veikiančių įmonių.

Skaičiavimai rodo, kad 2006 m. lyginant su 2005 m. bankrutuojančių įmonių skaičiaus santykis su įregistruotų įmonių skaičiumi sumažėjo nuo 10,14 iki 9,13 proc. Bendras įregistruotų ir esančių juridinių asmenų registre (toliau – JAR) įmonių skaičius didėja (žr. 8 lentelė).

8 lentelė

Įregistruotų JAR ir bankrutavusių įmonių skaičiaus palyginimas

Teisinė forma	1990-2006 m.			2005 m.			2006 m.		
	Įregistruota JAR	Bankroto procesų sk.		Įregistruota JAR	Bankroto procesų sk.		Įregistruota JAR	Bankroto procesų sk.	
		iš viso	%		iš viso	%		iš viso	%
Valstybės ir savivaldybės įmonės	4338	73	3,27	78	5	30,26	1	4	200
Tikrosios ūkinės bendrijos	1663	14	0,84	9	2	22,22	6	6	100
Uždarnosios akcinės bendrovės	78078	3505	4,49	4542	506	11,14	5268	440	8,35
Akcinės bendrovės	2528	428	16,93	3	17	566,67	13	12	92,31
Žemės ūkio bendrovės	5248	171	3,26	17	19	111,76	10	16	160,00
Viešosios įstaigos	4435	35	0,79	324	7	2,16	417	5	1,20
Kooperatinės bendrovės	757	70	9,25	15	7	46,67	26	3	11,54
Individualios įmonės	164688	927	0,56	1389	205	14,76	1406	262	18,63
Kitos	297306	38,0	0,01	1244	5	0,40	1121	7	0,62
Iš viso:	559041	5261	0,94	7621	773	10,14	8268	755	9,13

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Analizuojant išregistruotų iš JAR bendro juridinių asmenų skaičiaus ir išregistruotų likviduotų dėl bankroto įmonių skaičiaus santykį matyti, kad 2006 m. ir 2005 m. išregistruotų likviduotų dėl bankroto įmonių dalis lyginant su bendru išregistruotų juridinių asmenų skaičiumi sumažėjo nuo 11,95 proc. iki 10,37 proc. Išregistruotų likviduotų dėl bankroto individualių įmonių lygis 2006-2005 m. nesiekė 4 proc., uždaryjū akcinių bendrovių sumažėjo nuo 56,74 proc. iki 42,65 proc., tikrųjų ūkinių bendrijų – pakilo nuo 2,50 iki 9,52 proc. (žr. 9 lentelė).

9 lentelė

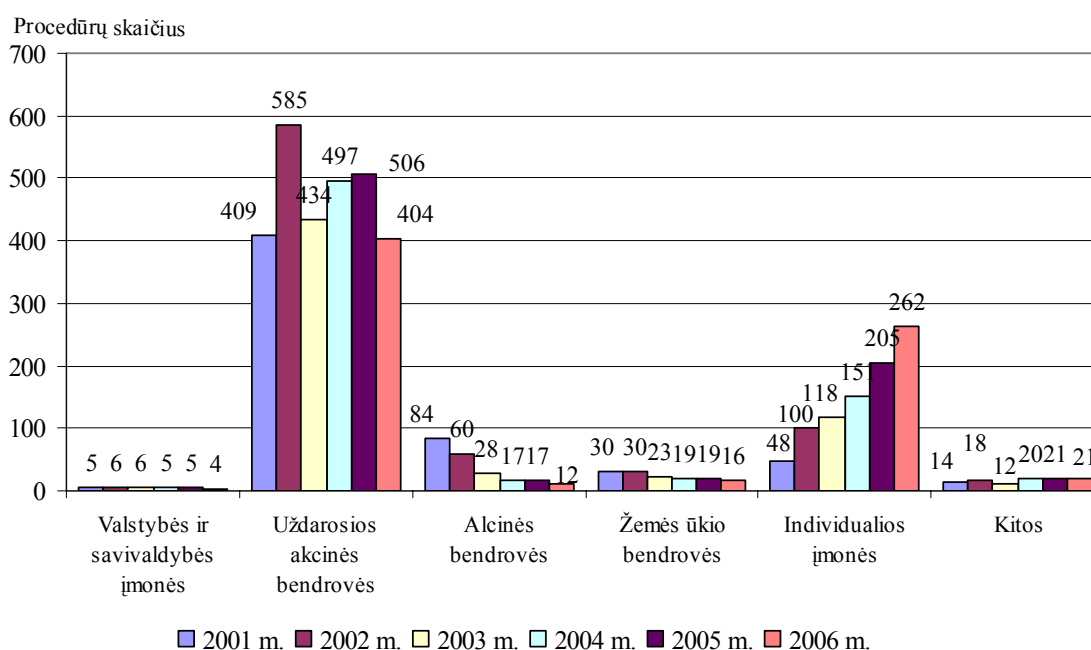
Išregistruotų iš JAR ir išregistruotų likviduotų dėl bankroto įmonių skaičiaus palyginimas

Teisinė forma	1990-2006 m.			2005 m.			2006 m.		
	Išregistruota iš JAR	Išregistruota dėl bankroto		Išregistruota iš JAR	Išregistruota dėl bankroto		Išregistruota iš JAR	Išregistruota dėl bankroto	
		iš viso	%		iš viso	%		iš viso	%
Valstybės įmonės	4031	57	2,75	7	6	166,67	15	5	45,45

Tikrosios ūkinės bendrijos	1026	10	0,97	40	1	2,50	42	4	9,52
Uždarnosios akcinės bendrovės	15957	2564	16,07	883	501	56,74	1109	473	42,65
Akcinės bendrovės	1584	362	22,85	68	42	61,76	102	19	18,63
Žemės ūkio bendrovės	3527	140	3,97	71	24	33,80	106	13	12,26
Viešosios įstaigos	288	25	8,68	41	9	21,95	38	5	13,16
Kooperatinės bendrovės	219	60	27,40	26	12	46,15	20	7	35,00
Individualios įmonės	96784	609	0,63	4201	156	3,71	5347	209	3,91
Kitos	127252	27,0	0,02	1007	7	0,70	346	4	1,16
Iš viso:	250668	3854	1,54	6344	758	11,95	7125	739	10,37

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Analizuojant bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių pasiskirstymą pagal teisinę formą, matyti, kad vyrauja uždarnosios akcinės bendrovės (kadangi šiai dienai Lietuvoje daugiau nei pusę visų įregistruojamų JAR įmonių sudaro būtent uždarnosios akcinės bendrovės), tačiau daugėja bankrutuojančių individualių įmonių (kadangi nuo analizuojamo laikotarpio pradžios būtent šios teisinės formos įmonių buvo įsteigta daugiausiai, o šiandien jos neatlaiko konkurencinio stambių įmonių spaudimo), o akcinių bendrovių ir žemės ūkio bendrovių bankroto skaičius mažėja (jų santykis visų įregistruotų JAR įmonių skaičiuje yra mažiau nei 1 proc.) (žr. 6 paveikslas).

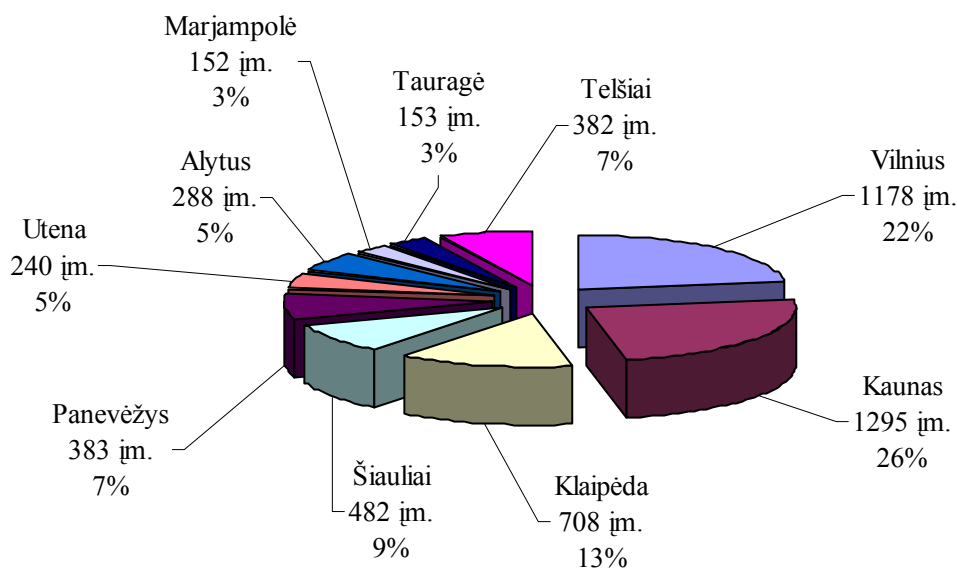
6 pav. Pradėtų bankroto procedūrų pagal teisinę formą skaičius 2001 - 2006 m.

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Uždarnosios akcinės bendrovės sudaro 58,28 proc. visų per 2006 m. bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių. Tačiau lyginant 2006 m. su 2005 m. uždarųjų akcinių bendrovių bankrutavo 13,04 proc. mažiau. Tarp bankrutuojančių įmonių 2006 m. nemažą dalį sudaro individualios įmonės – 34,70 proc. visų bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių. Šių įmonių skaičius kasmet didėja. 2003 m. palyginti su 2002 m. bankrutuojančių individualių įmonių skaičius padidėjo 18 proc., 2004 m. palyginti su 2003 m. – 28 proc., 2005 m. lyginant su 2004 m. – 35,8 proc., 2006 m. lyginant su 2005 m. – 27,8 proc. Kitų teisinių formų įmonių pradėtų bankroto procesų skaičius pastaraisiais metais žymiai nesikeitė (žr. 6 paveikslas).

2.2.3 Lietuvos įmonių bankroto procesų analizė pagal apskritis

Per visą laikotarpį nuo 1993 metų iki 2006 metų pabaigos bankroto procesų daugiausiai pradėta Kauno ir Vilniaus apskrityse (žr. 7 paveikslas). Kauno apskrityje bankroto procedūros inicijuotos 1295 įmonėse, t.y. 26 proc. visų šalies įmonių bankroto procedūrų, Vilniaus apskrityje – 1178 įmonėms, t.y. 22 proc. visų šalies bankroto procedūrų. Mažiausiai bankroto procedūrų per analizuojamą laikotarpį iškelta Tauragės (153 įmonės) ir Marijampolės (152 įmonės) apskrityse.

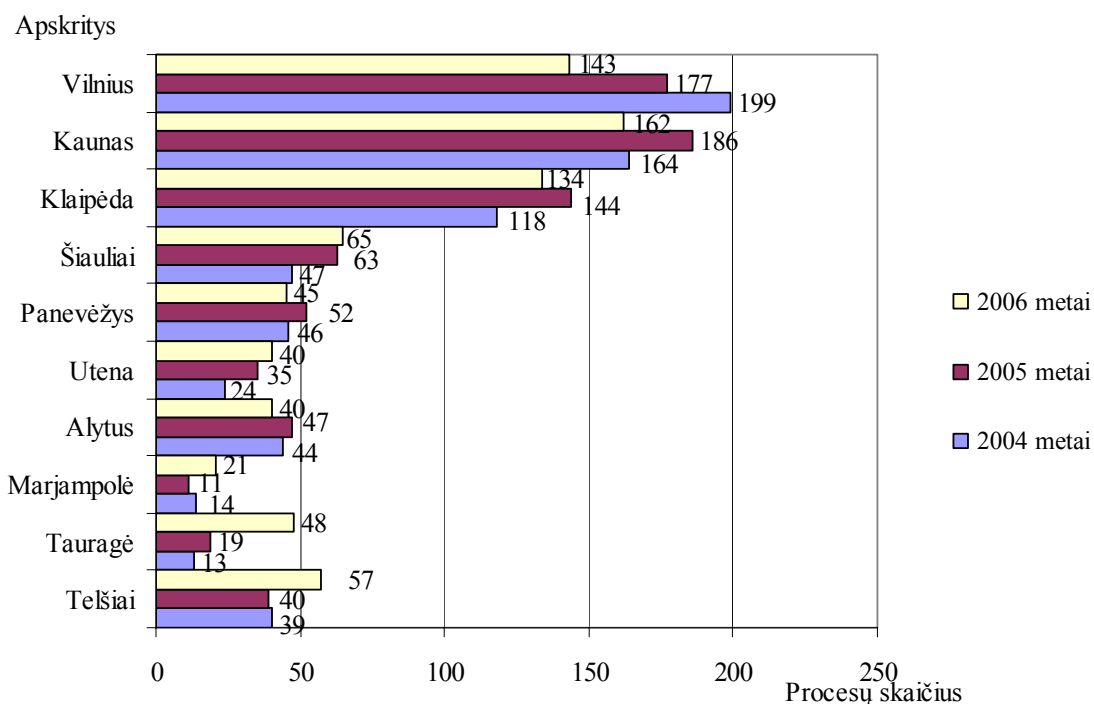
7 pav. Bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės pagal apskritis 1993 - 2006 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006 m. ir Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Atlikus palyginamąją veikiančių įmonių ir įmonių, kurioms iškelta bankroto byla, analizę (žr. 3 priedas) 2000-2006 m. matyti, kad iškeliamos bankroto bylos vidutiniškai sudaro 0,94 proc. visų veikiančių įmonių. Analizuojant šį santykį pagal apskritis gaunami tokie duomenys: Alytaus apskrityje iškeliamos bankroto bylos vidutiniškai sudaro 1,28 proc. visų veikiančių įmonių, Kauno

- 1,09 proc., Klaipėdos – 1,08 proc., Marijampolės - 0,58 proc., Panevėžio – 0,83 proc., Šiaulių – 0,93 proc., Tauragės - 1,1 proc., Telšių – 1,65 proc., Utenos – 1,12 proc., Vilniaus - 0,68 proc. Didžiausias santykis tarp veikiančių įmonių ir įmonių, kurioms iškelta bankroto byla, yra Telšių, Alytaus ir Utenos apskrityse. Todėl teigti, kad blogiausia padėtis yra Vilniaus ir Kauno apskrityse, o geriausia Tauragės apskrityje (žr. 7 paveikslas) negalima. Pagal išvestus santykinius rodiklius matyti, kad santykinai mažiausiai įmonių bankrutuoja Marijampolės, Vilniaus ir Panevėžio apskrityse (žr. 3 priedas).

Įmonių pasiskirstymas, kai pagal iškeltų bankroto bylų skaičių pirmauja didžiosios apskritys, būdingas ir 2006 m. (žr. 8 paveikslas). Daugiausiai bankroto procesų buvo pradėta Kauno (162 įm.), Vilniaus (143 įm.), Klaipėdos (134 įm.), Šiaulių (65 įm.) apskričių įmonėse, mažiausiai – Marijampolės apskrityje (21 įm.). 2006 m. lyginant su 2005 m. Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Vilniaus apskričių bankroto procesų skaičius mažėja.

8 pav. Pradėtų bankroto procedūrų pagal apskritis skaičius 2004 - 2006 m.

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Iš 8 paveikslo matyti, kad pastarųjų metų bėgyje pastebimas pradėtų bankroto procesų skaičiaus mažėjimas didesnėse (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos) apskrityse ir augimas mažesnėse (Utenos, Marijampolės, Tauragės, Telšių) apskrityse, kur daugėja bankrutuojančių individualių įmonių skaičius (žr. 10 lentelė). Iš lentelės matyti, kad Tauragės apskrityje iš 48 inicijuotų bankroto procedūrų per 2006 m., 85,4 proc. sudaro bankroto bylos iškeltos individualioms įmonėms: Telšių apskrityje – 57 įmonėms, iš jų 63 proc. – individualioms įmonėms, Utenos apskrityje – 40 įmonių, iš jų 47,5 proc. – individualioms įmonėms. Lyginant 2006 m. su 2005 m. matyti, kad šiose

apskirtyse inicijuotų bankroto procedūrų skaičius padidėjo 2,5 karto Tauragės apskrityje, 1,9 karto – Marijampolės apskrityje, 1,5 karto – Telšių apskrityje. Bankroto procedūrų didėjimą šiose apskrityse nulėmė didelis bankrutuojančių individualių įmonių skaičius.

10 lentelė

Inicijuoti bankroto procesai pagal teisinę formą 2004 – 2006 m.

Apskritis	2004 metai				2005 metai				2006 metai			
	UAB ¹	IĮ ²	Kitos ³	Viso	UAB ¹	IĮ ²	Kitos ³	Viso	UAB ¹	IĮ ²	Kitos ³	Viso
Vilnius	164	20	15	199	125	34	18	177	106	23	14	143
Kaunas	132	21	11	164	141	38	7	186	118	38	6	162
Klaipėda	81	32	5	118	88	46	10	144	81	45	8	134
Šiauliai	27	14	6	47	28	30	5	63	32	29	4	65
Panevėžys	27	11	8	46	30	16	6	52	24	12	9	45
Utena	14	6	4	24	19	9	7	35	16	19	5	40
Alytus	19	23	2	44	33	11	3	47	25	11	4	40
Marijampolė	8	4	2	14	10	1	0	11	11	8	2	21
Tauragė	5	7	1	13	9	8	2	19	7	41	0	48
Telšiai	20	13	7	40	23	12	4	39	20	36	1	57
Iš viso	497	151	61	709	506	205	62	773	440	262	53	755

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis duomenimis iš Įmonių bankroto valdymo departamento prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

¹UAB – uždaroji akcinė bendrovė; ²IĮ – individualios įmonės; ³kitos – valstybės ir savivaldybės įmonės, akcinės bendrovės, kooperatyvai, viešosios įstaigos, žemės ūkio bendrovės ir kt. neišvardinti juridiniai asmenys.

Bankroto procesų daugiausiai pradėta Kauno ir Vilniaus apskrityse, kadangi tai yra didžiausi Lietuvos centrai ir juose koncentruojasi didžioji dalis verslo sektoriaus. Per pastaruosius metus pastebima, kad didžiosiose apskrityse pradėtų bankroto procedūrų skaičius mažėja, kai tuo tarpu mažesnėse apskrityse priešingai – pastebimas augimas tokiose apskrityse kaip Utena, Telšiai, Marijampolė, Tauragė. Nors pastarosiose apskrityse per analizuojamą laikotarpį buvo inicijuotas mažiausias absoliutus bankroto procedūrų skaičius. Bankrotų skaičiaus augimas mažosiose apskrityse susijęs su tuo, kad čia yra daugiau smulkių įmonių.

2.2.4 Bankroto procesų analizė pagal veiklos rūšis

Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių skaičius atskirais metais ir skirtingose ekonomikos veiklos rūšyse kito skirtingai. Tačiau analizuojant 1993 – 2006 m. laikotarpį pastebėta, kad tarp bankrutavusių ir bankrutuojančių įmonių vyravo didmeninės ir mažmeninės prekybos (41,68 proc.) ir apdirbamosios pramonės (27,81 proc.) įmonės. Analizuojant 2006 m. ir 2005 m. duomenis pastebima, kad išaugo žemės ūkio (37,93 proc.), prekybos (16,39 proc.) ir pramonės (9,63 proc.) įmonių bankroto procesų skaičius, o statybos ir transporto įmonėms bankroto procesų buvo inicijuota po 30 proc., viešbučių ir restoranų įmonėms – 28,57 proc. mažiau. Nagrinėjant 2006 m. pradėtus bankroto procesus pagal ekonominės veiklos rūšis matyti, kad didžiausią bankrutuojančių įmonių dalį sudarė prekybos (47,02 proc.) ir pramonės (27,15 proc.) įmonės (žr. 11 lentelė).

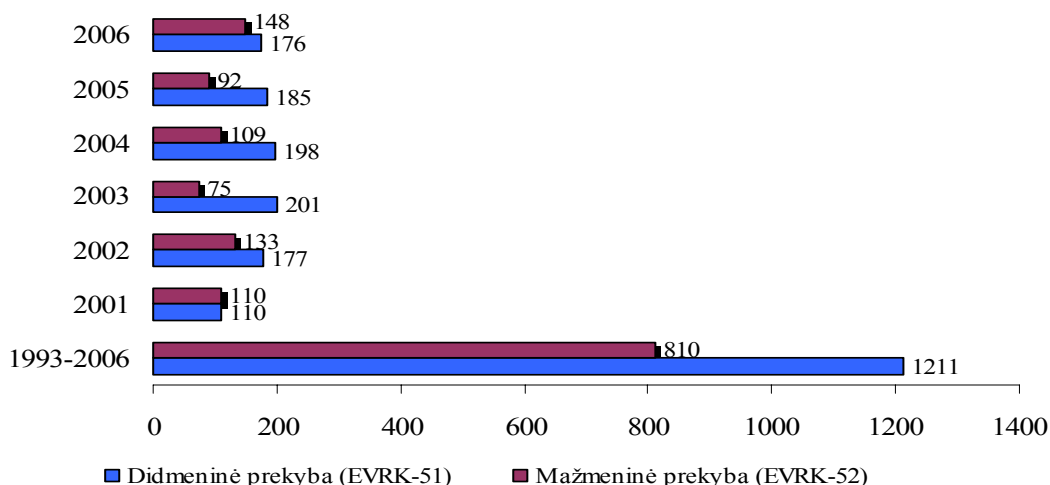

Pradėtų bankroto procesų pagal ekonominės veiklos rūšis skaičius

Ekonominės veiklos rūšis (pagal EVRK)	1993-2006 m.		2005 m.		2006 m.	
	sk.	%	sk.	%	sk.	%
Žemės ūkis (1-05)	293	5,57	29	3,75	40	5,30
Pramonė (10-41)	1463	27,81	187	24,19	205	27,15
Statyba (45)	465	8,84	70	9,06	49	6,49
Prekyba (50-52)	2193	41,68	305	39,46	355	47,02
Viešbučiai ir restoranai (55)	158	3,00	28	3,62	20	2,65
Transportas (60-64)	277	5,27	60	7,76	42	5,56
Kita veikla (65-99)	412	7,83	94	12,16	44	5,83
Iš viso:	5261	100,00	773	100,00	755	100,00

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Analizuojant prekybos įmonių bankroto procesų skaičių (žr. 9 paveikslas) pastebima, kad nuo 2002 m. mažmeninės prekybos įmonių bankrutuoja daugiau nei didmeninės prekybos įmonių, t.y. iš visų bankrutuojančių prekybos įmonių, kurių yra 2021, mažmeninės įmonės sudaro 60 proc. arba 1211 įmonė, o didmeninės prekybos tik 40 proc. arba 810 įmonių. Veikiančios mažmeninės prekybos įmonės sudaro 69 proc. visų veikiančių įmonių, tuo tarpu didmeninės prekybos įmonės sudaro tik 31 proc. visų veikiančių prekybos įmonių (žr. 4 priedas). Tačiau išvestas vidutinis santykis tarp veikiančių ir bankrutuojančių įmonių parodė, kad būtent didmeninės prekybos įmonių bankrutuoja santykinai daugiau nei mažmeninės, t.y. didmeninių įmonių santykis yra 2,3 proc., kai tuo tarpu mažmeninių - tik 1,39 proc.

9 pav. Pradėtų bankroto procesų prekybos įmonėse skaičius 1993 - 2006 m

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m

Prekybinių įmonių bankrotai sudaro 40 proc. visų per analizuojamą laikotarpį bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių. Išvedus vidutinį santykį tarp visų veikiančių įmonių ir tarp veikiančių prekybos įmonių matyti, kad pastarosios sudaro 24 proc. visų įmonių (žr. 4 priedas), todėl galima

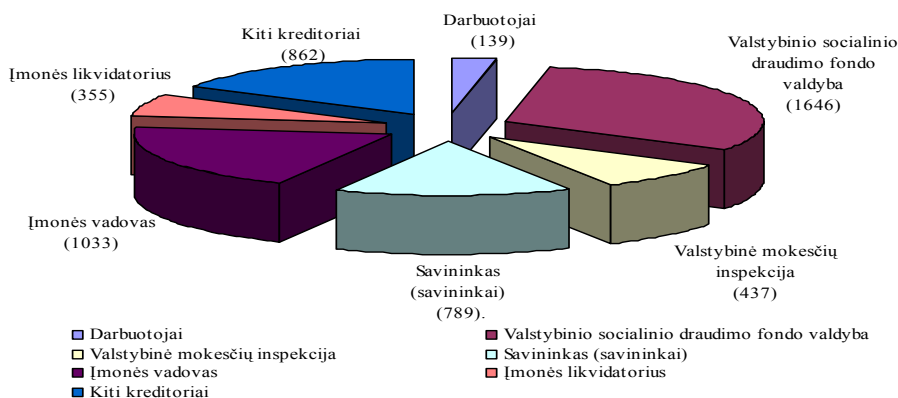
teigti, kad 40 proc. dydžio santykis yra reikšmingas dydis ekonomikai. Remiantis Bankroto departamento prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos duomenimis, per 1993-2006 m. laikotarpį mažmeninės prekybos srityje daugiausiai bankrutavo uždarnosios akcinės bendrovės (769 įmonės) ir individualios įmonės (365 įmonės). Tačiau 2006 m. pradėtų bankroto procedūrų skaičius individualiose įmonėse viršijo bankroto procedūrų skaičių uždarosiose akcinėse bendrovėse, t.y. atitinkamai 88 ir 82 įmonės. Tai paaiškinti galima tuo, kad didieji prekybos tinklai išstumia konkuruoti nepajėgius smulkiuosius prekybininkus.

Pramonės įmonių bankrotų skaičius sudaro 28 proc. visų bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių per analizuojamą laikotarpį. Analizuojant pagal teisinę formą bankrutuojančių apdirbamosios pramonės įmonių bankroto procesų eigą pastebima, kad individualių pramonės įmonių bankrotų skaičius taip pat didėjo nuo 35 įmonių 2005 m. iki 67 įmonių 2006 m., o uždarytų akcinių bendrovių mažėjo nuo 140 įmonių 2005 m. iki 129 įmonių 2006 m. Pramonės įmonių tarpe didžiausias bankrotų skaičius tenka medienos ir medinių dirbinių gamybos ir maisto produktų, gėrimų ir tabako gamybos įmonėms: atitinkamai 71 ir 46 įmonės.

Beveik 70 proc. visų bankrutavusių ir bankrutuojančių įmonių per 1993-2006 m. sudaro prekybinės ir apdirbamosios pramonės įmonės, o tiksliau daugiausiai bankrotų mažmeninės prekybos ir medienos apdirbimo sektoriuose. Būtina pažymėti, kad bankrutuojančių įmonių tarpe vis daugėja individualių įmonių bankrotų.

2.2.5 Bankroto procesų analizė pagal iniciatorius

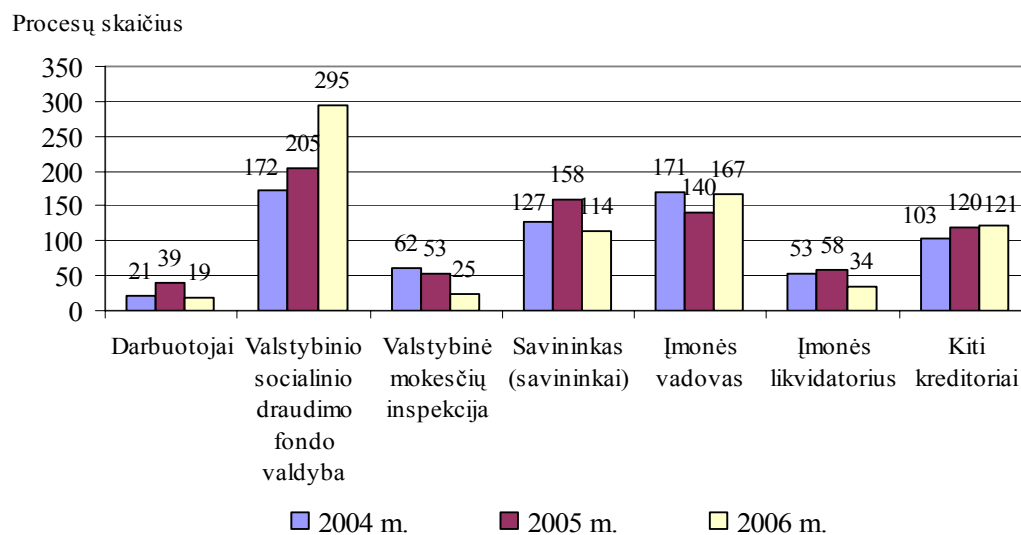
Pagrindiniai bankroto procesų iniciatoriai per visą 1993 – 2006 m. laikotarpį buvo Valstybinės socialinio draudimo fondo valdybos (VSDFV) rajonų ir miestų padaliniai, inicijavę 1646 bankroto procedūras, t.y. 31,29 proc. visų paduotų prašymų kelti bankroto procedūras, ir įmonių vadovai, inicijavę 1033 bankroto procedūras, t.y. 19,63 proc. (žr. 10 paveikslas).

10 pav. Įmonių bankroto iniciatoriai 1993 - 2006 m.

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis duomenimis iš Įmonių bankroto valdymo departamento prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m. ir iš Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006 m.

Bankroto proceso iniciatorių skaičiaus pokytis 2004-2006 m. pavaizduotas 11 paveiksle. Lyginant 2005 m. duomenis su 2004 m. duomenimis matyti, kad 2005 m. inicijuojant bankroto procesus aktyvesni buvo VSDFV, darbuotojai ir savininkai. 2005 m. VSDFV bankroto procesu inicijavo 19 proc. daugiau nei 2004 m., darbuotojų aktyvumas per 2005 m. inicijuojant bankroto procedūras padidėjo 85 proc., o savininkų – 24 proc. Įmonės vadovų iniciatyva lyginant 2004 m. su 2005 m. sumažėjo 18 proc.

11 pav. Bankroto procesų iniciatorių skaičius 2004 - 2006 m

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis duomenimis iš Įmonių bankroto valdymo departamento prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Analizuojant 2006 m. bankroto procesų iniciatorius pastebima, kad pagrindiniu bankrotų procesų iniciatoriumi, kaip ir ankstesniais metais, išlieka VSDFV ir jos skaičius išaugo 43,9 proc., o tuo tarpu darbuotojų ir savininkų iniciatyvumas keliant bankroto bylas 2006 m. sumažėjo, atitinkamai 51,3 proc. ir 27,8 proc. Įmonių vadovų inicijuojamų bankroto bylų padaugėjo 19 proc., t.y. pasiekė 2004 m. lygį.

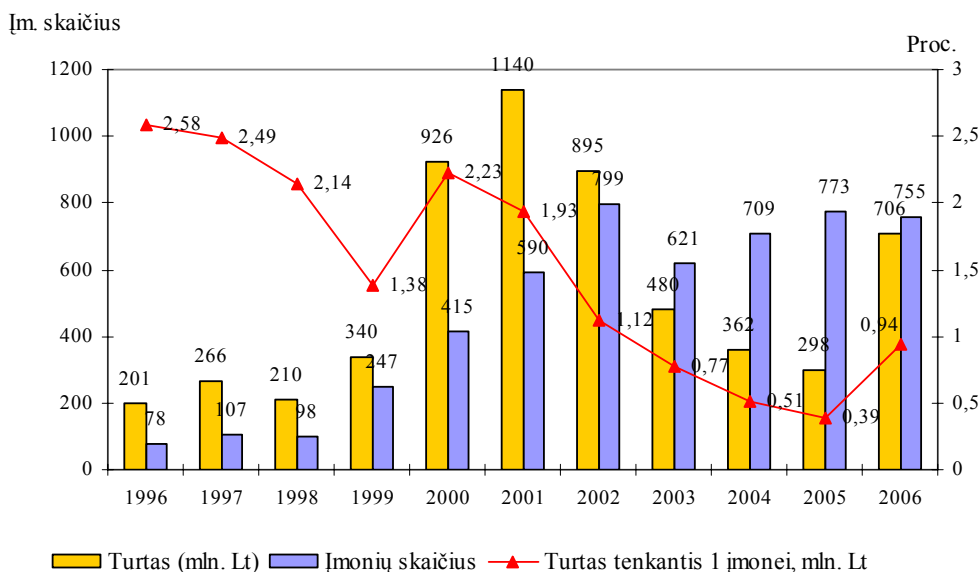
Akivaizdu, kad per paskutinius porą metų gerokai sumažėjus Valstybinės mokesčių inspekcijos inicijuojamų bankroto procesų skaičiui Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba svariausiai atstovauja valstybės kreditoriams.

2.2.6 Bankrutavusių įmonių turto, kreditorių reikalavimų ir darbuotojų skaičiaus analizė

Analizuojant 1996 – 2006 metų laikotarpį pastebima, kad per pastaruosius kelerius metus daugiausiai bankrutavo mažai turto, nedidelius kreditorių reikalavimus ir nedidelį darbuotojų skaičių turinčios įmonės. Laikotarpyje nuo 1996 m. iki 2002 m. vienai bankrutavusiai įmonei vidutiniškai teko nuo 1,12 iki 2,58 mln. Lt turto (žr. 12 paveikslas), tai reiškia, kad šiuo laikotarpiu

bankrutavo pakankamai stambios įmonės, tokios kaip AB „Nuklonas“, AB „Elnias“, AB „Šiaulių maistas“, AB „Šiaulių pienas“, UAB „Šiauliai Qinqi“, AB „Sirijus“, AB „Vakarų metalas“, AB „Vilniaus pienas“, AB „Oruva“ ir kt. Nuo 2003 m. pastebimas turto mažėjimas vienai bankrutuojančiai įmonei ir tai rodo, kad bankrutuoja vis mažesnės įmonės. 2006 m. vienai bankrutavusiai įmonei vidutiniškai bankroto proceso pradžioje teko 0,55 mln. Lt turto daugiau nei 2005 m. ir tai lėmė vienos iš didžiausių Lietuvos įmonių – AB „EKTRANAS“ - bankrotas. Šios įmonės balansinė turto vertė bankroto pradžioje siekė apie 580 mln. Lt, o tai sudaro 72 proc. visų per 2006 m. bankrutavusių įmonių turto.

Visų 1993-2006 m. bankrutavusių įmonių kreditorių reikalavimai bankroto proceso pradžia sudarė 9293 mln. Lt, patenkinta 1067 mln. Lt (11,48 proc.) kreditorių reikalavimų. Remiantis Statistikos departamento pateikiamais duomenimis, didžiausią lyginamąjį svorį sudaro bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių finansiniai įsipareigojimai bankams ir įkaito turėtojui, t.y. 29 proc. Įmonių įsiskolinimas valstybės biudžetui sudaro 23 proc., VSDFV – 8 proc., darbuotojams – 6 proc., kitiems kreditoriams – 34 proc.

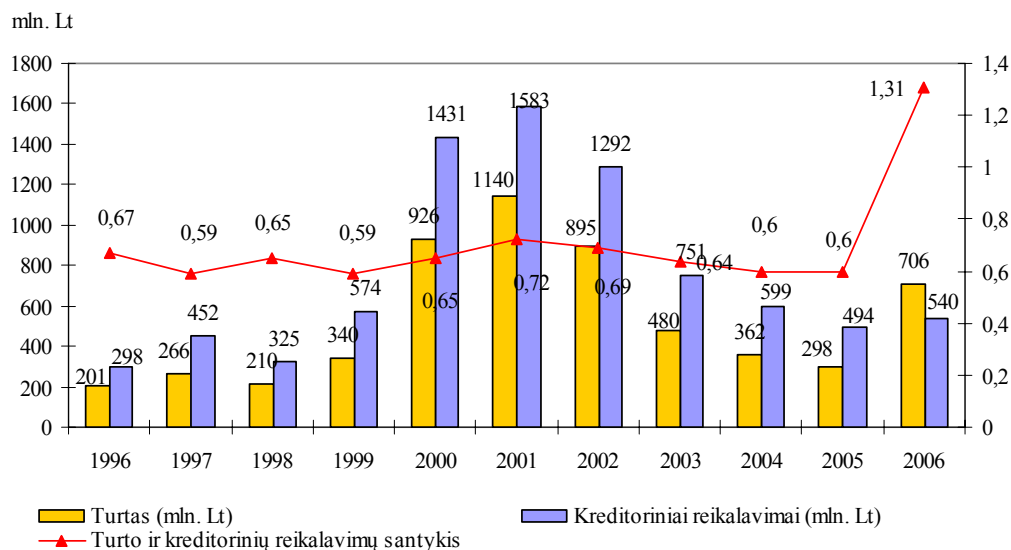

12 pav. Bankrutuojančių įmonių turtas bankroto proceso pradžioje 1996 - 2006 m.

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Analizuojant dešimties metų laikotarpį pastebima tendencija, kad bankroto bylos įmonėms yra keliamos pavėluotai. Šį teiginį patvirtina tas faktas, kad bankrutuojančių įmonių skolos yra didesnės už balanse nurodytą turtą. Šiek tiek kitokia situacija susiklostė 2006 m., kai kreditorių reikalavimai bankroto proceso pradžia sudarė 540 mln. Lt., o turtas 706 mln. Lt., t.y. visų bankrutuojančių įmonių turtas 1,5 karto viršijo kreditorių reikalavimų sumą. Tai lėmė AB „EKTRANAS“, kurios

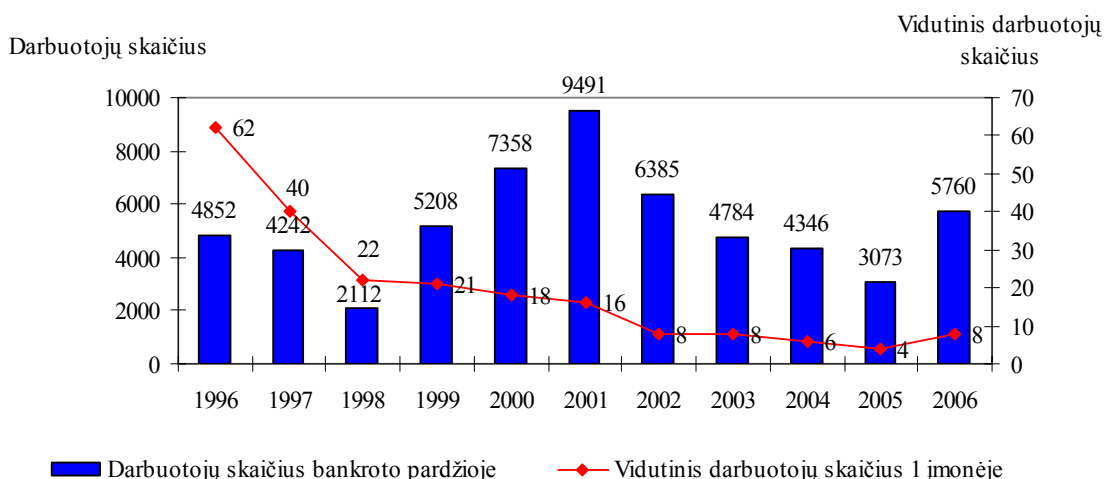
balansinis turtas (579.744.101 Lt) viršijo 2006 m. patvirtintus kreditorių reikalavimus (322.091.933 Lt), bankrotas (13 paveikslas).

13 pav. Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių turtas ir kreditorinių reikalavimai bankroto proceso pradžioje 1996 - 2006 m.

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Analizuojant 1996-2006 m. matyti (žr. 14 paveikslas), kad vidutinis darbuotojų skaičius, tenkantis vienai įmonei, kasmet vis mažėja. Lyginant 2006 m. ir 1996 m. duomenis vidutinis darbuotojų skaičius sumažėjo net 8 kartus. Tai galima paaiškinti tuo, kad laikotarpio pradžioje bankrutavo stambios įmonės, o pastaraisiais metais pastebima į bankrotą ateinančių įmonių smulkėjimo tendencija.

14 pav. Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojų skaičius bankroto proceso pradžioje 1996-2006 m.

Šaltinis: Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m.

Daugelyje bankrutavusių įmonių darbuotojų skaičius bankroto proceso pradžioje buvo nedidelis, tačiau dėl 2006 m. bankrutavusio AB „EKTRANAS“ tiek metinis, tiek vidutinis 1 įmonei tenkantis darbuotojų skaičius išaugo dvigubai (vidutiniškai 8 darbuotojai), nes AB „EKTRANAS“ dirbo 3686 darbuotojai, kurie sudarė 64 proc. visų 2006 m. bankrutavusių įmonių darbuotojų (žr. 14 paveikslas).

2006 m. lyginant su 2005 m.:

1. Padėtis įmonių bankroto srityje stabili, pradėtų bankroto procesų skaičius nežymiai sumažėjo.

2. Pastebimi pokyčiai:

- sumažėjo bankroto procesų ne teismo tvarka;
- padaugėjo supaprastintų bankroto procesų;
- padidėjo bankrutavusių individualių įmonių ir sumažėjo uždarytų akcinių bendrovių skaičius;
- daugiau bankroto procesų inicijavo VSDFV, mažiau – VMI ir įmonių darbuotojai;
- bankrutavo daugiau prekybos, pramonės ir žemės ūkio, mažiau – statybos, viešbučių ir restoranų, transporto įmonių;
- pastebimas pradėtų bankroto procesų skaičiaus mažėjimas didesnėse apskrityse ir augimas mažesnėse apskrityse, kur daugėja bankrutuojančių individualių įmonių.

2.2.7 Lietuvos įmonių bankrotų analizės apibendrinimas

Atlikus statistinę bankroto duomenų (1993-2006) analizę galima daryti šias išvadas:

1. 2003 m. 22,5 proc. sumažėjo pradėtų bankrotų procedūrų skaičius. Tam įtakos turėjo nuo 2003 m. sausio 1 d. įsigaliojusi Įmonių bankroto įstatymo 10 straipsnio pataisa, pagal kurią sumažėjo galimybė inicijuoti bankroto procesą beturtėms įmonėms.

2. Didelį neužbaigtų bankroto bylų skaičių iki 2001 m. lėmė šios pagrindinės priežastys:

- ✓ remiantis tuo metu veikiančiu Įmonių bankroto įstatymu, draudžiama vienam administratoriui administruoti daugiau kaip vieną įmonę, dėl ko neįmanoma buvo rasti administratoriaus bankrutuojančiai įmonei, neturinčiai turto;
- ✓ įstatyme buvo procedūrų, kurių neapibrėžti maksimalūs terminai;
- ✓ įmonių administratoriai buvo nesuinteresuoti greitai užbaigti bankroto procesą.

3. Įgyvendinus 2001 m. liepos 1 d. Įmonių bankroto įstatymą, greitėja bankroto procesai, nes Įmonių bankroto įstatymų pataisos sudarė galimybę ne tik laiku kelti bankroto bylas ir geriau tenkinti kreditorių reikalavimus, bet ir sutrumpinti bankroto procesus. 2005 metais supaprastinto

bankroto procedūros sudarė 29,1 proc. visų 2005 m. pradėtų bankroto procedūrų. 2006 m. iš visų pradėtų bankroto procedūrų, supaprastintos bankroto procedūros sudarė 37,2 proc. Tam įtakos turi tai, kad pastaruoju metu bankrotas daugiausiai keliamas smulkioms įmonėms, kurioms ir yra taikoma 2003 m. įsigaliojusi Įmonių bankroto įstatymo pataisa. Tokia tendencija pagrindžiama taip: įmonės turėjusios rimtų ketinimų išlikti versle, sugebėjo persiorientuoti ir prisitaikyti dirbti rinkos sąlygomis; pajėgesnės individualios įmonės, siekdamos turėti partnerius kitose šalyse, persiregistravo į uždarasias akcines bendroves; didieji prekybos tinklai išstūmė konkuruoti nepajėgius smulkiuosius prekybininkus; spartus individualių įmonių bankroto skaičiaus augimas.

4. Analizuojant bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių pasiskirstymą pagal teisinę formą, matyti, kad vyrauja uždarnosios akcinės bendrovės, tačiau daugėja bankrutuojančių individualių įmonių.

5. Per visą laikotarpį nuo 1993 metų iki 2006 metų pabaigos bankroto procesų daugiausiai pradėta Kauno ir Vilniaus apskrityse. Tačiau didžiosiose apskrityse pradėtų bankroto procedūrų skaičius mažėja, kai tuo tarpu mažesnėse apskrityse pastebimas augimas, susijęs su padidėjusiais individualių įmonių bankrotais. Didžiausias santykis tarp veikiančių įmonių ir įmonių, kurioms iškelta bankroto byla, yra Telšių, Alytaus ir Utenos apskrityse, o santykinai mažiausiai bankrutuoja Marijampolės, Vilniaus ir Panevėžio apskrityse.

6. Didelę dalį bankrutuojančių įmonių sudaro uždarnosios akcinės bendrovės, tačiau pastaruoju metu daugėja individualių įmonių bankrotų. Beveik 70 proc. visų bankrutavusių ir bankrutuojančių įmonių per 1993-2006 m. sudaro prekybinės ir apdirbamosios pramonės įmonės, o tiksliau daugiausiai bankrotų mažmeninės prekybos ir medienos apdirbimo sektoriuose.

7. Per paskutinius porą metų sumažėjus Valstybinės mokesčių inspekcijos inicijuojamų bankroto procesų skaičiui Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba svarbiausiai atstovauja valstybės kreditoriams. Inicijuojant bankroto procesus suaktyvėjo įmonių vadovai ir savininkai.

8. Laikotarpyje nuo 1996 m. iki 2002 m. vienai bankrutavusiai įmonei vidutiniškai teko nuo 1,12 iki 2,58 mln. Lt turto, tai reiškia, kad šiuo laikotarpiu bankrutavo pakankamai stambios įmonės. Pastaraisiais metais vidutinė turto reikšmė sumažėjo dėl didesnio skaičiaus smulkių įmonių bankrotų. Į bankrotą ateinančių įmonių smulkėjimo tendencija leidžia teigti, kad padėtis įmonių bankroto srityje stabilizuojasi, tikėtina, kad didelių ūkio sukrėtimų ir socialinių sprogimų artimoje ateityje nebus.

9. Analizuojant dešimties metų laikotarpį pastebima tendencija, kad bankroto bylos įmonėms yra keliamos pavėluotai: bankrutuojančių įmonių skolos yra didesnės už balanse nurodytą turtą.

Paklausus kokia verslo atstovų nuomonė apie bankrotų priežastis ir pasekmes, paaiškėjo skirtingos jų interpretacijos:

➤ Visos įmonės stengiasi išlikti rinkoje, tačiau mažiems rinkos dalyviams tai padaryti kur kas sunkiau. Smulkios individualios įmonės UAB „Fileksa“ savininkas, Dainius Žebrys, „mažiesiems“ prognozuoja liūdną perspektyvą. Į mažų įmonių bankrotą retai kas atkreipia dėmesį, bet, autorių nuomone, smulkus ir vidutinis verslas yra ekonomikos „stuburas“. Vis dėlto didžiųjų įmonių bankrotai, nors ir reti, bet turi nepalyginamai didesnę poveikį rinkai, visuomenei ir regiono ekonomikai.

➤ Dėl AB „EKTRANAS“ bankroto bankrutavo ir UAB „EKMECHA“. „Tai buvo glaudžiai su AB „EKTRANAS“ gamyba susijusi įmonė, - pakomentavo E. Žvybas - ji turėjo savo rinką, galėjo vystytis, tačiau AB „EKTRANAS“ paliktos skolos nugramzdino įmonę į bankrotą“.

➤ Bankrutuojančios AB „EKTRANAS“ buvęs generalinis direktorius Eimutis Žvybas pažymėjo, jog pasaulyje bankrutuoja ir dar didesnės kompanijos už AB „EKTRANAS“, kuri Europos masteliais nėra didelė įmonė. „Užsienyje bankroto procesai vyksta sklandžiai ir greitai. Įmonė nenustoja gyvuoti, atranda naujų verslo idėjų, gamina panašią produkciją, panaudoja dalį energetinės ir gamybinės bazės. Mūsų atveju sunku buvo ką nors keisti - pastatai sovietiniai, darbuotojai - siauros srities specialistai“, - sakė jis.

➤ Pasak įmonės vadovės ir bankroto administratorės, R. Valkiūnienės, pozityviai žiūrint, bankrotas nėra pralaimėjimas - tai normalus procesas, duodantis didžiulį akstiną naujų veiklų, naujos iniciatyvos atsiradimui. Dar bankrutuojant ar jau bankrutavus įmonėms, ypač vidutinėms ar didelėms, paprastai kuriamos naujos įmonės, tačiau savo veikloje jau taikančios naujesnes technologijas, užimančias laisvesnes nišas rinkoje, kuriančios labiausiai tuo metu vartojimui reikalingus produktus ar teikiančios reikalingiausias paslaugas.

Statistika rodo, jog Lietuvoje įmonių bankrotų 2006 m. mažėja. Tiesa, įmonių taip pat laipsniškai mažėja - globalizacijos procesai privertė paspartinti jų jungimąsi siekiant išlaikyti produkcijos konkurencingumą vidaus ir užsienio rinkose. Nepaisant to, vidutinio bei smulkiojo verslo potencialas didžiulis - jis sukuria apie 97 proc. pridėtinės vertės bei įdarbina panašią dalį visų užimtųjų. Tačiau nereikėtų pamiršti, kad mikroįmonių pažeidžiamumas yra kur kas didesnis nei pramonės gigantų. Kita vertus, bankrutavus didesnėms įmonėms, ekonomika pajunta ir stipresnį smūgį.

Naivu tikėtis, kad augant ekonomikai po 6-8 proc. per metus bei aršėjant konkurencijai, bankrotų nebus. Lietuvoje dėl sumenkėjusių darbo jėgos rezervų sparčiai brangsta darbo jėga. Augančios palūkanų normos riboja finansavimo galimybes. Padėtį blogina Lietuvos įmonių delsimas atsiskaityti su verslo partneriais, tai jau tapo norma. Skolingų įmonių registro veikla dar

nesukaupusi pakankamai informacijos, kad efektyviai vykdytų stebėseną bei užkirstų kelią piktnaudžiavimams. Vis dėlto įmonių bankroto bei restruktūrizavimo procesas - tai sveikos ekonomikos požymis bei svarbus ekonominis ir teisinis instrumentas, leidžiantis prisitaikyti prie besikeičiančios verslo aplinkos.

Bet kuriuo atveju, jau 5 metus gerėjantys įmonių finansiniai rodikliai bei sparti ekonominė plėtra nuteikia optimistiškai - santykinis bankrotų kiekis neturėtų augti.

2.3 Įmonių bankrotų ir makroekonominių rodiklių palyginamoji analizė

Įmonių bankrotas yra sudėtingas ekonominis, socialinis ir juridinis reiškinys. Lietuvoje daug mokslinių straipsnių skirta bankroto pasekmėms, priežastims, jų ryšiui su įmonės strategija, bankroto įstatymams, procedūroms, prognozavimo modeliams ir konkreitiems įmonių bankroto atvejams nagrinėti. Yra bandymų rasti kompleksinį įmonės būklės indikatorių ar patobulinti esamus. Straipsniuose, kuriuos analizavo autoriai, pastebėta, kad daugiausiai bankrotai tiriami mikroekonomikos lygmenyje tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektu arba kiek rečiau makroekonomikos lygmenyje, bet tik teoriniu aspektu. Įmonių bankrotų skaičius priklauso nuo tam tikrų išorinių aplinkybių. Ištyrus verslo sąlygas, t.y. makroekonominę aplinką, galima kiekybiškai įvertinti ir susieti tam tikrus veiksnius, darančius įtaką bankrutuojančių įmonių skaičiui. Aptiktas tik N. Juchno ir M. Tvaronavičienės makroekonominių veiksnių įtakos bankrotams tyrimas. Žinios, apie statistinius sąryšius tarp bankrotų skaičiaus ir makroekonominių veiksnių, gali būti naudingos prognozuojant bankrotų skaičių šalies mastu bei siekiant geriau suvokti situaciją pačioje šalyje.

2.3.1 Bankrotų priklausomybės nuo makroekonominių rodiklių tyrimas

Norint įvertinti galimus ryšius tarp įmonių bankrotų skaičiaus ir tam tikrų makroekonominių rodiklių buvo panaudoti metiniai 1993-2006 metų Lietuvos statistiniai duomenys (žr. 5 priedas), remiantis Statistikos departamento ir Bankroto departamento skelbiama informacija. Pasirinkti makroekonominiai rodikliai yra šie: įmonių skaičius, įmonių apyvarta, gyventojų skaičius šalyje, darbo jėga, aukštasis išsilavinimas, nedarbo lygis šalyje, BVP, vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (bruto, privatus sektorius), eksportas, importas, infliacijos lygis, tiesioginės užsienio investicijos bei materialinės investicijos.

Norint prognozuoti ateities įvykius svarbu žinoti, kaip šalies ekonomikos būklė paveikė bankrotų skaičių. Pats bankrotų skaičius tiesiogiai neparodo šalies ekonominės būklės - įmonės bankrutuoja ne vien dėl prastos ūkio padėties, bet ir dėl stipresnių, perspektyvesnių įmonių konkurencijos bei savo subjektyvių sprendimų. Ekonominę padėtį šalyje apibendrintai

charakterizuoja trys iš trylikos pasirinktų rodiklių: BVP, nedarbo lygis ir infliacija. Didesnį ryšį su bankrotų skaičiumi galėtų turėti ir tokie rodikliai kaip tiesioginės užsienio investicijos (TUI), materialinės investicijos, eksportas ir importas. Daugelis autorių (R. Maynard, P. Zakarevičius, Č. Purlys, V. Narvilas ir kt.) konkurencingumo augimą sieja su bankrotų skaičiaus didėjimu, todėl tyrimui pasirinkti įmonių skaičiaus ir apyvartos rodikliai. Kadangi darbo jėga taip pat gali turėti reikšmės bankrotų skaičiui, atskirai buvo tiriamas tiek šalies gyventojų skaičius, tiek darbo jėgos skaičius. Įdomumo dėlei pasirinkti dar du rodiklius, kurie, autorių nuomone, galėtų įtakoti bankrotų skaičių – tai aukštasis išsilavinimas ir vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (privačiame sektoriuje).

Analizuoti bankrotus remiantis vienmate statistika ir pagal tai atlikti prognozes skaičiavimus netikslinga, kadangi apskaičiuotas variacijos koeficientas yra 82 proc., o tai reiškia, kad visuma nėra vienas.

Statistiniams ryšiams nustatyti buvo naudojama porinė koreliacinė, regresinė analizė, kurių pagalba bandyta nustatyti, kiek glaudžiai susijusios bankrutuojančių įmonių ir parinktų rodiklių laiko eilutės. Koreliacinė analizė palengvina ir pagilina priežastinių ryšių nagrinėjimą, kokybinę analizę papildo kiekybine. Koreliacinės analizės tikslas – kiekybiškai išreikšti dviejų požymių ryšio stiprumą. Regresinė analizė nustato požymių priklausomybės analitinę išraišką. Regresijos funkcijos aprašo dėsningumus, esamas tendencijas⁹⁹. Taip pat atlikti paklaidų skaičiavimai ir hipotezių tikrinimas.

Porinė koreliacija. Pirmiausiai buvo atlikti porinės koreliacijos skaičiavimai, t.y. remiantis statistinėmis formulėmis buvo tiriama ar yra ryšys tarp tiriamojo Y (pradėtų bankroto procedūrų skaičiaus) ir kiekvieno iš nepriklausomų pasirinktų makroekonominių veiksnių X. Priklausomybės stiprumo laipsnis išreikštas koeficientu, siekiant nustatyti kaip keičiantis vieno požymio reikšmėms kito požymio vidutinės reikšmės. Nustačius tiesioginius ryšius tarp kintamųjų bus daroma išvada, kad didėjant faktoriniam rodikliui rezultatinis rodiklis taip pat didės, ir atvirkščiai. Gavus neigiamas reikšmes bus daroma išvada, kad tarp analizuojamų kintamųjų yra atvirkštinis ryšys (vienam iš veiksnių didėjant kitas mažėja ir atvirkščiai)⁹⁸.

Tyrimas pagrįstas dalinės koreliacijos skaičiavimais, kuriems būdinga tai, kad daroma prielaida, kad kitų faktorių rodiklių reikšmės yra fiksuotos.

Remiantis pradiniais duomenimis (žr. 5 priedas) apskaičiuoti pradėtų bankroto procedūrų (Y) ir pasirinktų makroekonominių rodiklių (X) koreliacijos koeficientai (žr. 6 priedas). Gauti skaičiavimų rezultatai pateikti 12 lentelėje.

---

⁹⁹ Martišius, S. A., Kėdaitis, V. (2003). *Statistika I: statistinės analizės teorija ir metodai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla., p. 172-174.

Pradėtų bankroto procedūrų koreliacija su makroekonominiais veiksniais

Kodas	Faktoriniai rodikliai	Koreliacijos koeficientai
X1	Įmonių skaičius	0,747
X2	Apyvarta (mln. Lt)	0,805
X3	Gyventojų skaičius (tūkst.)	-0,936
X4	Darbo jėga (tūkst.)	-0,891
X5	Aukštasis išsilavinimas (tūkst.)	0,469
X6	Nedarbo lygis (proc.)	-0,466
X7	Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis bruto (privatus sektorius)	0,856
X8	BVP	0,843
X9	Eksportas (mlrd. Lt.)	0,897
X10	Importas (mlrd. Lt.)	0,814
X11	Tiesioginės užsienio investicijos (mln. Lt.)	0,854
X12	Materialinės investicijos (mln. Lt.)	0,821
X13	Infliacija (proc.)	-0,543

Šaltinis: sudaryta autorių.

Statistiškai stipriu ryšiu vadinama koreliacijos koeficiento reikšmė, kuri lygi ar yra didesnė už 0,8. Ženklas prieš skaičių nurodo ryšio pobūdį - tiesioginį arba atvirkštinį. Šiuo atveju stipriausiai su bankrotų skaičiumi koreliuoja, t. y. turi stipriausią ryšį X2, X3, X4, X7, X8, X9, X10, X11, X12 kintamieji (žr. 12 lentelėje paryškintos reikšmės). Šiek tiek silpnesnis ryšys tarp tiriamojo kintamojo Y ir veiksnio X1, o vidutinio stiprumo ryšys fiksuojamas tarp Y ir X5, X6, X13, tačiau toliau nagrinėjant duomenis, dėl išsamesnio Y apibūdinimo bus įtraukti ir pastarieji rodikliai. Kaip matyti iš 12 lentelės, silpniausiai kintamąjį Y veikia X6 dydis.

Nors koreliacijos koeficientas parodo ryšio stiprumą, to nepakanka daryti pagrįstoms išvadoms. Kitas būtinas žingsnis - įvertinti pačių koreliacijos koeficientų reikšmingumą. Tai atliekama iškeliant statistinę hipotezę. Statistinių hipotezių tikrinimas turi didelę praktinę reikšmę. Kiekvieno atlikto eksperimento duomenų analizė atliekama naudojantis statistinių hipotezių tikrinimo teorija. Atliekant tyrimus reikia nuspręsti ar suformuluotą statistinę hipotezę reikia priimti, ar atmesti.

Visų pirma, generalinės visumos dviejų tiriamųjų požymių X ir Y skirstiniai turi būti normalieji (žr. 6 priedas), t.y. reikšmė turi būti lygi 1,25 arba artima jai (žr. 13 lentelė).

Normalusis analizuojamų rodiklių skirstinys

Kodas	Rodikliai	Skirstinio reikšmė
Y	Pradėtos bankroto procedūros	1,06
X1	Įmonių skaičius	1,20
X2	Apyvarta (mln. Lt)	1,18
X3	Gyventojų skaičius (tūkst.)	1,18
X4	Darbo jėga (tūkst.)	1,31
X5	Aukštasis išsilavinimas (tūkst.)	1,14
X6	Nedarbo lygis (proc.)	1,28

X7	Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis bruto (privatus sektorius)	1,32
X8	BVP	1,26
X9	Eksportas (mlrd. Lt.)	1,15
X10	Importas (mlrd. Lt.)	1,23
X11	Tiesioginės užsienio investicijos (mln. Lt.)	1,25
X12	Materialinės investicijos (mln. Lt.)	1,30
X13	Infliacija (proc.)	1,36

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal gautus skaičiavimus matyti, kad artimas normaliajam skirstiniui reikšmes turi tik vos 5 rodikliai, t.y. X1, X6, X8, X10, X11 (žr. 13 lentelė paryškintu šriftu), iš 13. Toliau hipotezių tikrinimas atliekamas su visais analizuojamais rodikliais, tačiau į gautus rezultatus bus atsižvelgiama išvados formavime.

Tikrinama statistinė hipotezė, kad kintamieji X ir Y nėra tarpusavyje koreliuoti, t.y. kad $H_0 : P_{xy} = 0$, esant alternatyviai hipotezei $H_1 : P_{xy} \neq 0$. Šios hipotezės tikrinimo reikšmingumo testas atliktas pirmiausiai apskaičiuojant tiesinius koreliacijos koeficientus ir statistikos reikšmę t_{ap} (žr. 6 priedas). Esant teisingai H_0 hipotezei, apskaičiuota statistika t turi t skirstinį su (n-2) laisvės laipsniais. Atliktas dvipusis hipotezės tikrinimas, kai pasirinktas reikšmingumo lygmuo $\alpha = 0,05$.

Pagal jau rastas koreliacines charakteristikas, apskaičiuota t_{ap} reikšmė (žr. 14 lentelė) lyginama su kritine reikšme, paimta iš Stjudeno t normaliojo pasiskirstymo lentelių.

14 lentelė

Hipotezės H_0 tikrinimo duomenys

Kodas	Laisvės laipsniai	Stjudeno t	Statistikos reikšmė
X1	6	2,45	2,748
X2	6	2,45	3,324
X3	9	2,26	-7,948
X4	4	2,78	-3,918
X5	3	3,18	0,921
X6	8	2,31	-1,491
X7	10	2,23	5,227
X8	10	2,23	4,947
X9	8	2,31	5,746
X10	8	2,31	3,969
X11	9	2,26	4,924
X12	10	2,23	4,542
X13	9	2,26	-1,939

Šaltinis: sudaryta autorių.

Apskaičiuotos statistikos reikšmės, lyginamos su kritine reikšme ir esant nelygybei $|t| \geq t_{\alpha}$, hipotezė H_1 apie koreliacinės priklausomybės nebuvimą atmetama, t.y. reikšmingos tos koreliacijos, kurių t statistikos didesnės už Stjudeno skirstinio kritines reikšmes (žr. 14 lentelė paryškintos reikšmės). Daroma išvada, kad kitų veiksnių ryšys ne tiek stiprus arba jų koreliacijos koeficientas ne toks reikšmingas.

Pagal hipotezę statistiškai nereikšmingi skaičiai neįtraukiami į tolimesnę analizę. Rodikliams X1, X2, X7, X8, X9, X10, X11, X12, kurie koreliuoja su Y, t.y. pradėtų bankroto procedūrų metiniu skaičiumi, ir yra statistiškai reikšmingi dydžiai, paskaičiuojami koreliacijos koeficiento paklaidos intervalai (žr. 15 lentelė). Taikoma formulė, kuri skirta nedidelės apimties imtims ir kai empirinio tiesinio koreliacijos koeficiento reikšmės nemažos ($r_{xy} > 0,8$). Pirmiausiai randama koreliacijos koeficiento standartinė paklaida (žr. 6 priedas).

15 lentelė

Koreliacijos koeficientų paklaidų intervalai

Kodas	S (r)	t_{α}	Patikslintos reikšmės	
			Apatinė riba	Viršutinė riba
X1	0,063	2,36	0,597	0,896
X2	0,050	2,36	0,686	0,924
X7	0,024	2,20	0,802	0,909
X8	0,026	2,20	0,785	0,901
X9	0,022	2,26	0,848	0,946
X10	0,037	2,26	0,730	0,899
X11	0,027	2,23	0,794	0,914
X12	0,030	2,20	0,755	0,886

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal pasirinktą α , kuris šiuo atveju yra 0,05, iš Stjudeno skirstinių lentelės randamas patikimumo koeficientas t_{α} , kai laisvės laipsnių skaičius $n-1$. Galiausiai, su 95 proc. tikimybe galima teigti, kad savitarpio priklausomybė tarp Y ir pasirinktų X turėtų būti ne mažesnė ir ne didesnė nei pateiktos reikšmės 15 lentelėje. Statistiškai atrinktų makroekonominių rodiklių apatinė koreliacijos paklaidos reikšmė rodo, nuo vidutinio stiprumo iki didelio stiprumo koreliacinius ryšius su kintamuoju Y, o viršutinė riba – itin stiprius koreliacinius ryšius su Y.

Remiantis apskaičiuotais koreliacijos koeficientais, randami determinacijos koeficientai (žr. 6 priedas), kurie pateikiami 16 lentelėje. Determinacijos koeficientas parodo, kokią priklausomojo požymio (šiuo atveju, pradėtos bankroto procedūros) dispersijos dalį suformuoja nepriklausomo kintamojo (šiuo atveju, pasirinkti makroekonominiai rodikliai) pasikeitimai.

16 lentelė

Determinacijos koeficientai

Kodas	Determinacijos koeficientai
X1	0,557
X2	0,648
X7	0,732
X8	0,710
X9	0,805
X10	0,663
X11	0,729
X12	0,673

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal gautus duomenis galima daryti išvadą, kad didžiausią dalį pradėtų bankroto procedūrų dispersijos, t.y. 80 proc., suformuoja kintamojo X9 reikšmės. Nagrinėjant X7, X8, X11 sąryšį su bankrotais, matyti, kad kiekvienas šių kintamųjų suformuoja apie 73 proc. visos bankrotų dispersijos. Apie 66 proc. bankroto dispersijos sudaro tiek X2, tiek X10 bei X12. Tik šiek tiek daugiau nei pusę dispersijos suformuoja ir X1 (56 proc.).

Koreliacija fiksuoja esant priklausomybę, bet mažai ką pasako apie jos mastą. Regresija analizuoja požymių priklausomybės išraišką. Sujungus koreliacinę ir regresinę analizes galima išsamiai išnagrinėti įvairių socialinių požymių sąveiką.

Porinė regresija parodo, kaip keičiantis bankrotų skaičiaus reikšmėms y_i kinta vidutinės pasirinktų makroekonominių rodiklių reikšmės. Koeficientai a_0 parodo makroekonominių rodiklių priklausomybę nuo bankrotų skaičiaus, o a_1 atvirkščiai. Kadangi universaliu metodu įvertinant regresijos parametrus yra laikomas mažiausiųjų kvadratų metodas (MKM), tai būtent jis ir bus naudojamas tolimesniame tyrime¹⁰⁰. Kadangi MKM tinkamas tik toms imtims, kurios pasiskirsčiusios pagal normalųjį skirstinį ir kurių koreliaciniai ryšiai buvo statistiškai reikšmingi, tai tolimesniame tyrime naudojami tik tie makroekonominiai rodikliai, kurie buvo atrinkti atliekant koreliacinius skaičiavimus ir hipotezių tikrinimus.

Bankrotų skaičius išreiškiamas kiekvienu iš makroekonominių veiksnių. Turint veiksnių dinamikos eilutes sudaromi tiesinės porinės regresijos modeliai ir apskaičiuojamos koeficientų a_0 ir a_1 reikšmės (žr. 17 lentelė).

17 lentelė

Tiesinės regresijos lygtys

Kodas	Tiesinės regresijos lygtis
X1	$\hat{y} = 0,032X - 1442,089$
X2	$\hat{y} = 0,013X - 575,942$
X7	$\hat{y} = 0,774X - 366,594$
X8	$\hat{y} = 0,016X - 387,128$
X9	$\hat{y} = 35,673X - 224,097$
X10	$\hat{y} = 31,378X - 337,310$
X11	$\hat{y} = 0,038X + 92,049$
X12	$\hat{y} = 0,075X - 157,028$

Šaltinis: sudaryta autorių.

Tikrinama hipotezė, kad porinės tiesinės regresijos $Y = \alpha X + \beta$ parametrai turi apibrėžtą dydį ir ar gauti regresijos koeficientai yra reikšmingi, t.y. ar negali būti, kad generalinės visumos

¹⁰⁰ Martišius, S.A., Vaičiūnas, G. (2001). *Taikomoji statistika ekonomistams ir vadybininkams (Teorija ir metodai)*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, p. 154-157.

parametrai α ir β , kurių įverčiai yra koeficientai a_0 ir a_1 , nėra lygūs nuliui. Atliktas dvipusis hipotezės tikrinimas, esant pasirinktam reikšmingumo lygmeniui $\alpha = 0,05$.

Apskaičiuojamas (žr. 6 priedas) regresijos atsitiktinio dydžio vidutinio kvadratinio nuokrypio įvertis $s(e)$, regresijos įverčio paklaidos $s(a)$ ir galiausiai statistikos t_a (žr. 18 lentelė). Apskaičiuotos statistikos lyginamos su kritinėmis reikšmėmis, paimtomis iš Stjudeno t normaliojo pasiskirstymo lentelių, esant laisvės laipsniams $n-2$, reikšmingumo lygmeniui $\alpha = 0,05$.

18 lentelė

Regresijos koeficiento nulinės hipotezės H_0 tikrinimas

Kodas	Laisvės laipsniai	Stjudeno t	s(e)	s(a)	t_a
X1	6	2,45	1185,007	0,071	0,455
X2	6	2,45	329,680	0,007	1,764
X7	10	2,23	325,269	0,291	2,665
X8	10	2,23	324,678	0,006	2,629
X9	8	2,31	206,890	9,411	3,791
X10	8	2,31	229,418	10,113	3,103
X11	9	2,26	695,084	0,033	1,134
X12	10	2,23	441,937	0,040	1,881

Šaltinis: sudaryta autorių.

Gauti skaičiavimai rodo, kad tik keturios regresijos koeficiento statistikos t_a tenkina nelygybę $|t_a| < t_{\alpha}$, todėl šiais atvejais, t.y. kai X1, X2, X11, X12, nulinės hipotezės H_0 negalima atmesti. Daroma išvada, kad šie tiesinės regresijos makroekonominiai rodikliai įtakoja pradėtas bankroto procedūras ir leidžia kiekybiškai įvertinti tarpusavio ryšius.

Analogiškai patikrinama laisvojo regresijos lygties nario nulinė hipotezė H_0 (žr. 6 priedas). Gauti duomenys pateikti 19 lentelėje.

19 lentelė

Laisvojo regresijos lygties nario nulinės hipotezės H_0 tikrinimas

Kodas	Laisvės laipsniai	Stjudeno t	s(e)	s(b)	t_b
X1	6	2,45	1185,007	4175,441	0,345
X2	6	2,45	329,680	592,318	0,972
X7	10	2,23	325,269	315,345	1,163
X8	10	2,23	324,678	326,693	1,185
X9	8	2,31	206,890	187,932	1,192
X10	8	2,31	229,418	261,959	1,288
X11	9	2,26	695,084	395,167	0,233
X12	10	2,23	441,937	339,898	0,462

Šaltinis: sudaryta autorių.

Gauti skaičiavimai rodo, kad visos laisvojo nario statistikos t_b tenkina nelygybę $|t_b| < t_{\alpha}$, todėl nulinės hipotezės H_0 negalima atmesti nei vienu atveju, todėl visi analizuojami tiesinės regresijos makroekonominiai rodikliai įtakoja pradėtas bankroto procedūras ir leidžia kiekybiškai įvertinti tarpusavio ryšius.

Regresinės lygties paklaida parodo, kiek vidutiniškai suklystama, įvertinant kintamojo Y reikšmes, naudojantis sudarytąją regresijos funkcija, kurioje neatsižvelgiama į visus rezultatinio kintamojo veiksnius. Statistiškai reikšmingiems rodikliams paskaičiuotos paklaidos (žr. 20 lentelė). Kadangi prognozavimui naudojamas regresijos koeficientas, nes būtent jis parodo, kaip ir kiek pasikeis rezultatinis kintamasis Y, t.y. pradėtų bankroto procedūrų skaičius, faktoriniam kintamajam X, t.y. atrinktiems makroekonominiais rodikliams, pasikeitus vienu matavimo vienetu, tai ir paklaidų intervalas nustatytas tik a_1 reikšmėms (žr. 6 priedas).

20 lentelė

Regresijos koeficiento pasikliautinas intervalas

Kodas	Regresijos koeficientas a_1	Intervalas	
		Apatinė riba	Viršutinė riba
X1	0,032	-0,142	0,207
X2	0,013	-0,005	0,030
X7	0,774	0,126	1,423
X8	0,016	0,002	0,030
X9	35,673	13,933	57,413
X10	31,378	8,017	54,739
X11	0,038	-0,038	0,114
X12	0,075	-0,014	0,164

Saltinis: sudaryta autorių.

Pagal pasirinktą α , kuris yra 0,05, iš Stjudento skirstinių lentelės randamas patikimumo koeficientas t_α , kai laisvės laipsnių skaičius $n-1$. Galiausiai, su 95 proc. tikimybe galima teigti, kad savitarpio priklausomybė tarp Y ir pasirinktų X turėtų būti ne mažesnė ir ne didesnė nei pateiktos reikšmės 20 lentelėje.

2.3.2 Priklausomybės tarp bankrotų skaičiaus ir makroekonominių rodiklių analizė ir prognozavimas

Analizuojamus makroekonominius veiksnius galima skirstyti ir tris kategorijas:

- šalies būklę apibūdinančius (BVP, nedarbas, infliacija);
- susijusius su verslo įmonėmis (tiesioginės užsienio investicijos, materialios investicijos, importas, eksportas);
- veiksnius, atspindinčius kiekybinę, demografinę padėtį šalyje (bendras įmonių skaičius, apyvarta, gyventojų skaičius, jų išsilavinimas ir darbo jėga šalyje, bei darbo užmokestis).

BVP vienintelis iš čia parinktų, bendrą šalies ekonominę būklę apibūdinančių veiksnių, turi labai stiprų tiesioginį statistinį ryšį. BVP auga dėl geros įmonių būklės, todėl tiesioginis ryšys tarp BVP ir bankrutuojančių įmonių paaiškinamas nebent didelių, stiprių įmonių šalyje atsiradimu, kurios apėmė didelę rinkos dalį, sukūrė didelį produktą bei išstūmė smulkiuosius konkurentus,

nukonkuruodamos juos pasitelkiant masto ekonomiją. Kasmetinis BVP prieaugis parodo verslo įmonių veiklos mastus.

Nedarbo lygis ir infliacija turi mažiausią atvirkštinį ryšį su bankrotų skaičiaus pokyčiu. Infliacija turi tiesioginį ryšį su nedarbu – nustatyta, kad vienam jų augant, kitas neišvengiamai mažėja. Sudėtinga socialinė ir ekonominė problema anksčiau buvo nepakankamas užimtumas. Padedant darbuotojams pakeisti ar kelti kvalifikaciją, galima pagelbėti ir pačioms įmonėms, tačiau pastaruoju metu esant didžiulei emigracijai ir darbo paieškoms užsienyje nedarbo lygis dirbtinai sumažėjo, tai nereiškia, kad išsprendė kitos ekonominės problemos.

Visi su verslo įmonėmis susiję rodikliai turi labai stiprius tiesioginius ryšius su bankrotų skaičiumi. Be to, visi rodikliai buvo statistiškai reikšmingi. Augant investicijoms augo ir bankrutuojančių įmonių skaičius. Šis faktas nereiškia, kad investicijos žalingos verslo įmonėms, tokią situaciją galima paaiškinti kitu būdu: bankrutavo ne tos įmonės, kurios sulaukė tiesioginių investicijų, o atvirkščiai – tos, kurios neatlaikė stipriųjų, gavusių investicijų iš užsienio, konkurencijos. Kitaip tariant, užsienio investicijos tiriamuoju laikotarpiu skatino natūralią verslo įmonių atranką: išliko ir stiprėjo perspektyviosios, gebančios pritraukti ir vertos investicijų iš šalies, bet bankrutavo nesugebančios gerai tvarkytis ir nepatrauklios užsienio investuotojams įmonės.

Galima tikėtis, kad ateityje stiprių ir didelių užsienio įmonių investicijos į lietuviškas įmones nebesukels bankrotų lavinos, kadangi šiandien Lietuvoje daugiau stiprių, besiplečiančių įmonių, nei jų buvo prieš dešimtį metų, daugelis jų gali tikėtis susidomėjimo ir investicijų iš šalies. Čia gali pagelbėti ir Vyriausybė bei miestų savivaldybės, sukurdamos palankias sąlygas investuoti Lietuvoje, supažindindamos kitų šalių verslininkus ar taikydamos specialias lengvatas ateiti užsienio kapitalui.

Importas turi stiprų tiesioginį koreliacinį ryšį su bankrotų skaičiumi. Tai logiška, kadangi užsienio įmonių į šalį importuojamos produkcijos kiekiai didina konkurenciją šalies viduje, ko pasekoje, krenta vietos gamintojų produkcijos paklausa, žlunga įmonės. Eksporto ryšys su bankrotais yra pats stipriausias teigiamas ir statistiškai reikšmingas ryšys. Tikėtina, kad eksporto augimui įtakos turėjo stambių įmonių, kurios savo produkciją realizuoja užsienio rinkose, atsiradimas ir tai, kad apskritai lietuviškas produktas tapo paklausus. Stiprią koreliaciją galima būtų paaiškinti nebent tuo, kad bankrutavo būtent tos įmonės, kurios nesugebėjo konkuruoti su kitomis savo šalies įmonėmis užsienio rinkose, t.y. neatlaikė konkurencinės kovos užsienyje, dėl stipresniųjų įsigalėjimo.

Į stipriausiai susijusių veiksnių grupę pateko bendras įmonių skaičius, apyvarta ir darbo užmokestis. Natūralu, kad rinkoje daugėjant įmonių, didėjant jų veiklos apimtims, auga ir konkurencija, o kartu ir bankrotų skaičius. Nors didelė konkurencija pavojinga įmonėms, tačiau tai – ekonominio efektyvumo naudojant išteklius ir racionalios kainų pusiausvyros garantas. Darbo

užmokesčio augimas taip pat paaiškina tiesioginį ryšį su bankrotų skaičiaus augimu: žmogiškųjų išteklių kainos augimas reiškia didėjančius kaštus ir mažėjančią konkurencingumą. Įmonės turi išmokti efektyviau panaudoti darbo jėgą ir geriau organizuoti verslą.

Tarp aukštojo išsilavinimo ir bankrotų skaičiaus tik silpnas tiesioginis ryšys, vadinasi, arba darbo jėgos kvalifikacija nėra tinkama sprendžiant įmonių valdymo klausimus ir apskritai dalyvaujant jos veikloje, arba darbo jėga įgyja kvalifikaciją, kuri neatitinka rinkos poreikių, t.y. ruošiami ne tų sričių specialistai, kurių labiausiai reikėtų. Masiškai į užsienį vykstantys aukštos klasės specialistai turi didelę neigiamą reikšmę šalies verslo potencialui. Pagrindinė priemonė siekiant sumažinti įmonių bankroto tikimybę šalyje šiuo požiūriu – sudaryti palankias sąlygas gyventi ir dirbti ne vien savo šalies darbuotojams, bet ir sudominti gerus užsienio šalių specialistus užsiimti verslu Lietuvoje.

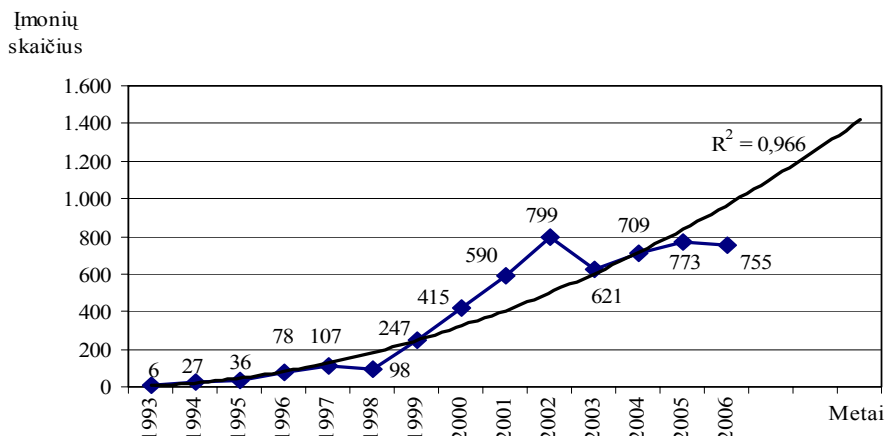
Statistiškai nustatytas itin stiprus atvirkštinis ryšys tarp gyventojų skaičiaus ir bankrotų skaičiaus – mažėjant gyventojų, augo bankrotų skaičius. Mažėjantis gyventojų skaičius reiškia mirtingumą, kuris viršija gimstamumą, be to, tai liudija apie senstančią tautą, vadinasi, ir darbo jėgos mažėjimą, pagausėjus pensijinio amžiaus žmonių skaičiui. Taigi ši priklausomybė taip pat neprieštarauja ekonominei logikai. Tačiau patikrinus statistines hipotezes šis rodiklis atmetas, nes jis buvo statistiškai nereikšmingas. Lygiai tokia pati situacija susiklostė ir su darbo jėgos rodikliu.

Nors pagrindinės įmonių bankroto priežastys daugeliu atvejų vidinės, tačiau nemenką įtaką turi ir bendra ekonominė situacija šalyje, vyriausybės veikla. Ypač jautrios makroekonominė aplinkai silpnosios įmonės, o galingesnės, geriau išsitvirtinusios, išsiskiria tuo, kad turi galimybę išgyventi ir mažiau palankiomis sąlygomis, sugeba numatyti išorines kliūtis bei kompensuoti jas vidiniais privalumais. Norint rasti galimas prevencines priemones, būtina žinoti bankrotų priežastis. Remiantis atliktais koreliaciniais skaičiavimais, galima išrikiuoti makroekonominius rodiklius nuo labiausiai susijusių su bankrotais (atsižvelgiant į statistinių hipotezių išvadas):

- eksportas (mln. Lt);
- vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (privačiame sektoriuje);
- TUI (mln. Lt);
- BVP (mln. Lt);
- materialinės investicijos (mln. Lt);
- importas (mln. Lt);
- apyvarta (mln. Lt);
- įmonių skaičius.

Toliau apibendrinami skaičiavimų rezultatai ir analizuojama kokia galima bankrotų skaičiaus kitimo dinamika prognozuojant makroekonominius rodiklius pagal trendus.

Nubrėžus pradėtų bankroto procedūrų tendą (žr. 15 paveikslas), gaunama, kad artimiausiais metais planuojamas žymus bankrotų skaičiaus augimas. Tačiau atsižvelgiant į pastaraisiais metais besistabilizuojantį bankrutuojančių įmonių skaičių labiau tikėtina, kad artimiausioje ateityje įmonių bankrotų skaičius per metus svyruos apie 800, jei neįvyks jokių ekonominių krizių.

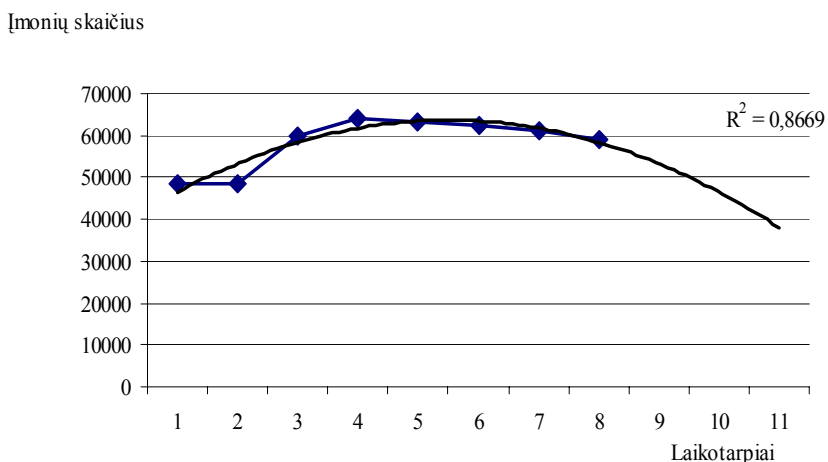

15 pav. Pradėti bankroto procesai. Tendencija

Šaltinis: sudaryta autorių.

Tačiau šios prognozės pagrįstos remiantis tik loginiu pagrindu. Atliekamas bankroto prognozavimas pagal susijusių makroekonominių rodiklių planuojamus ateities duomenis.

Įmonių skaičius tiesiogiai koreliuoja su bankrotų skaičiumi (r_{xy} 0,747) – didėjant įmonių skaičiui daugėja ir bankroto atvejų. Šio rodiklio reikšmių skirstinys yra artimas normaliajam, tačiau jis suformuoja tik 56 proc. bankroto procedūrų dispersijos. Pagal gautus regresinės analizės duomenis galima prognozuoti, kad rinkoje atsiradus 31 naujai įmonei tikėtina, kad viena įmonė bankrutuos.

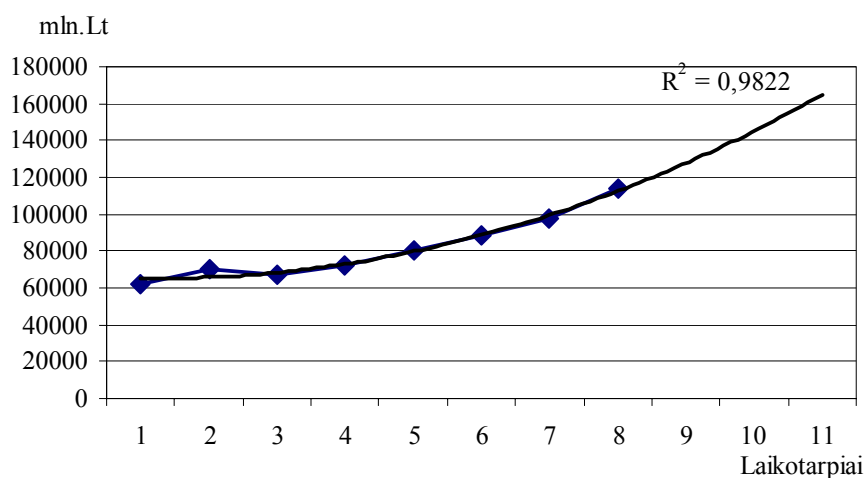

16 pav. Įmonių skaičiaus dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių.

Prognozuojant įmonių skaičiaus kaitą pagal tendą (žr. 16 paveikslas), matyti, kad veikiančių rinkoje įmonių skaičius turėtų mažėti. Vadinasi, ir bankrotų turėtų būti mažiau, kadangi šių rodiklių tarpusavio koreliacija tiesioginė. Pats įmonių skaičiaus mažėjimas reiškia, kad įmonės turės bankrotuoti. Sunkiai tikėtina, kad ateityje įmonės tik bankrutuos ir nesikurs naujos. Įmonių steigimuisi įtakos turėtų naujos, neužpildytos rinkos, o bankrotams stiprėjanti konkurencija.

Apyvartos rodiklio augimas (žr. 17 paveikslas) taip pat reikštų bankrotų skaičiaus didėjimą (koreliacijos koeficientas – 0,805). Reikšmių skirstinys yra artimas normaliajam, apyvarta suformuoja 65 proc. bankroto procedūrų dispersijos. Pagal gautus regresinės analizės duomenis galima prognozuoti, kad įmonių apyvartoms padidėjus 77 mln. Lt gali bankrotuoti viena įmonė.

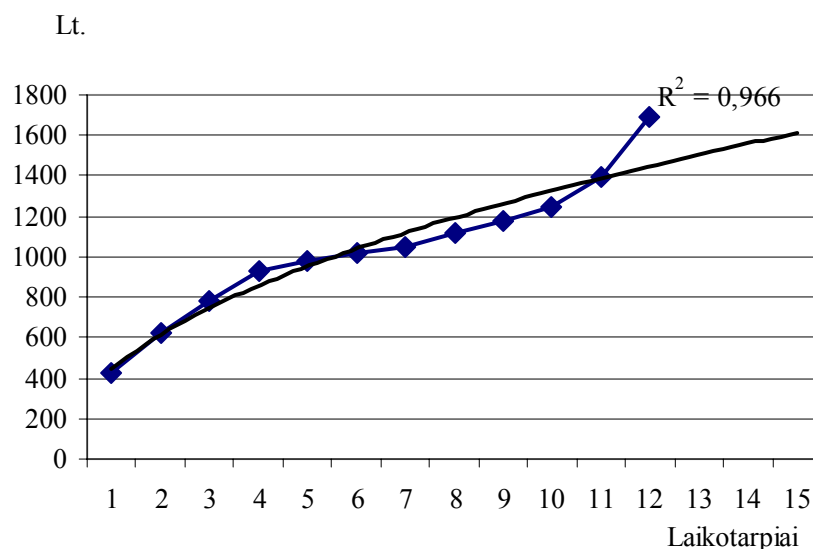
17 pav. Apyvartos dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal apskaičiuotą tendą, prognozuojamas apyvartos augimas, o tai reiškia, kad pagal gautas regresines reikšmes, padaugės ir įmonių bankrotų.

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis bruto (privatus sektorius) tiesiogiai ir stipriai koreliuoja ($r_{xy} = 0,856$) su bankrotų skaičiumi. Šio rodiklio reikšmių skirstinys nėra artimas normaliajam, todėl galimi didesni netikslumai prognozuojant. Šis rodiklis suformuoja 73 proc. bankroto procedūrų dispersijos. Regresijos koeficientas leidžia prognozuoti, kad darbo užmokesčiui padidėjus (žr. 18 paveikslas) vienu vienetu gali įtakoti įmonės bankrotą. Tačiau atlikus statistinius skaičiavimus, negalima pagrįstai remtis šiuo skaičiumi, kadangi teko atmesti nulinę hipotezę.

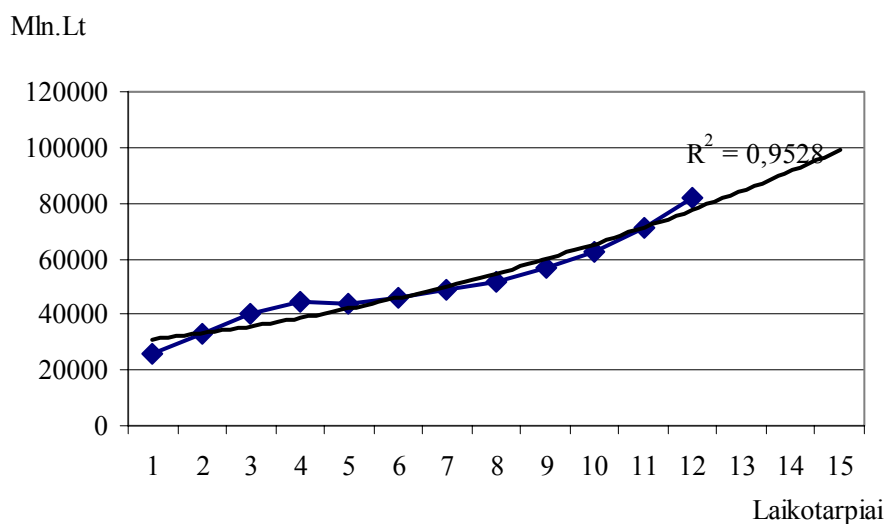
Iki šiol darbo užmokestis turėjo tendencijas augti ir tik augti. Todėl nenuostabu, kad prognozinis trendas numato darbo užmokesčio didėjimą. Įmonėms teks išmokti geriau organizuoti savo darbą ir efektyviau naudoti žmogiškuosius išteklius, jei norės išlikti didėjančios konkurencijos sąlygomis.

18 pav. Darbo užmokesčio dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių.

BVP augimas didina bankrotų skaičių. Koreliacinis ryšys – 0,843. Šio rodiklio reikšmių skirstinys yra artimas normaliajam. Šis rodiklis suformuoja 71 proc. bankroto procedūrų dispersijos. BVP išaugimas 62 mln. Lt gali reikšti vienos įmonės bankrotą šalyje. Tačiau statistiškai patikrinus šis rodiklis prognozavimui nebūtų tinkamas, t.y. statistiškai nepagrįstas.

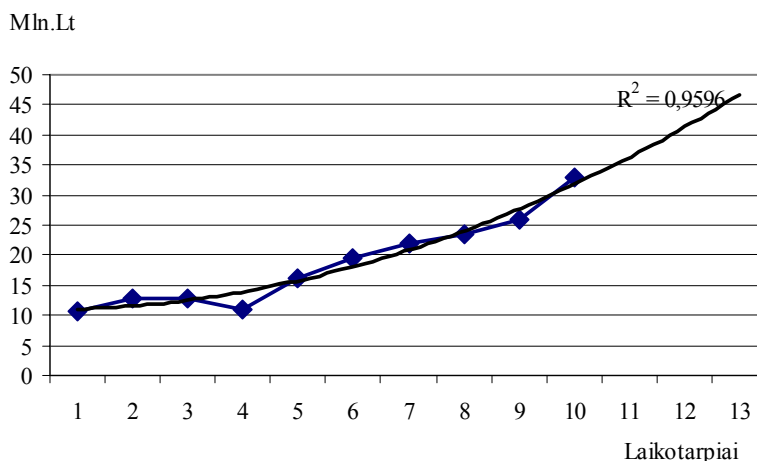

19 pav. BVP dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių.

BVP taip pat per analizuojamą laikotarpį turėjo tik augimo tendencijas (žr. 19 paveikslas). Tačiau, remiantis regresijos koeficiento reikšme, prognozuojamas 20 mln. Lt padidėjimas neįtakos įmonių bankroto skaičiaus žymia dalimi.

Eksporto augimas taip pat susijęs su bankrotų didėjimu ($r_{xy} = 0,897$). Šio rodiklio reikšmių skirstinys nėra artimas normaliajam, todėl galimi didesni netikslumai prognozuojant. Šis rodiklis suformuoja net 81 proc. bankroto procedūrų dispersijos. Eksportui išaugus 36 mln. Lt yra tikimybė, kad bankrutuos viena įmonė. Statistiškai šis rodiklis turėtų būti atmestas dėl regresijos nulinės hipotezės atmetimo.

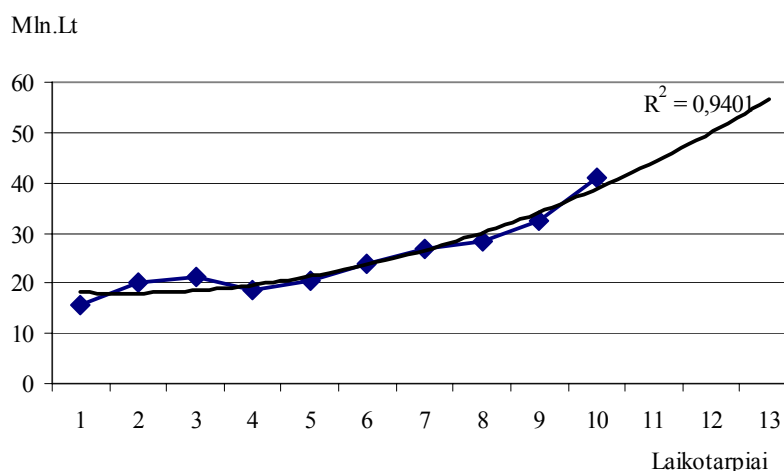

20 pav. Eksporto dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių.

Tikėtinas eksporto augimas (žr. 20 paveikslas) gali padidinti tikimybę, kad padaugės įmonių bankrotų, tačiau nereikšmingu dydžiu.

Importas tiesiogiai koreliuoja (0,814) su bankrotų skaičiumi. Šio rodiklio reikšmių skirstinys yra artimas normaliajam. Šis rodiklis suformuoja 66 proc. bankroto procedūrų dispersijos. Importui išaugus 31 mln. Lt yra tikimybė, kad bankrutuos viena įmonė. Statistiškai šis rodiklis taip pat turi būti atmetamas.

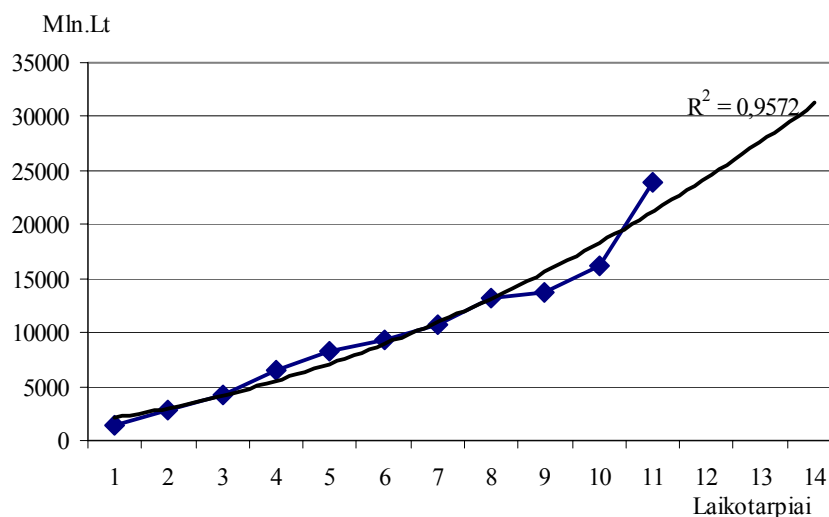

21 pav. Importo dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių.

Prognozuojamas importo apimčių didėjimas (žr. 21 paveikslas), lyginant su kitais iki šiol nagrinėtais makroekonominiais rodikliais, labiausiai gali paveikti įmonių bankrotų skaičiaus augimą. Be abejonės, tai susiję su konkurencingumo augimu.

Tiesioginių užsienio investicijų augimas (žr. 22 paveikslas) reikštų bankrotų skaičiaus didėjimą. Šio rodiklio reikšmių skirstinys yra artimas normaliajam. Šis rodiklis suformuoja 73 proc. bankroto procedūrų dispersijos. Jei investicijos padidėtų 26 mln. Lt. šalyje bankrutuotų viena įmonė. Šiuo rodikliu galime remtis sudarant prognozes, kadangi jis statistiškai patvirtintas.

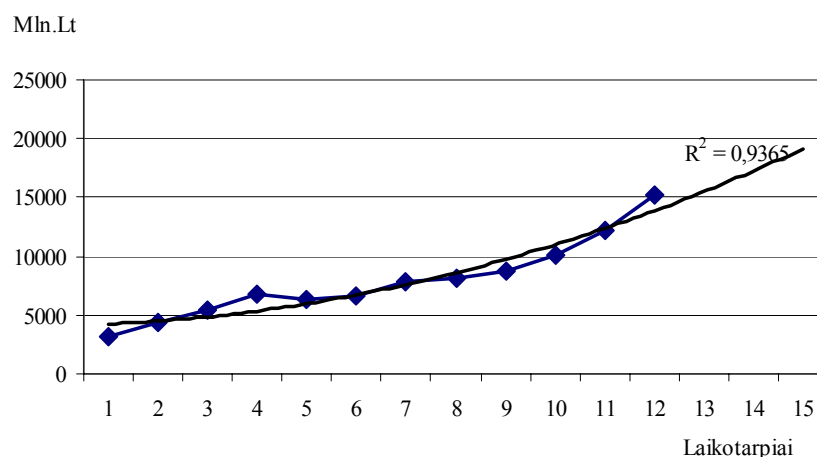
22 pav. TUI dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių.

TUI prognozuojamas augimas gali įtakoti įmonių bankrotus, tačiau tik nežymia dalimi, kadangi jų augimo apimtys prognozuojamos ne tokio masto, kad būtų rimta grėsmė pagal gautas regresines reikšmes.

Materialinės investicijos tiesiogiai koreliuoja ($r_{xy} = 0,821$) su bankrotų skaičiumi – didėjant jų apimtims daugėja ir bankroto atvejų. Šio rodiklio reikšmių skirstinys nėra artimas normaliajam, todėl galimi didesni netikslumai prognozuojant. Šis rodiklis suformuoja 67 proc. bankroto procedūrų dispersijos. Regresijos koeficientas leidžia prognozuoti, kad investicijoms padidėjus 13 mln. Lt gali bankrutuoti vieną įmonė.

Pagal tendą prognozuojamas materialinių investicijų didėjimas (žr. 23 paveikslas). Tačiau remiantis regresijos koeficiento reikšme, prognozuojamas 13 mln. Lt padidėjimas neįtakos įmonių bankrotų žymia dalimi.

23 pav. Materialinių investicijų dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių.

Remiantis gautais prognoziniais makroekonominių rodiklių trendais ir apskaičiuotais regresijos koeficientais, galima teigti, kad artimoje ateityje nei vienas makroekonominis rodiklis nepasikeis taip, kad iš esmės padidintų ar sumažintų bankrotų skaičių. Teisingausiai būtų teigti, kad galutinis bankrotų skaičiaus efektas, t.y. augimo ar mažėjimo mastas, priklausys nuo visos makroekonominės aplinkos kartu paėmus, o tai reiškia ir nuo Vyriausybės formuojamos politikos.

Preliminarios prognozės atliktos remiantis prognoziniais trendo duomenimis, tačiau tikslesnį vaizdą galima susidaryti atsižvelgiant į specialistų pateiktas makroekonominės politikos prognozes.

2.3.3 Lietuvos makroekonominės politikos apžvalga ir prognozės

Pirmąjį 2006 m. pusmetį daugelis makroekonominių rodiklių rodė besitęsiantį šalies ekonomikos augimą, tačiau 2006 m. antroje pusėje Lietuvos ekonomika užbaigė ketverius metus trukusios itin sparčios plėtros etapą ir atsidūrė konjunktūrinių permainų akivaizdoje. Pamažu lėtėjant eksporto augimo tempams ir toliau klestint importui, padidėjo užsienio prekybos ir einamosios sąskaitos deficitas. Akivaizdu, kad šalis negali amžinai gyventi iš vidaus vartojimo bumo, kadangi didėjančios mokėjimų balanso disproporcijos ir užsienio prekybos deficitas ilgainiui skaudžiai kirs tiek finansų stabilumui, tiek pačiai vidaus rinkai. Kitaip tariant, Lietuvos ūkio plėtra pasiekė zenitą ir 2007-2009 m. turėtų smukti. Atsižvelgiant į išorės veiksnius ir ekonominės politikos sprendimus, galimi mūsų šalies ūkio „minkštojo“ arba „kietojo“ nusileidimo scenarijai. Pastaraisiais metais plėtros bumą patyrusių ekonomikos sektorių perspektyvos priklausys nuo gebėjimo pademonstruoti turto kainų korekcijai deramą lankstumą¹⁰¹.

¹⁰¹ Lietuvos makroekonomikos apžvalga (2007(27)). Vilnius: SEB Vilniaus bankas, p. 5-7.

Pastarųjų metų Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių ekonomikos „stebuklą“ lėmė samplaika palankiai susiklosčiusių aplinkybių: visiškai atsivėrusi Europos Sąjungos rinka; ūkinis NVS valstybių pakilimas; stabili makroekonominė aplinka ir pan. Vis dėlto to nebūtų pakakę 7-8 proc. metiniams BVP augimo tempams pasiekti, jei nebūtų įvykęs paskolų portfelio „sprogimas“. Deja, kreditavimas, kaip ir bet koks verslas, paklūsta cikliškumo dėsniams, ir esama tam tikrų požymių, rodančių, kad bankų sistemos „baterija“ ima sekti.

BVP augimo prognozėms ypatingai svarbios komercinių bankų dažnai ir radikaliai keičiamos prognozės dėl kreditų augimo. Daroma prielaida, kad kreditų prieaugis sparčiau lėtėti pradės 2008-2009 metais ir tuomet prasidės natūralus ciklinis BVP augimo lėtėjimas, susidarys natūralus spaudimas nominaliam fiskaliniam deficitui didėti¹⁰².

Tikėtina, kad realaus BVP potencialų augimą gali pagyvinti investicijos į technologijas, leidžiančias ekonomiškiau naudoti naftos produktus, darbo jėgą ir kitus sparčiai brangstančius gamybos veiksnius. Technologinių sprendimų diegimas vyks vidutinės trukmės laikotarpiu, todėl mažai tikėtina, kad atskiru metu BVP augimas būtų paveiktas išskirtinai.

Metiniai ekonomikos kilimo tempai pastaruoju metu yra pastovūs: 2004 m. užfiksuotas 7,3 proc.; 2005 m. - 7,6 proc., o pernai - 7,5 proc. BVP padidėjimas (žr. 7 priedas).

Šiais ir ateinančiais metais vidaus rinkai teks atlaikyti itin sunkų krūvį - kompensuoti užsienio prekybos deficito didėjimą, kuris ypač išryškėjo antrąjį 2006 m. pusmetį. Ankstesne SEB Vilniaus banko prognoze - BVP padidėjimas 7,0 proc. 2007 m. 6,5 proc. 2008 m. – yra vis dar reali, tačiau optimistiška¹⁰⁰.

Įsitvirtinus lūkesčiams dėl didelio kainų augimo ir prasidėjus spartesniam darbo užmokesčio augimui galėtų pasikeisti vartotojų elgsena ir keliais procentiniais punktais padidėti nominalaus BVP augimas bei Lietuvos mokėjimų balanso einamosios sąskaitos deficitas.

Einamosios sąskaitos deficito (ESD) ir BVP santykis po šešerių metų pertraukos „pramušė“ dviženklę ribą ir pasiekė Rusijos krizės laikų lygį. Per devynis 2006 m. mėnesius ESD sudarė 11,2 proc. BVP ir, palyginti su analogišku 2005 m. laikotarpiu, ūgtelėjo 86,1 proc. Iš Statistikos departamento paskelbtų 2006 m. užsienio prekybos duomenų galima spręsti, jog paskutinį metų ketvirtį išorinio ekonomikos sektoriaus padėtis dar pablogėjo, nes prekių eksportą metų pabaigoje ištiko stagnacija, o importas tebedidėjo palyginti sparčiai. Taigi, praėjusių metų ESD veikiausiai buvo didesnis nei tikėtasi (žr. 8 priedas) iš esmės dėl įsismarkavusio prekių importo augimo.

---

¹⁰² Kasperavičius, R., Šliogerienė, R. (2006). *Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006 (II), p. 90-91.

Infliacija vidutinės trukmės laikotarpiu gali padidėti dėl ekonomikos kaitimo sukulto spartesnio darbo užmokesčio augimo. 2006 m. vidutinė metinė infliacija sudarė 3,8 proc. (žr. 9 priedas). Santykinių kainų pokyčiai patvirtina hipotezę apie „sąnaudinę“ infliacijos prigimtį. Ypač jautrūs sąnaudų didėjimui buvo maisto produktai - jų brangimą lėmė tiek žemės ūkio produktų supirkimo kainų kilimas, tiek kaštų „infliacija“ maisto produktų gamybos bei paskirstymo grandinėje.

2007 metais vidutinė infliacija mūsų šalyje bus didžiausia per pastarąjį dešimtmetį - 4 proc. arba truputį daugiau. Vartotojų kainų kilimą labiausiai skatins gamtinių dujų, šildymo ir elektros kainų didėjimas, spartesnis už darbo našumo plėtrą darbo užmokesčio augimas; tabako akcizo mokesčių padidinimas. Paklausos veiksnys infliacijos procese vaidins antraeilį vaidmenį.

Šiuo metu kylančios infliacijos prigimtis iš esmės skiriasi nuo patirtos dešimtam dešimtmetyje: nuo šiuo metu stebimos infliacijos neįmanoma gintis kaupiant atsargas, nes ilgalaikio vartojimo prekių vertė toliau bus veikiamą tarptautinės konkurencijos, racionalesnis pajamų investavimas į produktyvias sritis arba gamybos veiksnys yra vienintelis būdas išlaikyti pajamų perkamąją galią¹⁰³.

Trečiąjį praėjusių metų ketvirtį **nedarbo lygis** sudarė 5,7 proc. ir buvo 1,5 proc. punkto mažesnis nei atitinkamą 2005 m. laikotarpį. Kita vertus, pirmą kartą nuo 2004 m. nutrūko mažėjimo kiekvieną ketvirtį tendencija. Praėjusių metų viduryje vien tik kineskopų gamybos bendrovės AB „EKTRANAS“ bankrotas „atėmė“ darbą beveik iš 4 tūkst. darbuotojų. Be to, kaip minėta ankstesnėse apžvalgose, rinka balansuoja ties vadinamąja natūraliojo nedarbo lygio riba, kitaip tariant, bedarbystės mažėjimo galimybės yra beveik išsemtos¹⁰⁴.

Tolimesniam šalies ekonomikos augimui pagrindas yra nuolat didėjančios **investicijos**. Materialinių investicijų augimas pastaraisiais metais buvo spartesnis už bendrą ekonomikos augimą. Tenka apgailestauti tik dėl to, jog užsienio investicijų situaciją vėl „gelbsti“ privatizavimo pajamos, o ne plyno lauko investicijos ar privačių įmonių įsigijimai¹⁰⁵.

Lietuvos ekonomikos augimo tempai buvo teigiami dar iki narystės ES, tačiau norint juos išlaikyti būtinos investicijos, ypač tiesioginės užsienio investicijos į aukštų ir vidutiniškai aukštų technologijų gamybos ir paslaugų plėtrą. Šiuo metu vyksta tam tikras TUI perorientavimas, keičiasi TUI kokybė, o tai ne mažiau svarbu nei jų vietinė apimtis. Itin sparčiai didėja konkurencija tarp šalių dėl investicijų pritraukimo, todėl, siekiant pritraukti daugiau TUI, reikia mokėti konkuruoti,

¹⁰³ Kasperavičius, R., Šliogerienė, R. (2006). *Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006 (II), p. 93-94.

¹⁰⁴ *Lietuvos makroekonomikos apžvalga* (2007(27)). Vilnius: SEB Vilniaus bankas, p. 11-12.

¹⁰⁵ Domarkienė, L., Miškinis, G. (2006). *Investicijų skatinimas Lietuvoje*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006(II), p. 83-84.

išryškinti šalies privalumus ir vykdyti aktyvią ir fokusuotą investicijų pritraukimo politiką. Lietuva pagal TUI pritraukimą yra tarp atsiliekančių ES šalių.

Dauguma pasaulio valstybių tiesiogines užsienio investicijas vertina kaip svarbų kapitalo, darbo vietų kūrimo, eksporto didinimo ir naujų žinių (tiek vadybinių, tiek technologinių) įdiegimo ir kartu kaip ekonomikos augimo šaltinį. Užsienio kompanijų investicijos neretai sudaro vietiniams gamintojams sąlygas per investuotojų Tarptautinius platininio tinklus patekti į naujas užsienio rinkas, papildo valstybės išdą pajamomis iš mokesčių ir augančios ūkinės veiklos, gerina šalies tarptautinio mokėjimo ir prekybos balansą.

Šiuo metu galima konstatuoti, kad Lietuvoje yra sudarytos pakankamos ir palankios sąlygos investuoti į įvairias pramonės ir verslo sritis, tačiau stokojama motyvacinių veiksnių, kurie ne tik užtikrintų, kad būtų investuojama, bet ir pasiektų, kad būtų investuojama sparčiau, o tam reikia papildomų patrauklumą didinančių veiksnių. Pasaulio bankas 2004 metais atliko investicinio klimato Lietuvoje studiją. Buvo apklausta nemažai įmonių vadovų, kurie kaip didžiausias kliūtis investicijoms įvardijo mokesčių našta, verslo reguliavimo priemonių neapibrėžtumą, mokesčių administravimo problemas, nesąžiningą konkurenciją, kurią skatina įvairios neformalios praktikos, korupcija. Taip pat svarbi problema - darbo jėgos kvalifikacija. Tačiau šiuo metu mokesčių našta Lietuvoje nėra didesnė negu kitose šalyse. Atvirkščiai, ji yra mažesnė, išskyrus darbo jėgos apmokestinimą (vadovaujantis Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 6 straipsniu esamas 33 proc. pajamų mokesčio tarifas nuo 2006 metų liepos 1 dienos sumažintas iki 27 proc., o nuo 2008 metų dar bus mažinamas iki 24 proc.).

Siekiamas spartus ūkio augimas ilguoju laikotarpiu įmanomas tik kuriant, stiprinant ir išlaikant tarptautinį mūsų ekonomikos konkurencingumą, nes Lietuva, būdama maža ir atvira ekonomika, yra neišvengiamai priklausoma nuo sėkmingų ekonominių santykių su kitomis bendrosios rinkos ir trečiosiomis šalimis. Dėl to ypač svarbios tampa dvi pagrindinės kryptys: siekis keisti mūsų ūkio struktūrą, aktyviai diegiant inovacijas ir sparčiai plečiant aukštą pridėtinę vertę sukuriančio, aukštomis technologijomis besiremiančio verslo dalį, siekis sukurti optimalią fizinės ir verslo infrastruktūros aplinką, kuri sudarytų prielaidas mobilumui, bendravimui ir bendradarbiavimui¹⁰⁶.

Darbo rinka. Globalizacijos aštrinama konkurencija ir galima nekilnojamojo turto kainų korekcija neįtakos realių gamybos apimčių tik tuo atveju, jeigu išsipildys prielaida, kad darbo jėga sugebės lanksčiai persiorientuoti iš vieno ekonomikos sektoriaus į kitą¹⁰⁷. Darbo rinkos lankstumas

¹⁰⁶ Domarkienė, L., Miškinis, G. (2006). *Investicijų skatinimas Lietuvoje*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006(II), p. 88.

¹⁰⁷ Kasperavičius, R., Šliogerienė, R. (2006). *Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006 (II), p. 92-94.

gali būti pasiektas darbo užmokesčio sąskaita: vidutinės trukmės laikotarpiu dėl globalizacijos suintensyvėjusi konkurencija ir besikeičiantis kredito kitimo ciklas atskiruose sektoriuose gali sukelti ne tik darbo užmokesčio augimo sulėtėjimą, bet ir jo sumažėjimą (žr. 10 priedas).

Tarptautinio valiutos fondo komisija konstatavo, kad šalies prekių konkurencingumas pradėjo silpnėti dėl darbo našumą lenkiančio atlyginimų augimo. Lietuva kaip niekada mažai beturi svertų darbo užmokesčio augimui reguliuoti. Šalyje darbo našumas kol kas apskritai nėra esminis darbo užmokestį lemiantis veiksnys. Nes daugelyje sektoriuje augimas pastebimai atsilieka nuo atlyginimų kilimo.

Ateityje pradėjus lėtėti ekonomikos plėtrai ir blogėti įmonių finansiniams rezultatams, atotrūkis tarp darbo užmokesčio ir darbo našumo augimo tempų pradės menkti¹⁰⁸.

Lietuvos darbo rinka vis labiau integruojasi į ES vieningąją rinką, todėl realizavusis bet kokiai ekonominių rodiklių prognozių rizikai, nedarbo rodikliai keistųsi mažai. Iš esmės integravimasis į ES darbo rinką nulems, kad ji bet kokiomis aplinkybėmis plėtosis dirbantiesiems palankia kryptimi. Darbo jėgos paklausos didėjimas, augantis produktyvumas, minimalios mėnesinės algos didinimas, gerėjantys ūkio dalyvių lūkesčiai ir kainų konvergencija tapus ES šalimi nare turės įtakos darbo užmokesčio pokyčiams. Numatoma, kad 2004 metais prasidėjusios tendencijos tęsis - vidutinis mėnesinis darbo užmokestis šalyje augs. Dėl augančios darbo jėgos paklausos nedarbo lygis šalyje mažės iki 4,9 proc. 2009 metais¹⁰⁹.

Importas ir eksportas. Artimiausiais metais aktyvų importo didėjimą skatins kylančios namų ūkių pajamos, didėjančios įmonių investicijos ir struktūrinė ES parama. Tuo tarpu eksporto konkurencingumą slėgs spartus gamybos išteklių brangimas. Pastaraisiais metais Lietuvos prekių eksportas išpūdingai augo dėl reeksporto ir naftos produktų vertės didėjimo.

2007-2009 metais ir toliau išliks stipri vidaus paklausos įtaka ekonomikos augimui, o teigiamos Lietuvos eksporto rodiklių tendencijos bus išlaikytos. Nominalaus eksporto augimą stimuliuos atsigavusi ES rinka, tačiau eksportuojamos produkcijos gamybos modernizavimo poreikis, didėjančios gyventojų pajamos skatins importo plėtrą, todėl prekių ir paslaugų balansas prognozuojamu laikotarpiu išliks neigiamas¹⁰⁷.

Labiausiai būsiamas ekonomikos tendencijas apibūdina sakinyss „Lietuvos ūkio plėtra pasiekė zenitą ir 2007-2009 m. turėtų smukti“. Autorių atlikti makroekonominių rodiklių trendo skaičiavimai ir specialistų nuomonės sutapo, t.y. praktiškai visi nagrinėjami makroekonominiai rodikliai augs, o pagal priklausomybės ryšius, tenka daryti išvadą, kad neišvengsime bankrotų

¹⁰⁸ Lietuvos makroekonomikos apžvalga (2007(27)). Vilnius: SEB Vilniaus bankas, p. 12.

¹⁰⁹ Kasperavičius, R., Šliogerienė, R. (2006). Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006 (II), p. 92-94.

skaičiaus didėjimo taip pat. Rimčiausiai signalizuoja pramonės lėtėjimas, be abejonės tai turės įtakos prognozuojamam 2008-2009 m. BVP augimo lėtėjimui.

Pagal konkurencingumo rodiklius Lietuvai tenka atsiliekanti vieta, o tai vienareikšmiškai sako, kad bankrotų skaičiaus augimo artimiausioje ateityje išvengti nepavyks. Viena iš problemų - investicijų neįsisavinimas. Augančias investicijas didžiaja dalimi formuoja privatizavimo pajamos, o ne technologijų diegimas. Dėl globalizacijos konkurencija tik intensyvės, o tai reiškia, kad kasmet prarandant galimybes investuoti į verslo augimą, vis labiau didės atskirtis tarp išsivysčiusių ES šalių ir Lietuvos.

Artimiausiais metais aktyvų importo didėjimą skatins kylančios namų ūkių pajamos, didėjančios įmonių investicijos ir struktūrinė ES parama. 2007-2009 metais ir toliau išliks stipri vidaus paklausos įtaka ekonomikos augimui, o teigiamos Lietuvos eksporto rodiklių tendencijos bus išlaikytos. Nominalaus eksporto augimą stimuliuos atsigavusi ES rinka¹¹⁰.

Bankrotų skaičiui įtakos gali turėti ir kiti makroekonominiai veiksniai tokie, kaip vyriausybės reguliavimas, darbo santykius reglamentuojantys įstatymai, politinis stabilumas šalyje, užsienio politika, mokslo, technologiniai laimėjimai, darbo, vadovavimo kultūra, pirkimo papročiai ir kiti veiksniai.

Autorių nuomone norint nepraleisti progos įsitvirtinti ES rinkoje, įmonės privalo diegti technologines ir vadybines naujoves, kad galėtų minimizuoti veiklos kaštus ir kad taptų konkurencingesnės. Tai padėtų išvengti bankrotų skaičiaus augimo, nors visi kiti makroekonominiai rodikliai ir augtų. Sekant šia mintimi, peršasi išvada, kad kertinis bankrotų kilmės akmuo yra įmonių nekonkurencingumas, nemokėjimas dirbti rinkos sąlygomis. Įmonės turi išmokti tinkamai valdyti savo išteklius, galbūt net reorganizuoti savo veiklą, tačiau to neįmanoma pasiekti be investicijų, nes efektyvus tiesioginių užsienio investicijų pritraukimas prioritetinėse ūkio plėtros srityse leidžia per trumpiausią laiką importuoti žinias ir technologijas, vadybinius gebėjimus ir taip paskatinti bendro produktyvumo didėjimą.

Tokie makroekonominiai veiksniai, kaip bankroto indikatoriai, negali būti efektyviai naudojami visiškai tiksliai nustatant konkretų tikėtiną bankrotų skaičių. Tačiau juos galima sėkmingai naudoti santykinės bankroto tikimybės pokyčiui aprašyti. Atsižvelgiant į makroaplinką, galima geriau suprasti, kaip ir kodėl kinta mikroaplinka, atsiranda galimybė imtis priemonių ir pasirengti galimiems sunkumams ateityje tol, kol tai nepaveikė įmonės finansiškai.

---

¹¹⁰ Kasperavičius, R., Šliogerienė, R. (2006). *Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006 (II), p. 92-94.

3. BANKROTŲ PROGNOZAVIMO MODELIŲ TYRIMAS

Autorių pastaba. Prieš pradėdant analizuoti bankroto prognozavimo modelių tinkamumą, būtina apibrėžti tam tikras aplinkybes, kurios gali įtakoti atliekamą tyrimą. Studijuojant mokslinę ir mokomąją literatūrą (nurodomą šiame darbe), susijusią su bankrotais, pastebėta didelė bankroto prognozavimo modelių įvairovė. Problema atsirado tada, kai reikėjo apsispręsti, kuriuos bankroto prognozavimo modelių variantus pasirinkti. 11 priede pateikta bankroto prognozavimo modelių suvestinė, kurioje aiškiai matyti kiek kiekvienas modelis turi variacijų. Pavyzdžiui, Altman modelis, skirtas įmonėms, kurių akcijomis neprekiuojama vertybinių popierių biržoje, turi 6 variantus, iš kurių 4 labai panašūs, arba 4 Fulmer modelio variantai. Tokios variacijos labai panašios viena į kitą, tik skiriasi arba matematiniu ženklu, arba kritinių reikšmių interpretavimu, arba pačių rodiklių (pvz., pardavimai, pelnas) pasirinkimu. Kiekvienas autorius deklaruoja tai kaip Fulmer, Altman ir pan. modelį be jokio paaiškinimo, kodėl atsirado pasikeitimų, o ir nežinia, kuris variantas yra tikrasis. Tiriamajame darbe naudojami 11 priede geltonai pažymėti modeliai.

3.1 Tyrime naudojamų bankroto prognozavimo modelių specifika ir potenciali įtaka tyrimo rezultatams

Norint rasti tinkamiausią bankroto prognozavimo modelį, tiriamajame darbe analizuojami Altman, Springate, Fulmer, Lis, Tafler, Zmijewski ir vertinimo regresijos modeliai. Kiekvienas modelis turi savitą bankroto nustatymo būdą ir remiasi skirtingais koeficientais. Todėl svarbu ištirti koks metodas į ką koncentruoja dėmesį, nes tai gali paaiškinti tolimesnių skaičiavimų rezultatus.

Tyrime naudojami du **Altman modeliai**, skirti uždaryjū gamybinių įmonių bankroto prognozavimui, kadangi literatūros šaltiniuose aptikti visiškai skirtingi variantai, to pasekoje nuspręsta patikrinti juos abu. Kad būtų galima juos atskirti, vienas modelis pavadintas Altman 1, kitas – Altman 2 (žr. 11 priedas) modeliu. Pagrindinis jų skirtumas tas, kad Altman 2 modelyje nėra įvertinamas turto apyvartumas. Abiejuose modeliuose įtrauktas apyvartinio kapitalo ir turto santykis, įvertinama kiek nepaskirstyto pelno ir pelno prieš mokesčius tenka vienam turto litui bei atsižvelgiama į pastovaus mokumo koeficientą. Kadangi analizuojamos ne tik gamybinės, bet ir prekybinės bei paslaugų įmonės, tai tyrime naudojami du Altman modeliai, skirti uždarosioms negamybinėms įmonėms. Tai praktiškai tie patys Altman 1 ir Altman 2 modeliai, tik vieni autoriai teigia, kad jie tinkamesni gamybinių, o kiti, kad negamybinių įmonių bankroto prognozavimui. Nuspręsta patikrinti abu variantus. Altman 3 modeliui būdingi tie patys rodikliai, bet skirtingi koeficientai šalia jų. Altman modeliuose didžiausias dėmesys koncentruojamas į turtą, t.y. kritinė

reikšmė randama įvertinant turto apyvartumo, pelningumo koeficientus ir atsižvelgiant į galimybę nuosavu turto padengti išskolinimus.

Springate modelyje taip pat akcentuojamas apyvartinio kapitalo ir turto santykis bei turto pelningumo ir apyvartumo rodiklių reikšmingumas. Vietoje pastovaus mokumo rodiklio atsiranda grynojo pelno ir trumpalaikių išpareigojimų santykis. Turto reikšmingumas pastebimas ir šiame modelyje, tačiau atsiranda kitokio tipo kintamasis, t.y. įvertinamas sugebėjimas padengti trumpalaikius išpareigojimus pelnu.

Fulmer modelis apima net devynis kintamuosius. Įvertinamas turto pelningumas, apyvartumas ir turto pagrindu skaičiuojami bendrasis skolos ir trumpalaikių skolų rodikliai. Be to, atsižvelgiama į nuosavo kapitalo pelningumą, sugebėjimą grynujų pinigų srautu padengti visą išskolinimą bei apyvartinio kapitalo santykį su išpareigojimais. Išskirtinis požymis yra ir materialaus turto bei pelno iki mokesčių ir palūkanų santykio logaritmavimas. Vietoj pastarosios reikšmės į tolimesnius skaičiavimus dėl informacijos stokos įtrauktas nulis, dėl to rezultatų tikslumas gali šiek tiek nukentėti. Pusė visų modelyje naudojamų rodiklių skaičiuojami turto pagrindu, tačiau likusieji vertina sugebėjimą padengti išskolinimus bei akcininkams svarbų kapitalo pelningumą.

Lis modelis labai artimas Altman modeliams, kadangi trys iš keturių rodiklių susiję su turto, t.y. įvertinamas turto pelningumas, apyvartumas, apskaičiuojama kokią dalį turto sudaro apyvartinis kapitalas bei randamas pastovaus mokumo koeficientas. Taigi galima teigti, kad tai Altman modelio modifikacija.

Tafler modelyje turtas ne vaidina pagrindinio vaidmens. Čia apskaičiuojamas turto pelningumas ir trumpalaikių skolų koeficientas. Kiti du rodikliai susiję su išpareigojimų vykdymu, t.y. įvertinamas bendrojo pelno ir trumpalaikių išpareigojimų santykis bei apyvartinio kapitalo ir išskolinimų santykis. Taigi, Tafler modelyje vienodas dėmesys skiriamas tiek turtui, tiek išpareigojimų vykdymui.

Zmijewski modeliui būdingas nuosavo kapitalo pelningumo, bendro skolos rodiklio ir trumpalaikio mokumo vertinimas. Priešingai nei ankstesniuose modeliuose, čia neįvertinamas nei turto pelningumas, nei apyvartumas. Modelio kritinė reikšmė didžiąja dalimi formuojama vertinant kokia skolintų lėšų dalis sudaro turtą ir ar įmonė sugebės trumpalaikėmis priemonėmis padengti trumpalaikius išskolinimus.

Nemokumo vertinimo regresijos modelis apima devynis rodiklius, iš kurių vienas (palūkanų koeficientas) dėl informacijos stokos prilyginamas nuliui. Įvertinamas turto pelningumas ir apyvartumas. Apskaičiuojamas apyvartinio kapitalo apyvartumas ir jo santykis su turto. Įtraukiamas ir bendrojo likvidumo koeficientas. Šiame modelyje įvertinami du kituose modeliuose nenaudojami

rodikliai, t.y. finansinės priklausomybės koeficientas ir finansinis svertas. Didelis dėmesys šiame modelyje skiriamas mokumui vertinti.

Taigi Altman, Springate ir Lis modelius galima priskirti prie tų, kurie prognozuojant bankroto grėsmę orientuojasi į turto svarbą, Fulmer ir Tafler modeliai vienodai reikšmingais laiko turta ir įsipareigojimų vykdymą. Tuo tarpu nemokumo regresijos vertinimo modelis labiau orientuotas į mokumo vertinimą, o Zmijewski modelis pagrįstas mokumo ir kapitalo pelningumo rodikliais.

Bankroto prognozavimo tyrimuose apskaičiuotas ir įmonių rizikingumo koeficientas, nors jis mokslinėje literatūroje ir priskiriamas prie rizikos vertinimo, bet autorių nuomone, jis galėtų būti tinkamas ir bankroto prognozavimui skaičiuoti. Jis randamas įvertinus finansinio sverto ir veiklos efektyvumo rodiklius.

Mokslinėje literatūroje aptikta ir kitų bankroto prognozavimui sukurtų modelių, tačiau dėl vienokių ar kitokių priežasčių jie negalėjo būti panaudoti šiame tiriamajame darbe. Pavyzdžiui, Datastream ir Beawer modeliai yra atskirų rodiklių rinkiniai, t.y. neturi vieno išvestinio koeficiento, pagal kurį būtų galima tam tikro intervalo ribose nustatyti įmonės būklę. Argenti modelis, autorių nuomone, gali būti naudojamas kaip papildomas informacijos šaltinis analizuojant įmonę, tačiau jei įmonę vertina asmuo iš vidinės aplinkos, lemiamą vaidmenį gali turėti subjektyvumas, o jei iš išorinės aplinkos – neobjektyvumas dėl informacijos stokos, specifikos nežinojimo. Dėl informacijos stokos autoriai Argenti ir CA-Score modelių atsisakė.

3.2 Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumo Lietuvos gamybinėms įmonėms tyrimas (pateikiama detali tyrimo loginė eiga)

Gamybinio sektoriaus įmonių specifika ta, kad jų pagrindinė veikla yra produkcijos gamyba, pardavimas, todėl šioms įmonėms būdingas didesnis materialus turtas, dideli atsargų, žaliavų ir nebaigtos produkcijos kiekiai.

Bankroto prognozavimo modelių tyrimui pasirinkta 18 gamybinių įmonių (žr. 12 priedas), iš kurių 10 šiandien vis dar sėkmingai tęsia veiklą, ir 8 įmonės, kurios arba jau bankrutavo, arba joms iškelta bankroto byla. Pasirinktas įmones galima aprašyti ir kitu aspektu. Visas įmones pagal jų pardavimų apimtį galima suskirstyti į dvi grupes (žr. 13 priedas): į pirmą patenka tos, kurių apyvarta yra iki 10 mln. Lt – tokių įmonių yra 10; antroje grupėje – įmonės, kurių apyvarta viršija 30 mln. Lt – 8 įmonės. Keturių iš bankrutuojančių ar bankrutavusių įmonių apyvartos yra iki 10 mln. Lt (žr. 14 priedas), o keturių – virš 30 mln. Lt. Šešių iš sėkmingai veikiančių įmonių apyvartos yra iki 10 mln. Lt, o keturių – virš 30 mln. Lt.

Pirmiausia, pagal gamybinių įmonių finansines ataskaitas (žr. 21 priedas) apskaičiuojami bankroto prognozavimo koeficientai visais pasirinktais modeliais. Gauti duomenys sugrupuojami pagal tai ar įmonė priskiriama prie bankrutuojančių (bankrutavusių), ar prie sėkmingai veikiančių.

Pradžioje tyrinėjamos įmonės, kurias jau ištiko finansinė krizė ir kurių metinė apyvarta yra iki 10 mln. Lt. Atkreipiamas dėmesys į tai kaip kinta bankroto prognozavimo koeficientai per nagrinėjamą laikotarpį ir fiksuojama, kada ir koks modelis numatė įmonės bankroto tikimybę. Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę*.

Įmonės G3 metinė apyvarta 2005 m. buvo apie 1 mln. Lt.

21 lentelė

G3 įmonės bankroto prognozavimo modelių koeficientai per 2001-2005 m.

G3	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	2,154	1,697	1,000	1,048	0,918	< 2,9
Altman modelis 2	4,186	3,394	1,760	1,571	0,903	< 2,6
Altman modelis 3	1,804	2,843	2,266	1,305	1,321	< 2,9
Lis modelis	0,013	0,011	0,004	0,004	-0,004	< 0,037
Springate modelis	0,289	0,188	0,112	0,156	-0,036	< 0,862
Tafler modelis	0,248	0,212	0,171	0,168	0,110	< 0,2
Zmijewski modelis	22,138	18,689	11,874	10,834	12,100	≥ 0,5
Fulmer modelis	-	-1,708	-1,416	-0,240	0,275	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-165	-255	450	664	17	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas
Šaltinis: sudaryta autorių.

Analizuojant įmonę G3 (žr. 21 lentelė) matyti, kad anksčiausiai bankroto grėsmę numatė Altman 1, Altman 3, Lis, Springate, Zmijewski ir Fulmer modeliai, t.y. jau nuo 2001 m. Altman 2, Tafler ir vertinimo regresijos modeliai rodė didėjančią įmonės bankroto grėsmę tik nuo 2003 m.

Įmonės G9 metinė apyvarta 2005 m. 3,5 mln. Lt.

22 lentelė

G9 įmonės bankroto prognozavimo modelių koeficientai per 2001-2005 m.

G9	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	-0,227	0,581	0,668	0,405	0,899	< 2,9
Altman modelis 2	-0,306	0,687	0,739	-0,883	0,538	< 2,6
Altman modelis 3	-0,234	0,562	0,629	0,184	0,804	< 2,9
Lis modelis	-0,012	-0,020	-0,018	-0,029	-0,002	< 0,037
Springate modelis	-1,174	0,361	0,445	-0,025	-0,165	< 0,862
Tafler modelis	-0,540	-0,575	-0,397	-0,341	-0,184	< 0,2
Zmijewski modelis	3,283	2,239	1,907	1,415	0,695	≥ 0,5
Fulmer modelis	-	-3,291	-2,669	-3,293	-1,522	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-22	-36	-37	-58	-50	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas
Šaltinis: sudaryta autorių.

* Kadangi J. Fulmer koeficientą galima apskaičiuoti tik 2002 metams, tai daroma prielaida, kad jis numatyto bankrotą ir metais anksčiau, jei tik koeficientas nebus ant kritinio taško ribos.

Nagrinėjant įmonę G9 (žr. 22 lentelė) pastebėta, kad visi modeliai, išskyrus vertinimo regresiją, jau nuo pat analizuojamo laikotarpio pradžios rodo grėšiantį bankrotą. Tuo tarpu pastarasis modelis iki pat 2005 metų nenumato jokios grėsmės.

Įmonės G16 metinė apyvarta 2005 m. virš 4 mln. Lt.

23 lentelė

G16 įmonės bankroto prognozavimo modelių koeficientai per 2001-2005 m.

G16	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	1,098	1,573	-0,420	-1,948	-3,077	< 2,9
Altman modelis 2	1,524	2,221	-0,680	-8,051	-12,815	< 2,6
Altman modelis 3	1,331	1,876	-0,421	-2,868	-4,568	< 2,9
Lis modelis	0,016	0,025	-0,003	-0,097	-0,154	< 0,037
Springate modelis	0,290	0,565	-1,164	-1,269	-1,744	< 0,862
Tafler modelis	0,324	0,431	0,032	0,016	0,068	< 0,2
Zmijewski modelis	8,489	9,376	6,286	1,902	0,982	≥ 0,5
Fulmer modelis	-	-0,533	-2,381	-6,549	-8,430	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-191	-135	-21	-1	-4	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių.

Prognozuojant G16 įmonės bankroto tikimybę (žr. 23 lentelė) matyti, kad anksčiausiai bankroto grėsmę numatė visi Altman modeliai, Lis, Springate, Zmijewski ir Fulmer modeliai, t.y. analizuojamo laikotarpio pradžioje. Tafler bankroto grėsmę numatė tik per paskutiniuosius tris metus. Vertinimo regresijos modelis vėl nenumato, kad įmonei kilo grėsmė.

Įmonės G2 metinė apyvarta 2005 m. virš 7 mln. Lt.

24 lentelė

G2 įmonės bankroto prognozavimo modelių koeficientai per 2001-2005 m.

G2	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	1,765	0,606	0,383	0,767	-1,275	< 2,9
Altman modelis 2	1,425	-1,714	-3,019	-1,496	-8,294	< 2,6
Altman modelis 3	1,973	0,539	0,124	0,554	-2,050	< 2,9
Lis modelis	0,023	-0,002	-0,022	-0,026	-0,085	< 0,037
Springate modelis	0,541	-0,458	-0,402	0,308	-1,444	< 0,862
Tafler modelis	0,466	0,278	0,167	0,141	-0,002	< 0,2
Zmijewski modelis	8,043	6,901	4,885	4,412	2,971	≥ 0,5
Fulmer modelis	-	-3,004	-2,902	-2,112	-3,193	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-202	126	97	454	11	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių.

Analizuojant įmonę G2 (žr. 24 lentelė) matyti, kad anksčiausiai bankroto grėsmę prognozavo Altman 1, Altman 2, Altman 3, Lis, Springate, Zmijewski ir Fulmer modeliai, t.y. prieš penkerius metus. Vertinimo regresijos modeliai finansinę krizę prognozuoja nuo 2002 m. Tafler rodė didėjančią įmonės bankroto grėsmę tik nuo 2003 m.

Duomenų apibendrinimui sudaryta lentelė (žr. 25 lentelė), kurioje pateikiami suvestiniai duomenys, t.y. prieš kiek metų ir kiek kartų kiekvienas modelis numatė finansinę krizę.

Bankroto prognozavimo modelių (mažų apyvartų gamybinėms įmonėms) suvestinė

	Altman 1	Altman 2	Altman 3	Lis	Springate	Tafler	Zmijewski	Fulmer	Vertinimo regresija	Viso
Nenuosekliai*								1		1
Nenumatė bankroto grėsmės									2	2
Prieš metus										0
Prieš du metus										0
Prieš tris metus		1				3			1	5
Prieš keturis metus									1	1
Prieš penkis metus	4	3	4	4	4	1	4	3		27

Šaltinis: sudaryta autorių.

Iš modelių suvestinės duomenų matyti, kad 27 iš 36** atvejų bankroto grėsmė buvo numatyta jau prieš penkerius metus. Geriausiai įmonės būklę nustatė tie modeliai, kurie visoms keturioms gamybinėms įmonėms, kurių apimtys yra iki 10 mln. Lt, bankrotą prognozavo anksčiausiai, t.y. šiuo atveju prieš penkerius metus. Tai būtų Altman 1, Altman 3, Lis, Zmijewski ir Springate modeliai. Prie patikimesnių dar galima priskirti ir Altman 2 bei Fulmer modelius, kurie trims iš keturių įmonių bankrotą prognozavo prieš penkerius metus. Prie sąlyginai netinkamų modelių gamybinių įmonių bankroto prognozavimui reikėtų priskirti vertinimo regresijos modelius, kadangi jie dvejoms iš keturių įmonių bankroto iš viso neprognozavo. Tafler modelis bankroto grėsmę dažniausiai numatė tik prieš tris metus.

Pereinama prie įmonių, kurių metinė apyvarta viršija 30 mln. Lt. Įmonės G 18 metinė apyvarta 2005 m. viršijo 30 mln. Lt.

G18 įmonės bankroto prognozavimo modelių koeficientai per 2001-2005 m.

G18	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	2,893	2,507	2,425	1,293	1,976	< 2,9
Altman modelis 2	2,277	0,046	0,919	-3,931	-13,802	< 2,6
Altman modelis 3	3,317	2,755	2,727	1,024	0,502	< 2,9
R. Lis modelis	0,026	-0,003	0,016	-0,032	-0,114	< 0,037
G. Springate modelis	0,502	-0,291	-0,008	-0,542	-1,528	< 0,862
Tafler modelis	0,415	0,183	0,620	0,148	0,316	< 0,2
Zmijewski modelis	14,158	15,848	17,030	9,105	11,363	≥ 0,5
J. Fulmer modelis	-	-3,207	-1,524	-3,315	-15,196	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-311	8,920	-2,895	139	-363	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių.

* Nenuosekliai grupei priklauso tie modeliai, kurie viduryje laikotarpio prognozuoja bankrotą, o vėliau jo nenumato, pvz., 26 lentelė Tafler modelis.

** Šiuo atveju nagrinėjamos keturios įmonės pagal visus devynis modelius, vadinasi gaunami 36 pradiniai taškai, kuomet bankroto prognozavimo modelis fiksuoja bankroto grėsmę. Skaičius 27 parodo, kiek kartų iš 36 atvejų bankroto grėsmė buvo numatyta pirmaisiais analizuojamais metais.

Analizuojant įmonę G18 (žr. 26 lentelė) matyti, kad Altman 1, Altman 2, Lis, Springate, Zmijewski ir Fulmer modeliai nuo 2001 m. rodė didėjančią įmonės bankroto grėsmę. Altman 3 bankrotą prognozuoja nuo 2002 m., o Tafler ir vertinimo regresijos modelių reikšmės svyruoja ir gana plačiu intervalu, tai rodydamos bankroto grėsmę, tai sėkmingą veiklą, nors įmonei ir iškelta bankroto byla.

Įmonės G 17 metinė apyvarta 2005 m. beveik 36 mln. Lt.

27 lentelė

G17 įmonės bankroto prognozavimo modelių koeficientai per 2001-2005 m.

G17	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	2,618	1,919	1,760	1,525	3,036	< 2,9
Altman modelis 2	2,067	1,660	1,116	1,179	2,025	< 2,6
Altman modelis 3	2,930	2,124	1,907	1,677	3,272	< 2,9
R. Lis modelis	0,031	0,025	0,021	0,013	0,035	< 0,037
G. Springate modelis	0,944	0,805	0,700	0,598	1,272	< 0,862
Tafler modelis	0,263	0,226	0,224	0,164	0,286	< 0,2
Zmijewski modelis	5,837	3,165	2,618	2,605	3,174	≥ 0,5
J. Fulmer modelis	-	0,475	1,242	2,046	3,301	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-1,686	-251	-382	-224	-234	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas
Šaltinis: sudaryta autorių.

Įdomus atvejis (žr. 27 lentelė): įmonės bankrotą nuo nagrinėjamo laikotarpio pradžios prognozuoja Altman 2, Zmijewski ir Lis. Altman 1, Altman 3 ir Springate bankroto tikimybę numato tik laikotarpio viduryje ir tai ant krizinės situacijos ribos, bet 2005 m. rodo staigų įmonės finansinės būklės pagerėjimą. Tafler lyg atsitiktinai 2004 m. fiksuoja bankroto grėsmę. Remiantis likusiais trejais koeficientais įmonė neturėtų bankrutuoti, nors taip ir nėra.

Įmonės G 7 metinė apyvarta 2005 m. beveik 55 mln. Lt.

28 lentelė

G7 įmonės bankroto prognozavimo modelių koeficientai per 2001-2005 m.

G7	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	1,480	1,187	1,048	0,726	0,717	< 2,9
Altman modelis 2	2,700	1,966	1,135	-0,342	-1,205	< 2,6
Altman modelis 3	1,836	1,463	1,231	0,767	0,664	< 2,9
R. Lis modelis	0,045	0,043	0,035	0,015	0,008	< 0,037
G. Springate modelis	0,476	0,176	0,185	-0,174	-0,136	< 0,862
Tafler modelis	1,486	1,344	0,923	0,540	0,395	< 0,2
Zmijewski modelis	7,926	6,806	5,686	5,126	4,409	≥ 0,5
J. Fulmer modelis	-	-0,680	0,015	0,119	0,942	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-61	-67	-167	229	89	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas
Šaltinis: sudaryta autorių.

Šios įmonės bankroto grėsmę geriausiai numatė Altman 1, Altman 3, Zmijewski ir Springate modeliai (žr. 28 lentelė). Altman 2 krizę išvelgia truputį vėliau, kaip ir Lis modelis. Paskutiniaisiais dvejais metais ir vertinimo regresijos modelis perspėja apie grėsiantį bankrotą. Kiti du modeliai rodo tiesiog puikią įmonės būklę.

Įmonės G 1 metinė apyvarta 2005 m. viršijo 76 mln. Lt.

29 lentelė

G1 įmonės bankroto prognozavimo modelių koeficientai per 2001-2005 m.

Modeliai	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	1,169	0,903	0,582	0,363	-0,117	< 2,9
Altman modelis 2	-0,503	-0,904	-2,004	-3,123	-3,537	< 2,6
Altman modelis 3	1,099	0,808	0,364	0,016	-0,506	< 2,9
R. Lis modelis	-0,019	-0,020	-0,032	-0,049	-0,061	< 0,037
G. Springate modelis	0,271	0,148	-0,001	-0,089	-0,547	< 0,862
Tafler modelis	0,240	0,171	0,117	0,062	-0,018	< 0,2
Zmijewski modelis	8,841	7,438	6,334	6,234	8,484	≥ 0,5
J. Fulmer modelis	-	-2,962	-2,923	-2,850	-3,697	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-220	4,973	135	52	86	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių.

Analizuojant įmonę G1 (žr. 29 lentelė) matyti, kad Altman 1, Altman 2, Altman 3, Lis ir Springate, Zmijewski ir Fulmer modeliai jau nuo 2001 m. rodė didėjančią įmonės bankroto grėsmę. Tafler ir vertinimo regresijos modeliai bankroto grėsmę fiksuoja 2002 m.

Apibendrinti šių bankroto prognozavimo modelių tinkamumą didelėms pramonės įmonėms geriausiai galima remiantis 30 lentele, kurioje matyti prieš kiek metų ir kiek kartų kiekvienas modelis numatė finansinę krizę.

30 lentelė

Bankroto prognozavimo modelių (didelių apyvartų gamybinėms įmonėms) suvestinė

	Altman 1	Altman 2	Altman 3	Lis	Springate	Tafler 1	Tafler 2	Fulmer	Vertinimo regresija	Viso
Nenuosekliai	1		1		1	2		1	1	7
Nenumatė bankroto grėsmės						1		1	1	3
Prieš metus										0
Prieš du metus									1	1
Prieš tris metus				1						1
Prieš keturis metus		1	1			1		2	1	6
Prieš penkis metus	3	3	2	3	3		4			18

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal šiuos modelių suvestinės duomenis matyti, kad tik 18 iš 36 atvejų bankroto grėsmė buvo numatyta prieš penkerius metus. Geriausiai įmonės būklę įvertino tie modeliai, kurie visoms keturioms gamybinėms įmonėms, kurių apimtys yra virš 30 mln. Lt, bankrotą numatė prieš

penkerius metus. Tai būtų Altman 1, Altman 2, Altman 3, Lis, Zmijewski ir Springate modeliai. Prie sąlyginai patikimų galima priskirti Fulmer modelį, nors vienu iš keturių atvejų jis nenumatė bankroto grėsmės. Prie sąlyginai netinkamų modelių gamybinių įmonių bankroto prognozavimui priskiriami Tafler ir vertinimo regresijos modeliai.

Kad būtų galima pagrįstai tvirtinti, kuris modelis geriausiai tinkamas prognozuoti gamybinių įmonių bankrotams, reikia patikrinti kaip šie modeliai vertina sėkmingai veikiančias įmones. Patikrinimui, kaip jau buvo minėta skyriaus pradžioje, pasirinkta 10 įmonių. Tačiau visų pirma atliekamas bankrutuojančių ar bankrutavusių įmonių būklės vertinimas dar vienu aspektu.

Siekiant įvertinti įmonių efektyvumą bei įmonių nemokumo pavojų tikslinga išskirti papildomus kriterijus, padedančius suformuoti išsamesnę sampratą, todėl naudojamos ir veiklos efektyvumo koeficiento reikšmės, kurios parodo, kaip intensyviai veikloje yra panaudojamas turtas ar kapitalas, ir finansinis svertas. Šių rodiklių sandauga įvertina įmonės rizikingumą. Įmonės rizikingumo kriterijus atsižvelgia į įmonės finansinę būklę, pavyzdžiui, ar įmonė veikloje naudoja per daug turto, ar įmonės finansiniai išpareigojimai nėra per dideli ir pan. Be to, įmonės rizikingumas gali parodyti konkrečios įmonės kapitalo struktūros ir finansinių sąnaudų (išlaidų) priklausomybę. Jei įmonės veikla yra efektyvi, didelis finansinio sverto lygis (didelis išsiskolinimas) neturės didesnės reikšmės įmonių nemokumui. Kitaip tariant, didesnis skolų lygis bus atsveriamas didesnio veiklos efektyvumo (didesniu pelnu). Apibendrinant įmonės rizikingumo kriterijaus naudojimą pažymėtina, kad, kuo šis rodiklis aukštesnis, tuo įmonė yra mažiau rizikinga ir atvirkščiai.

31 lentelėje pateikiamos gamybinių įmonių, kurios bankrutavo arba kurioms iškelta bankroto byla, apskaičiuotos rizikingumo kriterijaus reikšmės. Žalia spalva pažymėtos tos reikšmės, kurios identifikuoja labai aukštą įmonės rizikingumo lygį, o geltona – potencialią riziką.

31 lentelė

Bankrutuojančių ar bankrutavusių gamybinių įmonių rizikingumo koeficientai

Įmonės	2001	2002	2003	2004	2005
G18	-0,013	-0,029	-0,014	-0,065	-0,079
G17	0,013	0,030	0,016	-0,031	0,009
G7	0,010	0,011	0,014	-0,039	-0,041
G1	-0,003	-0,009	-0,024	-0,040	-0,087
G3	0,001	0,003	0,007	0,003	0,004
G9	-0,505	-0,382	-0,340	-0,270	-0,183
G16	0,024	0,028	-0,299	-1,366	-2,236
G2	0,044	0,049	0,017	-0,027	-0,172

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal gautus duomenis matyti, kad visoms įmonėms visais laikotarpiais būdingas arba labai aukštas rizikingumas, arba įmonė jau yra potencialiai rizikinga. Gauti duomenys leidžia teigti, kad

šis modelis taip pat tiktų bankroto prognozavimui. Tačiau, prieš pateikiant išvadas, pirmiausiai modeliai patikrinami sėkmingai veikiančių įmonių atžvilgiu.

Apskaičiavus bankroto prognozavimo koeficientus šiandien sėkmingai veikiančioms įmonėms, kurių pardavimų apimtys neviršijo 10 mln. Lt (žr. 22 priedas), atsitiktinai po vieną kartą iš šešių atvejų bankroto tikimybę numatė Fulmer ir Springate modeliai. Altman 2 modelis G15 įmonei per pastaruosius tris metus prognozavo bankrotą nors dauguma kitų modelių to nenumatė. Įdomesnis atvejis su G14 įmone. Šeši modeliai (visi Altman modeliai, Lis Springate, Fulmer) iš devynių pirmuosius trejus analizės metus prognozavo šiai įmonei bankrotą, tačiau didėjančios koeficientų reikšmės rodė, kad įmonės būklė gerėja. Rezultatas – pastaruosius dvejus metus įmonės bankroto grėsmės nebenumatė keturi iš šešių modelių, tik Altman 1 ir Altman 3 iki laikotarpio pabaigos vis dar numatė bankroto tikimybę, nors ir pastebima grėsmės mažėjimo tendencija. Zmijewski modelis visoms įmonėms visais metais numatė bankroto grėsmę.

Analizuojant didžiąsias gamybines įmones (žr. 23 priedas), situacija kiek sudėtingesnė. G6 bankroto grėsmės nenumato nei vienas modelis. G13 2001 m. bankrotą prognozavo beveik visi modeliai, vėlesniais metais koeficientų reikšmės itin greitai augo mažindamos bankroto tikimybę. G10 bankroto grėsmę pirmaisiais metais numatė keturi (Altman 1, Altman 3, Springate ir Fulmer) iš devynių modelių. Nors įmonei ir šiandien nėra iškelta bankroto byla Altman 1 ir Altman 3 modeliai numato finansinę krizę iki pat analizuojamo laikotarpio pabaigos. Atidžiai reikia vertinti G12 įmonės situaciją. Nors iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad šią įmonę reikėtų priskirti prie bankrutuojančių, tačiau žinant situaciją, kad šiai įmonei vykdomas restruktūrizavimas ir įdėmiau pažvelgus į bankroto koeficiento kitimą, matyti, kad bankroto grėsmė traukiasi. Zmijewski modelis vėlgi visoms įmonėms prognozuoja bankrotą. Tiksliausiai būklę apibūdina šie modeliai Altman 2, Springate ir Fulmer.

Reitingavimo būdu pateikiamas modelių, kurie pagal atliktus skaičiavimus geriausiai tinka gamybinėms įmonėms, kurių apyvarta yra iki 10 mln. Lt, sąrašas:

1. Lis, Springate;
2. Altman 1, Altman 3;
3. Altman 2, Fulmer.

Kiek sudėtingiau nusakyti tinkamiausius bankroto prognozavimo modelius didesnes apyvartas turinčioms įmonėms, kadangi didesnė duomenų sklaida. Tačiau remiantis atliktais skaičiavimais, autorių nuomone, geriausiai įmonės būklę apibūdina:

1. Altman 2, Lis, Springate;
2. Altman 3, Fulmer;
3. Altman 1.

Apžvelgus abi įmonių grupes matyti, kad pirmojoje eilėje tarp tinkamiausių modelių gamybinių įmonių bankrotui prognozuoti yra Lis ir Springate modeliai.

Vėl apskaičiuojamos gamybinių įmonių, tik šį kartą sėkmingai veikiančių, rizikingumo kriterijaus reikšmės (žr. 32 lentelė). Žalia spalva pažymėtos tos reikšmės, kurios identifikuoja labai aukštą įmonės rizikingumo lygį, geltona – potencialią riziką, pilka – žemą rizikingumą, o tie koeficientai, kurie nepažymėti jokia spalva rodo, kad įmonės veikla nerizikinga.

32 lentelė

Veikiančių gamybinių įmonių rizikingumo koeficientai

Įmonės	2001	2002	2003	2004	2005
G4	0,032	0,059	0,020	0,008	0,021
G5	0,055	0,060	0,000	0,001	0,011
G8	0,123	0,054	0,125	0,037	0,073
G14	0,105	0,088	0,057	0,072	0,080
G15	0,058	0,029	0,021	0,010	0,014
G11	0,004	0,005	0,001	0,008	0,007
G6	0,016	0,018	0,016	0,009	0,005
G13	0,024	0,024	0,022	0,016	0,011
G10	0,002	0,045	0,014	0,035	0,037
G12	-0,035	-0,093	-0,056	0,026	0,051

Šaltinis: sudaryta autorių.

Kad įmonė laikotarpio pradžioje buvo didelės rizikos, bet šiandien sėkmingai veikianti, rodo tik G12 įmonės rezultatai. Šis atvejis jau aptartas anksčiau kaip išskirtinis, kadangi bankroto prognozavimo modeliai rodė bankroto grėsmę nors ir mažėjančią. Atsitiktinės reikšmės rodančios potencialią įmonės nemokumo grėsmę neiškreipia rezultatų, todėl galima teigti, kad šis rizikos nustatymo būdas taip pat yra tinkamas gamybinių įmonių bankroto grėsmės nustatymui.

3.3 Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumo Lietuvos paslaugų įmonėms tyrimas

Toliau nagrinėjama kita įmonių grupė – tai paslaugų įmonės. Joms būdinga tai, kad jų parduodama prekė yra neapčiuopiama, nesandėliuojama, vadinasi įmonių balanse atsargų straipsnis bus žymiai mažesnis nei gamybinių įmonių, todėl gali atsirasti skirtumas tuose modeliuose, kurie didelį dėmesį telkia į trumpalaikį turtą. Bankroto prognozavimo modelių tyrimui pasirinkta 20 paslaugas teikiančių įmonių (žr. 15 priedas), iš kurių 10 šiandien vis dar sėkmingai tęsia veiklą, o 10 jau bankrutavo arba joms iškelta bankroto byla. Įmonės pagal jų pardavimų apimtį analogiškai suskirstytos į dvi grupes (žr. 16 priedas): į pirmą pateko tos, kurių apyvarta yra iki 1 mln. Lt – tokių įmonių yra 10; antroje grupėje – įmonės, kurių apyvarta viršija 1 mln. Lt – 10 įmonių. Penkių iš bankrutuojančių ar bankrutavusių įmonių apyvartos yra iki 1 mln. Lt (žr. 17 priedas), likusių penkių – virš 1 mln. Lt. Penkių iš sėkmingai veikiančių įmonių apyvartos taip pat yra iki 1 mln. Lt, o likusios – virš 1 mln. Lt.

Visa tyrimo seka bus analogiška gamybinių įmonių analizei, t.y. pagal finansines ataskaitas (žr. 24 priedas) apskaičiuojami bankroto prognozavimo koeficientai pagal visus pasirinktus modelius. Gauti duomenys sugrupuojami pagal tai ar įmonė priskiriama prie bankrutuojančių (bankrutavusių), ar prie sėkmingai veikiančių. Kadangi tyrimo loginė seka kartojasi, toliau pateikiami tik apibendrinimai.

Duomenų apibendrinimui (žr. 25 priedas) sudaryta analogiška lentelė (žr. 33 lentelė), kurioje pateikiami suvestiniai duomenys prieš kiek metų ir kiek kartų kiekvienas modelis numatė finansinę krizę.

33 lentelė

Bankroto prognozavimo modelių (mažos apyvartos paslaugų įmonėms) suvestinė

	Altman 2	Altman 1	Altman 3	Lis	Springate	Tafler	Zmijewski	Fulmer	Vertinimo regresija	Viso
Nenuosekliai						1	1	2	2	6
Nenumatė bankroto grėsmės						2			1	3
Prieš metus		1				1			1	3
Prieš du metus				1		1				2
Prieš tris metus										0
Prieš keturis metus	1		1	1	1				1	5
Prieš penkis metus	4	4	4	3	4		4	3		26

Šaltinis: sudaryta autorių.

Iš modelių suvestinės duomenų matyti, kad 26 iš 45 atvejų bankroto grėsmė buvo numatyta jau prieš penkerius metus. Geriausiai įmonės būklę prognozuoja tie modeliai, kurie visoms įmonėms (pardavimų apimtys yra iki 1 mln. Lt) bankrotą numatė anksčiausiai, t.y. prieš penkerius metus. Tai būtų visi Altman modeliai, Springate ir Zmijewski modeliai. Prie sąlyginai patikimesnių galima priskirti Lis bei Fulmer modelius, kurie trims iš penkių įmonių bankrotą numatė prieš penkerius metus. Prie netinkamų modelių paslaugų įmonių bankroto prognozavimui reiktų priskirti Tafler ir vertinimo regresijos modelius, dėl gautų duomenų (žr. 33 lentelė).

Toliau atliekami skaičiavimai su stambesnėmis paslaugų įmonėmis (žr. 26 priedas), kurių metinė apyvarta viršija 1 mln. Lt. Atlikus tyrimą, nustatytas bankroto prognozavimo modelių tinkamumas didesnėms įmonėms (žr. 34 lentelė).

34 lentelė

Bankroto prognozavimo modelių (didelės apyvartos paslaugų įmonėms) suvestinė

	Altman 2	Altman 1	Altman 3	Lis	Springate	Tafler	Zmijewski	Fulmer	Vertinimo regresija	Viso
Nenuosekliai								1	2	3
Nenumatė bankroto grėsmės		1				1				2

34 lentelės tęsinys

Prieš metus										0
Prieš du metus			1							1
Prieš tris metus				1	1			1		3
Prieš keturis metus						1			2	3
Prieš penkis metus	5	4	4	4	4	3	5	3	1	33

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal šios modelių suvestinės duomenis matyti, kad 33 iš 45 atvejų bankroto grėsmė buvo numatyta prieš penkerius metus. Geriausiai būklę numatė tie modeliai, kurie visoms įmonėms (pardavimų apimtys yra virš 1 mln. Lt) bankrotą prognozavo prieš penkerius metus. Tai Altman 2 ir Zmijewski modeliai. Prie sąlyginai patikimų dar galima priskirti Altman 1, Altman 3, Lis, Springate modelius. Fulmer ir Tafler modeliai tik tris kartus iš penkių numatė bankroto grėsmę, todėl jų naudojimas šio tipo įmonių bankroto prognozavimui yra sąlyginai nepatikimas. Prie netinkamų modelių paslaugų įmonių bankroto prognozavimui taip pat priskirtinas vertinimo regresijos modelis.

Įvertinamas paslaugų įmonių, kurios bankrutavo arba kurioms iškelta bankroto byla, rizikingumas. Gauti duomenys pateikiami 35 lentelėje. Žalia spalva pažymėtos tos reikšmės, kurios identifikuoja labai aukštą įmonės rizikingumo lygį, geltona – potencialią riziką, pilka – žemą riziką, o tie koeficientai, kurių nežymime jokia spalva rodo, kad įmonės veikla nerizikinga.

35 lentelė

Bankrutuojančių ar bankrutavusių paslaugų įmonių rizikingumo koeficientai

Įmonės	2001	2002	2003	2004	2005
P19	-0,053	-0,030	0,062	0,093	-1,586
P4	-0,025	-0,028	0,000	0,001	-0,206
P2	-0,036	-0,026	-0,077	-0,079	0,025
P3	0,014	0,123	0,097	-0,059	-0,176
P9	0,033	-0,065	0,032	0,013	0,011
P8	-0,445	-0,709	-1,026	-1,262	-0,731
P11	-0,180	-0,176	-0,084	-0,024	-0,103
P5	-0,059	-0,034	-0,033	-0,064	-0,060
P7	-0,031	-0,012	0,013	-0,004	-0,012
P17	0,015	-0,004	-0,067	-0,124	-0,137

Šaltinis: sudaryta autorių.

Nors visos analizuojamos paslaugų įmonės arba bankrutavo, arba joms iškelta bankroto byla, rizikingumo koeficientų reikšmės svyruoja gana plačia amplitude, t.y. nuo visiškai nerizikingos iki labai rizikingos veiklos. Apytiksliai, galima teigti, kad tik šešioms iš dešimties analizuojamų įmonių, patyrusių finansinę krizę, rizikingumo koeficientas nurodė realią jų būklę.

Kad būtų galima daryti išvadas, kuris modelis geriausiai tinkamas prognozuoti paslaugų įmonių bankrotams, reikia patikrinti ar šie modeliai nenumato bankroto tikimybės ir sėkmingai veikiančioms įmonėms.

Apskaičiavus bankroto prognozavimo koeficientus sėkmingai veikiančioms paslaugų įmonėms (žr. 27 priedas), gauti tokie duomenys: vienintelis Zmijewski modelis visoms paslaugų įmonėms per visą analizuojamą laikotarpį prognozavo bankroto grėsmę. Altman 1 ir Altman 3 modeliai trims iš penkių įmonių, kurių apyvartos yra iki 1 mln. Lt, rodė bankroto grėsmę. Įmonėms, kurių apyvarta viršija 1 mln. Lt, (žr. 28 priedas) Altman 2, Fulmer ir vertinimo regresijos modeliai bankroto grėsmę numatė tik po vieną kartą, galima sakyti, kad tai atsitiktinės reikšmės, dėl neesminių finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių. Altman 2 modelio koeficientas P15 įmonei pirmuosius dvejus metus rodė bankroto grėsmę, tačiau to irgi nereikėtų labai sureikšminti, kadangi ir kitų modelių reikšmės buvo artimos kritinei ribai.

Remiantis atliktais bankroto prognozavimo modelių tinkamumo paslaugų įmonėms, kurių pardavimų apimtys iki 1 mln. Lt, skaičiavimais galima teigti, kad geriausiai realią situaciją apibūdina šie modeliai:

1. Altman 2, Springate;
2. Lis, Fulmer;
3. Altman 3, Altman 1.

Paslaugų įmonėms, kurių apyvarta viršijo 1 mln. Lt, tinkamiausi bankroto prognozavimo modeliai:

1. Altman 2;
2. Lis, Springate;
3. Altman 3, Altman 1.

Apibendrinus abi paslaugų įmonių grupes galime teigti, kad šiai įmonių grupei tinkamiausi bankroto prognozavimo modeliai yra Altman 2 ir Springate.

Toliau apskaičiuojamas paslaugų įmonių rizikingumas. Gauti duomenys pateikiami 36 lentelėje. Geltona spalva pažymėtos tos reikšmės, kurios rodo potencialią riziką, pilka – žemą riziką, o tie koeficientai, kurie nepažymėti jokia spalva rodo, kad įmonės veikla nerizikinga.

36 lentelė

Veikiančių paslaugų įmonių rizikingumo koeficientai

Įmonės	2001	2002	2003	2004	2005
P8	0,141	0,257	0,078	0,133	0,015
P11	0,365	0,288	0,224	0,189	0,077
P5	0,119	0,124	0,092	0,134	0,062
P7	0,067	0,045	0,026	0,018	0,016
P17	0,002	0,036	0,019	0,030	0,058
P20	0,038	0,050	0,081	0,046	0,061
P10	0,006	0,006	0,010	0,008	0,009
P15	0,009	-0,002	0,020	0,020	0,016
P18	0,060	0,057	0,053	0,032	0,027
P6	0,099	0,065	0,033	0,023	0,003

Šaltinis: sudaryta autorių.

Gauti duomenys rodo, kad sėkmingai veikiančias paslaugų įmones rizikingumo koeficientas atspindi pakankamai tiksliai, t.y. daugiausiai rodo, kad įmonių veikla yra nerizikinga arba rizika maža.

Apskaičiuoti įmonės rizikingumo koeficientai rodo, jog ir šį būdą taip pat galima naudoti prognozuojant bankrotus. Nors gamybinių įmonių apskaičiuotas rizikingumas labiau atitiko realią situaciją, tačiau pagal gautus duomenis, vertinant paslaugų įmones, galima teigti, kad šis būdas gali būti naudojamas bankroto grėsmei numatyti ne kaip pagrindinis, o kaip papildomas metodas.

3.4 Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumo Lietuvos prekybos įmonėms tyrimas

Dar viena įmonių grupė, kuri yra analizuojama - tai įmonės, užsiimančios prekyba, t.y. prekyba yra pagrindinė jų veiklos sritis. Joms būdingos prekių atsargos, panašiai kaip ir gamybinėms įmonėms, tačiau kiek mažesnis ilgalaikis turtas, kadangi jų veiklai nereikia sudėtingos įrangos, staklių ir pan. Tiriant koks bankroto prognozavimo modelis yra tinkamiausias šiai įmonių grupei, pasirinkta 12 prekyba užsiimančių įmonių (žr. 18 priedas), iš kurių 6 šiandien vis dar sėkmingai tęsia veiklą, o 6 jau bankrutavo arba joms iškelta bankroto byla.

Pagal tą patį tyrimo principą, t.y. remiantis įmonių finansiniais duomenimis (žr. 29 priedas), apskaičiuojami bankroto prognozavimo koeficientai pagal visus pasirinktus modelius. Gauti duomenys sugrupuojami pagal tai ar įmonė priskiriama prie bankrutuojančių (bankrutavusių), ar prie šiandien veikiančių.

Apibendrinti bankrutuojančių ar bankrutavusių įmonių (žr. 30 priedas) bankroto prognozavimo modelių tinkamumo duomenys pateikiami 37 lentelėje, kur matyti kiek kartų kuris modelis ir prieš kiek laiko numatė bankroto grėsmę.

37 lentelė

Bankroto prognozavimo modelių (prekybos įmonėms) suvestinė

	Altman 2	Altman 1	Altman 3	Lis	Springate	Taffer	Zmijewski	Fulmer	Vertinimo regresija	Viso
Nenuosekliai				1		4		1	2	8
Nenumatė bankroto grėsmės						1			1	2
Prieš metus										0
Prieš du metus									1	1
Prieš tris metus										0
Prieš keturis metus									1	1
Prieš penkis metus	6	6	6	5	6	1	6	5	1	42

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal modelių suvestinės duomenis matyti, kad 42 iš 54 atvejais bankroto grėsmė buvo numatyta jau prieš penkerius metus. Geriausiai įmonės būklę parodo tie modeliai, kurie visoms įmonėms bankrotą prognozavo anksčiausiai, t.y. prieš penkerius metus. Tinkamiausi modeliai, atlikus bankrutuojančių įmonių vertinimą, yra visi Altman, Springate ir Zmijewski modeliai. Prie sąlyginai patikimų galima priskirti ir Lis bei Fulmer modelius, kurie penkioms iš šešių įmonių bankrotą prognozavo prieš penkerius metus. Dėl gautų duomenų, prie sąlyginai netinkamų modelių įmonių bankroto prognozavimui reikėtų priskirti Tafler ir vertinimo regresijos modelius (žr. 37 lentelė).

Toliau įvertinamas bankrutuojančių ar bankrutavusių įmonių rizikingumas. Gauti duomenys pateikiami 38 lentelėje. Žalia spalva pažymėtos tos reikšmės, kurios rodo labai aukštą įmonės rizikingumo lygį, geltona – potencialią riziką, o pilka – žemą riziką.

38 lentelė

Bankrutuojančių ar bankrutavusių prekybos įmonių rizikingumo koeficientai

Įmonės	2001	2002	2003	2004	2005
R6	-0,017	-0,039	-0,024	-0,104	-0,338
R8	0,006	-0,011	0,018	-0,054	0,015
R12	-0,020	-0,104	-0,073	-0,599	-6,416
R1	-0,022	0,215	-2,158	-2,310	-159,285
R9	-0,209	-0,724	-0,667	-0,393	-139,886
R10	-0,033	0,031	-0,003	0,007	-0,064

Šaltinis: sudaryta autorių.

Keturias iš šešių įmonių rizikos vertinimo koeficientas identifikavo teisingai. Kitų dviejų įmonių gauti koeficientai kinta nuo aukštos iki žemos rizikos. Taigi, teigti, kad šis modelis netinkamas bankroto prognozavimui negalima, bet taip pat ir negalima jo laikyti pagrindiniu bankrotą prognozuojančiu modeliu. Kad būtų galima daryti tikslesnes išvadas apskaičiuojami prekybos įmonių, kurios šiandien sėkmingai veikia, rizikingumo koeficientai.

Apskaičiavus bankroto prognozavimo koeficientus sėkmingai veikiančioms įmonėms (žr. 31 priedas), galima tvirtinti, kad Zmijewski modelis nėra tinkamas, nes vėl visoms šiandien veikiančioms įmonėms numatė bankroto grėsmę. Bankroto grėsmę Altman 1 modelis prognozavo net tris kartus iš šešių, Altman 3 – du kartus, Springate, Fulmer ir Lis modeliai – po kartą. Tai sumažina šių modelių patikimumą.

Remiantis atliktais bankroto prognozavimo modelių tinkamumo prekybos įmonėms, skaičiavimais galima daryti išvadą, kad geriausiai realią situaciją apibūdina:

1. Altman 2;
2. Lis, Springate;
3. Altman 3, Fulmer.

Toliau apskaičiuojamas sėkmingai veikiančių prekybinių įmonių rizikingumas. Gauti duomenys pateikiami 39 lentelėje. Geltona spalva pažymėtos tos reikšmės, kurios rodo potencialią riziką, pilka – žemą riziką, o tie koeficientai, kurie nepažymėti jokia spalva rodo, kad įmonės veikla nerizikinga.

39 lentelė

Veikiančių prekybos įmonių rizikingumo koeficientai

Įmonės	2001	2002	2003	2004	2005
R2	0,055	0,057	0,029	0,049	0,053
R7	-0,116	-0,056	-0,204	0,025	0,017
R3	0,011	0,059	0,067	0,041	0,060
R4	0,139	0,124	0,147	0,045	0,071
R5	0,045	0,036	0,028	0,037	0,025
R11	0,010	0,052	0,017	0,019	0,026

Šaltinis: sudaryta autorių.

Pagal gautus duomenis galima tvirtinti, kad sėkmingai veikiančias paslaugų įmones rizikingumo koeficientas atspindi tiksliai, todėl šį būdą galima naudoti prognozuojant prekybinių įmonių bankrotus.

Ištirta 50 įmonių, kurios buvo suskirstytos į tris pagrindines grupes: gamybines, paslaugų ir prekybos. Remiantis atliktu tyrimu galima daryti išvadą, kad gamybinių įmonių bankroto prognozavimui itin gerai tinka Lis ir Springate modeliai bei įmonių rizikingumo koeficientas. Paslaugų įmonių bankroto prognozavimui tinkamesni yra Altman 2 ir Springate modeliai bei įmonių rizikingumo koeficientas. Prekybinių įmonių grupės tyrimas parodė, kad bankrotą geriausiai numato Altman 2 modelis ir įmonių rizikingumo koeficientas. Atsižvelgiant į tai, kiek kartų kuris modelis visose tiriamose grupėse buvo tinkamiausias ar vienas iš tinkamiausių bankroto prognozavimo vertinimui, galima daryti išvadą, kad remiantis atliktu tyrimu, sąlyginai tinkamiausių bendru bankroto vertinimo modelių galima laikyti Springate modelį. Negalima atmesti ir įmonių rizikingumo koeficiento reikšmingumo, kadangi šis koeficientas taip pat visose grupėse gana tiksliai atspindėjo esamą būklę. Kaip sąlyginai netinkamus bankroto prognozavimo modelius reikia išskirti Tafler ir Zmijewski modelius. Regresijos vertinimo modelis taip pat nėra tinkamas, nes vertinant 50 įmonių buvo fiksuojamos per didelės paklaidos, todėl šį Lietuvos mokslininko bandymą sukurti integruotą modelį bankrotui prognozuoti tenka vertinti kritiškai. Tiriamosios įmonės dviejose grupėse, t.y. gamybos ir paslaugų, buvo skirstomos ir pagal metines pardavimų apimtis, tačiau gauti rezultatai parodė, kad apyvartos apimčių mastas neturi didelės įtakos nustatant tinkamiausią bankroto prognozavimo modelį kiekvienai įmonių grupei.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikus Lietuvos įmonių bankrotą reglamentuojančios įstatyminės bazės palyginamąją analizę galima teigti, kad dabartinis įstatymas ir poįstatyminiai aktai Lietuvoje turi nemažai trūkumų, tai parodo daug ir dažnai priiminėjamų pataisų, tačiau bankroto procedūrų teisinio reglamentavimo keitimą reiktų vertinti teigiamai, kadangi remiantis atlikta dinamine statistikos analize apskaičiuoti pokyčiai rodo, jog bankrotų metinis skaičius pastaraisiais metais stabilizuojasi, trumpėja proceso trukmė, ko pasekoje mažėja ir pradėtų bei baigtų bankroto procesų santykis. Remiantis atliktos analizės duomenimis galima teigti, kad bankroto trukmės mažėjimui įtakos turėjo supaprastinto bankroto proceso taikymas. Pagal atliktos analizės duomenis galima teigti, kad pastaruoju metu bankrutuoja smulkios įmonės, nes įmonės turėjusios rimtų ketinimų išlikti versle, sugebėjo persiorientuoti ir prisitaikyti dirbti rinkos sąlygomis. Atlikus skaičiavimus nustatyta, kad santykinai daugiausiai įmonių bankrutuoja Telšių, o mažiausiai – Marijampolės apskrityse, kai tuo tarpu absoliutinės reikšmės rodo didžiausią bankrotų skaičių Kauno, o mažiausią Tauragės apskrityse. Pastebėta, kad mažesnėse apskrityse pradėtų bankroto procedūrų skaičius pastaruoju metu auga. Nustatyta kad daugėja individualių įmonių bankrotų: pagal veiklos sritis daugiausiai bankrutuoja smulkios prekybinės įmonės, nes nebepajėgia atlaikyti didžiųjų prekybos tinklų konkurencijos. Tai patvirtina ir atlikta bankrutuojančių įmonių turto, darbuotojų ir kreditorinių reikalavimų analizė, kuria remiantis galima teigti, kad per pastaruosius kelerius metus daugiausiai bankrutavo mažai turto, nedidelius kreditorių reikalavimus ir nedidelį darbuotojų skaičių turinčios įmonės. Analizuojant bankrutuojančių įmonių turtą pastebėta, kad bankroto bylos įmonėms dažniausiai yra keliamos pavėluotai. Šį teiginį patvirtina faktas, kad bankrutuojančių įmonių skolos paprastai yra didesnės už balanse nurodytą turtą.

Atlikus teorinę bankrotų priežasčių analizę, nustatyta, kad didžiausią įtaką įmonės bankrotui turi vidinės priežastys, tokios kaip vadovavimas, tačiau nemenką įtaką turi ir bendra ekonominė situacija šalyje, vyriausybės veikla. Atliktas tyrimas, kuriame buvo nustatyta kad labiausiai su įmonių bankrotų pokyčių dinamika susiję Lietuvos makroekonominiai rodikliai yra eksportas, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (privačiame sektoriuje), tiesioginės užsienio investicijos. Eksporto augimui įtakos turėjo stambių įmonių, kurios savo produkciją realizuoja užsienio rinkose, atsiradimas ir tai, kad apskritai lietuviškas produktas tapo paklausus. Stipri koreliacija paaiškinama tuo, kad bankrutavo tos įmonės, kurios neatlaikė konkurencinės kovos užsienyje, dėl stipresniųjų išsigalėjimo. Žmoniškųjų išteklių kainos augimas susijęs su bankrotų skaičiaus augimu, nes reiškia didėjančius kaštus ir mažėjančią konkurencingumą. Investicijų ir bankrotų skaičiaus augimo tiesioginis tarpusavio ryšys paaiškinamas tuo, kad bankrutavo tos įmonės, kurios neatlaikė stipriųjų, gavusių investicijų iš užsienio, konkurencijos. Kadangi

makroekonomikos specialistai prognozuoja šių rodiklių augimą, remiantis atlikto tyrimo duomenimis galima teigti, kad bankrotų skaičius ateityje neturėtų mažėti.

Makroekonominiai veiksniai, kaip bankroto indikatoriai, negali būti efektyviai naudojami visiškai tiksliai nustatant konkretų tikėtiną bankrotų skaičių, tačiau juos galima sėkmingai naudoti santykinės bankroto tikimybės pokyčiui aprašyti. Atsižvelgiant į makroaplinką, galima geriau suprasti, kaip ir kodėl kinta mikroaplinka, atsiranda galimybė imtis priemonių ir pasirengti galimiems sunkumams ateityje tol, kol tai nepaveikė įmonės finansiškai.

Įmonių bankrotus galima prognozuoti remiantis bankrotų prognozavimo modelių pagalba. Atlikta palyginamoji mokslinėje literatūroje pateikiamų bankroto prognozavimo modelių analizė, kuri atskleidžia modelių daugiavariantiškumo problemą, t.y. tinkamą modelių panaudojimą ir kritinių reikšmių interpretavimą apsunkina tai, kad skirtingi autoriai nevienodai pateikia ir interpretuoja tuos pačius bankroto prognozavimo modelius.

Iškeltą mokslinę hipotezę, kad nėra vieno universalus, tinkančio visoms įmonėms bankroto prognozavimo modelio, atlikus bankroto prognozavimo modelių tinkamumo ir pritaikomumo analizę atskiroms Lietuvos įmonių grupėms pagal pasirinktų įmonių finansinės atskaitomybės duomenis, reikia patvirtinti. Kad būtų galima patikrinti iškeltą hipotezę buvo atliktas penkiasdešimties Lietuvos įmonių tyrimas, kurio metu visos pasirinktos įmonės buvo suskirstytos pagal savo veiklos specifiką į tris grupes: gamybines, paslaugų ir prekybos. Kad būtų galima patikrinti bankroto prognozavimo modelių tinkamumą, buvo analizuojamos ne tik bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės, bet ir šiandien sėkmingai veiklą tęsiančios. Iš viso tyrime panaudota 26 sėkmingai veikiančių ir 24 bankrutuojančių ar bankrutavusių įmonių finansiniai duomenys. Atlikus bankroto prognozavimo modelių palyginamąją analizę, kurios metu buvo vertinamas šių modelių tinkamumas, galima suformuluoti išvadą, kad gamybinių įmonių bankroto prognozavimui itin gerai tinka Lis ir Springate modeliai. Paslaugų įmonių bankroto prognozavimui sąlyginai tinkamesni modeliai yra Altman 2 ir Springate modeliai. Prekybinių įmonių grupės tyrimas parodė, kad bankrotą geriausiai numato Altman 2 modelis. Visoms įmonių grupėms bankrotų prognozavimui galima taikyti ir įmonių rizikingumo vertinimo koeficientą. Jis itin tinkamas gamybinių įmonių bankroto prognozavimui. Atsižvelgiant į tai, kiek kartų kuris modelis visose tiriamose grupėse buvo tinkamiausias ar vienas iš tinkamiausių bankroto prognozavimo vertinimui, galima teigti, kad Springate modelis ir rizikingumo vertinimo koeficientas yra artimi universaliems bankroto prognozavimo modelių variantams. Tiriamosios gamybos ir paslaugų įmonės papildomai buvos suskirstytos ir pagal metines pardavimų apimtis, tačiau gauti rezultatai parodė, kad apyvartos apimčių mastas neturi didelės įtakos nustatant tinkamiausią bankroto prognozavimo modelį kiekvienai įmonių grupei.

Atliktą tyrimą galima plėtoti toliau analizuojant tokius klausimus:

- įvertinti kokią įtaką bankrotų skaičiui turėtų pasirinkti makroekonominiai rodikliai atliekant netiesinės koreliacijos ir regresijos skaičiavimus;
- siekiant išsamiai aprašyti bankroto reiškinį ir dinamiką, būtina atlikti nuolatinę tiek rinkos rodiklių analizę, tiek bankroto prognozavimo modelių pritaikomumo ir tinkamumo analizę;
- atlikti analogišką tyrimą, t.y. bankrotą prognozuojančių modelių pritaikomumo ir tinkamumo analizę, su didesne tiriamąja imtimi ir atlikti palyginamąją analizę;
- rekomenduotina atlikti analitinę bankrutuojančių ir sėkmingai veikiančių įmonių finansinių rodiklių tyrimą ir palyginamosios analizės būdu atrinkti būdingiausius abiejų grupių rodiklius bei pabandyti suformuluoti ir matematiškai aprašyti bankrotą identifikuojančių rodiklių funkciją.

LITERATŪRA

1. Altman, E. (1968). *Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy*. Journal of Finance. [žiūrėta 2007-03-09]. Prieiga per Internetą: <<http://www.ncbase.com/papers/BP.pdf>>.
2. Altman, E.I. (1983). *Corporate Financial Distress. A Complete Guide to Predicting, Avoiding and Dealing with Bankruptcy*. New York: The Foundations Press.
3. Baird, D.G. (1993). *The Elements of Bankruptcy*. New York: The Foundations Press.
4. *Bankruptcy Prediction Models. Insolvency Prediction – Background*. [žiūrėta 2007-03-09]. Prieiga per Internetą: <<http://www.bankruptcyaction.com/insolart1.htm>>.
5. Bartosevičienė, V. (2003). *Ekonominė statistika*. Kaunas: Technologija.
6. Bartusevičienė, K. (1998). *Bankroto grėsmė*. Vadovo pasaulis, 10, p. 50-53.
7. Beržinskienė, D., Virbickaitė, R. (2006). Dinaminės įmonių krizių vystymosi alternatyvos. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2(7), p. 21-24.
8. Bivainis, J. (1998). Įmonių bankroto teisinis reglamentavimas. *Teisės problemos*, 3-4, p. 65-79.
9. Bivainis, J. (2001). Įmonių bankroto įstatymo komentaras. Vilnius: Ekonomikos mokymo centras.
10. Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 7-19.
11. Bivainis, J., Rastėnienė, A., Tamošiūnas, A., (2002). Įmonių restruktūrizavimo aspektai. *Inžinerinė ekonomika*, 4(30), p. 51-56.
12. Bivainis, J., Tamošiūnas, A. (2003). Enterprise Restructuring Programmes. Evaluation and implementation. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 27, p. 17-33.
13. Bivainis, J., Tamošiūnas, A. (2003). Įmonių restruktūrizavimo tikslų analizė. *Ekonomika*, 61, p. 7-18.
14. Boguslauskas, V., Stundžienė, A. (2006). Valuation of Bankruptcy Risk for Lithuanian Companies. *Engineering economics*, 4(49), p. 29-36.
15. Charitanovas, V. (2004). Įmonių bankroto prevencija: metodologinis aspektas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 30, p. 67-80.
16. Chuvakhin, N., Wayne Gertmenian, L. (2002). *Predicting Bankruptcy in the WorldCom Age. How to determine when it is safe to grant credit*. [žiūrėta 2007-03-09]. Prieiga per Internetą: <<http://gbr.pepperdine.edu/031/bankruptcy.html>>.
17. Domarkienė, L., Miškinis, G. (2006). *Investicijų skatinimas Lietuvoje*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006(II), p. 83-88.

18. Eidlemen, G. J. (2002). *Z Scores – A Guide to Business Failure Prediction*. [žiūrėta 2007-01-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.bankruptcyaction.com/insolartl.htm>>.
19. Englewood Cliffs Darling, J., Crisis, J. (1998). *Management: prevention diagnosis and intervention*. Journal of Leadership and Organization Development. [žiūrėta 2007-01-20]. Prieiga per Internetą: <<http://www.emeraldinsight.com>>.
20. Finch, V. *Corporate Insolvency Law: Perspectives and Principles*. Cambridge University Press [žiūrėta 2007-03-09]. Prieiga per Internetą: http://assets.cambridge.org/052162/2565/excerpt/0521622565_excerpt.pdf#search=%22%22company%20insolvency%22%20pdf%22.
21. Garškaitė, K. (2002). Įmonės krizės stadijų analizė. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, II (2), p. 75-83.
22. Garškienė, A., Garškaitė, K. (2003). Įmonių bankroto diagnostikos sistema. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, IV(4), p. 183-187.
23. Garškienė, A., Garškaitė, K. (2005). Antikrizinio valdymo turinys: esmė, tikslai ir priemonės. *Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice*, (IV)1, p. 44-55.
24. Gibson, B.R. (1998). *Bankruptcy Prediction: The Hidden Impact of Derivatives*. [žiūrėta 2007-03-09]. Prieiga per Internetą: <<http://www.trinity.edu/rjensen/acct5341/1998sp/gibson/bankrupt.htm>>.
25. Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 42-48.
26. Grigaravičius, S. (2002). Nemokių įmonių pertvarkymas ir alternatyvus pasirinkimas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 21, p. 89-96.
27. Grigaravičius, S. (2003). *Įmonių nemokumo diagnostika ir jų pertvarkymo sprendimai*. Kaunas: VDU leidykla.
28. Įmonių bankrotas 1993 – 2001 m. (2002). Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
29. Įmonių bankrotas 2003 m. liepos 1d. (2003). Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
30. Įmonių bankrotas 2004 m. liepos 1d. (2004). Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
31. Įmonių bankrotas 2005 01 01 (2005). Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
32. Įmonių bankrotas 2006 01 01 (2006). Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

33. Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Ūkio ministerijos. *Baigtos procedūros*. [žiūrėta 2007-04-03]. Prieiga per Internetą: <<http://bankrotodep.lt/Bankrotas.php?Tipas=2>>.
34. Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Ūkio ministerijos. *Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesų apžvalga 2006 m.* [žiūrėta 2007-04-07]. Prieiga per Internetą: <<http://bankrotodep.lt/Apsvalgos.php>>.
35. Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Ūkio ministerijos. *Vykdomos procedūros*. [žiūrėta 2007-04-03]. Prieiga per Internetą: <<http://bankrotodep.lt/Bankrotas.php?Tipas=1>>.
36. Jaskėlevičius, K. (2002). *Bankrotai – rinkos ekonomikos elementas*. Vadovo pasaulis, 12, p. 40-43.
37. Jaskėlevičius, K. (2002). *Įmonių bankroto procedūras dar reikia tobulinti*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, (1), p.
38. Jėčiuvienė, M. (2003). Aspects of Crises Management. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 26, p. 103-109.
39. Juchno, N., Tvaronavičienė, M. (2004). Įmonių bankrotai Lietuvoje: priklausomybės nuo makroekonominių veiksnių tyrimas. *Verslas: teorija ir praktika - Business: theory and practice*, V(2), p. 65-71.
40. Jusčius, V. (2001). Įmonių restruktūrizavimo samprata ir vertinimo problemos. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 20, p. 65-72.
41. Kancerevyčius, G. (2004). *Finansai ir investicijos*. Kaunas: Smaltijos leidykla.
42. Kasperavičius, R., Šliogerienė, R. (2006). *Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006 (II), p. 90-94.
43. Kazakaitis, J. (2006). *Ritantis bankroto nuokalnė sunku sustoti*. [žiūrėta 2007-04-12]. Prieiga per Internetą: <http://www.paneveziobalsas.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=3316&Itemid=41>.
44. Kazlauskas, A., Misiūnas, A. (2006). *Bendrieji Lietuvos ūkio raidos rodikliai*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2006(II), p. 4-13.
45. Kolektyvinė monografija (2005). *Šiuolaikinis verslas: tobulinimo prioritetai*. Vilnius: Technika.
46. Kriaučiūnienė, Ž. (2002). *Bendrovės bankrotas gali pranašauti naujo verslo sėkmę*. Lietuvos rytas, 42(608), p.3.
47. Kvederavičius, L., Lodienė, D. (2002). Pokyčiai ir organizacijos sėkmė. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 24, p. 113-124.
48. Lengvenytė, S. (2003). *Bankroto procedūrą vykdanči įmonė – visada tarp dviejų ugnių*. Vadovo pasaulis, 9, p.36-42.

49. Lengvenytė, S. (2003). *Ne tada, kai neliks akmens ant akmenų, įmonių savininkai mokės bankroto administravimo išlaidas*. Vadovo pasaulis, 4, p. 36-42.
50. Letza, S.R., Kalupa, L., Kowalski, T. *Predicting corporate failure: how useful are multi - discriminant analysis models?* [žiūrėta 2007-03-09]. Prieiga per Internetą: <<http://www.puereview.ae.poznan.pl/2003v3n2/1-letza.pdf>>
51. *Lietuvos makroekonomikos apžvalga* (2007(27)). Vilnius: SEB Vilniaus bankas.
52. Lietuvos makroekonominiai rodikliai. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. [žiūrėta 2007-03-28]. Prieiga per Internetą: <<http://www.stat.gov.lt/lt/>>.
53. Lietuvos Respublikos Garantinio fondo įstatymas, 2000 m. rugsėjo 12 d. Nr. VIII–1926.
54. Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 1992 m. rugsėjo 15 d. Nr. I-2880.
55. Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 1997 m. birželio 17 d. Nr. VIII-270.
56. Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas, 2001 m. kovo 20 d. Nr. IX – 216.
57. Lietuvos Respublikos Įmonių restruktūrizavimo įstatymas, 2001 m. kovo 20 d. Nr. IX–218.
58. Lileikienė, A., Šaparnis, G., Tamošiūnas, T. (2004). *Magistro darbo rengimo metodika*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
59. Liučvaitis, S. (2003). Rizikos valdymas ir jos analizės svarba verslo plėtotei. *Verslas: teorija ir praktika*, 4, p. 25-34.
60. Mackevičius, J. (2001). *Auditas: teorija, praktika, perspektyvos*. Vilnius: leidykla Lietuvos mokslas.
61. Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV.
62. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. *Ekonomika*, 49, p. 51-64.
63. Mackevičius, J., Rakštelienė, A. (2005). Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti. *Pinigų studijos*, 1, p. 24 – 42.
64. Martišius, S.A., Kėdaitis, V. (2003). *Statistika 1: statistinės analizės teorija ir metodai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
65. Martišius, S.A., Kėdaitis, V. (2004). *Statistika 2: statistikos išvados ir sprendimai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
66. Martišius, S.A., Vaičiūnas, G. (2001). *Taikomoji statistika ekonomistams ir vadybininkams (Teorija ir metodai)*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
67. Morris, R. (1997). *Early Warning indicators of Corporate failure*. Ashgate Publishing.
68. Narvilas, V. (2005). *Nemokumo sistemos formavimasis Lietuvoje - faktai, problemos ir prioritetai*. Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2, p. 53-62.
69. Nedzveckas, J., Bagdzevičienė, R., Dapkus, R. (2003). *Organizacijos finansinių išteklių valdymas. Finansų pagrindai*. Kaunas: Technologija.

70. Parsons, W. (2006). *Crisis Management in a Small Business: A Tale of Two Solicitors Firms*. Journal of Career Development International. [žiūrėta 2007-01-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.emeraldinsight.com>>.
71. Petrauskas, A. (2000). *Bankroto ekonominės ir socialinės pasekmės*. Esu, 11(208), p.6.
72. Petravičius, R. (2001). *Bankrotas su nauja mantija*. Vadovo pasaulis, 7/8, p. 96-100.
73. Pocięcha, J. (2005). Diskriminantiniai bankroto prognozavimo metodai – teorija ir taikymas. *Ekonomika*, (72), p.
74. Pudovskis, K. (2002). Express-analysis of Comparative Competitiveness of Corporations Base don a Bankruptcy Prediction Model. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 23, p. 123-129.
75. Purlys, Č. (2001). Įmonių bankroto prevencijos sistemos kūrimas Lietuvoje. *Ekonomika*, (V)53, p. 75-91.
76. Purlys, Č., Rainys, G. (2000). Įmonių bankrotas. Ekonominės reformos ir prioritetai
77. Purlys, Č., Rainys, G. (2002). Įmonių bankrotas – esama padėtis ir tendencijos. *Lietuvos ekonomikos apžvalga*, (1), p. 64-73.
78. Rainys, G. (1993). Bankroto įstatymo praktinis taikymas Lietuvos ūkyje. *Įmonė rinkoje: konkurencija ir bankrotas*, p.17-19.
79. Rutkauskas, A.V. (2001). Finansų analizės problemos esant neapibrėžties galimybei. *Ekonomika*, 54, p. 108-125.
80. Sakalas, A., Savanevičienė, A. (2003). *Įmonių krizių vadyba*. Kaunas: Technologija.
81. Sakalas, A., Virbickaitė, R. (2003). Bankroto teorija ir praktika. *Inžinerinė ekonomika*, 2(33), p. 106-111.
82. Šidlauskas, A. (2004). *Įmonės bankrotas*. Apskaitos, audito ir mokesčių aktualijos, 2(290), p. 4.
83. Slatkevičienė, G. (2002). Veiklos įvertinimo principai įgyvendinant nuolatinį tobulinimą įmonėje. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 18, p. 194-205.
84. Sneiderė, R. (2005). Analysis of Bankruptcy Prediction Models. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 222-232.
85. Sneiderė, R. (2005). Causes and Factors Affecting Insolvency. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 233-242.
86. Strategija Lietuvai. *Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko dokumentas* (2006). [žiūrėta 2006-12-25]. Prieiga per Internetą: <<http://www.ebrd.com/about/strategy/country/lith/stratlit.pdf>>.

87. Stravinskas, J. (2000). Įmonių plėtros stadijas ir augimą skatinantys veiksniai. *Ekonomika*, 51, p. 126-135.
88. Šuksteris, R. (1998). *Įmonių bankrotas, administratorių kompetencija*. Vadovo pasaulis, 9, p. 52.
89. Tvaronavičienė, M. (2001). Įmonių bankroto proceso ekonominio efektyvumo didinimo kryptys. *Ekonomika*, 54, p. 135-143.
90. Valackienė, A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas*. Kaunas: Technologija.
91. Valkauskas, R. (2004). *Statistika*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
92. Vilimaitė, I. (2000). *Tegyvuoja krizė!* Vadovo pasaulis, 6, p. 24-27.
93. Vilkas, E. (2002). *Bankrotas – klaidų atitaisymas*. Veidas, 37, p.5.
94. Wallace, W. A. Applying Bankruptcy Models. [žiūrėta 2007-01-08]. Prieiga per Internetą: <http://www.theiia.org/?doc_id=4619>.
95. Zakarevičius, P., (2003). *Pokyčių valdymas moderniose verslo organizacijose*. Tiltai, priedas 13, p. 528-537.
96. Zinkevičienė, V. (2001). *Skiepai nuo bankroto*. Vadovo pasaulis, 6, p. 35-38.
97. Айвазян, З., Кириченко, В. (1999). *Антикризисное управление*. ПТПУ.
98. Бланк, И. А. (1999). *Основы финансового менеджмента (I)*. К.: Ника-центр, с. 81.
99. Ковалев, А. П. (1994). *Финансовый анализ и диагностика банкротства*. Москва: Экономическая академия.
100. Савицкая, Г. В. (2003). *Экономический анализ*. Учебник. 8-е издание, переработанное. Москва: Новое знание.
101. Соколов, Я. В., Пятов, М. Л. (2000). *Бухгалтерский учёт для руководителя*. Москва: Проспект, с. 260-261.

J. Argenti „A“ modelio schema

Trūkumai, klaidos, požymiai	Įmonės max balų skaičius pagal J. Argenti
<i>Trūkumai</i>	
Direktorius - autokratas.	8
Direktorių valdybos pirmininkas ir įmonės direktorius - tas pats asmuo.	4
Direktorių valdybos pasyvumas	2
Vidiniai direktorių valdybos nesutarimai.	2
Finansų direktoriaus nekompetentingumas.	2
Nekvalifikuotas vadovavimas.	1
Nepakankama biudžeto kontrolė.	3
Nėra pinigų srautų judėjimo atskaitomybės ir prognozių.	3
Nėra išlaidų (mažinimo) apskaitos sistemos	3
Lėtai reaguojama į rinkos sąlygų pokyčius (nauji produktai, technologijos, rinkos, darbo organizavimo metodai ir t.t.	15
Didžiausias balų skaičius	43
Ribinis balas (Pastaba: jei įmonės balų suma didesnė kaip 10, yra įmonės valdymo trūkumų, kurie gali lemti klaidų atsiradimą.)	10
<i>Klaidos</i>	
Labai didelė skolinto kapitalo dalis (aukštas finansinės priklausomybės rodiklis).	15
Apyvartinių lėšų trūkumas dėl per greitai besiplečiančio verslo.	15
Stambūs projektai (nesėkmės atveju tai sukeltų didelių problemų).	15
Didžiausias balų skaičius	45
Ribinis balas (Pastaba: jei įmonės trūkumų ir klaidų balų skaičius lygus 25, įmonė yra ribinės būklės.)	15
<i>Požymiai</i>	
Finansinių rodiklių reikšmių blogėjimas.	4
Buhalterinės apskaitos „pagerinimas“ siekiant nuslėpti įmonės trūkumus.	4
Nefinansinių rodiklių blogėjimas (kokybės, darbo našumo mažėjimas psichologinio klimato blogėjimas, rinkos dalies mažėjimas ir pan.)	3
Galutiniai krizės požymiai (skandalai, atsistatydinimai, teismo ieškiniai).	1
Didžiausias balų skaičius	12
Ribinis balas	0
Didžiausias galimas A modelio balų skaičius	100
<i>Bendras ribinis balas</i> (Pastaba: jei įmonės balų skaičius didesnis kaip 25, ji gali bankrutuoti per artimiausius penkerius metus. Kuo didesnis A modelio balų skaičius, tuo greičiau tai įvyks.)	25

Šaltinis: Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 425.

Šiame darbe analizuojami Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymai:

- 1) 1992–09–15 d. Nr. I-2880 (toliau – 1992 ĮBĮ), aktuali red. nuo 1996–11–19 iki 1997–09–30;
- 2) 1997–06–17 d. Nr. VIII-270 (toliau – 1997 ĮBĮ), aktuali red. nuo 2000–03–30 iki 2001–06–30;
- 3) 2001–03–20 d. Nr. IX – 216 (toliau – 2001 ĮBĮ), aktuali red. nuo 2006–04–20 iki šios dienos.

Peržvelgiant įmonių bankroto įstatymų raida, galima teigti, jog naujausias įstatymas geriau ir kokybiškiau reglamentuoja su įmonių bankrotu susijusius teisinius santykius bei pačias bankroto procedūras. Daugiausia skirtumų turi 1992 ĮBĮ nuo 1997 ir 2001 ĮBĮ.

Palyginamoji bankrotą reglamentuojančių įstatymų analizė

Skirtumai	Apibūdinimas	1992 ĮBĮ	1997 ĮBĮ	2001 ĮBĮ
Įstatymo paskirtis - ĮBĮ 1str.	Visi trys įstatymai nustato, jog reglamentuoja įmonių bankroto procedūras. Šiek tiek skirtingai 1992 ĮBĮ ir 1997 ar 2001 ĮBĮ apibūdintas subjektų ratas, kuriam taikomas ĮBĮ (1 str. 2 d.). Tai galėjo įtakoti tuo metu galioję įmonių veiklą reglamentuojantys teisės aktai. Tiek 1997, tiek 2001 ĮBĮ jau neapibrėžiama, kokiam subjektų ratui netaikomas ĮBĮ, ką daro 1992 ĮBĮ (1 str. 3 d.).	1 str. 2 d. Įstatymas taikomas visiems ūkiniams subjektams, kurių veiklą nustato Lietuvos Respublikos įmonių įstatymas ir kiti įmonių veiklą reglamentuojantys įstatymai. Bankų ir kitų kredito įstaigų, draudimo organizacijų, žemės ūkio įmonių bankroto bylų kėlimo ypatumus gali nustatyti kiti šių įmonių veiklą reguliuojantys norminiai aktai. 1 str. 3 d. Įstatymas netaikomas specifinės paskirties valstybinėms įmonėms, biudžetinėms, visuomeninėms organizacijoms ir ne pelno organizacijoms (įmonėms).	1 str. 2 d. Įstatymas taikomas visoms įmonėms, viešosioms įstaigoms, bankams ir kredito unijoms (toliau - įmonės), kurios įregistruotos Lietuvoje Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Bankų, kredito unijų, draudimo įmonių, žemės ūkio įmonių, vertybinių popierių apyvartos tarpininkų, investicinių bendrovių ir kitų įmonių bei įstaigų bankroto procedūrų vykdymo ypatumus gali nustatyti kiti šių įmonių ir įstaigų veiklą reglamentuojantys įstatymai.	1 str. 2 d. Įstatymas taikomas visoms įmonėms, viešosioms įstaigoms, bankams ir kredito unijoms (toliau – įmonės), įregistruotiems Lietuvos Respublikoje įstatymų nustatyta tvarka. Bankų, kredito unijų, draudimo įmonių, žemės ūkio įmonių, vertybinių popierių viešosios apyvartos tarpininkų ir kitų įmonių bei įstaigų bankroto proceso ypatumus gali nustatyti kiti šių įmonių ir viešųjų įstaigų veiklą reglamentuojantys įstatymai.

Pagrindinės įstatymo sąvokos	1992 ĮBĮ apibūdina tik įmonės bankroto procedūrą, tuo tarpu 1997 ir 2001 ĮBĮ pateikia išsamų įstatyme naudojamų sąvokų sąrašą.			
	Skirtingas bankroto procedūros apibūdinimas.	Įmonės bankroto procedūra - tai įmonės administratoriaus paskyrimas, taikos sutarties tarp kreditorių ir skolininko sudarymas, įmonės reorganizavimas ar sanavimas siekiant išvengti jos bankroto, taip pat bankrutavusių įmonių likvidavimas. Įmonės bankroto procedūra gali būti taikoma teismine ir neteismine tvarka.	Bankroto procedūros - teisminis arba neteisminis įmonių bankroto procesas.	Bankroto procesas – teismo arba neteismo tvarka vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma.
	Skiriasi nemokumo apibrėžimas.	Įstatymas nepateikia sąvokos apibrėžimo, tačiau nurodoma, kad įmonės mokumas yra priežastis pateikti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo (3 str.).	2 str. 8 d. numato, jog įmonės nemokumas - įmonės būseną, kai jos <u>finansiniai įsipareigojimai lygūs jos turtui arba ji viršija</u> .	2 str. 8 d. įmonės nemokumas – įmonės būseną, kai ji neatsiskaito su kreditoriumi (kreditoriais) praėjus trims mėnesiams po termino, nustatyto įstatymų, kitų teisės aktų, taip pat kreditoriaus ir įmonės sutartyse įmonės įsipareigojimams įvykdyti, arba praėjus tokiam pat terminui po kreditoriaus (kreditorių) reikalavimo įvykdyti įsipareigojimus, jeigu sutartyse terminas nebuvo nustatytas, ir pradelsti įmonės <u>įsipareigojimai (skolos) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės</u> .
	Kreditorių ir jų sąrašo apibūdinimo pateikimas.	Nepateikia išsamaus kreditorių sąrašo.	3 str. pateikia išsamų, baigtinį kreditorių sąrašą.	
Pareiškimas teismui dėl bankroto bylos iškėlimo	1997 bei 2001 ĮBĮ yra išskirtas visas skirsnis, kuris reglamentuoja pareiškimo padavimo pagrindus, tvarką. Tuo tarpu 1992 ĮBĮ tam skirtas tik vienas straipsnis.			
	Subjektų, turinčių teisę pateikti pareiškimą ratas.	3 str.: kreditoriai arba jiems atstovaujančios oficialiai įregistruotos visuomeninių žemės	kreditorius (kreditoriai); savininkas (savininkai); įmonės administracijos vadovas;	kreditorius (kreditoriai); savininkas (savininkai); įmonės administracijos vadovas; įmonės likvidatorius.

		ūkio produkcijos gamintojų organizacijos; įmonės savininkas (savininkai) arba valdymo organas, kurio kompetencijai priklauso sprendimo dėl reorganizavimo ar likvidavimo priėmimas.	valstybės ar savivaldybės įmonės steigėjas; įmonės likvidatorius; akcininkai, pajininkai; Valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos; Žemės ir miškų ūkio ministerija, apskrities viršininkas, žemės ūkio produkcijos gamintojų visuomeninės organizacijos (žemės ūkio produkcija superkančioms ir ją perdirbančioms įmonėms).	
	Terminas, kurį turi išlaukti kreditoriai prieš pateikdami pareiškimą.	3 str. 1 d. 2 p.: pareiškimai gali būti pateikti pasibaigus trims mėnesiams, o dėl žemės ūkio įmonių - šešiems mėnesiams po termino, nustatyto įstatymuose, kituose norminiuose aktuose, taip pat kreditorių ir įmonės sutartyse, arba praėjus tokiam pat terminui po kreditoriaus reikalavimo įvykdyti finansinius įsipareigojimus, jei sutartyse terminas nenustatytas.	6 str. 1 d.: ne anksčiau kaip praėjus vienam mėnesiui po termino, nustatyto įstatymų, kitų teisės aktų, taip pat kreditorių ir įmonės sutartyse, kada turėjo būti įvykdytas įmonės įsipareigojimas, arba praėjus tokiam pat terminui po kreditoriaus (kreditorių) reikalavimo įvykdyti finansinius įsipareigojimus, jeigu sutartyse terminas nebuvo nustatytas.	6 str. 1 d.: ne anksčiau kaip praėjus trims mėnesiams po termino, nustatyto įstatymų, kitų teisės aktų, taip pat kreditoriaus ir įmonės sutartyse įmonės įsipareigojimams įvykdyti, arba praėjus tokiam pat terminui po kreditoriaus (kreditorių) reikalavimo įvykdyti įsipareigojimus, jeigu sutartyse terminas nebuvo nustatytas.
	Skiriasi nemokumo apibrėžimas.	Įstatymas nepateikia sąvokos apibrėžimo, tačiau nurodoma, kad įmonės mokumas yra priežastis pateikti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo (3 str.).	2 str. 8 d. numato, jog įmonės nemokumas – įmonės būseną, kai jos <u>finansiniai įsipareigojimai lygūs jos turtui arba ji viršija</u> .	2 str. 8 d. įmonės nemokumas – įmonės būseną, kai ji neatsiskaito su kreditoriumi (kreditoriais) praėjus trims mėnesiams po termino, nustatyto įstatymų, kitų teisės aktų, taip pat kreditoriaus ir įmonės sutartyse įmonės įsipareigojimams įvykdyti, arba praėjus tokiam pat terminui po kreditoriaus (kreditorių) reikalavimo įvykdyti įsipareigojimus, jeigu sutartyse terminas nebuvo nustatytas, ir pradelsti įmonės <u>įsipareigojimai (skolos) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės</u> .

	<p>Pagrindai, kuriems esant gali būti pateiktas pareiškimas teismui (kreditorių susirinkimui) dėl bankroto bylos iškelimo.</p>	<p>3 str.: įmonės nemokumas arba realiai (įrodomai) laukiama jos nemokumo; pernelyg didelio įmonės išskolinimo. Pareiškimai gali būti pateikti, kai turinčios juridinio asmens teises įmonės nuosavybe esantis turtas nepadengia jos išskolinimų (balanse apskaityto turto vertė yra mažesnė už skolintą kapitalą); įmonės netinkamo disponavimo savo turtu (turto dovanojimo, pardavimo mažesnėmis kainomis ar kitokio eikvojimo) arba kitų veiksmų, dėl kurių kreditoriai turi pagrindo manyti, kad iš skolininko turto nebus patenkinti jų reikalavimai.</p>	<p>4 str.: 1) įmonė yra nemoki; 2) įmonė negali mokėti darbo užmokesčio bei tenkinti darbuotojų kitų kylančių iš darbo santykių finansinių reikalavimų; 3) įmonė negali užmokėti už gautas prekes, atliktus darbus (paslaugas), grąžinti kreditų ir vykdyti kitų sandoriais prisiimtų finansinių įsipareigojimų; 4) įmonė negali vykdyti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytų privalomųjų mokėjimų ir (arba) mokėti priteistų sumų; 5) įmonė paslėpė, iššvaistė, dovanuoja ar sunaikino savo turtą arba įvykdė kitus veiksmus, dėl kurių yra pagrindo manyti, kad iš likusio turto nebus įvykdyti įmonės finansiniai įsipareigojimai; 6) įmonė pranešė raštu kreditoriams arba teismui (teismo antstoliui), kad negali arba neketina vykdyti finansinių įsipareigojimų, išskyrus atvejį, numatytą šio įstatymo 16 str. 1 d.; 7) įmonė taptų nemoki įvykdžius teismo sprendimus arba (ir) sumokėjus ne ginčo tvarka išieškomas sumas; 8) teismo antstolis negali įvykdyti teismų ir kitų institucijų sprendimų.</p>	<p>4 str.: 1) įmonė laiku nemoka darbo užmokesčio ir su darbo santykiais susijusių išmokų; 2) įmonė laiku nemoka už gautas prekes, atliktus darbus (paslaugas), negrąžina kreditų ir nevykdo kitų sandoriais prisiimtų turtinių įsipareigojimų; 3) įmonė laiku nemoka įstatymų nustatytų mokesčių, kitų privalomųjų įmokų ir (arba) priteistų sumų; 4) įmonė viešai paskelbė arba kitaip pranešė kreditoriui (kreditoriams), kad negali arba neketina vykdyti įsipareigojimų; 5) įmonė neturi turto ar pajamų, iš kurių galėjo būti išieškamos skolos, ir dėl šios priežasties vykdomuosius dokumentus.</p>
	<p>Įstatymai kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu skirtingai reglamentuoja pareiškimo pateikimo tvarką ir sąlygas, kurias turi įgyvendinti subjektai, norintys pateikti pareiškimus.</p>	<p>Yra tik vienas 3 straipsnis.</p>	<p>6-12 straipsniai. Detalizuojama kokius veiksmus turi atlikti bei kokius dokumentus turi pateikti subjektai, pateikdami pareiškimą dėl bankroto bylos iškelimo.</p>	<p>6-8 straipsniai. Išskiriamos iš esmės trys grupės subjektų, nurodoma kokius duomenis ir dokumentus turi pateikti prie pareiškimo dėl bankroto bylos iškelimo.</p>

Bankroto bylos nagrinėjimo teisme ypatumai.	Atsisakymas kelti bankroto bylą, susijęs su esančiu turto įkeitimu.	6 str. numato, jog Teismas turi teisę atsisakyti kelti bankroto bylą, jeigu kreditorių reikalavimai yra garantuoti įkaitu ir gali būti sprendžiami bendra turtinių ginčų nagrinėjimo tvarka.	Ta pati nuostata yra ir 14 str. 3 d. 2 p.: <...> kreditorių reikalavimų vykdymas yra užtikrintas įkeitimu ir gali būti sprendžiamas bendra turtinių ginčų nagrinėjimo tvarka, išskyrus šio įstatymo 4 straipsnio 7 punkte nustatytus atvejus.	Analogiškos nuostatos 2001 ĮBĮ nėra.
	Kiti atsisakymo iškelti bankroto bylą pagrindai.	Nenumatyta.	14 str. 3 d.: 1) įmonės turto pakanka finansiniams įsipareigojimams įvykdyti; 2) įmonė iki teismo nutarties priėmimo patenkina kreditorių finansinius reikalavimus.	10 str. 3 d.: 1) įmonė iki teismo nutarties iškelti bankroto bylą priėmimo patenkina kreditoriaus (kreditorių), kuris (kurie) kreipėsi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, reikalavimus; 2) įmonei iškelta restruktūrizavimo byla; 3) pareiškimo iškelti bankroto bylą nagrinėjimo metu teismas daro pakankamai pagrįstą prielaidą, kad įmonė neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti, išskyrus šio straipsnio 10 ir 12 dalyse numatytus atvejus.
	Bankroto byla iškeliama, jeigu teismas nustatė, jog ...	3 str.: nemoki, per didelis įsiskolinimas ir kt.	13 str. 3 d.: įmonė yra nemoki.	9 str. 5 d.: įmonė yra nemoki arba įmonė daugiau kaip tris mėnesius vėluoja išmokėti darbuotojui (darbuotojams) atlyginimą; įmonė <u>viešai paskelbė</u> arba kitaip <u>pranešė</u> kreditoriui (kreditoriams), kad negali atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais) ir (arba) neketina vykdyti savo įsipareigojimų.
Bankroto administratoriaus statusas, teisės ir pareigos	Sąvokos apibrėžimo skirtumai. Tiek 1997, tiek 2001 ĮBĮ numato detalesnį ir išsamesnį administratoriaus teisių bei pareigų sąrašą.	7 str. Administratorius - tai įmonės bankroto bylos nagrinėjimo laikotarpiui skiriamas įmonės valdytojas.	15 str. Įmonės administratorius (toliau - administratorius) - tai teismo paskirtas fizinis ar juridinis asmuo, turintis teisę teikti bankroto administravimo paslaugas, įmonės valdytojas, teismo sprendimų ir nutarčių ir (ar) kreditorių susirinkimo nutarimų vykdytojas nuo	11 str. 1 d. Įmonės administratorius – tai teismo paskirtas fizinis ar juridinis asmuo, turintis teisę teikti bankroto administravimo paslaugas.

			nutarties iškelti bankroto bylą iki sprendimo šioje byloje, ją išnagrinėjus, įsiteisėjimo arba iki nutarties nutraukti bankroto bylą įsiteisėjimo.	
	Administratoriaus sprendimų patvirtinimas.	8 str. Visus administratoriaus sprendimus, didinančius įmonės įsiskolinimą, taip pat susijusius su įmonės turto pardavimu ar kitokiu perdavimu, turi patvirtinti kreditorių susirinkimas arba, susirinkimui pavedus, šio susirinkimo pirmininkas, išskyrus atvejus, kai šie sprendimai būtini įmonės veiklai garantuoti. Šie sprendimai be minėto patvirtinimo negalioja.	Analogiškos nuostatos nėra.	Analogiškos nuostatos nėra.
	Galimybės administruoti keletą įmonių apribojimas.	Nenumatyta.	15 str. 7 d. Fizinis asmuo vienu metu gali būti paskirtas tik vienos įmonės administratoriumi.	Nenumatyta.
Bankroto procedūrų neteisminis nagrinėjimas	Esminė sąlyga dėl bankroto procedūros ne teismo tvarka nustatyta visuose trijuose įstatymuose: teismuose nėra iškelta bylų. Neteisminės procedūros taikymui turi pritarti nemažiau kaip 4/5 visų kreditorių.	Esminių skirtumų nėra.		
Supaprastintas bankroto procesas	Šis procesas numatytas tik 2001 ĮBĮ.	Nėra numatytas.		Supaprastintą bankroto procesą numato ketvirtasis skirsnis.
Bankrutuojančios įmonės sanavimas	Šis procesas numatomas tik 1992 ir 1997 ĮBĮ.	1992 ĮBĮ taip pat numatytas ir įmonės reorganizavimas, kurio vėlesniuose įstatymuose nėra.	Numatyta.	Nenumatyta.
Taikos sutartis	Visi minėti įstatymai iš esmės numato, kad taikos sutartis gali būti sudaryta iki pripažinimo įmonę bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto, tik yra naudojamos skirtingos formulės.	14 str. numato, kad kreditorius ar jų grupė su įmone gali sudaryti taikos sutartį. Tačiau 16 str. nustato, jog taikos sutartis laikoma sudaryta, jei jai pritaria visi kreditoriai.	Tiek 1997, tiek 2001 ĮBĮ numato, kad taikos sutartį turi pasirašyti visi kreditoriai.	Tačiau 2001 ĮBĮ akcentuoja, kad tik kreditoriai, kurių reikalavimai yra nepatenkinti.

Bankrutavusios įmonės likvidavimas		Pats įstatymas likvidavimo procedūros nedetalizuoja, tik nubrėžia esmines gaires. Bei 30 str. nustato, jog bankrutavusi įmonė likviduojama pagal atitinkamos įmonės rūšies veiklą reglamentuojančius įstatymus. Taip pat ji vykdoma vadovaujantis 1993-04-20 Vyriausybės nutarimu Nr. 276 patvirtinta „Bankrutavusios įmonės likvidavimo tvarka“.	1997 ĮBĮ numatyta likvidacinė komisija, kuri užbaigia procedūras. Paminėtina, kad teismas priima sprendimą paskelbti įmonę likviduojama dėl bankroto.	Tuo tarpu pagal 2001 ĮBĮ teismas priima nutartį pripažinti įmonę bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto. Nėra tokios kaip likvidacinės komisijos. Įmonės likvidatoriaus funkcijas atlieka administratorius.
Įmonės pabaiga			Teismas priima nutartį išregistruoti įmonę iš Juridinių asmenų registro.	Teismui priėmus sprendimą dėl pabaigos, ji yra išregistruojama iš Juridinių asmenų registro.
Kreditorių teisės ir pareigos	Dėl reikalavimų pareiškimo. Turi teisę pareikšti savo reikalavimus per teismo nustatytą laikotarpį, tačiau ...	ne trumpesni kaip 15 dienų ir neilgesni kaip 2 mėnesiai nuo bylos iškėlimo dienos.	ne trumpesni kaip 15 dienų ir ne ilgesni kaip du mėnesiai nuo bankroto bylos iškėlimo dienos.	ne trumpesni kaip 30 dienų ir ne ilgesni kaip 45 dienos nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos.
	Kreditorių komitetas	nenumatyta	Kreditorių susirinkimas turi teisę išrinkti kreditorių komitetą.	
Kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarka		29 str. pirmąja eile yra tenkinami darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, taip pat gyvybės atėmimo, reikalavimai apmokėti už perdirbti supirktą ir neapmokėtą žemės ūkio produkciją. Antrąja eile yra tenkinami reikalavimai dėl privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų ir netesybų. Trečiąja eile yra tenkinami įkaitu garantuoti kreditorių reikalavimai, teismo ir administravimo išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu, reikalavimai apmokėti prekes, kurie pateikti nuo įmonės bankroto bylos iškėlimo ar viešo įmonės	41 str. 1) pirmąja eile yra tenkinami darbuotojų reikalavimai, kylantys iš darbo santykių, reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, susirgimo profesine liga arba žuvus nuo nelaimingo atsitikimo darbe, fizinių asmenų reikalavimai apmokėti už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją, taip pat Fondo bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojų reikalavimams, susijusiems su darbo santykiais, tenkinti reikalavimai bei Fondo fizinių asmenų reikalavimams apmokėti už bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių supirktą	34 str. įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrinti kreditoriaus reikalavimai tenkinami pirmiausia iš lėšų, gautų pardavus įkeistą įmonės turtą, arba perduodant įkeistą turtą. Jei įkeistas turtas perduodamas už didesnę kainą negu įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrintų reikalavimų suma, šių lėšų likutis skiriamas kitų kreditorių reikalavimams tenkinti šio įstatymo 35 straipsnyje nustatyta tvarka. 35 str. 1) kreditorių reikalavimai tenkinami dviem etapais. Pirmajame etape pagal šio straipsnio nustatytą eiliškumą tenkinami kreditorių reikalavimai be priskaičiuotų palūkanų ir netesybų, o antrajame etape ta pačia eile tenkinama likusi kreditorių reikalavimų dalis (palūkanos ir netesybos); 2) pirmąja eile

		<p>paskelbimo bankrutuojančia dienos iki teismo ar kreditorių susirinkimo sprendimo likviduoti įmonę priėmimo dienos, taip pat kiti reikalavimai, kylantys dėl sprendimų, kuriuos priėmė administratorius bylos nagrinėjimo metu; reikalavimai dėl mokesčių ir kitų mokėjimų į valstybės ir savivaldybių biudžetą. Ketvirtąją eilę yra tenkinami visi kiti kreditorių reikalavimai.</p>	<p>perdirbti žemės ūkio produkciją reikalavimai. Šia eile tenkinami atgręžtiniai valstybės reikalavimai, kai prievolė atlyginti žalą darbuotojui pereina valstybei Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo numatytais atvejais; 2) antrąją eilę yra tenkinami reikalavimai dėl mokesčių ir kitų mokėjimų į biudžetą bei privalomojo valstybinio socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo įmokų; dėl užsienio paskolų, kurioms suteikta valstybės ar Vyriausybės garantija; 3) trečiąją eilę yra tenkinami visi kiti kreditorių reikalavimai.</p>	<p>yra tenkinami darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais; reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, susirgimo profesine liga arba dėl mirties nuo nelaimingo atsitikimo darbe; fizinių ir juridinių asmenų reikalavimai apmokėti už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją; 3) antrąją eilę tenkinami reikalavimai dėl mokesčių bei kitų įmokų į biudžetą ir dėl valstybinio socialinio draudimo bei privalomojo sveikatos draudimo įmokų; dėl valstybės vardu gautų paskolų ir paskolų, gautų su valstybės garantija; 4) trečiąją eilę tenkinami visi likusieji kreditorių reikalavimai.</p>
--	--	---	---	---

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymais.

Veikiančių įmonių ir įmonių, kurioms iškelta bankroto byla, palyginimas pagal apskritis

Apskritis	2000			2001			2002			2003		
	Veikiančios įmonės	Iškeltos bankroto bylos	Proc.	Veikiančios įmonės	Iškeltos bankroto bylos	Proc.	Veikiančios įmonės	Iškeltos bankroto bylos	Proc.	Veikiančios įmonės	Iškeltos bankroto bylos	Proc.
Alytus	2859	36	1,26%	2984	34	1,14%	2996	33	1,10%	2993	30	1,00%
Kaunas	13910	98	0,70%	14551	161	1,11%	14151	195	1,38%	14460	147	1,02%
Klaipėda	8134	45	0,55%	8738	51	0,58%	8649	79	0,91%	8571	93	1,09%
Marijampolė	2949	16	0,54%	2946	15	0,51%	2963	15	0,51%	2998	28	0,93%
Panevėžys	5599	27	0,48%	5320	63	1,18%	5794	55	0,95%	5893	50	0,85%
Šiauliai	6225	45	0,72%	6327	50	0,79%	6120	92	1,50%	6247	45	0,72%
Tauragė	2016	11	0,55%	2018	11	0,55%	1887	23	1,22%	1796	18	1,00%
Telšiai	2923	49	1,68%	3060	60	1,96%	3150	72	2,29%	3121	34	1,09%
Utena	3010	9	0,30%	2830	24	0,85%	2761	47	1,70%	2744	37	1,35%
Vilnius	20276	79	0,39%	19652	121	0,62%	19885	188	0,95%	21067	139	0,66%
	67901	415	0,61%	68426	590	0,86%	68356	799	1,17%	69890	621	0,89%

Apskritis	2004			2005			2006		
	Veikiančios įmonės	Iškeltos bankroto bylos	Proc.	Veikiančios įmonės	Iškeltos bankroto bylos	Proc.	Veikiančios įmonės	Iškeltos bankroto bylos	Proc.
Alytus	2956	44	1,49%	2880	47	1,63%	2905	40	1,38%
Kaunas	14824	164	1,11%	14771	186	1,26%	15221	162	1,06%
Klaipėda	8698	118	1,36%	8734	144	1,65%	9393	134	1,43%
Marijampolė	2929	14	0,48%	2850	11	0,39%	2893	21	0,73%
Panevėžys	5999	46	0,77%	6127	52	0,85%	6203	45	0,73%
Šiauliai	6184	47	0,76%	6297	63	1,00%	6583	65	0,99%
Tauragė	1797	13	0,72%	1823	19	1,04%	1842	48	2,61%
Telšiai	3045	40	1,31%	3006	39	1,30%	2985	57	1,91%
Utena	2731	24	0,88%	2710	35	1,29%	2692	40	1,49%
Vilnius	23167	199	0,86%	24146	177	0,73%	25799	143	0,55%
	72330	709	0,98%	73344	773	1,05%	76516	755	0,99%

Didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonių palyginamoji analizė

Metai	Veikiančios įmonės	Prekybos įmonės (51-52)	Proc.	Veikiančios mažmeninės prekybos įmonės	Proc.	Veikiančios didmeninės prekybos įmonės	Proc.	Bankrutuojančios mažmeninės prekybos įmonės	Santykis tarp veikiančių ir bankrutuojančių	Bankrutuojančios didmeninės prekybos įmonės	Santykis tarp veikiančių ir bankrutuojančių
2000	67901	18943	28%	13590	72%	5353	28%	77	0,57%	63	1,18%
2001	68426	14736	22%	12855	87%	1881	13%	110	0,86%	110	5,85%
2002	68356	17039	25%	11874	70%	5165	30%	177	1,49%	133	2,58%
2003	69890	17376	25%	11673	67%	5703	33%	201	1,72%	75	1,32%
2004	72330	17409	24%	11058	64%	6351	36%	198	1,79%	109	1,72%
2005	73344	17690	24%	11037	62%	6653	38%	185	1,68%	92	1,38%
2006	76516	17996	24%	11012	61%	6984	39%	176	1,60%	148	2,12%
Vidurkis			24%		69%		31%		1,39%		2,30%

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2007 m. ir Įmonių bankroto valdymo departamento prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m. duomenimis.

Statistiniai Lietuvos makroekonominės aplinkos rodikliai

Metai	Pradėtos bankroto procedūros	BVP (mln. Lt)	Vid. mėn. DU bruto (privatus sk.)	Materialinės investicijos (mln. Lt)	TUI (mln. Lt)	Infliacija (proc.)	Gyventojų skaičius (tūkst.)	Nedarbo lygis (proc.)	Eksportas (mln. Lt)	Importas (mln. Lt)	Įmonių skaičius	Apyvarta (mln.Lt)	Darbo jėga (tūkst.)	Aukštasis išsilavinimas (tūkst.)
1995	36	25.956	429	3.163										
1996	78	32.740	618	4.380	1.406	13,1	3.602		10,6	15,5				
1997	107	39.998	778	5.488	2.801	8,4	3.575	14,1	12,8	20,1	52.965	62.473		
1998	98	44.699	930	6.834	4.162	2,4	3.549	13,2	12,9	21,4	53.058	70.593		
1999	247	43.667	978	6.310	6.501	0,3	3.524	14,6	11,0	18,5	64.438	67.040		
2000	415	45.674	1.017	6.553	8.252	1,4	3.500	16,4	16,2	20,6	67.901	72.440	1.672	
2001	590	48.585	1.047	7.824	9.337	2,0	3.481	17,4	19,6	24,0	68.426	79.972	1.636	348
2002	799	51.971	1.116	8.124	10.662	-1,0	3.469	13,8	22,1	26,9	68.356	88.058	1.630	362
2003	621	56.804	1.182	8.678	13.184	-1,3	3.454	12,4	23,4	28,5	69.890	97.930	1.642	381
2004	709	62.587	1.251	10.097	13.699	2,9	3.436	11,4	25,8	32,5	72.330	114.005	1.621	409
2005	773	71.200	1.398	12.186	16.193	3,0	3.414	8,3	32,8	40,9	73.344		1.607	442
2006	755	81.991	1.687	15.169	23.896	4,5	3.394	5,6			76.516			

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis duomenimis iš Įmonių bankroto valdymo departamento prie Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos, 2007 m. ir iš Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006 m.

Tyrime naudojamos statistinės formulės

Aritmetinis vidurkis $\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$

Determinacijos koeficientas r^2

Dispersija $\sigma^2 = \frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n}$

Koreliacijos koeficiento pasikliautinasis intervalas

$$P \left[r_{xy} - t_{\frac{\alpha}{2}, (n-1)} \cdot s(r) \leq \xi_{xy} \leq r_{xy} + t_{\frac{\alpha}{2}, (n-1)} \cdot s(r) \right] = 1 - \alpha$$

Koreliacijos koeficiento standartinė paklaida $s(r) = \frac{1 - r_{xy}^2}{n - 1}$

Koreliacijos koeficiento transformacija $z_{xy} = \frac{1}{2} \ln \left(\frac{1 + r_{xy}}{1 - r_{xy}} \right)$

Koreliacijos statistikos reikšmė $t_{ap} = \frac{r_{yx}}{\sqrt{1 - r_{yx}^2}} \cdot \sqrt{n - 2}$.

Laisvasis regresijos narys $a_0 = \frac{\sum y_i - a_1 \sum x_i}{n}$

Normalusis skirstinys $1,25 \approx \frac{\sigma}{l}$

Regresijos atsitiktinio dydžio vidutinio kvadratinio nuokrypio įvertis $s(e) = \sqrt{\frac{1}{n-2} \sum (y_i - \tilde{y}_i)^2}$

Regresijos įverčio a paklaida $s(a) = \frac{s(e)}{\sqrt{\sum x_i^2 - \frac{(\sum x_i)^2}{n}}}$

Regresijos koeficientas $a_1 = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{n \sum (x_i)^2 - |\sum x_i|^2}$

$$\text{Regresijos normalinių lygčių sistema} \begin{cases} na_0 + a_1 \sum x_i = \sum y_i \\ a_0 \sum x_i + a_1 \sum x_i^2 = \sum x_i y_i \end{cases}$$

$$\text{Statistikos } t_a = \frac{a - \alpha}{s(e)} \cdot \sqrt{\sum x_i - \tilde{x}} \quad \text{ir} \quad t_b = \frac{b - \beta}{s(e)} \cdot \frac{\sqrt{n \sum (x_i - \bar{x})^2}}{\sqrt{\sum x_i^2}}$$

$$\text{Tiesinis koreliacijos koeficientas } r_{xy} = \frac{\overline{xy} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{\sigma_x \cdot \sigma_y}$$

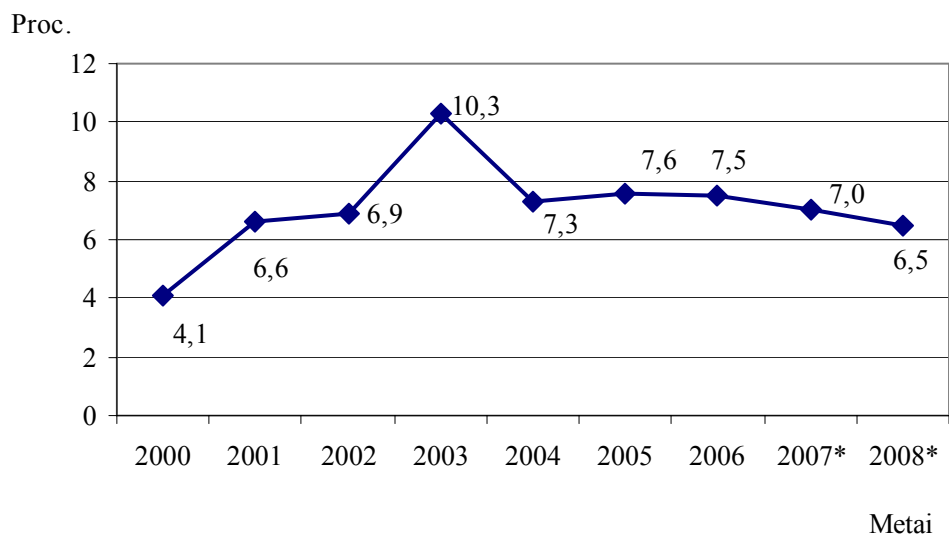
$$\text{Vidutinis kvadratinis nuokrypis } \sigma = \sqrt{\sigma^2}$$

$$\text{Vidutinis tiesinis nuokrypis } l = \frac{1}{n} \sum |x - \bar{x}|$$

Šaltiniai:

- ❖ Bartosevičienė, V. (2003). *Ekonominė statistika*. Kaunas: Technologija.
- ❖ Martišius, S.A., Kėdaitis, V. (2003). *Statistika 1: statistinės analizės teorija ir metodai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- ❖ Martišius, S.A., Kėdaitis, V. (2004). *Statistika 2: statistikos išvados ir sprendimai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- ❖ Martišius, S.A., Vaičiūnas, G. (2001). *Taikomoji statistika ekonomistams ir vadybininkams (Teorija ir metodai)*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.

7 Priedas

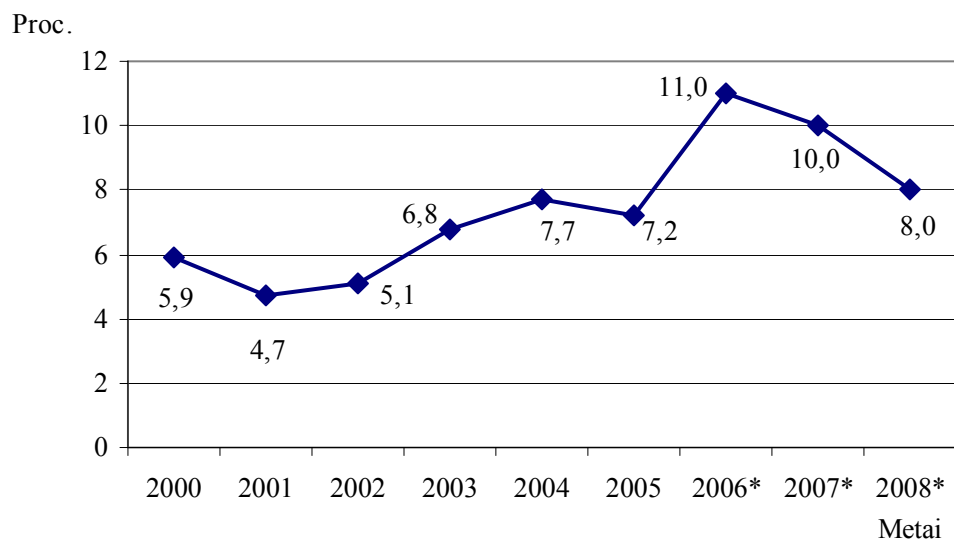

Realiojo BVP metinis pokytis (proc.)

* Prognoziniai duomenys.

Šaltinis: *Lietuvos makroekonomikos apžvalga* (2007(27)). Vilnius: SEB Vilniaus bankas, p. 6.

8 Priedas

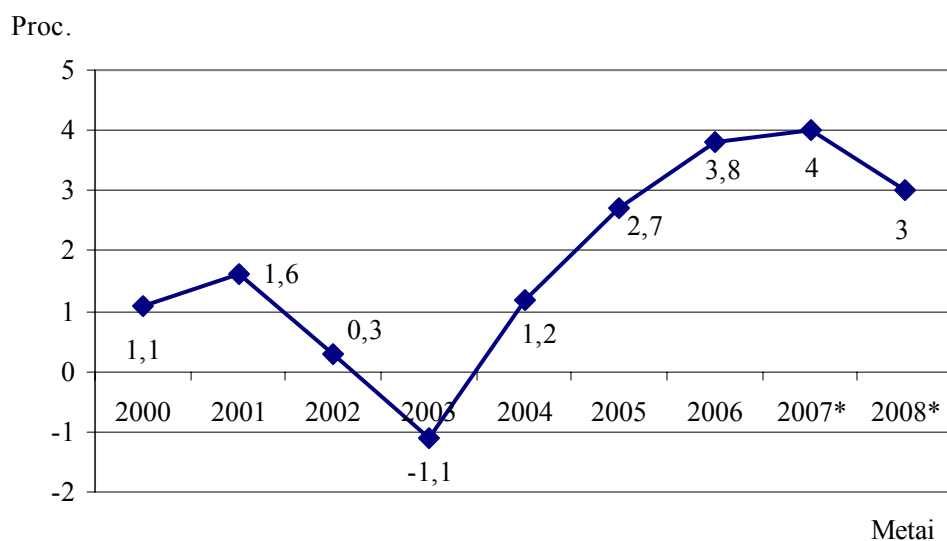

Einamosios sąskaitos deficitas (proc. BVP)

* Prognoziniai duomenys.

Šaltinis: *Lietuvos makroekonomikos apžvalga* (2007(27)). Vilnius: SEB Vilniaus bankas, p. 10.

9 Priedas

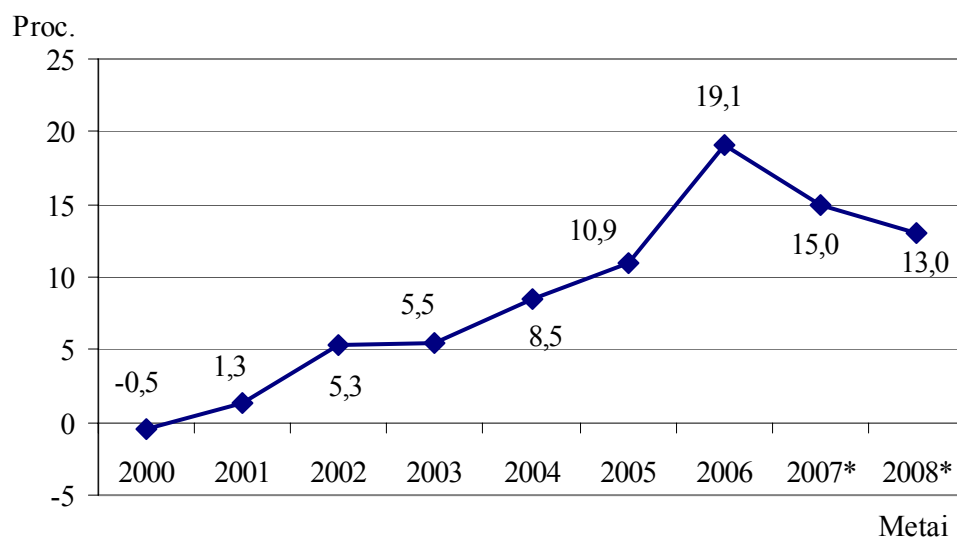

Vidutinė metinė infliacija (proc.)

* Prognoziniai duomenys.

Šaltinis: Lietuvos makroekonomikos apžvalga (2007(27)). Vilnius: SEB Vilniaus bankas, p. 10.

10 Priedas

Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio metinis pokytis (proc.)

* Prognoziniai duomenys.

Šaltinis: Lietuvos makroekonomikos apžvalga (2007(27)). Vilnius: SEB Vilniaus bankas, p. 12.

Bankroto prognozavimo modelių suvestinė

1. Altman modelis (JAV - 1968). Akcinėms bendrovėms

- *Bankruptcy Prediction Models. Insolvency Prediction – Background.*

- Altman, E. (1968). *Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy.* Journal of Finance.

- Chuvakhin, N., Wayne Gertmenian, L. (2002). *Predicting Bankruptcy in the WorldCom Age. How to determine when it is safe to grant credit.*

- Sneidere, R. (2005). Analysis of Bankruptcy Prediction Models. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 224-225.

- Valackienė, A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas.* Kaunas: Technologija, p. 187-188.

$$Z = 1,2 * A + 1,4 * B + 3,3 * C + 0,6 * D + 0,999 * E$$

kur: A – apyvartinis kapitalas / visas turtas

B – nepaskirstytasis pelnas / visas turtas

C – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius / visas turtas

D – balansinė kapitalo vertė / apskaitinė visų įsiskolinimų vertė

E – pardavimai / visas turtas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,8$ – įmonė laikoma žlungančia; jei $1,81 < Z < 2,675$ - „pilkoji“ zona; jei $Z > 2,675$ – įmonė laikoma sėkmingai veikiančia.

- Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 10.

- Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė.* Vilnius: leidykla TEV, p. 436.

- Mackevičius, J. (2001). *Auditas: teorija, praktika, perspektyvos.* Vilnius: leidykla Lietuvos mokslas, p. 797-798.

- Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. *Ekonomika*, 49, p. 56.

- Mackevičius, J., Rakštelienė, A. (2005). Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti. *Pinigų studijos*, 1, p. 28.

- Boguslauskas, V., Stundžienė, A. (2006). Valuation of Bankruptcy Risk for Lithuanian Companies. *Engineering economics*, 4(49), p. 31.

- Charitanovas, V. (2004). Įmonių bankroto prevencija: metodologinis aspektas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 30, p. 78.

$$Z = 1,2 * X_1 + 1,4 * X_2 + 3,3 * X_3 + 0,6 * X_4 + 1 * X_5$$

kur: X_1 – apyvartinis kapitalas / turtas

X_2 – nepaskirstytasis pelnas / turtas

X_3 – pelnas iki apmokestinimo / turtas

X_4 – nuosavas kapitalas / įsipareigojimai

X_5 – pardavimo pajamos / turtas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,80$ – įmonė laikoma žlungančia; jei $1,81 < Z < 2,70$ – bankroto tikimybė didelė; jei $2,80 < Z < 2,90$ – galimas bankrotas, jei $Z > 3,0$ – bankroto tikimybė labai maža.

- Valackienė, A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas*. Kaunas: Technologija, p. 188-189.

$$Z = 0,717 * A + 0,847 * B + 3,107 * C + 0,420 * D + 0,998 * E$$

kur: A – apyvartinis kapitalas / visas turtas

B – nepaskirstytasis pelnas / visas turtas

C – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius / visas turtas

D – paprastųjų akcijų rinkos vertė / apskaitinė visų įsiskolinimų vertė

E – pardavimai / visas turtas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,23$ – įmonė laikoma žlungančia; jei $1,23 < Z < 2,9$ – „pilkoji“ zona; jei $Z > 2,9$ – įmonė laikoma sėkmingai veikiančia.

2. Altman modelis (JAV - 1968). Uždarosioms gamybinėms kompanijoms

- Chuvakhin, N., Wayne Gertmenian, L. (2002). *Predicting Bankruptcy in the WorldCom Age. How to determine when it is safe to grant credit.*

- Sneidere, R. (2005). Analysis of Bankruptcy Prediction Models. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 224-225.

$$Z = 0,717 * A + 0,847 * B + 3,107 * C + 0,420 * D + 0,998 * E$$

(Altman 1)

kur: A – apyvartinis kapitalas / visas turtas

B – nepaskirstytasis pelnas / visas turtas

C – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius / visas turtas

D – paprastųjų akcijų rinkos vertė / apskaitinė visų įsiskolinimų vertė

E – pardavimai / visas turtas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,21$ – įmonė laikoma žlungančia; jei $1,21 < Z < 2,9$ – „pilkoji“ zona; jei $Z > 2,9$ – įmonė laikoma sėkmingai veikiančia.

- Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 11.

$$Z = 0,717*A + 0,847*B + 3,107*C + 0,420*D + 0,995*E$$

kur: A – apyvartinis kapitalas / visas turtas

B – nepaskirstytasis pelnas / visas turtas

C – bendrasis pelnas / visas turtas

D – nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas

E – pardavimų pajamos / visas turtas

Ribinė Z reikšmė lygi 1,23.

- Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 43-44.

$$Z = 6,72*K_1 + 1,05*K_2 + 3,26*K_3 + 6,56*K_4$$

(Altman 2)

kur: K_1 – veiklos pelnas prieš apmokestinimą / visi aktyvai

K_2 – nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas

K_3 – nepaskirstytas pelnas / visi aktyvai

K_4 – grynasis apyvartinis kapitalas / visi aktyvai

Ribinė Z reikšmė: jei $Z > 2,6$ – bankroto tikimybė labai maža.

- Mackevičius, J. (2001). *Auditas: teorija, praktika, perspektyvos*. Vilnius: leidykla Lietuvos mokslas, p. 797-798.

$$Z = 0,717*X_1 + 0,847*X_2 + 3,107*X_3 + 0,420*X_4 + 0,995*X_5$$

kur: X_1 – apyvartinis kapitalas / turtas

X_2 – nepaskirstytasis pelnas / turtas

X_3 – pelnas iki apmokestinimo / turtas

X_4 – nuosavas kapitalas / įsipareigojimai

X_5 – pardavimų pajamos / turtas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,1$ – bankroto tikimybė labai didelė; jei $1,2 < Z < 2,5$ – bankrotas įmanomas; jei $Z > 2,6$ – bankroto tikimybė labai maža.

- Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 436.

$$Z = 0,717*X_1 + 0,847*X_2 + 3,107*X_3 + 0,420*X_4 + 0,995*X_5$$

kur: X_1 – apyvartinis kapitalas / turtas
 X_2 – nepaskirstytasis pelnas / turtas
 X_3 – pelnas iki apmokestinimo / turtas
 X_4 – nuosavas kapitalas / įsipareigojimais
 X_5 – pardavimų pajamos / turtas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,23$ – bankroto tikimybė labai didelė; jei $1,23 < Z < 2,90$ – bankrotas įmanomas; jei $Z > 2,90$ – bankroto tikimybė labai maža.

- Mackevičius, J., Rakštelienė, A. (2005). Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti. *P pinigų studijos*, 1, p. 28-29.

$$Z = 0,717 * X_1 + 0,847 * X_2 + 3,107 * X_3 + 0,420 * X_4 + 0,995 * X_5$$

kur: X_1 – apyvartinis kapitalas / turtas
 X_2 – pardavimų pajamos / turtas
 X_3 – pelnas iki apmokestinimo / turtas
 X_4 – nuosavas kapitalas / įsipareigojimais
 X_5 – nepaskirstytasis pelnas / turtas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,23$ – bankroto tikimybė labai didelė; jei $1,23 < Z < 2,90$ – bankrotas įmanomas; jei $Z > 2,90$ – bankroto tikimybė labai maža.

3. Altman modelis (JAV - 1968). Uždarosioms negamybinėms kompanijoms.

- Chuvakhin, N., Wayne Gertmenian, L. (2002). *Predicting Bankruptcy in the WorldCom Age. How to determine when it is safe to grant credit.*

- Sneiderė, R. (2005). Analysis of Bankruptcy Prediction Models. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 224-225.

$$Z = 6,56 * A + 3,26 * B + 6,72 * C + 1,05 * D \quad (\text{Altman 2})$$

kur: A – apyvartinis kapitalas / visas turtas
 B – nepaskirstytasis pelnas / visas turtas
 C – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius / visas turtas
 D – paprastųjų akcijų rinkos vertė / apskaitinė visų įsiskolinimų vertė

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,21$ – įmonė laikoma žlungančia; jei $1,21 < Z < 2,9$ – „pilkoji“ zona; jei $Z > 2,9$ – įmonė laikoma sėkmingai veikiančia.

- Mackevičius, J. (2001). *Auditas: teorija, praktika, perspektyvos*. Vilnius: leidykla Lietuvos mokslas, p. 797-798.

- Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 437.

- Mackevičius, J., Rakšteliene, A. (2005). Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti. *Pinigų studijos*, 1, p. 30.

$$Z = 6,56 * X_1 + 3,26 * X_2 + 6,72 * X_3 + 1,05 * X_4$$

kur: X_1 – apyvartinis kapitalas / turtas

X_2 – nepaskirstytasis pelnas / turtas

X_3 – pelnas iki apmokestinimo / turtas

X_4 – nuosavas kapitalas / įsipareigojimai

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,1$ – bankroto tikimybė labai didelė; jei $1,1 < Z < 2,59$ – bankrotas įmanomas; jei $Z > 2,6$ – bankroto tikimybė labai maža.

- Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 43-44.

$$Z = 3,107 * K_1 + 0,995 * K_2 + 0,42 * K_3 + 0,847 * K_4 + 0,717 * K_5 \quad (\text{Altman 1})$$

kur: K_1 – veiklos pelnas prieš apmokestinimą / visi aktyvai

K_2 – pardavimų pajamos / visi aktyvai

K_3 – nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas

K_4 – nepaskirstytas pelnas / visi aktyvai

K_5 – grynas apyvartinis kapitalas / visi aktyvai

Ribinė Z reikšmė: jei $Z > 2,6$ – bankroto tikimybė labai maža.

4. Altman modelis

- Tvaronavičienė, M. (2001). Įmonių bankroto proceso ekonominio efektyvumo didinimo kryptys. *Ekonomika*, 54, p. 139.

$$Z = 3,3 * X_1 + 1,0 * X_2 + 0,6 * X_3 + 1,4 * X_4 + 1,2 * X_5 \quad (\text{Altman 3})$$

kur: X_1 – veiklos pelnas prieš mokesčius / visi aktyvai

X_2 – pardavimų pajamos / visi aktyvai

X_3 – nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas

X_4 – nepaskirstytas pelnas / visi aktyvai

X_5 – nuosavas apyvartinis kapitalas / visi aktyvai

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 1,8$ – bankroto tikimybė labai didelė; jei $1,81 < Z < 2,7$ – bankroto tikimybė didelė; jei $2,71 < Z < 2,9$ – bankrotas įmanomas; jei $Z > 3,0$ – bankroto tikimybė labai maža.

5. Springate modelį (Kanada - 1978)

- *Bankruptcy Prediction Models. Insolvency Prediction – Background.*

- Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 46.

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$$

kur: A – apyvartinis kapitalas / visas turtas

B – grynasis pelnas prieš palūkanas ir mokesčius / visas turtas

C – grynasis penas prieš mokesčius / einamasis įsiskolinimas

D – pardavimų pajamos / visas turtas

Ribinė Z reikšmė: jei $Z < 0,862$, įmonė laikoma žlungančia.

- Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 437.

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 1,05D$$

kur: A – apyvartinis kapitalas / turtas

B – pelnas iki apmokestinimo / turtas

C – penas prieš mokesčius / trumpalaikiai įsipareigojimai

D – nepaskirstytasis pelnas / turtas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 0,862$ – bankroto tikimybė labai didelė

6. Fulmer modelis (JAV - 1984).

- *Bankruptcy Prediction Models. Insolvency Prediction – Background.*

$$H = 5,528(V1) + 0,212(V2) + 0,073(V3) + 1,270(V4) - 0,120(V5) + 2,335(V6) + 0,575(V7) + 1,083(V8) + 0,894(V9) - 6,075$$

kur: V1 – nepaskirstytasis pelnas / visas turtas

V2 – pardavimai / visas turtas

V3 – „EBT“ / paprastosios akcijos

V4 – grynujų pinigų srautas / visas įsiskolinimas

V5 – įsiskolinimas / visas turtas

V6 – einamieji įsiskolinimai / visas turtas

V7 – Log visas materialusis turtas

V8 – apyvartinis kapitalas / visas įsiskolinimas

V9 – Log „EBIT“ / palūkanos

Ribinė Z reikšmė: jei $H < 0$, įmonė laikoma žlungančia.

- Valackienė, A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas*. Kaunas: Technologija, p. 191.

$$H = (V1) + 0,212(V2) + 0,073(V3) - 1,270(V4) + 0,120(V5) + 2,335(V6) + 0,575(V7) + 1,083(V8) + 0,894(V9) - 6,075$$

kur: V1 – nepaskirstytasis ankstesnių metų pelnas / visas turtas

V2 – pardavimai / visas turtas

V3 – pelnas iki mokesčių / visas turtas

V4 – pinigų srautas / visas įsiskolinimas

V5 – skola / visas turtas

V6 – trumpalaikiai įsiskolinimai / visas turtas

V7 – Log (materialusis turtas)

V8 – apyvartinis kapitalas / visas įsiskolinimas

V9 – Log (pelnas iki palūkanų ir mokesčių)

Ribinė Z reikšmė: jei $H < 0$, nemokumas ir bankrotai neišvengiami

- Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 46.

$$H = 5,528(V1) + 0,212(V2) + 0,073(V3) + 1,270(V4) - 0,120(V5) + 2,335(V6) + 0,575(V7) + 1,083(V8) + 0,894(V9) - 6,075$$

kur: V1 – nepaskirstytasis pelnas / visi aktyvai

V2 – pardavimų pajamos / visi aktyvai

V3 – EBIT / nuosavas kapitalas

V4 – pinigų srautas / visas įsiskolinimas

V5 – įsiskolinimas / visi aktyvai

V6 – trumpalaikiai įsiskolinimai / visi aktyvai

V7 – materialieji aktyvai / visi aktyvai

V8 – apyvartinis kapitalas / visas įsiskolinimas

V9 – EBIT / palūkanos

Ribinė Z reikšmė: jei $H < 0$, nemokumas ir bankrotai neišvengiami

- Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 438.

$$H = 5,528*V1 + 0,212*V2 + 0,073*V3 + 1,270*V4 - 0,120*V5 + 2,335*V6 + 0,575*V7 + 1,083*V8 + 0,894*V9 - 6,075$$

- kur:
- V1 – pardavimo pajamos / turtas
  - V2 – nepaskirstytas pelnas / turtas
  - V3 – pelnas prieš mokesčius / nuosavas kapitalas
  - V4 – pinigų srautas / įsipareigojimai
  - V5 – įsipareigojimai / turtas
  - V6 – trumpalaikiai įsipareigojimai / turtas
  - V7 – ilgalaikis turtas / turtas
  - V8 – apyvartinis kapitalas / įsipareigojimai
  - V9 – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius / palūkanos

Ribinė Z reikšmė: jei $H > 0$ bankroto tikimybė didelė

7. CA-Skore modelis (Kanada - 1987).

- *Bankruptcy Prediction Models. Insolvency Prediction – Background*.

- Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 45.

CA-Score = 4,5913 (*akcininkų investicijos (1) / visas turtas (1)) + 4,5080 (pajamos prieš mokesčius ir ypatinguosius straipsnius + finansinės veiklos išlaidos (1) / visas turtas (1)) + 0,3936 pardavimai (2) / visas turtas (2)) - 2,7616

- kur:
- (1) skaičiai iš ankstesnio laikotarpio
  - (2) skaičiai iš dviejų ankstesnių laikotarpių

Ribinė Z reikšmė: jei A-Score < -0,3 įmonė laikoma žlungančia.

8. Nemokumo vertinimo regresija

- Valackienė, A. (2005). *Krizių valdymas ir sprendimų priėmimas*. Kaunas: Technologija, p. 191.

$$Z = -0,762 + 0,003*X_1 - 0,424*X_2 - 0,06*X_3 + 0,22*X_4 - 0,774*X_5 - 0,189*X_6 + 6,842*X_7 - 12,262*X_8 - 5,257*X_9$$

- kur: X_1 – bendrasis likvidumo koeficientas;
 X_2 – grynasis apyvartinis kapitalas / visas turtas;
 X_3 – turtas – savininkų nuosavybė;
 X_4 – skolos – nuosavybės koeficientas;
 X_5 – palūkanų koeficientas;
 X_6 – pelnas iki mokesčių / visas turtas;
 X_7 – turto pelningumas;
 X_8 – grynojo apyvartinio kapitalo apyvartumas;
 X_9 – turto apyvartumas.

Kritinė Z reikšmė: jei $Z > 1$ – nemokumas ir bankrotai neišvengiami.

Modelio reikšmės

Mokumo laipsnis	Įmonės finansinė būklė	Įmonių nemokumo galimybė	Įmonės reorganizavimo tipas
I	Aukštų mokumo reitingų įmonės	0,02 (0,00-0,012)	Nėra jokio būtinumo reorganizuoti
II	Finansiškai nemokios įmonės	0,20 (0,12-0,34)	Įmonės nereikia reorganizuoti ar daryti pertvarkymus viduje
III	Galimos nemokios įmonės	0,41 (0,3-0,72)	Reorganizavimas arba aiškios patobulinimo veiksmų strategijos sudarymas
IV	Nemokios arba laikinai nemokios įmonės	0,68 (0,55-1,00)	Reorganizavimas dėl bankroto
V	Nemokios įmonės	0,81 (0,68-1,00)	Bankroto procedūra arba nemokios įmonės likvidavimas

9. R. Lis modelis (JK – 1973)

- Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 438.

- Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 11-12.

$$Z = 0,063 * X_1 + 0,092 * X_2 + 0,057 * X_3 + 0,001 * X_4$$

- kur: X_1 – apyvartinis kapitalas / turtas
 X_2 – bendrasis pelnas / turtas
 X_3 – nepaskirstytas pelnas / turtas
 X_4 – nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas

Ribinės Z reikšmės: jei $Z < 0,037$ – bankroto tikimybė labai didelė

10. R. Tafler modelis (JK – 1977)

- Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas. *Ekonomika*, 51, p. 12.

$$Z = 0,53 * X_1 + 0,13 * X_2 + 0,18 * X_3 + 0,16 * X_4$$

kur: X_1 – bendrasis pelnas / trumpalaikiai įsipareigojimai
 X_2 – grynasis apyvartinis kapitalas / visi įsipareigojimai
 X_3 – trumpalaikiai įsipareigojimai / visas turtas
 X_4 – pelnas / visas turtas

Ribinės Z reikšmės: jei Z reikšmė > 0,3 įmonės ilgalaikės perspektyvos neblogos, jei Z < 0,2 yra bankroto grėsmė.

- Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: leidykla TEV, p. 438.

$$Z = 0,53 * X_1 + 0,13 * X_2 + 0,18 * X_3 + 0,16 * X_4$$

kur: X_1 – pelnas iš pardavimų / trumpalaikiai įsipareigojimai
 X_2 – trumpalaikis turtas / įsipareigojimai
 X_3 – trumpalaikiai įsipareigojimai / turtas
 X_4 – pajamos / turtas

Ribinės Z reikšmės: jei Z reikšmė > 0,3 įmonės ilgalaikės perspektyvos neblogos, jei Z < 0,2 yra bankroto grėsmė.

- Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. *Ekonomika*, 49, p. 56.

- Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. (2004). Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, p. 43-44.

$$Z = 0,53 * X_1 + 0,13 * X_2 + 0,18 * X_3 + 0,16 * X_4$$

kur: X_1 – pelnas prieš apmokestinimą / trumpalaikiai įsipareigojimai
 X_2 – trumpalaikis turtas / visi įsipareigojimai
 X_3 – trumpalaikiai įsipareigojimai / visas turtas
 X_4 – (grynieji pinigai ir jų ekvivalentai – trumpalaikiai įsipareigojimai) / (išlaidos – amortizacija)

11. A. Kovaliov modelis

- Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. *Ekonomika*, 49, p. 56.

$$Z = C_0 + C_1 X_1 + C_2 X_2$$

kur: Z – klasifikuojančios funkcijos rodiklis

C_0 – pastovus parametras

C_1, C_2 – koeficientas, parodantys rodiklių kryptį, dydį

X_1, X_2 – koeficientai, pasirinkti bankrotui prognozuoti

Ribinės Z reikšmės: jei Z reikšmė $> 0,3$ įmonės ilgalaikės perspektyvos neblogos, jei $Z < 0,2$ yra bankroto grėsmė.

12. W. Beaver modelis (1954)

- Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. *Ekonomika*, 49, p. 56.

Trumpalaikis turtas / trumpalaikiai įsipareigojimai

Apyvartinis kapitalas / visas turtas

Pinigų srautai / visi įsipareigojimai

Grynasis pelnas / visas turtas

Visi įsipareigojimai / visas turtas

13. Datastream modelis (JK - 1979).

- Letza, S.R., Kalupa, L., Kowalski, T. *Predicting corporate failure: how useful are multi - discriminant analysis models?*

X_1 – pelningumas

X_2 – likvidumas

X_3 – nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas

X_4 – kapitalo apyvartumas

14. Zmijewski modelis.

- Sneidere, R. (2005). Analysis of Bankruptcy Prediction Models. *Apskaitos ir audito sistemų integracija į ES erdvę, nauji iššūkiai ir galimybės: Tarptautinės konferencijos pranešimai 2005.10.6 – 7*, p. 227-228.

$$Z = -4,336 - 4,513x_1 + 5,679 x_2 - 0,004 x_3;$$

kur: x_1 – turto graža, kuri apskaičiuojama kaip pajamų ir turto santykis;

x_2 – finansinis svertas, kuris apskaičiuojamas kaip įsipareigojimų ir turto santykis;

x_3 – likvidumo koeficientas, tai yra trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis.

Ribinės Z reikšmės: jei Z reikšmė $\geq 0,5$ - įmonei gresia bankrotas, jei $Z < 0,5$ - tikėtina, kad įmonė nebankrutuos.

12 priedas

Gamybinių įmonių pagrindiniai duomenys

Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
G1	B	76	G10	T	74
G2	B	7	G11	T	9
G3	B	1	G12	T	89
G4	T	3	G13	T	61
G5	T	3	G14	T	6
G6	T	46	G15	T	5
G7	B	55	G16	B	4
G8	T	3	G17	B	36
G9	B	4	G18	B	31

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

13 priedas

Gamybinių įmonių rūšiavimas pagal statusą

Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
1	G10	T	74	1	G1	B	76
2	G11	T	9	2	G16	B	4
3	G12	T	89	3	G17	B	36
4	G13	T	61	4	G18	B	31
5	G14	T	6	5	G2	B	7
6	G15	T	5	6	G3	B	1
7	G4	T	3	7	G7	B	55
8	G5	T	3	8	G9	B	4
9	G6	T	46				
10	G8	T	3				

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

14 priedas

Gamybinių įmonių rūšiavimas pagal statusą ir apyvartą

Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
1	G4	T	3	1	G3	B	1
2	G5	T	3	2	G9	B	4
3	G8	T	3	3	G16	B	4
4	G14	T	6	4	G2	B	7
5	G15	T	5	1	G18	B	31
6	G11	T	9	2	G17	B	36
1	G6	T	46	3	G7	B	55
2	G13	T	61	4	G1	B	76
3	G10	T	74				
4	G12	T	89				

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

15 priedas

Paslaugų įmonių pagrindiniai duomenys

Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
P1	T	0,78	P11	B	2,01
P2	B	0,23	P12	T	0,07
P3	B	0,42	P13	T	0,01
P4	B	0,11	P14	T	0,56
P5	B	4,23	P15	T	5,83
P6	T	25,25	P16	T	0,07
P7	B	9,13	P17	B	19,74
P8	B	1,03	P18	T	14,03
P9	B	0,51	P19	B	0,05
P10	T	3,02	P20	T	1,03

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

16 priedas

Paslaugų įmonių rūšiavimas pagal statusą

Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
1	P1	T	0,78	1	P2	B	0,23
2	P6	T	25,25	2	P3	B	0,42
3	P10	T	3,02	3	P4	B	0,11
4	P12	T	0,07	4	P5	B	4,23
5	P13	T	0,01	5	P7	B	9,13
6	P14	T	0,56	6	P8	B	1,03
7	P15	T	5,83	7	P9	B	0,51
8	P16	T	0,07	8	P11	B	2,01
9	P18	T	14,03	9	P17	B	19,74
10	P20	T	1,03	10	P19	B	0,05

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

17 priedas

Paslaugų įmonių rūšiavimas pagal statusą ir apyvartas

Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
1	P19	B	0,05	1	P13	T	0,01
2	P4	B	0,11	2	P12	T	0,07
3	P2	B	0,23	3	P16	T	0,07
4	P3	B	0,42	4	P14	T	0,56
5	P9	B	0,51	5	P1	T	0,78
1	P8	B	1,03	1	P20	T	1,03
2	P11	B	2,01	2	P10	T	3,02
3	P5	B	4,23	3	P15	T	5,83
4	P7	B	9,13	4	P18	T	14,03
5	P17	B	19,74	5	P6	T	25,25

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

18 priedas

Prekybos įmonių pagrindiniai duomenys

Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
R1	B	0,06	R7	T	0,12
R2	T	1,34	R8	B	4,12
R3	T	3,11	R9	B	0,35
R4	T	0,48	R10	B	3,22
R5	T	0,69	R11	T	0,79
R6	B	0,83	R12	B	0,01

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

19 priedas

Prekybos įmonių rūšiavimas pagal statusą

Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
1	R1	B	0,06	1	R2	T	1,34
2	R6	B	0,83	2	R3	T	3,11
3	R8	B	4,12	3	R4	T	0,48
4	R9	B	0,35	4	R5	T	0,69
5	R10	B	3,22	5	R7	T	0,12
6	R12	B	0,01	6	R11	T	0,79

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

20 priedas

Prekybos įmonių rūšiavimas pagal statusą ir apyvartą

Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**	Eil. Nr.	Įmonės kodas	Įmonės statusas*	Apyvarta (mln. Lt)**
1	R12	B	0,01	1	R7	T	0,12
2	R1	B	0,06	2	R4	T	0,48
3	R9	B	0,35	3	R5	T	0,69
4	R6	B	0,83	4	R11	T	0,79
1	R10	B	3,22	1	R2	T	1,34
2	R8	B	4,12	2	R3	T	3,11

* B - bankrutuojanti arba bankrutavusi

* T - sėkmingai tęsia veiklą

** Apyvartos reikšmės 2005 m.

Šaltinis: sudaryta autorių.

21 priedas

Gamybinių įmonių finansinė atskaitomybė 2001-2005 m.

Gamybinė įmonė - G1

Balansas

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	82.475.729	85.458.750	83.256.202	79.152.316	73.943.089
Nematerialus turtas	41.228	20.712	16.131	12.959	21.263
Materialus turtas	82.424.783	85.438.038	83.240.071	79.139.357	73.921.826
Finansinis turtas	9.718	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	50.074.985	47.808.279	46.664.728	35.973.866	27.860.977
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	27.558.025	28.239.432	28.300.544	21.708.960	22.072.652
Per vienerius metus gautinos sumos	21.874.618	19.459.104	17.943.487	14.124.660	5.341.459
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	642.342	109.743	420.697	140.246	446.866
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	132.550.714	133.267.029	129.920.930	115.126.182	101.804.066
Kapitalas ir rezervai	74.256.043	67.600.452	58.743.163	51.604.470	54.132.457
Kapitalas	105.462.726	85.744.143	85.744.143	85.744.143	103.945.811
Rezervai	46.952.365	46.952.365	46.952.365	46.952.365	45.587.201
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-78.159.048	-65.096.056	-73.953.345	-81.092.038	-95.400.555
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	58.294.671	65.666.577	71.177.767	63.521.712	47.671.609
Po vienerių metų mokėtinos sumos	17.948.363	17.510.000	13.481.410	5.381.031	9.883.318
Per vienerius metus mokėtinos sumos	40.346.308	48.156.577	57.696.357	58.140.681	37.788.291
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	132.550.714	133.267.029	129.920.930	115.126.182	101.804.066

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	168.150.076	141.474.382	128.921.450	109.467.647	76.277.462
Parduotų prekių savikaina	154.973.112	130.949.335	121.534.347	106.520.450	78.663.002
Bendrasis pelnas	13.176.964	10.525.047	7.387.103	2.947.197	-2.385.540
Veiklos sąnaudos	14.354.700	13.205.955	12.938.138	10.900.200	11.808.156
Veiklos pelnas (nuostolis)	-1.177.736	-2.680.908	-5.551.035	-7.953.003	-14.193.696
Kita veikla	-295.466	-200.869	-152.123	-124.303	1.134.842
Finansinė ir investicinė veikla	-6.419.188	-4.569.231	-3.154.131	938.613	-2.614.827
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-7.892.390	-7.451.008	-8.857.289	-7.138.693	-15.673.681
Pelnas prieš apmokestinimą	-7.892.390	-7.451.008	-8.857.289	-7.138.693	-15.673.681
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-7.892.390	-7.451.008	-8.857.289	-7.138.693	-15.673.681

Gamybinė įmonė - G2**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	8.155.729	8.034.133	6.504.202	5.143.316	6.930.089
Nematerialus turtas	9.228	6.712	4.131	3.959	8.263
Materialus turtas	8.140.783	8.027.421	6.500.071	5.139.357	6.921.826
Finansinis turtas	5.718	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	5.494.985	3.718.279	4.280.021	4.536.539	2.626.759
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	2.558.025	2.239.432	2.298.844	3.401.633	2.072.652
Per vienerius metus gautinos sumos	2.874.618	1.459.104	1.940.480	1.124.660	510.451
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	62.342	19.743	40.697	10.246	43.656
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	13.650.714	11.752.412	10.784.223	9.679.855	9.556.848
Kapitalas ir rezervai	7.356.043	5.385.835	3.536.456	3.327.763	390.239
Kapitalas	7.462.726	7.462.726	7.462.726	7.462.726	7.462.726
Rezervai	952.365	952.365	952.365	952.365	952.365
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-1.059.048	-3.029.256	-4.878.635	-5.087.328	-8.024.852
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	6.294.671	6.366.577	7.247.767	6.352.092	9.166.609
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.948.363	1.510.000	1.481.410	1.538.031	1.388.318
Per vienerius metus mokėtinos sumos	4.346.308	4.856.577	5.766.357	4.814.061	7.778.291
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	13.650.714	11.752.412	10.784.223	9.679.855	9.556.848

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	18.150.076	12.474.382	12.892.450	10.467.647	7.277.462
Parduotų prekių savikaina	14.973.112	10.149.335	11.534.347	9.920.450	7.663.002
Bendrasis pelnas	3.176.964	2.325.047	1.358.103	547.197	-385.540
Veiklos sąnaudos	1.434.700	1.205.955	1.038.138	980.200	920.815
Veiklos pelnas (nuostolis)	1.742.264	1.119.092	319.965	-433.003	-1.306.355
Kita veikla	-29.546	-20.069	-15.213	-14.303	-16.342
Finansinė ir investicinė veikla	-1.918.861	-3.069.231	-2.154.131	238.613	-1.614.827
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-206.143	-1.970.208	-1.849.379	-208.693	-2.937.524
Pelnas prieš apmokestinimą	-206.143	-1.970.208	-1.849.379	-208.693	-2.937.524
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-206.143	-1.970.208	-1.849.379	-208.693	-2.937.524

Gamybinė įmonė - G3**Balansas**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	2.042.506	2.519.330	2.641.405	2.693.577	2.803.724	3.120.286
Nematerialus turtas	0	1.492	437	4	4	0
Materialus turtas	2.042.506	2.517.838	2.640.968	2.693.573	2.803.720	3.120.286
Finansinis turtas	0	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	1.663.382	686.224	712.612	848.033	881.219	418.118
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	1.174.737	289.961	228.748	641.152	440.517	208.163
Per vienerius metus gautinos sumos	469.270	360.990	396.583	197.465	418.720	209.693
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	10	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	19.375	35.273	87.281	9.406	21.982	262
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	744	700	66	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	3.706.632	3.206.254	3.354.083	3.541.610	3.684.943	3.538.404
Kapitalas ir rezervai	2.512.610	2.518.842	2.527.382	2.301.855	2.306.302	2.316.595
Kapitalas	2.192.134	2.192.134	2.192.134	2.192.134	2.192.134	2.192.134
Rezervai	289.374	289.374	289.374	284.642	284.642	284.642
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	31.102	37.334	45.874	-174.921	-170.474	-160.181
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	1.194.022	687.412	826.701	1.239.755	1.378.641	1.221.809
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	139.831	176.439	366.865	471.408	289.831
Per vienerius metus mokėtinos sumos	1.194.022	547.581	650.262	872.890	907.233	931.978
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	3.706.632	3.206.254	3.354.083	3.541.610	3.684.943	3.538.404

Pelno-nuostolio ataskaita

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	1.360.724	1.820.223	1.278.667	920.368	1.420.284	914.771
Parduotų prekių savikaina	1.164.142	1.623.478	1.074.493	708.015	1.204.150	708.833
Bendrasis pelnas	196.582	196.745	204.174	212.353	216.134	205.938
Veiklos sąnaudos	186.526	190.412	191.011	195.244	206.248	196.408
Veiklos pelnas (nuostolis)	10.056	6.333	13.163	17.109	9.886	9.530
Kita veikla	0	0	0	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	1.945	1.867	-4.292	-7.799	-3.759	-2.884
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	12.001	8.200	8.871	9.310	6.127	6.646
Pelnas prieš apmokestinimą	12.001	8.200	8.686	9.310	6.127	6.646
Pelno mokestis	3.333	1.968	146	1.863	1.680	0
Grynasis pelnas	8.668	6.232	8.540	7.447	4.447	6.646

Gamybinė įmonė - G4**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	145.383	212.542	191.401	245.686	249.291
Nematerialus turtas	435	234	34	0	0
Materialus turtas	144.948	212.308	191.367	245.686	249.291
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	79.122	311.352	304.494	361.324	554.526
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	46.127	179.496	142.382	226.668	330.802
Per vienerius metus gautinos sumos	19.155	32.317	52.810	111.943	175.078
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	13.840	99.539	109.302	22.713	48.646
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	224.505	523.894	495.895	607.010	803.817
Kapitalas ir rezervai	169.182	312.945	355.085	400.695	609.967
Kapitalas	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Rezervai	159.182	302.945	345.085	345.085	370.695
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	0	0	0	45.610	229.272
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	55.323	210.949	140.810	206.315	193.850
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	70.822	130.462	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	55.323	210.949	69.988	75.853	193.850
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	224.505	523.894	495.895	607.010	803.817

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	1.017.561	1.650.235	2.196.851	2.502.159	3.095.779
Parduotų prekių savikaina	540.895	667.765	975.159	1.046.716	2.453.702
Bendrasis pelnas	476.666	982.470	1.221.692	1.455.443	642.077
Veiklos sąnaudos	344.173	739.826	1.068.013	1.394.183	369.493
Veiklos pelnas (nuostolis)	132.493	242.644	153.679	61.260	272.584
Kita veikla	3.184	-66.166	-82.962	-9.964	0
Finansinė ir investicinė veikla	-21.421	-25.543	-17.428	-3.037	-11.046
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	114.256	150.935	53.289	48.259	261.538
Pelnas prieš apmokestinimą	114.260	150.928	55.458	53.658	261.538
Pelno mokestis	0	7.165	8.319	8.048	32.266
Grynasis pelnas	114.260	143.763	47.139	45.610	229.272

Gamybinė įmonė - G5**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	958.968	58.469	56.401	7.683	50.238
Nematerialus turtas	1.766	0	3.166	0	0
Materialus turtas	957.202	58.469	53.235	7.683	50.238
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	3.713.362	4.253.838	2.013.723	910.212	1.616.441
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	253.414	808.120	664.367	597.442	8.658
Per vienerius metus gautinos sumos	179.902	316.640	154.606	73.206	174.429
Kitas trumpalaikis turtas	3.000.957	3.000.957	0	2.257	1.000.000
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	279.089	128.121	1.194.750	237.307	433.354
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	42.193	38.382	9.826	0	0
TURTAS IŠ VISO	4.714.523	4.350.689	2.079.950	917.895	1.666.679
Kapitalas ir rezervai	3.712.020	3.147.521	2.077.698	913.163	1.611.539
Kapitalas	2.082.500	2.082.500	2.082.500	735.000	735.000
Rezervai	213.269	213.274	208.268	73.518	73.518
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	1.416.251	851.747	-213.070	104.645	803.021
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	1.002.503	1.203.168	2.252	4.732	55.140
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.000.000	1.200.000	0	0	15.557
Per vienerius metus mokėtinos sumos	2.503	3.168	2.252	4.732	39.583
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	4.714.523	4.350.689	2.079.950	917.895	1.666.679

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	2.911.800	2.827.906	2.938.333	2.095.995	2.586.540
Parduotų prekių savikaina	1.820.081	1.801.737	1.437.135	1.463.345	1.318.102
Bendras pelnas	1.091.719	1.026.169	1.501.198	632.650	1.268.438
Veiklos sąnaudos	333.416	413.135	536.209	353.691	431.918
Veiklos pelnas (nuostolis)	758.303	613.034	964.989	278.959	836.520
Kita veikla	0	0	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	17.930	11.452	-29.577	-56.548	-1.049
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	776.233	624.486	935.412	222.411	835.471
Pelnas prieš apmokestinimą	987.443	798.140	-924.455	216.277	823.999
Pelno mokestis	177.186	141.425	0	33.362	125.623
Grynasis pelnas	810.257	656.715	-924.455	182.915	698.376

Gamybinė įmonė - G6**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	2.008.879	5.976.433	4.467.971	6.701.820	8.015.763
Nematerialus turtas	5.412	7.366	8.274	27.612	21.684
Materialus turtas	1.825.311	5.790.911	4.281.541	6.496.052	7.815.923
Finansinis turtas	178.156	178.156	178.156	178.156	178.156
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	28.583.939	29.403.670	28.822.755	27.445.962	27.717.452
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	7.248.500	9.622.347	8.980.539	11.829.179	12.022.461
Per vienerius metus gautinos sumos	16.538.423	18.565.019	18.401.282	12.635.874	13.832.919
Kitas trumpalaikis turtas	7.584	2.147	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	4.789.432	1.214.157	1.440.934	2.980.909	1.862.072
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	18.927	10.046	19.501	13.052	26.841
TURTAS IŠ VISO	30.611.745	35.390.149	33.310.227	34.160.834	35.760.056
Kapitalas ir rezervai	25.641.270	29.672.713	22.891.147	24.032.495	24.770.862
Kapitalas	1.100.000	1.100.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Rezervai	9.573.566	9.573.566	160.000	160.000	160.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	14.967.704	18.999.147	21.131.147	22.272.495	23.010.862
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	4.970.475	5.717.436	10.419.080	10.128.339	10.989.194
Po vienerių metų mokėtinos sumos	811.774	0	0	0	1.535.290
Per vienerius metus mokėtinos sumos	4.158.701	5.717.436	10.419.080	10.128.339	9.453.904
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	30.611.745	35.390.149	33.310.227	34.160.834	35.760.056

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	35.726.012	37.874.071	43.198.138	45.346.353	46.281.345
Parduotų prekių savikaina	28.456.017	29.993.259	36.392.636	39.026.898	40.561.072
Bendrasis pelnas	7.269.995	7.880.812	6.805.502	6.319.455	5.720.273
Veiklos sąnaudos	3.729.450	3.624.131	4.658.225	4.932.722	4.943.208
Veiklos pelnas (nuostolis)	3.540.545	4.256.681	2.147.277	1.386.733	777.065
Kita veikla	15.420	49.489	10.059	50.213	40.815
Finansinė ir investicinė veikla	47.006	87.716	23.355	74.296	61.128
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	3.602.971	4.393.886	2.180.691	1.362.650	879.008
Pelnas prieš apmokestinimą	3.602.971	4.438.860	2.278.584	1.362.650	879.008
Pelno mokestis	540.446	662.307	393.584	221.302	140.641
Grynasis pelnas	3.062.525	3.776.553	1.885.000	1.141.348	738.367

Gamybinė įmonė - G7**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	38.330.732	40.297.314	45.133.509	51.945.813	44.981.158
Nematerialus turtas	1.523.498	1.320.648	2.687.748	36.379	23.365
Materialus turtas	36.598.321	38.194.560	40.827.556	50.617.111	44.269.176
Finansinis turtas	208.913	782.106	1.618.205	1.292.323	688.617
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	14.853.509	15.063.948	14.126.856	11.923.666	12.660.924
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	8.165.235	8.418.922	7.446.110	5.326.933	5.323.666
Per vienerius metus gautinos sumos	6.258.431	6.315.442	6.134.679	6.064.551	6.967.971
Kitas trumpalaikis turtas	140.678	130.878	150.000	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	289.165	198.706	396.067	532.182	369.287
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	10.230	9.465	16.842	0	0
TURTAS IŠ VISO	53.194.471	55.370.727	59.277.207	63.869.479	57.642.082
Kapitalas ir rezervai	28.565.491	26.800.968	25.324.937	24.129.345	18.639.719
Kapitalas	21.786.000	21.786.000	21.786.000	21.786.000	21.786.000
Rezervai	773.593	773.593	773.593	6.416.439	3.925.706
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	6.005.898	4.241.375	2.765.344	-4.073.094	-7.071.987
Mokėtinios sumos ir įsipareigojimai	24.628.980	28.569.759	33.952.270	39.740.134	39.002.363
Po vienerių metų mokėtinios sumos	18.886.130	21.485.664	23.144.840	25.209.396	19.495.918
Per vienerius metus mokėtinios sumos	5.742.850	7.084.095	10.807.430	14.530.738	19.506.445
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos			0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	53.194.471	55.370.727	59.277.207	63.869.479	57.642.082

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	41.528.793	40.153.261	43.486.140	50.368.519	54.818.751
Parduotų prekių savikaina	26.159.803	22.920.371	25.509.626	36.112.652	41.220.338
Bendrasis pelnas	15.368.990	17.232.890	17.976.514	14.255.867	13.598.413
Veiklos sąnaudos	14.498.702	16.350.375	16.947.375	17.405.418	16.890.993
Veiklos pelnas (nuostolis)	870.288	882.515	1.029.139	-3.149.551	-3.292.580
Kita veikla	26.198	20.156	40.087	178.901	10.390
Finansinė ir investicinė veikla	-986.012	-2.667.194	-2.559.398	-1.814.158	-1.242.889
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-89.526	-1.764.523	-1.490.172	-4.784.808	-4.525.079
Pelnas prieš apmokestinimą	-74.154	-1.764.523	-1.476.031	-4.784.808	-4.525.079
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-74.154	-1.764.523	-1.476.031	-4.784.808	-4.525.079

Gamybinė įmonė - G8**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	6.592	11.101	80.918	103.899	597.815
Nematerialus turtas	1.050	1.598	2.609	1.008	2.010
Materialus turtas	3.972	6.899	69.222	92.766	574.403
Finansinis turtas	1.570	2.604	9.087	10.125	9.057
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0		0	12.345
Trumpalaikis turtas	19.473	33.748	189.478	502.397	702.073
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	6.628	10.152	78.013	245.648	228.174
Per vienerius metus gautinos sumos	3.828	8.533	91.648	202.299	274.712
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	9.017	15.063	19.817	54.450	199.187
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	26.065	44.849	270.396	606.296	1.299.888
Kapitalas ir rezervai	11.000	31.343	104.533	168.677	439.415
Kapitalas	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Rezervai	1.000	1.000	1.000	1.000	2.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	0	20.343	93.533	157.677	427.415
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	15.065	13.506	165.863	437.619	860.473
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	1.208	1.506	125.034
Per vienerius metus mokėtinos sumos	15.065	13.506	164.655	436.113	735.439
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	26.065	44.849	270.396	606.296	1.299.888

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	120.151	201.152	388.126	1.444.990	2.659.366
Parduotų prekių savikaina	90.125	161.402	306.541	1.294.794	2.100.899
Bendrasis pelnas	30.026	39.750	81.585	150.196	558.467
Veiklos sąnaudos	4.508	3.509	2.412	75.176	264.703
Veiklos pelnas (nuostolis)	25.518	36.241	79.173	75.020	293.764
Kita veikla		0	0	1.677	26.439
Finansinė ir investicinė veikla	-709	-489	-126	-1.233	-2.864
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	24.809	35.752	79.047	75.464	317.339
Pelnas prieš apmokestinimą	24.809	35.752	79.047	75.464	317.339
Pelno mokestis	4.466	6.435	5.857	11.320	47.601
Grynasis pelnas	20.343	29.317	73.190	64.144	269.738

Gamybinė įmonė - G9**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	2.990.825	2.613.626	1.957.295	1.617.964	1.259.600
Nematerialus turtas	0	95.000	12.375	50.001	0
Materialus turtas	2.990.825	2.518.626	1.944.920	1.567.963	1.259.600
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	2.385.772	1.989.483	2.200.058	1.539.985	1.331.780
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	1.699.006	811.073	780.090	689.737	530.023
Per vienerius metus gautinos sumos	580.300	1.127.698	1.200.690	831.507	692.841
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	208.579		0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	106.466	50.712	10.699	18.741	108.916
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	1.136	1.036	99	1.015	872
TURTAS IŠ VISO	5.377.733	4.604.145	4.157.452	3.158.964	2.592.252
Kapitalas ir rezervai	743.329	564.511	287.390	-273.790	-586.974
Kapitalas	456.470	456.470	456.470	456.470	456.470
Rezervai	1.526.252	1.461.516	1.324.442	1.137.793	170.905
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-1.239.393	-1.353.475	-1.493.522	-1.868.053	-1.214.349
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	4.634.404	4.039.634	3.870.062	3.432.754	3.179.226
Po vienerių metų mokėtinos sumos	3.745.500	3.218.600	2.974.732	2.819.648	2.992.295
Per vienerius metus mokėtinos sumos	888.904	821.034	895.330	613.106	186.931
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	5.377.733	4.604.145	4.157.452	3.158.964	2.592.252

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	2.250.436	3.072.675	3.418.501	3.472.127	3.511.326
Parduotų prekių savikaina	3.215.093	4.064.564	4.220.193	3.925.952	3.592.036
Bendrasis pelnas	-964.657	-991.889	-801.692	-453.825	-80.710
Veiklos sąnaudos	354.678	344.705	448.255	409.061	444.626
Veiklos pelnas (nuostolis)	-1.319.335	-1.336.594	-1.249.947	-862.886	-525.336
Kita veikla	395.212	486.841	350.662	312.555	397.472
Finansinė ir investicinė veikla	-403.143	557.167	660.952	95.859	122.752
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-1.327.266	-292.586	-238.333	-454.472	-5.112
Pelnas prieš apmokestinimą	-1.239.393	-114.082	-140.047	-374.531	-246.296
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-1.239.393	-114.082	-140.047	-374.531	-246.296

Gamybinė įmonė - G10**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	23.192.066	25.008.123	24.749.793	20.471.730	20.796.400
Nematerialus turtas	329.185	327.778	384.586	334.619	204.690
Materialus turtas	22.783.500	24.623.409	24.277.169	19.164.412	17.884.079
Finansinis turtas	49.382	30.835	45.835	19.855	10.000
Po vienerių metų gautinos sumos	29.999	26.101	42.203	952.844	2.697.631
Trumpalaikis turtas	33.536.132	33.182.635	31.091.946	31.591.170	39.718.569
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	20.454.270	22.965.404	17.776.434	17.178.144	17.445.687
Per vienerius metus gautinos sumos	11.615.727	9.660.265	9.968.495	7.946.043	12.925.961
Kitas trumpalaikis turtas			1.117.474	4.447.858	8.871.329
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	1.466.135	556.966	2.229.543	2.019.125	475.592
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	131.483	109.529	151.856		
TURTAS IŠ VISO	56.859.681	58.300.287	55.993.595	52.062.900	60.514.969
Kapitalas ir rezervai	31.274.191	32.137.045	32.832.673	32.684.015	36.443.841
Kapitalas	24.038.990	24.038.990	24.038.990	24.038.990	24.038.990
Rezervai	12.293.477	10.263.031	10.200.288	10.200.288	8.378.511
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-5.058.276	-2.164.976	-1.406.605	-1.555.263	4.026.340
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	25.585.490	26.163.242	23.160.922	19.378.885	24.071.128
Po vienerių metų mokėtinos sumos	14.599.827	11.941.102	7.265.307	7.488.488	12.527.488
Per vienerius metus mokėtinos sumos	10.985.663	14.222.140	15.895.615	11.890.397	11.543.640
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos					
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	56.859.681	58.300.287	55.993.595	52.062.900	60.514.969

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	68.166.467	69.880.018	69.985.081	74.238.125	74.262.423
Parduotų prekių savikaina	55.801.884	46.819.684	52.863.725	51.565.857	51.234.396
Bendrasis pelnas	12.364.583	23.060.334	17.121.356	22.672.268	23.028.027
Veiklos sąnaudos	12.073.992	16.026.502	14.685.798	15.757.664	16.061.075
Veiklos pelnas (nuostolis)	290.591	7.033.832	2.435.558	6.914.604	6.966.952
Kita veikla	-971.570	-262.632	-253.768	-6.055.437	-2.394.975
Finansinė ir investicinė veikla	-2.210.697	-2.651.549	-946.186	-575.796	-420.628
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-2.891.676	4.119.651	1.235.604	283.371	4.151.349
Pelnas prieš apmokestinimą	-5.058.276	3.378.339	1.187.412	283.371	4.151.349
Pelno mokestis		485.039	429.041	268.475	622.703
Grynasis pelnas	-5.058.276	2.893.300	758.371	14.896	3.528.646

Gamybinė įmonė - G11**Balansas**

	2000	2001	2002	2003	2004
Ilgalaikis turtas	1.960.046	1.914.251	2.018.062	1.998.566	2.034.906
Nematerialus turtas	11.498	7.211	5.531	5.508	46.334
Materialus turtas	1.913.404	1.907.040	2.012.531	1.993.058	1.988.572
Finansinis turtas	35.144	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	5.429.695	6.281.959	5.806.490	5.804.332	6.047.457
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	1.282.665	945.835	1.011.240	1.168.994	1.130.428
Per vienerius metus gautinos sumos	1.392.521	915.202	1.021.711	1.562.994	1.601.093
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	2.754.509	4.420.922	3.773.539	3.072.344	3.315.936
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	3.059	12.144	8.914	10.964	0
TURTAS IŠ VISO	7.392.800	8.208.354	7.833.466	7.813.862	8.082.363
Kapitalas ir rezervai	6.814.064	7.792.141	7.246.068	6.711.681	7.216.237
Kapitalas	2.684.324	2.684.324	2.684.324	2.684.324	2.684.324
Rezervai	1.169.804	1.129.926	1.087.891	1.041.859	983.067
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	2.959.936	3.977.891	3.473.853	2.985.498	3.548.846
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	578.736	416.213	587.398	1.102.181	866.126
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	578.736	416.213	587.398	1.102.181	866.126
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	7.392.800	8.208.354	7.833.466	7.813.862	8.082.363

Pelno-nuostolio ataskaita

	2000	2001	2002	2003	2004
Pardavimai ir paslaugos	7.894.795	10.604.336	7.821.297	8.944.021	9.242.260
Parduotų prekių savikaina	7.298.488	9.177.538	7.420.061	8.140.178	8.302.684
Bendrasis pelnas	596.307	1.426.798	401.236	803.843	939.576
Veiklos sąnaudos	171.451	313.749	333.393	317.767	315.089
Veiklos pelnas (nuostolis)	424.856	1.113.049	67.843	486.076	624.487
Kita veikla	29.932	27.069	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	56.221	62.509	75.637	46.674	37.553
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	511.009	1.202.627	143.480	532.750	662.040
Pelnas prieš apmokestinimą	509.121	1.304.994	291.721	532.750	663.040
Pelno mokestis	98.667	287.034	21.522	80.694	99.692
Grynasis pelnas	410.454	1.017.960	270.199	452.056	563.348

Gamybinė įmonė - G12**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	136.251.156	134.081.010	132.304.521	135.336.849	138.080.919
Nematerialus turtas	1.745.481	969.056	122.513	87.174	103.266
Materialus turtas	134.417.361	133.023.640	132.092.964	135.161.316	137.805.622
Finansinis turtas	88.314	88.314	89.044	88.359	172.031
Po vienerių metų gautinos sumos					0
Trumpalaikis turtas	64.537.054	57.930.815	58.406.117	59.242.721	61.073.552
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	28.092.407	23.744.712	25.144.211	26.542.871	24.061.322
Per vienerius metus gautinos sumos	35.842.499	33.951.992	31.872.468	30.677.696	35.069.872
Kitas trumpalaikis turtas					0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	602.148	234.111	1.389.438	2.022.154	1.942.358
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	153.678	39.665	76.215	76.698	15.304
TURTAS IŠ VISO	200.941.888	192.051.490	190.786.853	194.656.268	199.169.775
Kapitalas ir rezervai	51.940.452	84.439.851	80.301.400	92.840.542	98.764.670
Kapitalas	49.994.850	70.994.850	74.994.850	78.994.850	78.994.850
Rezervai	78.945.307	71.516.653	68.207.554	71.945.307	71.945.307
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-76.999.705	-58.071.652	-62.901.004	-58.099.615	-52.175.487
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	148.617.456	107.608.517	110.445.480	101.408.497	100.024.951
Po vienerių metų mokėtinos sumos	76.844.331	84.929.181	96.419.421	88.889.569	73.581.636
Per vienerius metus mokėtinos sumos	71.773.125	22.679.336	14.026.059	12.518.928	26.443.315
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	383.980	3.122	39.973	407.229	380.154
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	200.941.888	192.051.490	190.786.853	194.656.268	199.169.775

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	80.362.146	65.864.332	53.853.012	88.378.887	88.999.123
Parduotų prekių savikaina	74.447.586	65.262.114	50.213.412	75.545.103	71.235.556
Bendrasis pelnas	5.914.560	602.218	3.639.600	12.833.784	17.763.567
Veiklos sąnaudos	9.664.145	11.481.223	8.846.231	8.479.502	8.732.101
Veiklos pelnas (nuostolis)	-3.749.585	-10.879.005	-5.206.631	4.354.282	9.031.466
Kita veikla	-1.240.482	-889.984	-53.999	-1.107.998	-909.506
Finansinė ir investicinė veikla	-10.344.386	-2.609.412	-2.341.248	-583.852	-1.499.873
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-15.334.453	-14.378.401	-7.601.878	2.662.432	6.622.087
Pelnas prieš apmokestinimą	-16.584.001	22.268.298	-4.829.352	5.648.693	5.924.128
Pelno mokestis	0	0	0	0	
Grynasis pelnas	-16.584.001	22.268.298	-4.829.352	5.648.693	5.924.128

Gamybinė įmonė - G13**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	2.920.186	3.590.871	6.633.993	6.220.447	8.100.187
Nematerialus turtas	0	4.099	71.517	62.158	60.123
Materialus turtas	2.317.673	2.937.354	6.135.743	5.981.244	8.024.567
Finansinis turtas	602.513	649.418	324.592	125.031	15.497
Po vienerių metų gautinos sumos			102.141	52.014	
Trumpalaikis turtas	2.198.940	2.479.262	7.546.324	6.718.103	8.237.213
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	1.001.546	921.147	3.492.364	2.915.480	3.512.004
Per vienerius metus gautinos sumos	977.863	1.473.137	3.666.308	2.815.478	3.598.706
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	219.531	84.978	387.652	987.145	1.126.503
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	10.846	34.336	40.285	0	0
TURTAS IŠ VISO	5.129.972	6.104.469	14.220.602	12.938.550	16.337.400
Kapitalas ir rezervai	626.713	1.925.846	6.582.564	8.452.564	10.431.600
Kapitalas	22.000	520.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
Rezervai	2.200	356.428	2.487.156	2.487.156	2.487.156
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	602.513	1.049.418	2.895.408	4.765.408	6.744.444
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	4.500.409	4.178.623	7.637.614	4.485.986	5.905.800
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.818.245	933.907	2.658.779	2.215.612	1.981.051
Per vienerius metus mokėtinos sumos	2.682.164	3.244.716	4.978.835	2.270.374	3.924.749
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	2.850		424		
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	5.129.972	6.104.469	14.220.602	12.938.550	16.337.400

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	7.368.297	20.391.390	61.174.170	62.158.790	71.000.546
Parduotų prekių savikaina	6.482.814	17.471.792	50.668.196	51.067.833	58.300.214
Bendrasis pelnas	885.483	2.919.598	10.505.974	11.090.957	12.700.332
Veiklos sąnaudos	680.935	2.217.238	7.984.543	8.214.503	10.465.772
Veiklos pelnas (nuostolis)	204.548	702.360	2.521.431	2.876.454	2.234.560
Kita veikla	13.706	13.290	12.465	10.256	14.215
Finansinė ir investicinė veikla	72.257	-195.791	-73.906	-25.164	15.647
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	290.511	519.859	2.459.990	2.861.546	2.264.422
Pelnas prieš apmokestinimą	290.511	520.976	2.461.319	2.861.546	2.413.459
Pelno mokestis	89.047	74.071	615.329	991.546	434.423
Grynasis pelnas	201.464	446.905	1.845.990	1.870.000	1.979.036

Gamybinė įmonė - G14**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	3.409.752	4.314.667	4.816.904	4.609.317	4.855.406
Nematerialus turtas	51.443	32.637	17.127	6.037	4.203
Materialus turtas	3.358.309	4.282.030	4.799.777	4.603.280	4.851.203
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	950.569	1.267.775	1.992.049	2.572.822	2.902.812
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	476.600	707.488	1.530.152	1.999.428	2.206.158
Per vienerius metus gautinos sumos	462.636	418.272	434.915	507.532	612.489
Kitas trumpalaikis turtas	10.508	22.557	1.986	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	825	119.458	24.996	65.862	84.165
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	4.360.321	5.582.442	6.808.953	7.182.139	7.758.218
Kapitalas ir rezervai	2.275.006	2.423.370	2.684.036	3.081.573	4.018.405
Kapitalas	2.261.065	2.261.065	2.261.065	2.261.065	2.261.065
Rezervai	0	22.820	47.975	47.825	47.825
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	13.941	139.485	374.996	772.683	1.709.515
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	2.085.315	3.159.072	4.124.917	4.100.566	3.739.813
Po vienerių metų mokėtinos sumos	557.205	2.545.597	2.578.745	3.306.311	2.860.511
Per vienerius metus mokėtinos sumos	1.528.110	613.475	1.546.172	794.255	879.302
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	4.360.321	5.582.442	6.808.953	7.182.139	7.758.218

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	1.627.774	3.240.568	4.240.239	5.417.651	5.926.188
Parduotų prekių savikaina	923.122	2.115.588	2.882.891	3.623.983	3.745.123
Bendrasis pelnas	704.652	1.124.980	1.357.348	1.793.668	2.181.065
Veiklos sąnaudos	348.307	622.345	956.629	1.111.480	1.203.189
Veiklos pelnas (nuostolis)	356.345	502.635	400.719	682.188	977.876
Kita veikla	-114.880	-122.026	-6.596	-33.898	-39.805
Finansinė ir investicinė veikla	-53.452	-165.995	-138.303	-124.168	110.026
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	188.013	214.614	255.820	524.122	1.048.097
Pelnas prieš apmokestinimą	216.933	138.364	295.353	597.689	1.048.097
Pelno mokestis	0	0	44.687	59.653	111.265
Grynasis pelnas	216.933	138.364	250.666	538.036	936.832

Gamybinė įmonė - G15**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	172.705	161.137	527.409	908.201	646.264
Nematerialus turtas	7.216	5.548	4.154	1.402	3.966
Materialus turtas	165.489	155.589	523.255	906.799	642.298
Finansinis turtas					
Po vienerių metų gautinos sumos					
Trumpalaikis turtas	588.021	752.079	883.013	552.375	1.374.122
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	112.809	107.333	130.752	160.750	305.195
Per vienerius metus gautinos sumos	420.089	590.133	716.406	385.014	1.014.648
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	55.123	54.613	35.855	6.611	54.279
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	2.323	4.998	5.677	0	0
TURTAS IŠ VISO	763.049	918.214	1.416.099	1.460.576	2.020.386
Kapitalas ir rezervai	137.919	244.028	320.623	395.810	447.924
Kapitalas	30.000	30.000	30.000	70.000	70.000
Rezervai	3.000	3.000	3.000	7.000	7.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	104.919	211.028	287.623	318.810	370.924
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	625.130	674.186	1.095.476	1.064.766	1.572.462
Po vienerių metų mokėtinos sumos	103.027	14.522	245.371	461.196	326.496
Per vienerius metus mokėtinos sumos	522.103	659.664	850.105	603.570	1.245.966
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos					
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	763.049	918.214	1.416.099	1.460.576	2.020.386

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	3.025.798	3.468.995	4.066.813	4.240.519	5.095.179
Parduotų prekių savikaina	2.203.165	2.711.290	3.230.774	3.178.155	3.940.428
Bendrasis pelnas	822.633	757.705	836.039	1.062.364	1.154.751
Veiklos sąnaudos	610.231	620.839	724.336	1.001.402	1.063.634
Veiklos pelnas (nuostolis)	212.402	136.866	111.703	60.962	91.117
Kita veikla	-1.548	3.385	7.700	8.444	12.218
Finansinė ir investicinė veikla	-17.654	-11.333	-18.214	-25.438	-42.066
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	193.200	128.918	101.189	43.968	61.269
Pelnas prieš apmokestinimą	190.562	120.734	91.150	40.970	61.269
Pelno mokestis	36.207	14.625	14.556	5.784	9.155
Grynasis pelnas	154.355	106.109	76.594	35.186	52.114

Gamybinė įmonė - G16**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	49.682.400	47.441.100	25.807.900	23.122.800	15.156.094
Nematerialus turtas	0	3.200	96.000	83.400	57.892
Materialus turtas	49.475.300	47.227.400	25.218.700	22.552.600	15.085.613
Finansinis turtas	151.000	151.200	459.200	456.000	0
Po vienerių metų gautinos sumos	56.100	59.300	34.000	30.800	12.589
Trumpalaikis turtas	27.460.300	29.559.500	34.219.100	15.303.300	14.331.321
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	18.037.400	19.626.100	15.010.500	13.039.800	14.213.489
Per vienerius metus gautinos sumos	8.748.500	8.569.600	19.204.400	2.251.000	112.618
Kitas trumpalaikis turtas	415.400	1.232.400	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	259.000	131.400	4.200	12.500	5.214
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	77.142.700	77.000.600	60.027.000	38.426.100	29.487.415
Kapitalas ir rezervai	43.079.600	45.391.700	23.295.100	-4.306.300	-13.780.151
Kapitalas	33.109.200	33.109.200	33.109.200	33.109.200	33.109.200
Rezervai	11.960.300	12.262.900	10.788.000	10.788.000	10.788.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-1.989.900	19.600	-20.602.100	-48.203.500	-57.677.351
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	34.063.100	31.608.900	36.731.900	42.732.400	43.267.566
Po vienerių metų mokėtinos sumos	9.338.500	8.053.700	18.822.400	14.728.000	11.205.583
Per vienerius metus mokėtinos sumos	24.724.600	23.555.200	17.909.500	28.004.400	32.061.983
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	77.142.700	77.000.600	60.027.000	38.426.100	29.487.415

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	41.857.300	63.325.300	20.359.500	6.708.900	4.210.610
Parduotų prekių savikaina	29.952.400	47.896.700	21.430.500	8.645.600	5.602.198
Bendrasis pelnas	11.904.900	15.428.600	-1.071.000	-1.936.700	-1.391.588
Veiklos sąnaudos	9.648.900	11.129.800	8.883.000	6.304.500	5.023.892
Veiklos pelnas (nuostolis)	2.256.000	4.298.800	-9.954.000	-8.241.200	-6.415.480
Kita veikla	-190.600	-528.700	-5.961.000	35.600	-60.487
Finansinė ir investicinė veikla	-1.841.000	-958.200	-2.031.300	-1.444.900	-2.997.884
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	224.500	2.811.900	-17.946.300	-9.650.500	-9.473.851
Pelnas prieš apmokestinimą	544.300	2.295.900	-17.946.200	-9.650.500	-9.473.851
Pelno mokestis	300	303.600	0	0	0
Grynasis pelnas	544.000	1.992.300	-17.946.200	-9.650.500	-9.473.851

Gamybinė įmonė - G17**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	2.481.229	2.638.100	2.389.546	2.315.106	1.480.314
Nematerialus turtas	2.590	25.043	10.916	19.484	14.383
Materialus turtas	2.438.585	2.243.785	2.310.685	2.210.685	1.465.931
Finansinis turtas	40.054	369.272	67.945	84.937	
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	3.076.794	9.286.054	14.681.518	15.743.958	12.469.405
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	2.344.771	4.870.722	7.165.504	4.654.722	5.275.293
Per vienerius metus gautinos sumos	672.313	3.371.633	5.302.189	8.609.335	4.589.554
Kitas trumpalaikis turtas	0	600.000	2.206.025	2.284.025	2.003.025
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	59.710	443.699	7.800	195.876	601.533
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	61.234	35.952	48.956	45.725	0
TURTAS IŠ VISO	5.619.257	11.960.106	17.120.020	18.104.789	13.949.719
Kapitalas ir rezervai	2.533.984	3.084.135	3.263.373	3.345.163	3.509.503
Kapitalas	419.540	419.540	419.540	419.540	1.000.000
Rezervai	623.729	577.863	535.830	535.830	100.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	1.490.715	2.086.732	2.308.003	2.389.793	2.409.503
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	3.085.273	8.875.971	13.856.647	14.759.626	10.440.216
Po vienerių metų mokėtinos sumos	87.763	475.819	0	309.580	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	2.997.510	8.400.152	13.856.647	14.450.046	10.440.216
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	5.619.257	11.960.106	17.120.020	18.104.789	13.949.719

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	10.830.976	17.512.511	25.051.979	22.635.931	35.963.655
Parduotų prekių savikaina	9.936.998	16.219.754	23.251.861	22.400.425	33.526.014
Bendrasis pelnas	893.978	1.292.757	1.800.118	235.506	2.437.641
Veiklos sąnaudos	632.922	582.420	1.302.248	1.097.718	2.021.256
Veiklos pelnas (nuostolis)	261.056	710.337	497.870	-862.212	416.385
Kita veikla	158.310	86.729	144.619	1.426.518	44.054
Finansinė ir investicinė veikla	-212.949	-369.062	-347.993	-445.275	-139.618
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	206.417	428.004	294.496	119.031	320.821
Pelnas prieš apmokestinimą	206.417	428.004	288.401	112.936	320.821
Pelno mokestis	0	38.404	67.130	31.146	94.765
Grynasis pelnas	206.417	389.600	221.271	81.790	226.056

Gamybinė įmonė - G18**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	14.718.403	12.675.122	10.322.779	9.133.770	838.940
Nematerialus turtas	53.013	34.298	28.802	14.498	10.256
Materialus turtas	14.605.511	12.580.945	9.768.777	9.114.272	809.781
Finansinis turtas	59.879	59.879	525.200	5.000	18.903
Po vienerių metų gautinos sumos	0				
Trumpalaikis turtas	9.995.568	5.279.261	4.077.325	3.589.295	3.503.019
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	4.107.058	2.904.245	2.789.757	2.895.669	3.000.154
Per vienerius metus gautinos sumos	5.835.015	2.321.450	1.174.420	656.425	462.359
Kitas trumpalaikis turtas					
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	53.495	53.566	113.148	37.201	40.506
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	4.583	3.373	6.139	6.461	
TURTAS IŠ VISO	24.718.554	17.957.756	14.406.243	12.729.526	4.341.959
Kapitalas ir rezervai	16.958.336	12.617.445	10.452.428	6.774.227	2.059.997
Kapitalas	14.444.300	14.444.300	14.444.300	14.444.300	14.444.300
Rezervai	2.514.036	2.514.036			
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	0	-4.340.891	-3.991.872	-7.670.073	-12.384.303
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	7.760.218	5.340.311	3.953.815	5.955.299	2.281.962
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0				
Per vienerius metus mokėtinos sumos	7.760.218	5.340.311	3.953.815	5.955.299	2.281.962
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0				
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	24.718.554	17.957.756	14.406.243	12.729.526	4.341.959

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	54.314.951	44.493.463	29.019.532	30.057.642	31.256.489
Parduotų prekių savikaina	49.394.582	42.786.148	24.613.172	28.241.873	29.856.133
Bendrasis pelnas	4.920.369	1.707.315	4.406.360	1.815.769	1.400.356
Veiklos sąnaudos	7.254.739	6.036.593	5.878.394	5.986.249	6.078.132
Veiklos pelnas (nuostolis)	-2.334.370	-4.329.278	-1.472.034	-4.170.480	-4.677.776
Kita veikla	742	-178.869	-132.306	236.235	15.468
Finansinė ir investicinė veikla	-19.732	9.689	-849.460	128.752	-154.862
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-2.353.360	-4.498.458	-2.453.800	-3.805.493	-4.817.170
Pelnas prieš apmokestinimą	-2.247.567	-4.340.891	-2.165.016	-3.678.201	-4.714.230
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-2.247.567	-4.340.891	-2.165.016	-3.678.201	-4.714.230

**Sėkmingai veikiančių gamybinių įmonių (mažos apyvartos)
bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.**

G4	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	7,465	4,799	6,167	5,605	6,739	< 2,9
Altman modelis 2	7,326	4,751	6,502	5,963	9,364	< 2,6
Altman modelis 3	8,174	5,221	6,880	6,249	7,751	< 2,9
Lis modelis	0,205	0,186	0,259	0,256	0,121	< 0,037
Springate modelis	4,848	2,814	3,125	2,872	3,892	< 0,862
Tafler modelis	4,748	2,647	9,509	10,384	2,086	< 0,2
Zmijewski modelis	16,407	8,524	15,218	12,014	17,914	> 0,5
Fulmer modelis	-	-0,916	0,903	2,138	5,880	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-546	-218	-140	-132	-128	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

G5	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	3,641	3,184	388,128	84,865	16,446	< 2,9
Altman modelis 2	11,438	11,027	971,755	211,051	41,787	< 2,6
Altman modelis 3	4,896	4,271	554,524	120,190	22,529	< 2,9
Lis modelis	0,092	0,097	1,044	0,325	0,186	< 0,037
Springate modelis	262,073	168,109	-270,736	32,818	16,852	< 0,862
Tafler modelis	231,676	172,160	469,346	95,768	20,773	< 0,2
Zmijewski modelis	15,661	10,147	5239,225	1095,586	165,265	> 0,5
Fulmer modelis	-	1,098	364,072	291,595	49,446	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-8	-8	-28	-42	-30	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

G8	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	7,986	8,635	2,964	3,226	3,275	< 2,9
Altman modelis 2	8,272	12,233	4,356	2,806	3,080	< 2,6
Altman modelis 3	8,392	9,685	3,373	3,521	3,587	< 2,9
Lis modelis	0,117	0,138	0,054	0,045	0,057	< 0,037
Springate modelis	6,027	6,453	1,883	1,562	1,826	< 0,862
Tafler modelis	1,323	1,913	0,435	0,349	0,532	< 0,2
Zmijewski modelis	1,962	11,562	3,696	3,050	3,303	> 0,5
Fulmer modelis	-	3,852	1,911	2,464	3,786	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-354	-143	-200	-282	964	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

G14	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	0,893	1,084	1,123	1,596	2,007	< 2,9
Altman modelis 2	0,621	1,822	1,584	3,324	4,465	< 2,6
Altman modelis 3	1,038	1,298	1,312	1,928	2,476	< 2,9
Lis modelis	0,008	0,028	0,026	0,045	0,056	< 0,037
Springate modelis	0,259	0,578	0,576	1,309	1,776	< 0,862
Tafler modelis	0,279	1,023	0,526	1,285	1,425	< 0,2
Zmijewski modelis	7,312	5,579	4,867	5,260	6,887	> 0,5
Fulmer modelis	-	-1,535	-0,253	1,088	2,952	< 0
Vertinimo regresijos modelis	32	-65	-122	-44	-43	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

G15	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	5,004	4,598	3,378	3,301	2,932	< 2,9
Altman modelis 2	2,925	2,673	1,554	1,060	1,518	< 2,6
Altman modelis 3	5,218	4,872	3,572	3,482	3,126	< 2,9
Lis modelis	0,113	0,096	0,068	0,078	0,067	< 0,037
Springate modelis	2,683	2,139	1,441	1,256	1,200	< 0,862
Tafler modelis	1,004	0,774	0,642	1,005	0,617	< 0,2
Zmijewski modelis	1,678	2,872	2,757	3,342	2,840	> 0,5
Fulmer modelis	-	0,929	1,274	1,825	2,975	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-582	-481	-1.532	998	-504	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

G11	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	7,034	10,569	7,147	4,667	5,727	< 2,9
Altman modelis 2	18,435	26,994	19,019	12,045	14,936	< 2,6
Altman modelis 3	9,708	14,585	9,943	6,280	7,797	< 2,9
Lis modelis	0,083	0,107	0,084	0,075	0,084	< 0,037
Springate modelis	1,895	3,810	1,528	1,606	1,875	< 0,862
Tafler modelis	1,659	3,678	1,536	0,976	1,383	< 0,2
Zmijewski modelis	67,920	107,042	71,203	35,643	48,316	> 0,5
Fulmer modelis	-	18,982	9,808	6,065	10,446	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-26	-30	-26	-32	-32	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

23 priedas

**Sėkmingai veikiančių gamybinių įmonių (didelės apyvartos)
bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.**

G6	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	4,683	4,572	3,363	3,361	3,226	< 2,9
Altman modelis 2	13,036	12,433	8,459	8,211	7,980	< 2,6
Altman modelis 3	6,293	6,153	4,392	4,404	4,242	< 2,9
Lis modelis	0,105	0,098	0,092	0,088	0,086	< 0,037
Springate modelis	2,222	2,015	1,442	1,264	1,181	< 0,862
Tafler modelis	1,606	1,315	0,641	0,612	0,588	< 0,2
Zmijewski modelis	30,160	30,314	13,554	14,656	14,039	> 0,5
Fulmer modelis	-	6,757	5,285	6,170	6,869	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-25	-26	-38	-42	-42	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

G13	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	1,700	3,848	5,495	6,832	6,077	< 2,9
Altman modelis 2	0,292	0,795	3,916	6,920	5,925	< 2,6
Altman modelis 3	1,758	3,989	5,892	7,593	6,788	< 2,9
Lis modelis	0,017	0,046	0,092	0,123	0,113	< 0,037
Springate modelis	0,723	1,575	2,764	3,787	2,870	< 0,862
Tafler modelis	0,261	0,560	1,246	2,773	1,873	< 0,2
Zmijewski modelis	1,957	3,627	5,646	11,379	10,819	> 0,5
Fulmer modelis	-	0,405	2,196	4,652	5,525	< 0
Vertinimo regresijos modelis	180	308	-316	-199	-228	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

G10	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	1,642	2,094	2,082	2,394	2,464	< 2,9
Altman modelis 2	2,997	3,692	3,329	4,192	5,322	< 2,6
Altman modelis 3	1,990	2,465	2,461	2,868	3,014	< 2,9
Lis modelis	0,041	0,056	0,045	0,064	0,070	< 0,037
Springate modelis	0,311	1,149	0,894	0,993	1,418	< 0,862
Tafler modelis	0,732	1,005	0,709	1,184	1,253	< 0,2
Zmijewski modelis	8,674	8,085	9,325	10,909	9,664	> 0,5
Fulmer modelis	-	-0,331	0,559	1,618	3,370	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-45	-53	-65	-57	-42	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

G12	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 1	-0,061	0,908	0,396	0,847	0,856	< 2,9
Altman modelis 2	-1,673	1,821	1,044	1,758	1,523	< 2,6
Altman modelis 3	-0,242	0,993	0,453	0,969	0,979	< 2,9
Lis modelis	-0,021	-0,005	-0,002	0,005	0,005	< 0,037
Springate modelis	-0,283	1,330	0,048	0,816	0,597	< 0,862
Tafler modelis	0,088	0,096	0,199	0,619	0,430	< 0,2
Zmijewski modelis	3,711	5,266	5,572	6,415	6,829	> 0,5
Fulmer modelis	-	-2,207	-1,794	-0,517	0,636	< 0
Vertinimo regresijos modelis	133	-25	-19	-28	-37	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

Paslaugų įmonių finansinė atskaitomybė 2001-2005 m.

Paslaugų įmonė - P1

Balansas

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	839	117.775	201.272	429.098	490.270
Nematerialus turtas	0	0	73.051	71.531	69.805
Materialus turtas	839	117.775	128.221	327.367	390.265
Finansinis turtas	0	0	0	30.200	30.200
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	38.040	112.369	122.106	245.834	262.646
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	32.740	60.885	64.472	198.517	173.797
Per vienerius metus gautinos sumos	3.481	8.184	6.134	12.151	11.012
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	535
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	1.819	43.300	51.500	35.166	77.302
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	255	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	39.134	230.144	323.378	674.932	752.916
Kapitalas ir rezervai	11.009	161.766	249.648	342.554	433.269
Kapitalas	10.000	29.000	29.000	29.000	29.000
Rezervai	50	50	50	50	690
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	959	132.716	220.598	313.504	403.579
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	28.125	68.378	73.730	332.378	319.647
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	153.154	279.444
Per vienerius metus mokėtinos sumos	28.125	68.378	73.730	179.224	40.203
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	39.134	230.144	323.378	674.932	752.916

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	447.698	1.378.510	1.270.115	1.800.722	782.034
Parduotų prekių savikaina	416.297	1.156.641	1.115.054	1.619.745	593.737
Bendrasis pelnas	31.401	221.869	155.061	180.977	188.297
Veiklos sąnaudos	30.127	52.674	49.080	71.676	82.282
Veiklos pelnas (nuostolis)	1.274	169.195	105.981	109.301	106.015
Kita veikla	0	0	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	-87	-14.187	-2.590	0	-44
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	1.187	155.008	103.391	109.301	105.971
Pelnas prieš apmokestinimą	1.187	155.008	103.391	109.301	105.971
Pelno mokestis	178	23.251	15.509	16.395	15.896
Grynasis pelnas	1.009	131.757	87.882	92.906	90.075

Paslaugų įmonė - P2**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	417.721	701.149	825.542	730.728	726.493
Nematerialus turtas	0	0	0	0	0
Materialus turtas	405.721	469.719	594.111	416.297	367.691
Finansinis turtas	12.000	231.430	231.431	314.431	318.812
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	39.990
Trumpalaikis turtas	324.162	381.952	357.009	458.853	559.369
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	3.348	90.511	21.509	171.855	39.322
Per vienerius metus gautinos sumos	180.029	253.822	297.190	242.830	492.613
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	140.785	37.619	38.310	44.168	27.434
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	126	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	742.009	1.083.101	1.182.551	1.189.581	1.285.862
Kapitalas ir rezervai	727.731	797.267	871.481	816.153	732.857
Kapitalas	520.000	520.000	520.000	545.200	545.200
Rezervai	78.454	78.454	82.177	56.977	56.977
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	129.277	198.813	269.304	213.976	130.680
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	14.278	285.834	311.070	373.428	553.005
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	14.278	285.834	311.070	373.428	553.005
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	742.009	1.083.101	1.182.551	1.189.581	1.285.862

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	106.504	105.550	210.703	363.209	225.794
Parduotų prekių savikaina	24.596	27.452	43.976	236.687	150.875
Bendrasis pelnas	81.908	78.098	166.727	126.522	74.919
Veiklos sąnaudos	3.718	28.843	88.794	194.433	167.121
Veiklos pelnas (nuostolis)	78.190	49.255	77.933	-67.911	-92.202
Kita veikla	-82.257	-3.837	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	-498	30.001	-124	12.583	99.025
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-4.565	75.419	77.809	-55.328	6.823
Pelnas prieš apmokestinimą	145.185	76.489	77.637	-55.328	-83.296
Pelno mokestis	0	6.953	7.146		0
Grynasis pelnas	145.185	69.536	70.491	-55.328	-83.296

Paslaugų įmonė - P3**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	132.672	120.603	83.577	61.927	62.132
Nematerialus turtas	5.446	3.124	1.715	1.715	1.022
Materialus turtas	62.786	66.079	30.062	8.812	9.710
Finansinis turtas	64.440	51.400	51.800	51.400	51.400
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	408.098	524.428	390.152	430.291	357.499
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	108	133	206	206	0
Per vienerius metus gautinos sumos	354.560	300.498	253.709	311.011	259.035
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	53.430	223.797	136.237	119.074	98.464
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	540.770	645.031	473.729	492.218	419.631
Kapitalas ir rezervai	279.466	271.542	128.914	63.899	55.989
Kapitalas	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Rezervai	102.881	125.937	75.220	75.221	75.221
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-23.415	-54.395	-146.306	-211.322	-219.232
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	261.304	373.489	344.815	428.319	363.642
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	261.304	373.489	344.815	428.319	363.642
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	540.770	645.031	473.729	492.218	419.631

Pelno-nuostolio ataskaita

	2000	2001	2002	2003	2004
Pardavimai ir paslaugos	543.125	672.524	900.541	635.736	418.328
Parduotų prekių savikaina	382.156	451.314	477.679	495.383	233.037
Bendrasis pelnas	160.969	221.210	422.862	140.353	185.291
Veiklos sąnaudos	201.156	251.509	517.619	197.917	173.321
Veiklos pelnas (nuostolis)	-40.187	-30.299	-94.757	-57.564	11.970
Kita veikla	-4.212	-3.327	11.556	522	-2.540
Finansinė ir investicinė veikla	1.526	2.646	-8.678	-7.939	-450
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-42.873	-30.980	-91.879	-64.981	8.980
Pelnas prieš apmokestinimą	-42.873	-30.980	-91.911	-65.016	-7.910
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-42.873	-30.980	-91.911	-65.016	-7.910

Paslaugų įmonė - P4**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	76.137	86.781	161.453	384.394	351.026
Nematerialus turtas	725	432	288	144	0
Materialus turtas	75.412	86.349	161.165	384.250	351.026
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	58.730	63.279	138.568	79.689	80.529
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	47.513	48.502	15.279	32.523	28.052
Per vienerius metus gautinos sumos	10.501	14.663	123.235	44.419	51.023
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	716	114	54	2.747	1.454
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	134.867	150.060	300.021	464.083	431.555
Kapitalas ir rezervai	48.014	38.752	32.142	27.145	743
Kapitalas	60.228	60.228	60.228	60.228	60.228
Rezervai	0	0	0	0	0
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-12.214	-21.476	-28.086	-33.083	-59.485
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	86.853	111.308	267.690	436.801	430.812
Po vienerių metų mokėtinos sumos	53.212	46.186	32.252	197.672	193.205
Per vienerius metus mokėtinos sumos	33.641	65.122	235.438	239.129	237.607
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	189	137	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	134.867	150.060	300.021	464.083	431.555

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	268.915	192.790	350.870	319.808	112.516
Parduotų prekių savikaina	215.460	134.384	299.864	273.177	95.236
Bendrasis pelnas	53.455	58.406	51.006	46.631	17.280
Veiklos sąnaudos	63.893	65.704	51.179	46.425	40.516
Veiklos pelnas (nuostolis)	-10.438	-7.298	-173	206	-23.236
Kita veikla	-102	-1.022	-2.057	-1.304	-2.156
Finansinė ir investicinė veikla	423	-942	-4.380	-3.899	-1.010
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-10.117	-9.262	-6.610	-4.997	-26.402
Pelnas prieš apmokestinimą	-10.117	-9.262	-6.610	-4.997	-26.402
Pelno mokesčiai	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-10.117	-9.262	-6.610	-4.997	-26.402

Paslaugų įmonė - P5**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	2.782.961	3.349.839	3.060.699	2.324.880	1.777.343
Nematerialus turtas	141.228	730.529	1.083.891	888.342	653.753
Materialus turtas	2.448.107	2.405.546	1.839.292	1.329.512	1.072.223
Finansinis turtas	193.626	213.764	137.516	107.026	51.367
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	1.900.528	2.286.111	2.429.686	2.881.959	1.894.821
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	81.801	82.111	93.159	63.485	49.860
Per vienerius metus gautinos sumos	1.666.799	2.048.868	2.045.004	1.985.571	1.689.719
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	104.190	99.692	94.307
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	151.928	155.132	187.333	733.211	60.935
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	623.235	565.627	149.725	0	0
TURTAS IŠ VISO	5.306.724	6.201.577	5.640.110	5.206.839	3.672.164
Kapitalas ir rezervai	2.270.154	2.050.207	1.912.082	1.414.888	1.083.092
Kapitalas	2.444.058	2.444.058	2.444.058	2.444.058	2.444.058
Rezervai	176.554	176.554	176.554	87.919	87.919
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-350.458	-570.405	-708.530	-1.117.089	-1.448.885
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	3.036.570	4.151.370	3.728.028	3.791.951	2.589.072
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.286.765	1.254.283	1.135.710	982.735	751.642
Per vienerius metus mokėtinos sumos	1.749.805	2.897.087	2.592.318	2.809.216	1.837.430
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	5.306.724	6.201.577	5.640.110	5.206.839	3.672.164

Pelno-nuostolio ataskaita	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	5.969.601	5.633.626	5.144.533	4.901.964	4.233.876
Parduotų prekių savikaina	5.325.763	5.177.569	4.700.122	4.684.138	3.973.208
Bendrasis pelnas	643.838	456.057	444.411	217.826	260.668
Veiklos sąnaudos	1.254.227	738.196	697.487	648.982	618.391
Veiklos pelnas (nuostolis)	-610.389	-282.139	-253.076	-431.156	-357.723
Kita veikla	998.599	867.042	137.010	59.425	38.558
Finansinė ir investicinė veikla	-423.034	-804.850	-22.059	-36.828	-12.631
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-34.824	-219.947	-138.125	-408.559	-331.796
Pelnas prieš apmokestinimą	-34.824	-219.947	-138.125	-408.559	-331.796
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-34.824	-219.947	-138.125	-408.559	-331.796

Paslaugų įmonė - P6**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	1.293.571	1.849.636	2.594.174	3.070.011	3.779.254
Nematerialus turtas	6.500	22.378	14.382	37.107	22.937
Materialus turtas	1.287.071	1.780.334	2.579.792	3.032.904	3.756.317
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	46.924	0	0	0
Trumpalaikis turtas	3.863.403	3.983.625	4.485.446	4.083.301	4.822.070
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	728.101	527.143	422.746	506.533	821.567
Per vienerius metus gautinos sumos	2.610.331	2.872.352	3.254.557	3.288.115	3.565.647
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	524.971	584.130	808.143	288.653	434.856
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	114.701	101.451	59.662	29.124	16.673
TURTAS IŠ VISO	5.271.675	5.934.712	7.139.282	7.182.436	8.617.997
Kapitalas ir rezervai	796.870	2.482.891	3.450.103	4.403.512	5.036.747
Kapitalas	500.000	500.000	500.000	500.000	1.100.000
Rezervai	106.870	118.903	124.176	124.176	124.176
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	190.000	1.863.988	2.825.927	3.779.336	3.812.571
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	4.474.805	3.451.821	3.689.179	2.778.924	3.581.250
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	230.000	354.833	502.144	57.833
Per vienerius metus mokėtinos sumos	4.474.805	3.221.821	3.334.346	2.276.780	3.523.417
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	5.271.675	5.934.712	7.139.282	7.182.436	8.617.997

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	14.833.161	17.763.317	19.528.197	21.176.326	25.246.407
Parduotų prekių savikaina	10.952.139	13.546.244	15.258.779	16.396.927	20.484.376
Bendrasis pelnas	3.881.022	4.217.073	4.269.418	4.779.399	4.762.031
Veiklos sąnaudos	2.144.996	2.236.123	3.031.815	3.513.576	4.605.611
Veiklos pelnas (nuostolis)	1.736.026	1.980.950	1.237.603	1.265.823	156.420
Kita veikla	24.130	153.323	16.805	27.016	38.905
Finansinė ir investicinė veikla	-129.664	-141.430	-109.242	-157.828	-155.760
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	1.630.492	1.992.843	1.145.166	1.135.011	39.565
Pelnas prieš apmokestinimą	1.630.492	1.992.843	1.145.166	1.135.011	39.565
Pelno mokestis	260.879	318.855	183.227	181.602	6.330
Grynasis pelnas	1.369.613	1.673.988	961.939	953.409	33.235

Paslaugų įmonė - P7**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	4.545.613	5.082.336	4.840.897	4.707.117	4.523.886
Nematerialus turtas	28.721	21.056	19.850	25.046	22.619
Materialus turtas	4.516.892	5.061.280	4.821.047	4.682.071	4.501.267
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	2.221.707	2.936.677	2.187.196	2.112.919	1.788.562
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	112.041	95.018	101.402	98.504	78.401
Per vienerius metus gautinos sumos	2.045.198	2.780.231	2.045.004	1.980.514	1.689.719
Kitas trumpalaikis turtas	12.540	11.304	10.601	8.703	5.034
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	51.928	50.124	30.189	25.198	15.408
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	6.767.320	8.019.013	7.028.093	6.820.036	6.312.448
Kapitalas ir rezervai	2.214.702	2.116.716	2.438.188	2.301.191	2.164.978
Kapitalas	2.350.000	2.350.000	2.350.000	2.350.000	2.350.000
Rezervai	215.160	215.160	215.160	110.430	110.430
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-350.458	-448.444	-126.972	-159.239	-295.452
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	4.552.618	5.902.297	4.589.905	4.518.845	4.147.470
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.286.765	1.254.283	1.135.710	982.735	751.642
Per vienerius metus mokėtinos sumos	3.265.853	4.648.014	3.454.195	3.536.110	3.395.828
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	6.767.320	8.019.013	7.028.093	6.820.036	6.312.448

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	9.969.601	9.633.626	10.044.533	9.901.964	9.125.014
Parduotų prekių savikaina	9.172.033	9.055.608	9.140.525	9.307.846	8.668.763
Bendrasis pelnas	797.568	578.018	904.008	594.118	456.251
Veiklos sąnaudos	1.254.227	738.196	697.487	648.982	618.391
Veiklos pelnas (nuostolis)	-456.659	-160.178	206.521	-54.864	-162.140
Kita veikla	998.599	867.042	137.010	59.425	38.558
Finansinė ir investicinė veikla	-423.034	-804.850	-22.059	-36.828	-12.631
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	118.906	-97.986	321.472	-32.267	-136.213
Pelnas prieš apmokestinimą	118.906	-97.986	321.472	-32.267	-136.213
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	118.906	-97.986	321.472	-32.267	-136.213

Paslaugų įmonė - P8**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	949.704	972.720	960.765	1.125.362	1.110.997
Nematerialus turtas	1	1	1	1	1
Materialus turtas	551.115	574.131	562.176	726.773	712.408
Finansinis turtas	398.588	398.588	398.588	398.588	398.588
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	2.047.483	2.067.349	2.156.372	2.438.873	2.802.116
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	32.681	42.287	33.433	21.870	12.625
Per vienerius metus gautinos sumos	1.937.478	1.978.477	2.085.356	2.186.657	2.186.640
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Grynai pinigai sąskaitoje ir kasoje	77.324	46.585	37.583	230.346	602.851
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	2.997.187	3.040.069	3.117.137	3.564.235	3.913.113
Kapitalas ir rezervai	464.236	-417.617	-1.289.252	-1.721.720	-2.315.477
Kapitalas	576.440	576.440	576.440	576.440	576.440
Rezervai	470.249	500.335	493.617	962.184	949.110
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-582.453	-1.494.392	-2.359.309	-3.260.344	-3.841.027
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	2.532.951	3.457.686	4.406.389	5.285.955	6.228.590
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	2.532.951	3.457.686	4.406.389	5.285.955	6.228.590
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	2.997.187	3.040.069	3.117.137	3.564.235	3.913.113

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	1.556.391	1.463.915	1.191.153	1.059.201	1.034.290
Parduotų prekių savikaina	1.548.138	1.541.004	1.234.520	1.140.561	1.096.781
Bendrasis pelnas	8.253	-77.089	-43.367	-81.360	-62.491
Veiklos sąnaudos	827.805	835.126	821.563	819.705	412.503
Veiklos pelnas (nuostolis)	-819.552	-912.215	-864.930	-901.065	-474.994
Kita veikla	0	0	0	0	-106.840
Finansinė ir investicinė veikla	4.393	276	13	30	1.151
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-815.159	-911.939	-864.917	-901.035	-580.683
Pelnas prieš apmokestinimą	-815.159	-911.939	-864.917	-901.035	-580.683
Pelno mokestis		0	0	0	0
Grynasis pelnas	-815.159	-911.939	-864.917	-901.035	-580.683

Paslaugų įmonė - P9**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	43.590	57.497	70.223	78.828	63.224
Nematerialus turtas	1.932	2.129	1.579	3.253	1.692
Materialus turtas	41.658	55.368	68.644	75.575	61.532
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	252.250	256.531	350.706	354.436	377.441
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	12.534	13.285	69.451	42.053	45.639
Per vienerius metus gautinos sumos	78.458	92.064	185.717	224.890	256.320
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	161.258	151.182	95.538	87.493	75.482
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	295.840	314.028	420.929	433.264	440.665
Kapitalas ir rezervai	69.400	60.996	70.046	74.761	80.303
Kapitalas	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Rezervai	19.381	19.381	19.381	19.381	19.381
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	40.019	31.615	40.665	45.380	50.922
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	226.440	253.032	350.883	358.503	360.362
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	226.440	253.032	350.883	358.503	360.362
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	295.840	314.028	420.929	433.264	440.665

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	98.043	99.018	308.291	403.492	503.489
Parduotų prekių savikaina	89.409	89.280	226.000	321.945	420.578
Bendrasis pelnas	8.634	9.738	82.291	81.547	82.911
Veiklos sąnaudos	4.429	17.759	70.479	75.066	76.049
Veiklos pelnas (nuostolis)	4.205	-8.021	11.812	6.481	6.862
Kita veikla	0	0	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	-250	-383	-1.165	-934	-342
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	3.955	-8.404	10.647	5.547	6.520
Pelnas prieš apmokestinimą	3.955	-8.404	10.647	5.547	6.520
Pelno mokesčiai	593	0	1.597	832	978
Grynasis pelnas	3.362	-8.404	9.050	4.715	5.542

Paslaugų įmonė - P10**Balansas**

	2000	2001	2002	2003	2004
Ilgalaikis turtas	82.385	80.751	49.451	272.736	280.479
Nematerialus turtas	0	0	0	0	0
Materialus turtas	82.385	80.751	49.451	272.736	280.479
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	195.256	246.303	424.482	261.639	305.475
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	152.123	194.292	138.419	180.808	234.944
Per vienerius metus gautinos sumos	36.591	44.184	22.696	72.106	23.079
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	6.542	7.827	263.367	8.725	47.452
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	277.641	327.054	473.933	534.375	585.954
Kapitalas ir rezervai	225.746	258.016	286.842	316.069	329.601
Kapitalas	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
Rezervai	29.154	29.154	23.085	23.085	23.085
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	136.592	168.862	203.757	232.984	246.516
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	51.895	69.038	187.091	218.306	256.353
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	51.895	69.038	187.091	218.306	256.353
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	277.641	327.054	473.933	534.375	585.954

Pelno-nuostolio ataskaita

	2000	2001	2002	2003	2004
Pardavimai ir paslaugos	1.320.265	1.812.352	1.981.084	2.177.962	3.022.123
Parduotų prekių savikaina	1.082.617	1.468.004	1.584.982	1.720.632	2.568.801
Bendrasis pelnas	237.648	344.348	396.102	457.330	453.322
Veiklos sąnaudos	198.563	296.521	344.216	412.365	391.253
Veiklos pelnas (nuostolis)	39.085	47.827	51.886	44.965	62.069
Kita veikla	-3.960	-4.537	-5.943	-6.534	-9.066
Finansinė ir investicinė veikla	864	122	632	-3.912	-37.049
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	35.989	43.412	46.575	34.519	15.954
Pelnas prieš apmokestinimą	35.421	42.689	46.073	34.405	15.925
Pelno mokestis	8.514	10.419	11.178	5.178	2.393
Grynasis pelnas	26.907	32.270	34.895	29.227	13.532

Paslaugų įmonė - P11**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	4.275.104	4.473.838	4.818.786	4.299.995	3.914.837
Nematerialus turtas	10.939	5.399	14.367	45.019	43.994
Materialus turtas	4.208.405	4.412.679	4.748.659	4.199.216	3.823.103
Finansinis turtas	55.760	55.760	55.760	55.760	47.740
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	1.835.586	1.726.609	1.697.319	1.848.565	1.203.186
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	501.475	581.945	307.553	363.769	314.927
Per vienerius metus gautinos sumos	1.196.965	885.232	1.327.131	1.351.495	763.333
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	50.945	50.886
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	137.146	259.432	62.635	82.356	74.040
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	31.373	13.100	2.455	0	0
TURTAS IŠ VISO	6.142.063	6.213.547	6.518.560	6.148.560	5.118.023
Kapitalas ir rezervai	3.469.602	2.326.233	1.986.014	1.064.574	783.873
Kapitalas	4.245.050	3.911.640	3.911.640	2.775.350	2.775.350
Rezervai	0	0	0	28.413	28.413
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-775.448	-1.585.407	-1.925.626	-1.739.189	-2.019.890
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	2.672.461	3.887.026	4.506.703	5.051.470	4.334.150
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.269.619	1.194.896	950.716	941.303	924.600
Per vienerius metus mokėtinos sumos	1.402.842	2.692.130	3.555.987	4.110.167	3.409.550
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	288	25.843	32.516	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	6.142.063	6.213.547	6.518.560	6.148.560	5.118.023

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	1.515.443	3.076.963	3.375.281	3.393.681	2.010.191
Parduotų prekių savikaina	1.899.179	3.752.410	3.607.218	3.337.453	2.175.282
Bendrasis pelnas	-383.736	-675.447	-231.937	56.228	-165.091
Veiklos sąnaudos	241.658	192.468	179.229	157.388	78.843
Veiklos pelnas (nuostolis)	-625.394	-867.915	-411.166	-101.160	-243.934
Kita veikla	-6.910	9.534	61.616	91.406	35.103
Finansinė ir investicinė veikla	-397.357	-65.845	-91.361	206.209	-71.870
	-				
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	1.029.661	-924.226	-440.911	196.455	-280.701
Pelnas prieš apmokestinimą	-876.404	-809.959	-340.219	186.437	-280.701
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-876.404	-809.959	-340.219	186.437	-280.701

Paslaugų įmonė - P12**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	77.642	63.375	51.429	45.325	36.239
Nematerialus turtas	15.699	14.569	13.250	11.250	9.800
Materialus turtas	61.943	48.806	38.179	34.075	26.439
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	103.566	194.937	246.131	301.052	288.617
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	48.953	47.287	44.663	43.019	37.462
Per vienerius metus gautinos sumos	42.044	135.081	186.068	246.783	241.290
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	12.569	12.569	15.400	11.250	9.865
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	181.208	258.312	297.560	346.377	324.856
Kapitalas ir rezervai	78.056	131.482	175.650	209.139	221.007
Kapitalas	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Rezervai	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	67.056	120.482	164.650	198.139	210.007
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	103.152	126.830	121.910	137.238	103.849
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.770	2.360	1.770	10.000	25.000
Per vienerius metus mokėtinos sumos	101.382	124.470	120.140	127.238	78.849
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	181.208	258.312	297.560	346.377	324.856

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	125.699	110.236	98.563	85.236	65.003
Parduotų prekių savikaina	32.566	25.698	18.965	15.698	25.632
Bendrasis pelnas	93.133	84.538	79.598	69.538	39.371
Veiklos sąnaudos	12.566	19.856	25.632	28.965	23.652
Veiklos pelnas (nuostolis)	80.567	64.682	53.966	40.573	15.719
Kita veikla	0	0	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	-1.022	-1.135	-870	-799	-664
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	79.545	63.547	53.096	39.774	15.055
Pelnas prieš apmokestinimą	79.389	63.291	52.731	41.009	13.824
Pelno mokesčiai	12.333	9.865	8.563	7.520	1.956
Grynasis pelnas	67.056	53.426	44.168	33.489	11.868

Paslaugų įmonė - P13**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	0	0	0	0	0
Nematerialus turtas	0	0	0	0	0
Materialus turtas	0	0	0	0	0
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	14.425	19.818	16.884	22.731	18.847
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	0	0	0	0	0
Per vienerius metus gautinos sumos	125	569	666	0	478
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	14.300	19.249	16.218	22.731	18.369
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	14.425	19.818	16.884	22.731	18.847
Kapitalas ir rezervai	11.810	13.519	14.920	16.326	16.825
Kapitalas	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Rezervai	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	810	2.519	3.920	5.326	5.825
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	2.615	6.299	1.964	6.405	2.022
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	2.615	6.299	1.964	6.405	2.022
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	14.425	19.818	16.884	22.731	18.847

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	1.256	2.569	2.566	3.656	1.265
Parduotų prekių savikaina	256	236	289	366	125
Bendrasis pelnas	1.000	2.333	2.277	3.290	1.140
Veiklos sąnaudos	25	256	566	1.562	966
Veiklos pelnas (nuostolis)	975	2.077	1.711	1.728	174
Kita veikla	0	0	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	-25	-56	-45	-56	420
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	950	2.021	1.666	1.672	594
Pelnas prieš apmokestinimą	950	2.019	1.657	1.672	594
Pelno mokestis	140	310	256	266	95
Grynasis pelnas	810	1.709	1.401	1.406	499

Paslaugų įmonė - P14**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	139.157	103.322	334.339	416.167	619.012
Nematerialus turtas	1.234	2.569	2.560	2.300	8.956
Materialus turtas	137.923	100.753	331.779	413.867	610.056
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	26.408	178.830	61.136	150.532	103.520
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	12.563	12.566	11.562	98.654	5.369
Per vienerius metus gautinos sumos	12.589	159.875	36.985	45.896	96.895
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	1.256	6.389	12.589	5.982	1.256
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	165.565	282.152	395.475	566.699	722.532
Kapitalas ir rezervai	130.943	242.350	363.129	534.990	686.495
Kapitalas	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Rezervai	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	119.943	231.350	352.129	523.990	675.495
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	34.622	39.802	32.346	31.709	36.037
Po vienerių metų mokėtinos sumos	2.563	6.548	12.589	9.685	5.896
Per vienerius metus mokėtinos sumos	32.059	33.254	19.757	22.024	30.141
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	165.565	282.152	395.475	566.699	722.532

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	356.985	399.823	447.802	501.538	561.723
Parduotų prekių savikaina	236.598	264.990	296.789	332.403	372.292
Bendrasis pelnas	120.387	134.833	151.013	169.135	189.431
Veiklos sąnaudos	5.698	6.382	7.148	8.005	8.966
Veiklos pelnas (nuostolis)	114.689	128.451	143.865	161.130	180.465
Kita veikla	-2.365	-2.649	-2.967	-3.323	-3.721
Finansinė ir investicinė veikla	-902	-1.010	-1.131	-1.267	-1.419
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	111.422	124.792	139.767	156.540	175.325
Pelnas prieš apmokestinimą	108.853	125.484	136.546	189.520	171.283
Pelno mokesčiai	12.569	14.077	15.767	17.659	19.778
Grynasis pelnas	96.284	111.407	120.779	171.861	151.505

Paslaugų įmonė - P15**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	165.658	114.849	106.488	118.881	166.048
Nematerialus turtas	667	1	853	0	0
Materialus turtas	164.991	114.848	105.635	118.881	166.048
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	734.910	680.433	1.116.108	1.283.211	1.476.612
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	246.745	247.535	417.422	551.980	294.994
Per vienerius metus gautinos sumos	477.839	316.649	545.545	629.402	940.878
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	10.326	116.249	153.141	101.829	240.740
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	626	1.426	2.403	0	0
TURTAS IŠ VISO	901.194	796.708	1.224.999	1.402.092	1.642.660
Kapitalas ir rezervai	283.630	296.729	395.619	502.294	616.879
Kapitalas	10.000	10.000	10.000	390.000	390.000
Rezervai	273.630	286.729	385.619	5.619	112.294
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	0	0	0	106.675	114.585
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	617.564	499.200	828.414	899.798	1.025.781
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	169.591	269.591
Per vienerius metus mokėtinos sumos	617.564	499.200	828.414	730.207	756.190
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	779	966	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	901.194	796.708	1.224.999	1.402.092	1.642.660

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	3.291.259	3.052.412	3.997.191	4.584.878	5.832.492
Parduotų prekių savikaina	2.913.580	2.580.609	3.306.592	3.803.336	4.860.084
Bendrasis pelnas	377.679	471.803	690.599	781.542	972.408
Veiklos sąnaudos	333.861	480.876	569.453	637.247	824.298
Veiklos pelnas (nuostolis)	43.818	-9.073	121.146	144.295	148.110
Kita veikla	-5.022	15.611	-605	3.830	100
Finansinė ir investicinė veikla	5.632	8.228	-9.951	-24.525	-16.958
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	44.428	14.766	110.590	123.600	131.252
Pelnas prieš apmokestinimą	70.493	15.943	112.917	123.600	131.252
Pelno mokestis	1.374	2.844	14.027	16.925	16.667
Grynasis pelnas	69.119	13.099	98.890	106.675	114.585

Paslaugų įmonė - P16**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	28.682	46.719	57.807	65.379	67.883
Nematerialus turtas	14.556	21.569	19.856	17.896	13.569
Materialus turtas	14.126	25.150	37.951	47.483	54.314
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	57.713	52.091	54.251	72.236	76.971
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	12.566	13.698	14.586	15.698	16.500
Per vienerius metus gautinos sumos	32.581	14.695	15.970	32.883	44.841
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	12.566	23.698	23.695	23.655	15.630
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	86.395	98.810	112.058	137.615	144.854
Kapitalas ir rezervai	50.005	59.347	70.038	90.322	108.393
Kapitalas	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Rezervai	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	6.005	15.347	26.038	46.322	64.393
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	36.390	39.463	42.020	47.293	36.461
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	36.390	39.463	42.020	47.293	36.461
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	86.395	98.810	112.058	137.615	144.854

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	25.699	36.999	45.668	56.995	68.956
Parduotų prekių savikaina	12.569	18.659	26.987	27.895	45.892
Bendrasis pelnas	13.130	18.340	18.681	29.100	23.064
Veiklos sąnaudos	5.896	6.895	7.458	6.956	5.963
Veiklos pelnas (nuostolis)	7.234	11.445	11.223	22.144	17.101
Kita veikla	-256	-478	1.256	1.299	3.698
Finansinė ir investicinė veikla	-80	-167	-204	-244	-90
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	6.898	10.800	12.275	23.199	20.709
Pelnas prieš apmokestinimą	6.895	10.792	12.260	23.174	20.640
Pelno mokesčiai	890	1.450	1.569	2.890	2.569
Grynasis pelnas	6.005	9.342	10.691	20.284	18.071

Paslaugų įmonė - P17**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	2.248.811	2.281.472	2.178.513	1.865.537	1.549.723
Nematerialus turtas	16.816	11.278	11.224	9.816	7.278
Materialus turtas	1.946.995	1.983.709	1.880.804	1.703.709	1.542.445
Finansinis turtas	285.000	286.485	286.485	152.012	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	1.934.602	1.973.869	1.896.913	2.088.520	1.157.480
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	34.963	28.759	19.524	76.084	7.390
Per vienerius metus gautinos sumos	1.866.745	1.941.831	1.872.831	2.006.818	1.143.145
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	32.894	3.279	4.558	5.618	6.945
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	6.573	22.983	15.396	8.203	8.052
TURTAS IŠ VISO	4.189.986	4.278.324	4.090.822	3.962.260	2.715.255
Kapitalas ir rezervai	1.030.104	878.397	-307.128	-1.858.545	-3.034.880
Kapitalas	15.000	15.000	15.000	15.000	275.700
Rezervai	67.892	67.892	67.892	27.570	27.570
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	947.212	795.505	-390.020	-1.901.115	-3.338.150
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	3.159.882	3.399.927	4.397.950	5.820.805	5.750.135
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.694.441	920.123	905.184	885.198	881.215
Per vienerius metus mokėtinos sumos	1.465.441	2.479.804	3.492.766	4.935.607	4.868.920
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	4.189.986	4.278.324	4.090.822	3.962.260	2.715.255

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	23.346.197	24.212.410	18.519.798	20.691.796	19.737.637
Parduotų prekių savikaina	20.415.203	21.745.995	17.024.296	19.646.289	18.994.224
Bendrasis pelnas	2.930.994	2.466.415	1.495.502	1.045.507	743.413
Veiklos sąnaudos	2.465.052	2.591.185	2.657.797	2.798.082	2.017.019
Veiklos pelnas (nuostolis)	465.942	-124.770	-1.162.295	-1.752.575	-1.273.606
Kita veikla	5.335	0	0	1.026	7.236
Finansinė ir investicinė veikla	-11.574	-26.937	-23.230	240.454	-170.665
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	459.703	-151.707	-1.185.525	-1.511.095	-1.437.035
Pelnas prieš apmokestinimą	459.703	-151.707	-1.185.525	-1.511.095	-1.437.035
Pelno mokestis	73.552				
Grynasis pelnas	386.151	-151.707	-1.185.525	-1.511.095	-1.437.035

Paslaugų įmonė - P18**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	1.432.516	1.444.868	1.698.669	2.134.688	2.615.357
Nematerialus turtas	0	0	0	0	0
Materialus turtas	1.432.516	1.444.868	1.698.669	2.134.688	2.615.357
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	4.426.111	4.795.696	5.379.641	6.068.021	6.531.170
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	3.483.695	3.668.591	4.186.577	4.190.583	4.215.518
Per vienerius metus gautinos sumos	801.213	954.388	1.005.162	1.498.520	1.777.327
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	141.203	172.717	187.902	378.918	538.325
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	5.858.627	6.240.564	7.078.310	8.202.709	9.146.527
Kapitalas ir rezervai	3.282.040	3.464.779	3.840.916	5.367.819	6.315.380
Kapitalas	911.680	911.680	911.680	911.680	911.680
Rezervai	1.540.235	1.632.271	1.889.988	2.549.215	3.248.218
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	830.125	920.828	1.039.248	1.906.924	2.155.482
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	2.576.587	2.775.785	3.237.394	2.834.890	2.831.147
Po vienerių metų mokėtinos sumos	62.518	75.425	86.382	319.877	256.626
Per vienerius metus mokėtinos sumos	2.514.069	2.700.360	3.151.012	2.515.013	2.574.521
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	5.858.627	6.240.564	7.078.310	8.202.709	9.146.527

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	12.908.215	13.205.637	13.877.028	13.909.992	14.031.186
Parduotų prekių savikaina	9.040.506	9.230.471	9.796.205	9.756.070	9.792.111
Bendrasis pelnas	3.867.709	3.975.166	4.080.823	4.153.922	4.239.075
Veiklos sąnaudos	2.108.415	2.288.833	2.472.939	2.864.124	2.995.684
Veiklos pelnas (nuostolis)	1.759.294	1.686.333	1.607.884	1.289.798	1.243.391
Kita veikla	434.543	443.683	488.906	516.651	517.354
Finansinė ir investicinė veikla	-125.418	-145.370	-154.161	94.715	95.223
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	2.068.419	1.984.646	1.942.629	1.901.164	1.855.968
Pelnas prieš apmokestinimą	2.068.419	1.981.465	1.939.854	1.905.289	1.862.114
Pelno mokestis	310.263	297.697	291.394	285.175	279.317
Grynasis pelnas	1.758.156	1.683.768	1.648.460	1.620.114	1.582.797

Paslaugų įmonė - P19**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	79.292	96.224	87.133	68.010	45.508
Nematerialus turtas	0	0	0	0	0
Materialus turtas	79.292	96.224	87.133	68.010	45.508
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	382.268	415.988	374.624	345.532	292.876
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	67.940	57.319	55.641	50.549	42.405
Per vienerius metus gautinos sumos	290.873	306.846	293.748	210.970	240.844
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	23.455	51.823	25.235	84.013	9.627
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	461.560	512.212	461.757	413.542	338.384
Kapitalas ir rezervai	-9.626	-133.846	-127.284	-148.375	-189.125
Kapitalas	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Rezervai	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-20.626	-144.846	-138.284	-159.375	-200.125
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	471.186	646.058	589.041	561.917	527.509
Po vienerių metų mokėtinos sumos	59.231	43.125	25.200	15.850	12.735
Per vienerius metus mokėtinos sumos	411.955	602.933	563.841	546.067	514.774
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	461.560	512.212	461.757	413.542	338.384

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	975.633	966.171	536.223	265.737	46.216
Parduotų prekių savikaina	886.972	846.187	359.467	125.243	36.700
Bendrasis pelnas	88.661	119.984	176.756	140.494	9.516
Veiklos sąnaudos	138.905	143.120	150.896	122.213	56.546
Veiklos pelnas (nuostolis)	-50.244	-23.136	25.860	18.281	-47.030
Kita veikla	0	0	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	-8.074	-101.084	-19.298	-39.372	6.280
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-58.318	-124.220	6.562	-21.091	-40.750
Pelnas prieš apmokestinimą	-58.318	-124.220	6.562	-21.091	-40.750
Pelno mokesčiai	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-58.318	-124.220	6.562	-21.091	-40.750

Paslaugų įmonė - P20**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	139.909	235.282	226.609	314.393	372.028
Nematerialus turtas	0	0	4.368	2.125	1.375
Materialus turtas	108.506	192.972	170.639	222.053	310.538
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	31.403	42.310	51.602	90.215	60.115
Trumpalaikis turtas	189.295	194.090	316.973	366.267	650.681
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	94.089	93.191	129.470	204.749	220.273
Per vienerius metus gautinos sumos	55.602	35.699	89.996	11.083	127.278
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	44.268	89.095
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	39.604	65.200	97.507	106.167	214.035
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	27.367	1.708	25.550
TURTAS IŠ VISO	329.204	429.372	570.949	682.368	1.048.259
Kapitalas ir rezervai	232.364	315.079	419.705	464.271	699.466
Kapitalas	9.273	9.273	9.273	9.273	69.388
Rezervai	123.949	123.949	123.949	123.949	123.949
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	99.142	181.857	286.483	331.049	506.129
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	96.840	114.293	151.244	218.097	348.793
Po vienerių metų mokėtinos sumos	71.508	67.145	69.115	120.115	163.472
Per vienerius metus mokėtinos sumos	25.332	47.148	82.129	97.982	185.321
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	329.204	429.372	570.949	682.368	1.048.259

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	621.450	519.224	403.614	466.050	1.033.855
Parduotų prekių savikaina	501.238	376.352	229.406	328.386	771.468
Bendrasis pelnas	120.212	142.872	174.208	137.664	262.387
Veiklos sąnaudos	39.507	45.635	50.276	70.789	71.618
Veiklos pelnas (nuostolis)	80.705	97.237	123.932	66.875	190.769
Kita veikla	0	0	0	10.991	15.207
Finansinė ir investicinė veikla	1.849	75	-605	-3.586	0
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	82.554	97.312	123.327	74.280	205.976
Pelnas prieš apmokestinimą	82.554	97.312	123.090	52.298	205.976
Pelno mokestis	12.383	14.597	18.464	7.732	30.896
Grynasis pelnas	70.171	82.715	104.626	44.566	175.080

25 priedas

**Bankrutuojančių ar bankrutavusių paslaugų įmonių (mažos apyvartos)
bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.**

P19	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	-1,438	-5,163	-3,796	-5,057	-7,415	< 2,6
Altman modelis 1	1,618	0,535	0,561	-0,304	-1,360	< 2,6
Altman modelis 3	1,545	0,128	0,168	-0,806	-2,091	< 2,9
Lis modelis	0,011	-0,018	-0,008	-0,022	-0,073	< 0,037
Springate modelis	0,298	-0,502	0,094	-0,424	-1,043	< 0,862
Tafler modelis	0,246	0,241	0,346	0,319	0,210	< 0,2
Zmijewski modelis	1,793	1,258	0,049	0,071	-0,152	> 0,5
Fulmer modelis	-	-2,351	-1,384	-1,020	-1,152	< 0
Vertinimo regresijos modelis	382	50	26	9	-3	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P4	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	1,001	-0,596	-2,445	-2,493	-3,246	< 2,6
Altman modelis 1	2,040	1,103	0,835	0,372	-0,308	< 2,6
Altman modelis 3	2,175	1,075	0,650	0,179	-0,570	< 2,9
Lis modelis	0,044	0,027	-0,010	-0,016	-0,027	< 0,037
Springate modelis	0,560	0,218	0,049	-0,125	-0,532	< 0,862
Tafler modelis	0,913	0,541	0,206	0,147	0,080	< 0,2
Zmijewski modelis	4,814	3,595	2,126	1,745	1,628	> 0,5
Fulmer modelis	-	-2,959	-1,156	-0,644	-0,222	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-143	1,274	37	20	96	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P2	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	2,230	1,701	-1,290	-2,104	-1,764	< 2,6
Altman modelis 1	1,360	1,290	1,253	0,577	0,545	< 2,6
Altman modelis 3	1,650	1,483	1,167	0,349	0,278	< 2,9
Lis modelis	0,043	0,042	0,071	0,002	0,010	< 0,037
Springate modelis	0,330	0,456	0,087	0,015	0,311	< 0,862
Tafler modelis	0,474	0,463	0,767	0,310	0,421	< 0,2
Zmijewski modelis	7,768	5,683	4,337	2,782	2,299	> 0,5
Fulmer modelis	-	-1,937	-2,508	-2,388	-1,905	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-52	-62	-257	-3,963	827	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

P3	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	58,140	4,584	4,380	3,040	1,320	< 2,6
Altman modelis 1	22,605	1,707	1,779	1,281	0,620	< 2,6
Altman modelis 3	32,116	2,368	2,441	1,801	0,905	< 2,9
Lis modelis	0,097	0,025	0,031	0,027	0,013	< 0,037
Springate modelis	7,799	0,524	0,478	-0,044	-0,223	< 0,862
Tafler modelis	5,897	0,246	0,360	0,258	0,140	< 0,2
Zmijewski modelis	289,820	16,888	16,979	13,960	9,157	> 0,5
Fulmer modelis	-	-0,515	0,471	0,755	1,175	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-5	-15	-59	-57	-440	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P9	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	1,425	0,475	0,692	0,585	0,964	< 2,9
Altman modelis 1	0,677	0,425	0,973	1,136	1,402	< 2,6
Altman modelis 3	0,853	0,526	1,070	1,234	1,533	< 2,9
Lis modelis	0,016	0,010	0,024	0,023	0,027	< 0,037
Springate modelis	0,275	0,034	0,390	0,412	0,554	< 0,862
Tafler modelis	0,175	0,163	0,278	0,270	0,277	< 0,2
Zmijewski modelis	3,028	2,829	2,376	2,474	2,548	> 0,5
Fulmer modelis	-	-0,969	0,170	1,133	2,125	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-49	-350	21,352	1,209	-371	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

26 priedas

**Bankrutuojančių ar bankrutavusių paslaugų įmonių (didelės apyvartos)
bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.**

P8	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	-3,331	-6,745	-9,374	-10,263	-10,332	< 2,6
Altman modelis 1	-0,532	-1,248	-1,763	-1,974	-1,813	< 2,6
Altman modelis 3	-0,735	-1,818	-2,635	-2,972	-2,873	< 2,9
Lis modelis	-0,021	-0,059	-0,090	-0,105	-0,113	< 0,037
Springate modelis	-1,006	-1,373	-1,572	-1,592	-1,313	< 0,862
Tafler modelis	0,085	0,093	0,138	0,148	0,186	< 0,2
Zmijewski modelis	3,608	2,008	0,932	0,632	-0,100	> 0,5
Fulmer modelis	-	-3,652	-3,669	-3,444	-2,597	< 0
Vertinimo regresijos modelis	35	6	0	-2	-3	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P11	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	0,455	-2,099	-2,722	-2,910	-4,293	< 2,6
Altman modelis 1	0,291	0,012	0,083	0,229	-0,347	< 2,6
Altman modelis 3	0,463	-0,120	-0,146	-0,059	-0,750	< 2,9
Lis modelis	-0,007	-0,034	-0,038	-0,038	-0,052	< 0,037
Springate modelis	-0,679	-0,561	-0,310	-0,035	-0,510	< 0,862
Tafler modelis	-0,106	-0,108	0,002	0,074	0,019	< 0,2
Zmijewski modelis	9,355	5,328	4,112	2,438	2,616	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-3,166	-2,221	-0,899	-0,890	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-46	34	17	13	6	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P5	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	0,712	-0,666	-0,225	-0,743	-1,352	< 2,6
Altman modelis 1	1,377	0,853	0,920	0,678	0,719	< 2,6
Altman modelis 3	1,493	0,841	0,929	0,623	0,572	< 2,9
Lis modelis	0,010	-0,004	-0,001	-0,007	-0,015	< 0,037
Springate modelis	0,446	0,103	0,225	0,054	0,081	< 0,862
Tafler modelis	0,260	0,143	0,164	0,128	0,154	< 0,2
Zmijewski modelis	5,614	4,305	4,362	3,812	4,122	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-1,940	-1,182	-0,702	-0,924	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-492	107	381	-834	-915	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

P7	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	-0,552	-1,288	-0,376	-0,942	-1,420	< 2,6
Altman modelis 1	1,570	1,108	1,643	1,474	1,368	< 2,6
Altman modelis 3	1,565	1,042	1,657	1,459	1,316	< 2,9
Lis modelis	-0,001	-0,010	0,000	-0,006	-0,012	< 0,037
Springate modelis	0,508	0,209	0,588	0,345	0,223	< 0,862
Tafler modelis	0,189	0,131	0,199	0,141	0,114	< 0,2
Zmijewski modelis	4,024	3,432	4,151	4,254	4,403	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-1,345	-0,272	0,508	1,195	< 0
Vertinimo regresijos modelis	109	62	88	75	58	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P17	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	2,551	-0,137	-4,891	-9,176	-17,085	< 2,6
Altman modelis 1	6,294	5,702	3,214	2,955	3,345	< 2,6
Altman modelis 3	6,580	5,816	2,927	2,238	1,845	< 2,9
Lis modelis	0,085	0,056	0,004	-0,049	-0,132	< 0,037
Springate modelis	2,888	1,993	0,295	-0,024	-0,320	< 0,862
Tafler modelis	1,157	0,606	0,287	0,212	0,235	< 0,2
Zmijewski modelis	2,773	2,967	2,252	1,249	0,733	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	0,811	-0,032	-0,404	-2,212	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-639	556	112	56	20	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

27 priedas

**Sėkmingai veikiančių paslaugų įmonių (mažos apyvartos)
bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.**

P8	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	10,738	7,827	15,190	8,646	15,813	< 2,6
Altman modelis 1	2,823	1,944	4,477	2,173	4,561	< 2,6
Altman modelis 3	4,075	2,750	6,419	3,123	6,668	< 2,9
Lis modelis	0,066	0,063	0,089	0,074	0,088	< 0,037
Springate modelis	1,320	1,279	1,829	1,202	1,237	< 0,862
Tafler modelis	0,831	0,546	1,636	0,664	1,404	< 0,2
Zmijewski modelis	26,715	13,130	44,076	15,525	48,441	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-1,964	5,533	0,711	7,895	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-3	-4	-5	-7	-5	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P11	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	5,024	6,045	7,285	7,552	8,864	< 2,6
Altman modelis 1	2,691	2,212	2,258	2,097	2,236	< 2,6
Altman modelis 3	3,126	2,838	3,063	2,954	3,297	< 2,9
Lis modelis	0,070	0,075	0,084	0,084	0,091	< 0,037
Springate modelis	2,152	1,539	1,402	1,191	0,991	< 0,862
Tafler modelis	0,650	0,552	0,582	0,536	0,577	< 0,2
Zmijewski modelis	3,966	6,291	8,847	9,552	13,249	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	1,511	3,069	4,034	5,630	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-708	-22	-13	-10	-9	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P5	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	3,825	3,658	3,959	5,423	7,363	< 2,6
Altman modelis 1	1,357	1,567	1,721	2,152	2,742	< 2,6
Altman modelis 3	1,779	2,008	2,225	2,805	3,688	< 2,9
Lis modelis	0,035	0,035	0,037	0,052	0,061	< 0,037
Springate modelis	0,743	0,797	0,804	1,193	1,290	< 0,862
Tafler modelis	0,354	0,375	0,356	0,480	0,545	< 0,2
Zmijewski modelis	8,827	9,451	10,373	11,518	17,654	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-1,067	0,300	2,240	4,289	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-17	-39	-50	-32	-27	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

P7	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	10,527	15,440	17,697	24,465	25,309	< 2,6
Altman modelis 1	6,366	6,414	7,744	9,952	10,376	< 2,6
Altman modelis 3	7,568	8,305	10,380	13,678	14,420	< 2,9
Lis modelis	0,110	0,129	0,104	0,111	0,103	< 0,037
Springate modelis	5,087	4,954	6,182	7,294	4,894	< 0,862
Tafler modelis	2,097	2,709	4,275	4,653	3,637	< 0,2
Zmijewski modelis	20,194	34,118	63,707	95,762	108,566	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	9,442	9,415	15,623	12,920	< 0
Vertinimo regresijos modelis	766	-40	-139	-54	-101	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P17	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	2,357	10,144	8,909	4,332	6,055	< 2,6
Altman modelis 1	11,844	9,672	7,009	4,055	2,706	< 2,6
Altman modelis 3	12,113	10,669	8,149	4,590	3,421	< 2,9
Lis modelis	0,092	0,136	0,096	0,058	0,074	< 0,037
Springate modelis	4,958	6,157	3,632	2,069	2,892	< 0,862
Tafler modelis	0,771	1,948	1,284	0,631	2,602	< 0,2
Zmijewski modelis	3,444	12,188	19,339	6,569	8,475	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	5,150	5,112	3,162	4,201	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-614	-414	-343	-348	-52	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

28 priedas

**Sėkmingai veikiančių paslaugų įmonių (didelės apyvartos)
bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.**

P20	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	8,454	8,043	8,697	6,911	7,912	< 2,6
Altman modelis 1	4,277	3,669	3,259	2,505	3,161	< 2,6
Altman modelis 3	5,174	4,615	4,279	3,364	4,047	< 2,9
Lis modelis	0,085	0,079	0,085	0,073	0,081	< 0,037
Springate modelis	4,189	2,894	2,357	1,266	2,189	< 0,862
Tafler modelis	2,783	1,824	1,381	0,941	0,982	< 0,2
Zmijewski modelis	13,978	16,113	16,260	13,122	11,964	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	2,114	3,631	3,508	5,113	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-56	-50	-26	-28	-35	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P10	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	10,416	10,040	6,951	3,906	3,454	< 2,6
Altman modelis 1	7,742	8,315	5,828	5,291	6,173	< 2,6
Altman modelis 3	9,095	9,588	6,624	5,865	6,708	< 2,9
Lis modelis	0,144	0,164	0,134	0,110	0,102	< 0,037
Springate modelis	3,276	3,584	2,649	2,015	2,274	< 0,862
Tafler modelis	2,835	3,031	1,370	1,218	1,045	< 0,2
Zmijewski modelis	25,595	22,108	9,709	9,314	8,536	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	4,627	3,274	3,407	4,404	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-138	-156	-126	-640	-785	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P15	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	1,862	2,251	2,662	4,014	4,273	< 2,6
Altman modelis 1	4,163	4,287	3,902	4,109	4,407	< 2,6
Altman modelis 3	4,342	4,527	4,136	4,476	4,799	< 2,9
Lis modelis	0,047	0,069	0,067	0,081	0,087	< 0,037
Springate modelis	1,910	1,849	1,920	2,097	2,232	< 0,862
Tafler modelis	0,484	0,664	0,622	0,753	0,867	< 0,2
Zmijewski modelis	3,600	4,648	3,692	4,163	4,436	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-0,571	0,280	1,707	2,523	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-363	-228	-189	-121	-121	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

P18	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	6,313	6,128	5,631	7,148	7,316	< 2,6
Altman modelis 1	4,178	3,982	3,651	3,712	3,606	< 2,6
Altman modelis 3	4,723	4,522	4,160	4,444	4,393	< 2,9
Lis modelis	0,091	0,089	0,082	0,089	0,086	< 0,037
Springate modelis	2,844	2,651	2,356	2,338	2,162	< 0,862
Tafler modelis	1,037	0,999	0,893	1,125	1,133	< 0,2
Zmijewski modelis	7,215	7,207	7,023	11,195	13,220	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	0,570	1,425	3,434	4,185	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-93	-88	-87	-59	-54	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

P6	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	1,622	4,878	4,408	6,091	3,938	< 2,6
Altman modelis 1	3,783	4,682	4,064	4,716	4,003	< 2,6
Altman modelis 3	3,853	5,127	4,573	5,459	4,589	< 2,9
Lis modelis	0,063	0,092	0,089	0,109	0,087	< 0,037
Springate modelis	2,196	2,769	1,979	2,253	1,349	< 0,862
Tafler modelis	0,636	0,865	0,825	1,275	0,838	< 0,2
Zmijewski modelis	1,178	4,150	6,041	9,736	9,307	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	1,967	2,983	4,819	4,764	< 0
Vertinimo regresijos modelis	285	-301	-224	-162	-258	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

29 priedas

Prekybos įmonių finansinė atskaitomybė 2001-2005 m.

Prekybos įmonė - R1

Balansas

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	5.145.633	5.144.559	1.583.650	0	0
Nematerialus turtas	1.074	0	0	0	0
Materialus turtas	4.859.909	4.859.909	1.300.000	0	0
Finansinis turtas	284.650	284.650	283.650	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	1.791.987	1.782.450	1.798.203	2.269.773	373.494
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	190	0	0	0	0
Per vienerius metus gautinos sumos	1.786.646	1.781.886	1.741.033	2.019.720	280.950
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	5.151	564	57.170	250.053	92.544
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	29.483	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	6.967.103	6.927.009	3.381.853	2.269.773	373.494
Kapitalas ir rezervai	1.297.471	2.305.779	-1.267.553	-2.117.360	-3.995.995
Kapitalas	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
Rezervai	-633.902	-633.902	-633.902	-633.902	-633.902
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-1.068.627	-60.319	-3.633.651	-4.483.458	-6.362.093
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	4.610.793	4.621.230	4.649.406	4.387.133	4.369.489
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	4.610.793	4.621.230	4.649.406	4.387.133	4.369.489
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	1.058.839	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	6.967.103	6.927.009	3.381.853	2.269.773	373.494

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	1.520.506	2.075.165	20.000	640.000	54.714
Parduotų prekių savikaina	1.501.518	1.350.645	10.000	1.300.000	641.803
Bendrasis pelnas	18.988	724.520	10.000	-660.000	-587.089
Veiklos sąnaudos	69.657	55.197	41.391	104.981	157.859
Veiklos pelnas (nuostolis)	-50.669	669.323	-31.391	-764.981	-744.948
Kita veikla	-40.178	115.235	8.969	24.357	0
Finansinė ir investicinė veikla	-18.437	223.750	0	0	0
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-109.284	1.008.308	-22.422	-740.624	-744.948
Pelnas prieš apmokestinimą	-109.284	1.008.308	-3.573.332	-849.807	-1.878.635
Pelno mokesčiai	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-109.284	1.008.308	-3.573.332	-849.807	-1.878.635

Prekybos įmonė - R2**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	295.142	364.248	474.875	365.902	397.883
Nematerialus turtas	0	30.643	27.606	24.129	23.344
Materialus turtas	295.142	283.605	397.269	291.773	324.539
Finansinis turtas	0	50.000	50.000	50.000	50.000
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	169.264	292.921	449.382	833.935	1.035.550
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	111.979	206.191	344.849	540.236	678.628
Per vienerius metus gautinos sumos	45.182	72.306	82.118	167.553	198.307
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	12.103	14.424	22.415	126.146	158.615
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	236	204	16.367
TURTAS IŠ VISO	464.406	657.169	924.493	1.200.041	1.449.800
Kapitalas ir rezervai	273.738	384.569	526.495	683.413	768.359
Kapitalas	20.000	20.000	76.200	76.200	76.200
Rezervai	193.926	193.926	208.689	250.780	250.780
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	59.812	170.643	241.606	356.433	441.379
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	190.668	272.600	397.998	516.628	681.441
Po vienerių metų mokėtinos sumos	80.125	79.655	217.552	282.346	483.165
Per vienerius metus mokėtinos sumos	110.543	192.945	180.446	234.282	198.276
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	464.406	657.169	924.493	1.200.041	1.449.800

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	820.145	945.059	1.332.446	1.414.701	1.336.322
Parduotų prekių savikaina	514.203	608.378	984.208	903.074	810.748
Bendras pelnas	305.942	336.681	348.238	511.627	525.574
Veiklos sąnaudos	195.408	206.291	258.849	351.331	374.963
Veiklos pelnas (nuostolis)	110.534	130.390	89.389	160.296	150.611
Kita veikla	0	0	0	0	-4.179
Finansinė ir investicinė veikla	0	0	-14.280	-23.916	-45.385
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	110.534	130.390	75.109	136.380	101.047
Pelnas prieš apmokestinimą	110.534	130.390	80.049	135.523	100.185
Pelno mokestis	16.580	19.559	9.086	20.696	15.239
Grynasis pelnas	93.954	110.831	70.963	114.827	84.946

Prekybos įmonė - R3**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	4.065.231	4.078.378	4.091.289	4.014.459	5.217.068
Nematerialus turtas	0	69.757	0	4.757	2.922
Materialus turtas	3.454.950	3.450.340	3.433.008	3.351.421	4.650.865
Finansinis turtas	610.281	558.281	658.281	658.281	563.281
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	1.449.850	1.871.331	2.219.821	2.759.228	2.997.519
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	1.225.372	1.478.009	1.742.198	1.999.419	1.935.147
Per vienerius metus gautinos sumos	143.729	214.084	415.686	416.952	354.840
Kitas trumpalaikis turtas	1.255	11.583	27.823	289.119	592.110
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	79.494	167.655	34.114	53.738	115.422
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	5.515.081	5.949.709	6.311.110	6.773.687	8.214.587
Kapitalas ir rezervai	3.833.436	4.176.350	4.859.094	5.411.068	6.122.266
Kapitalas	4.140.588	4.140.588	4.140.588	4.140.588	4.140.588
Rezervai	0	0	427.928	427.928	427.928
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-307.152	35.762	290.578	842.552	1.553.750
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	1.681.645	1.773.359	1.452.016	1.362.619	2.092.321
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.419.714	1.419.714	0	1.120.900	1.884.799
Per vienerius metus mokėtinos sumos	261.931	353.645	1.452.016	241.719	207.522
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	5.515.081	5.949.709	6.311.110	6.773.687	8.214.587

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	1.246.086	1.729.172	2.344.784	2.686.490	3.105.655
Parduotų prekių savikaina	1.201.924	1.338.676	1.393.181	1.800.452	2.097.394
Bendrasis pelnas	44.162	390.496	951.603	886.038	1.008.261
Veiklos sąnaudos	0	47.582	270.658	339.190	281.991
Veiklos pelnas (nuostolis)	44.162	342.914	680.945	546.848	726.270
Kita veikla	0	0	0	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	0	0	1.799	5.127	-15.072
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	44.162	342.914	682.744	551.975	711.198
Pelnas prieš apmokestinimą	44.162	342.914	682.744	551.975	711.198
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	44.162	342.914	682.744	551.975	711.198

Prekybos įmonė - R4**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	212.081	210.930	208.697	211.022	230.862
Nematerialus turtas	15.210	14.230	13.602	13.020	12.805
Materialus turtas	158.112	157.941	156.336	154.261	174.316
Finansinis turtas	38.759	38.759	38.759	43.741	43.741
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	434.817	501.321	714.959	726.544	879.506
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	164.503	180.501	206.326	233.863	228.246
Per vienerius metus gautinos sumos	245.189	291.405	370.140	305.258	285.523
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	25.413	24.213
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	25.125	29.415	138.493	162.010	341.524
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	646.898	712.251	923.656	937.566	1.110.368
Kapitalas ir rezervai	390.605	468.658	616.540	632.638	781.922
Kapitalas	284.500	284.500	284.500	284.500	350.500
Rezervai	78.690	78.690	78.690	78.690	90.470
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	27.415	105.468	253.350	269.448	340.952
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	256.293	243.593	305.045	298.591	318.585
Po vienerių metų mokėtinos sumos	154.802	142.150	237.456	250.943	244.690
Per vienerius metus mokėtinos sumos	101.491	101.443	67.589	47.648	73.895
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	2.071	6.337	9.861
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	646.898	712.251	923.656	937.566	1.110.368

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	371.415	380.125	402.370	490.316	477.461
Parduotų prekių savikaina	195.417	194.825	174.261	368.434	305.457
Bendrasis pelnas	175.998	185.300	228.109	121.882	172.004
Veiklos sąnaudos	46.158	47.815	48.635	52.391	53.090
Veiklos pelnas (nuostolis)	129.840	137.485	179.474	69.491	118.914
Kita veikla	-22.101	-35.148	-24.252	-28.250	-23.751
Finansinė ir investicinė veikla	5.147	-10.510	18.757	-22.302	-11.041
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	112.886	91.827	173.979	18.939	84.122
Pelnas prieš apmokestinimą	112.886	91.827	173.979	18.939	84.122
Pelno mokesčiai	16.933	13.774	26.097	2.841	12.618
Grynasis pelnas	95.953	78.053	147.882	16.098	71.504

Prekybos įmonė - R5**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	807.263	817.676	670.399	1.114.930	1.591.301
Nematerialus turtas	9.012	8.502	7.191	81.448	34.772
Materialus turtas	798.251	809.174	619.386	989.660	1.512.707
Finansinis turtas	0	0	43.822	43.822	43.822
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	375.668	472.251	758.315	863.210	598.397
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	291.405	285.146	263.480	385.994	191.591
Per vienerius metus gautinos sumos	84.263	187.105	151.569	301.866	177.091
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	0	0	343.266	175.350	229.715
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	1.182.931	1.289.927	1.428.714	1.978.140	2.189.698
Kapitalas ir rezervai	955.571	1.082.575	1.268.744	1.709.309	1.984.439
Kapitalas	321.400	321.400	321.400	521.400	521.400
Rezervai	83.108	83.108	83.108	102.998	102.998
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	551.063	678.067	864.236	1.084.911	1.360.041
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	227.360	207.352	159.970	268.831	205.259
Po vienerių metų mokėtinos sumos	130.415	123.518	117.814	232.614	180.125
Per vienerius metus mokėtinos sumos	96.945	83.834	42.156	36.217	25.134
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	1.182.931	1.289.927	1.428.714	1.978.140	2.189.698

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	599.032	601.524	623.790	694.573	691.832
Parduotų prekių savikaina	392.045	402.105	401.397	437.218	439.645
Bendrasis pelnas	206.987	199.419	222.393	257.355	252.187
Veiklos sąnaudos	65.289	66.105	67.333	68.536	70.846
Veiklos pelnas (nuostolis)	141.698	133.314	155.060	188.819	181.341
Kita veikla	46.215	31.205	48.183	45.741	49.642
Finansinė ir investicinė veikla	-25.106	-15.102	15.779	25.058	92.699
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	162.807	149.417	219.022	259.618	323.682
Pelnas prieš apmokestinimą	162.807	149.417	219.022	259.618	323.682
Pelno mokestis	24.421	22.413	32.853	38.943	48.552
Grynasis pelnas	138.386	127.004	186.169	220.675	275.130

Prekybos įmonė - R6**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	14.718.403	12.675.121	8.322.779	7.133.770	297.676
Nematerialus turtas	53.013	34.298	28.802	14.498	0
Materialus turtas	14.605.511	12.580.944	7.768.777	7.114.272	297.676
Finansinis turtas	59.879	59.879	525.200	5.000	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	9.995.568	5.279.261	3.277.325	2.589.295	900.839
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	4.107.058	2.904.245	1.989.757	1.895.669	29.826
Per vienerius metus gautinos sumos	5.835.015	2.321.450	1.174.420	656.425	864.649
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	53.495	53.566	113.148	37.201	6.364
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	4.583	3.373	6.139	6.461	0
TURTAS IŠ VISO	24.718.554	17.957.755	11.606.243	9.729.526	1.198.515
Kapitalas ir rezervai	15.105.733	10.764.841	6.085.790	2.407.589	-721.740
Kapitalas	14.444.300	14.444.300	14.444.300	14.444.300	14.444.300
Rezervai	2.514.036	2.514.035	0	0	0
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-1.852.603	-6.193.494	-8.358.510	-12.036.711	-15.166.040
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	9.612.821	7.192.914	5.520.453	7.321.937	1.920.255
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.852.603	1.623.509	1.203.164	1.153.026	628.698
Per vienerius metus mokėtinos sumos	7.760.218	5.569.405	4.317.289	6.168.911	1.291.557
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	24.718.554	17.957.755	11.606.243	9.729.526	1.198.515

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	54.314.951	44.493.463	29.019.532	30.057.642	831.124
Parduotų prekių savikaina	49.394.582	42.786.148	24.613.172	28.241.873	780.727
Bendrasis pelnas	4.920.369	1.707.315	4.406.360	1.815.769	50.397
Veiklos sąnaudos	7.254.739	6.036.593	5.878.394	5.986.249	225.963
Veiklos pelnas (nuostolis)	-2.334.370	-4.329.278	-1.472.034	-4.170.480	-175.566
Kita veikla	742	-178.869	-132.306	236.235	-318.043
Finansinė ir investicinė veikla	-19.732	9.689	-849.460	128.752	-2.635.720
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-2.353.360	-4.498.458	-2.453.800	-3.805.493	-3.129.329
Pelnas prieš apmokestinimą	-2.247.567	-4.340.891	-2.165.016	-3.678.201	-3.129.329
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-2.247.567	-4.340.891	-2.165.016	-3.678.201	-3.129.329

Prekybos įmonė - R7**Balansas**

	2000	2001	2002	2003	2004
Ilgalaikis turtas	14.965	7.758	4.467	2.559	2.875
Nematerialus turtas	889	11			
Materialus turtas	14.076	7.747	4.467	2.559	2.875
Finansinis turtas					
Po vienerių metų gautinos sumos					
Trumpalaikis turtas	345.200	360.525	352.306	362.221	364.322
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	289.153	298.922	271.943	285.826	284.595
Per vienerius metus gautinos sumos	20.744	0	846	4.044	12.094
Kitas trumpalaikis turtas	30.720	43.666	53.645	57.206	61.123
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	4.583	17.937	25.872	15.145	6.510
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos					
TURTAS IŠ VISO	360.165	368.283	356.773	364.780	367.197
Kapitalas ir rezervai	192.756	189.285	155.855	161.227	164.727
Kapitalas	208.600	208.600	208.600	208.600	208.600
Rezervai	6.221				
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-22.065	-19.315	-52.745	-47.373	-43.873
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	167.409	178.998	200.918	203.553	202.470
Po vienerių metų mokėtinos sumos	50.400	50.400	45.200	40.000	40.000
Per vienerius metus mokėtinos sumos	117.009	128.598	155.718	163.553	162.470
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos					
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	360.165	368.283	356.773	364.780	367.197

Pelno-nuostolio ataskaita

	2000	2001	2002	2003	2004
Pardavimai ir paslaugos	125.040	106.679	87.253	106.085	120.741
Parduotų prekių savikaina	94.597	60.828	58.836	57.996	67.693
Bendrasis pelnas	30.443	45.851	28.417	48.089	53.048
Veiklos sąnaudos	61.611	58.043	59.948	43.393	49.315
Veiklos pelnas (nuostolis)	-31.168	-12.192	-31.531	4.696	3.733
Kita veikla	105	0	-938	2.388	655
Finansinė ir investicinė veikla	-563	-749	-143	-764	-270
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-31.626	-12.941	-32.612	6.320	4.118
Pelnas prieš apmokestinimą	-31.626	3.235	-33.430	6.320	4.118
Pelno mokestis	0	485	0	948	618
Grynasis pelnas	-31.626	2.750	-33.430	5.372	3.500

Prekybos įmonė - R8

Balansas					
	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	6.344.959	4.670.503	2.932.164	2.346.564	2.321.297
Nematerialus turtas	203.661	121.736	91.362	0	0
Materialus turtas	6.103.250	4.548.767	2.840.802	146.564	121.297
Finansinis turtas	18.850	0	0	2.200.000	2.200.000
Po vienerių metų gautinos sumos	19.198	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	2.145.717	2.215.150	1.521.914	474.251	325.248
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	1.281.817	1.019.600	726.785	148.585	140.479
Per vienerius metus gautinos sumos	776.038	1.074.243	674.996	273.766	183.894
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0		0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	87.862	121.307	120.133	51.900	875
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	72.853	21.764	18.137
TURTAS IŠ VISO	8.490.676	6.885.653	4.526.931	2.842.579	2.664.682
Kapitalas ir rezervai	3.662.031	3.019.368	965.004	365.647	279.684
Kapitalas	3.374.000	3.374.000	1.349.590	1.349.590	1.349.590
Rezervai	1.142.151	912.560	912.560	912.560	912.560
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-854.120	-1.267.192	-1.297.146	-1.896.503	-1.982.466
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	4.828.645	3.866.285	3.561.927	2.476.932	2.384.998
Po vienerių metų mokėtinos sumos	2.130.218	1.208.958	572.090	9.276	7.316
Per vienerius metus mokėtinos sumos	2.698.427	2.657.327	2.989.837	2.467.656	2.377.682
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	8.490.676	6.885.653	4.526.931	2.842.579	2.664.682

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	8.430.205	8.430.205	8.327.442	7.065.914	4.123.056
Parduotų prekių savikaina	7.355.649	7.655.649	7.128.485	6.512.430	3.302.618
Bendrasis pelnas	1.074.556	774.556	1.198.957	553.484	820.438
Veiklos sąnaudos	991.073	932.333	1.008.464	995.013	750.641
Veiklos pelnas (nuostolis)	83.483	-157.777	190.493	-441.529	69.797
Kita veikla	-105.421	-125.631	-111.205	0	0
Finansinė ir investicinė veikla	-115.215	-129.664	-109.242	-157.828	-155.760
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-137.153	-413.072	-29.954	-599.357	-85.963
Pelnas prieš apmokestinimą	-137.153	-413.072	-29.954	-599.357	-85.963
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-137.153	-413.072	-29.954	-599.357	-85.963

Prekybos įmonė - R9**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	81.551	57.764	50.943	50.943	50.943
Nematerialus turtas	266	102	0	0	0
Materialus turtas	81.285	57.662	50.943	50.943	50.943
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	4.464.415	4.129.547	4.071.990	4.046.935	4.048.352
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	3.940.962	3.923.946	3.923.942	2.294.884	2.300.884
Per vienerius metus gautinos sumos	495.354	195.298	118.658	1.745.905	1.747.021
Kitas trumpalaikis turtas	18.912	9.710	9.710	6.000	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	9.187	593	19.680	146	447
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	12.383	6.514	95	62	0
TURTAS IŠ VISO	4.558.349	4.193.825	4.123.028	4.097.940	4.099.295
Kapitalas ir rezervai	-2.442.896	-2.683.826	-2.785.133	-2.901.638	-2.900.505
Kapitalas	28.250	28.250	28.250	28.250	28.250
Rezervai	0	0	0	0	0
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-2.471.146	-2.712.076	-2.813.383	-2.929.888	-2.928.755
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	2.891.460	2.752.320	2.757.680	4.478.152	6.999.800
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	2.891.460	2.752.320	2.757.680	4.478.152	6.999.800
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	4.109.785	4.125.331	4.150.481	2.521.426	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	4.558.349	4.193.825	4.123.028	4.097.940	4.099.295

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	7.346.629	223.447	102.763	345.213	0
Parduotų prekių savikaina	9.598.047	371.749	101.516	448.215	0
Bendrasis pelnas	-2.251.418	-148.302	1.247	-103.002	0
Veiklos sąnaudos	165.409	98.258	103.733	15.758	67
Veiklos pelnas (nuostolis)	-2.416.827	-246.560	-102.486	-118.760	-67
Kita veikla	5.354	5.526	-1.675	812	1.200
Finansinė ir investicinė veikla	-55.036	139	-12	-34	0
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-2.466.509	-240.895	-104.173	-117.982	1.133
Pelnas prieš apmokestinimą	-2.462.217	-240.930	-101.307	-116.505	1.133
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-2.462.217	-240.930	-101.307	-116.505	1.133

Prekybos įmonė - R10**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	647.084	823.875	780.937	1.872.947	1.122.487
Nematerialus turtas	1.348	3.003	2.288	1.165	926
Materialus turtas	82.420	604.212	778.649	1.871.782	1.121.561
Finansinis turtas	0	0	0	0	0
Po vienerių metų gautinos sumos	563.316	216.660	0	0	0
Trumpalaikis turtas	1.757.976	1.631.828	2.199.141	1.782.576	1.263.864
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	161.895	786.524	1.182.684	774.917	624.513
Per vienerius metus gautinos sumos	571.674	523.673	539.935	644.394	514.217
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	1.024.407	321.631	476.522	363.265	125.134
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	8.908	10.624	9.876	179.264	6.045
TURTAS IŠ VISO	2.413.968	2.466.327	2.989.954	3.834.787	2.392.396
Kapitalas ir rezervai	268.130	364.895	351.525	365.576	155.963
Kapitalas	370.000	370.000	370.000	370.000	370.000
Rezervai	0	0	0	0	0
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-101.870	-5.105	-18.475	-4.424	-214.037
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	2.145.838	2.101.432	2.638.429	3.469.211	2.236.433
Po vienerių metų mokėtinos sumos	1.206.401	1.617.547	1.760.664	1.098.723	909.216
Per vienerius metus mokėtinos sumos	939.437	483.885	877.765	2.370.488	1.327.217
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	2.413.968	2.466.327	2.989.954	3.834.787	2.392.396

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	2.554.120	2.693.541	5.789.035	6.005.413	3.215.064
Parduotų prekių savikaina	2.195.838	1.961.028	4.888.823	5.006.402	2.715.133
Bendrasis pelnas	358.282	732.513	900.212	999.011	499.931
Veiklos sąnaudos	452.773	626.408	922.976	955.675	721.231
Veiklos pelnas (nuostolis)	-94.491	106.105	-22.764	43.336	-221.300
Kita veikla	-8.001	-12.233	-12.297	-5.345	-4.132
Finansinė ir investicinė veikla	9.827	2.893	21.691	-23.788	15.819
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-92.665	96.765	-13.370	14.203	-209.613
Pelnas prieš apmokestinimą	-92.665	96.765	-13.370	14.203	-209.613
Pelno mokestis	0	0	0	152	0
Grynasis pelnas	-92.665	96.765	-13.370	14.051	-209.613

Prekybos įmonė - R11**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	489.422	740.080	801.989	780.400	875.879
Nematerialus turtas	0	0	0	84	62.149
Materialus turtas	274.152	263.582	250.685	234.197	206.677
Finansinis turtas	110.056	110.056	125.056	125.056	143.544
Po vienerių metų gautinos sumos	105.214	366.442	426.248	421.063	463.509
Trumpalaikis turtas	1.291.721	1.526.965	1.478.944	1.561.491	1.607.232
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	814.215	913.280	948.015	1.037.466	1.008.879
Per vienerius metus gautinos sumos	362.104	352.375	400.007	397.868	435.671
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	115.402	261.310	130.922	126.157	162.682
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	0	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	1.781.143	2.267.045	2.280.933	2.341.891	2.483.111
Kapitalas ir rezervai	1.605.202	1.843.464	1.911.570	1.989.912	2.101.587
Kapitalas	1.579.477	1.579.477	1.579.477	1.579.477	1.579.477
Rezervai	0	92.490	96.158	97.015	100.222
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	25.725	171.497	235.935	313.420	421.888
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	175.941	423.581	369.363	351.979	381.524
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	0	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	175.941	423.581	369.363	351.979	381.524
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	1.781.143	2.267.045	2.280.933	2.341.891	2.483.111

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	601.213	637.423	614.186	743.029	785.197
Parduotų prekių savikaina	512.801	430.453	515.609	609.221	617.756
Bendrasis pelnas	88.412	206.970	98.577	133.808	167.441
Veiklos sąnaudos	24.561	28.861	34.936	37.441	35.442
Veiklos pelnas (nuostolis)	63.851	178.109	63.641	96.367	131.999
Kita veikla	12.034	4.034	26.001	8.223	7.385
Finansinė ir investicinė veikla	-10.412	-10.646	-13.832	-13.431	-11.775
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	65.473	171.497	75.810	91.159	127.609
Pelnas prieš apmokestinimą	65.473	171.497	75.810	91.159	127.609
Pelno mokestis	9.821	25.725	11.372	13.674	19.141
Grynasis pelnas	55.652	145.772	64.438	77.485	108.468

Prekybos įmonė - R12**Balansas**

	2001	2002	2003	2004	2005
Ilgalaikis turtas	1.792.824	1.573.139	1.504.195	1.168.557	85.162
Nematerialus turtas	0	0	0	0	0
Materialus turtas	1.720.316	1.500.631	1.431.687	1.096.049	12.654
Finansinis turtas	72.508	72.508	72.508	72.508	72.508
Po vienerių metų gautinos sumos	0	0	0	0	0
Trumpalaikis turtas	713.625	777.471	920.317	799.312	923.330
Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	311.904	297.251	244.307	148.919	145.031
Per vienerius metus gautinos sumos	359.215	453.856	642.810	617.036	752.514
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	0	0	0
Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	42.506	26.364	33.200	33.357	25.785
Sukauptos pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos	0	210	0	0	0
TURTAS IŠ VISO	2.506.449	2.350.820	2.424.512	1.967.869	1.008.492
Kapitalas ir rezervai	1.648.037	1.237.546	1.142.102	624.337	-340.725
Kapitalas	1.956.125	1.956.125	1.956.125	1.956.125	1.956.125
Rezervai	15.497	15.497	15.497	15.497	15.497
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	-323.585	-734.076	-829.520	-1.347.285	-2.312.347
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	858.412	1.113.274	1.282.410	1.343.532	1.349.217
Po vienerių metų mokėtinos sumos	0	0	186.939	0	0
Per vienerius metus mokėtinos sumos	858.412	1.113.274	1.095.471	1.343.532	1.349.217
Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos	0	0	0	0	0
NUOSAVYBĖ IŠ VISO	2.506.449	2.350.820	2.424.512	1.967.869	1.008.492

Pelno-nuostolio ataskaita

	2001	2002	2003	2004	2005
Pardavimai ir paslaugos	497.256	459.414	558.698	543.375	8.688
Parduotų prekių savikaina	320.501	340.897	358.132	663.301	3.888
Bendrasis pelnas	176.755	118.517	200.566	-119.926	4.800
Veiklos sąnaudos	205.189	218.949	277.926	356.552	46.466
Veiklos pelnas (nuostolis)	-28.434	-100.432	-77.360	-476.478	-41.666
Kita veikla	-19.528	-17.724	-18.084	-41.287	-923.396
Finansinė ir investicinė veikla	-15.426	-292.335	0	0	0
Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	-63.388	-410.491	-95.444	-517.765	-965.062
Pelnas prieš apmokestinimą	-63.388	-410.491	-95.444	-517.765	-965.062
Pelno mokestis	0	0	0	0	0
Grynasis pelnas	-63.388	-410.491	-95.444	-517.765	-965.062

30 priedas

**Bankrutavusių ar bankrutuojančių prekybos įmonių
bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.**

R6	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	1,388	-1,283	-3,032	-8,642	-61,331	< 2,6
Altman modelis 1	2,565	2,039	1,697	0,726	-18,532	< 2,6
Altman modelis 3	2,844	2,076	1,430	-0,134	-26,255	< 2,9
Lis modelis	0,021	-0,010	-0,011	-0,076	-0,738	< 0,037
Springate modelis	0,502	-0,282	0,004	-0,697	-9,673	< 0,862
Tafler modelis	0,408	0,174	0,554	0,146	-0,230	< 0,2
Zmijewski modelis	10,672	10,929	8,442	4,915	10,989	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-3,526	-4,574	-6,336	-70,207	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-311	1.864	326	82	1	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

R8	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	-0,067	-0,604	-2,821	-8,037	-7,572	< 2,6
Altman modelis 1	1,124	1,158	1,448	0,812	0,306	< 2,6
Altman modelis 3	1,176	1,160	1,190	0,103	-0,455	< 2,9
Lis modelis	0,003	-0,003	-0,012	-0,064	-0,062	< 0,037
Springate modelis	0,247	0,137	0,375	-0,536	-0,297	< 0,862
Tafler modelis	0,251	0,199	0,277	0,137	0,226	< 0,2
Zmijewski modelis	5,720	6,045	2,909	3,132	2,154	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-2,435	-1,674	-3,750	-3,258	< 0
Vertinimo regresijos modelis	181	226	58	27	14	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

R12	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	1,046	-1,961	-0,919	-5,326	-16,941	< 2,6
Altman modelis 1	0,774	-0,248	0,139	-1,126	-5,316	< 2,6
Altman modelis 3	1,017	-0,322	0,069	-1,604	-7,018	< 2,9
Lis modelis	-0,003	-0,021	-0,016	-0,062	-0,157	< 0,037
Springate modelis	-0,107	-0,848	-0,161	-1,236	-3,841	< 0,862
Tafler modelis	0,145	0,075	0,154	-0,019	0,049	< 0,2
Zmijewski modelis	12,357	8,441	6,575	5,167	4,225	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-3,967	-2,738	-3,975	-12,064	< 0
Vertinimo regresijos modelis	40	13	35	6	-11	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

R1	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	-2,964	-1,215	-16,420	-15,582	-160,477	< 2,6
Altman modelis 1	-0,133	0,659	-4,906	-3,427	-37,965	< 2,6
Altman modelis 3	-0,365	0,575	-6,160	-5,128	-53,687	< 2,9
Lis modelis	-0,034	-0,016	-0,114	-0,199	-1,790	< 0,037
Springate modelis	-0,393	0,289	-4,617	-2,125	-26,687	< 0,862
Tafler modelis	0,039	0,147	0,000	0,146	1,111	< 0,2
Zmijewski modelis	4,314	3,518	4,562	0,290	18,849	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-1,115	-6,276	-11,661	-73,516	< 0
Vertinimo regresijos modelis	5	7	-10	-3	-34	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

R9	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	-4,021	-1,364	-1,359	-3,892	-7,485	< 2,6
Altman modelis 1	-0,641	-0,847	-0,825	-0,958	-1,295	< 2,6
Altman modelis 3	-1,023	-1,233	-1,235	-1,526	-2,112	< 2,9
Lis modelis	-0,055	-0,020	-0,020	-0,050	-0,086	< 0,037
Springate modelis	-1,220	0,125	0,239	-0,179	-0,741	< 0,862
Tafler modelis	-0,314	0,145	0,179	0,167	0,253	< 0,2
Zmijewski modelis	7,048	4,571	4,260	0,986	-1,014	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-5,021	-4,292	-3,234	-1,310	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-70	-4	-4	6	-4	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

R10	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	1,960	3,493	2,989	-0,874	-0,981	< 2,6
Altman modelis 1	1,193	1,613	2,280	1,503	0,999	< 2,6
Altman modelis 3	1,354	1,881	2,523	1,456	0,940	< 2,9
Lis modelis	0,033	0,057	0,055	0,014	0,013	< 0,037
Springate modelis	0,590	1,169	1,206	0,484	0,137	< 0,862
Tafler modelis	0,316	0,915	0,661	0,313	0,282	< 0,2
Zmijewski modelis	2,218	2,139	2,110	1,922	2,131	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-1,522	-0,302	0,802	0,903	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-44	-35	-65	115	613	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali gręsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

31 priedas

**Sėkmingai veikiančių prekybos įmonių
bankroto prognozavimo modelių koeficientai 2001-2005 m.**

R2	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	4,356	4,659	4,731	6,394	6,429	< 2,6
Altman modelis 1	3,299	2,969	2,689	2,689	2,277	< 2,6
Altman modelis 3	3,745	3,485	3,236	3,361	2,946	< 2,9
Lis modelis	0,077	0,073	0,069	0,089	0,088	< 0,037
Springate modelis	2,227	1,787	1,435	1,715	1,509	< 0,862
Tafler modelis	1,582	1,052	1,158	1,359	1,599	< 0,2
Zmijewski modelis	8,577	8,587	8,499	8,409	7,461	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	0,364	1,157	2,699	3,411	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-180	-124	-70	-38	-28	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

R7	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	4,575	5,130	3,318	4,097	4,146	< 2,6
Altman modelis 1	0,959	1,167	0,548	0,956	0,997	< 2,6
Altman modelis 3	1,423	1,635	0,855	1,295	1,346	< 2,9
Lis modelis	0,045	0,049	0,034	0,040	0,042	< 0,037
Springate modelis	0,343	0,808	0,236	0,756	0,749	< 0,862
Tafler modelis	0,360	0,421	0,287	0,366	0,384	< 0,2
Zmijewski modelis	8,266	7,303	6,162	5,766	5,911	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-1,887	-2,055	-0,912	0,074	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-10	-9	-10	-11	-13	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

R3	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	3,679	4,553	5,189	7,561	6,499	< 2,6
Altman modelis 1	1,314	1,645	2,238	2,687	2,278	< 2,6
Altman modelis 3	1,801	2,208	2,947	3,668	3,092	< 2,9
Lis modelis	0,013	0,025	0,028	0,047	0,046	< 0,037
Springate modelis	0,448	1,196	0,916	2,299	3,029	< 0,862
Tafler modelis	0,191	0,716	0,475	2,202	2,767	< 0,2
Zmijewski modelis	14,230	14,436	19,853	23,481	17,512	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	-0,941	0,223	2,817	3,477	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-15	-17	-41	-18	-19	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

R4	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	6,291	7,052	8,880	8,047	8,847	< 2,6
Altman modelis 1	2,159	2,268	2,602	2,236	2,474	< 2,6
Altman modelis 3	2,742	2,995	3,495	3,132	3,453	< 2,9
Lis modelis	0,061	0,070	0,085	0,076	0,080	< 0,037
Springate modelis	2,030	1,785	3,173	1,279	1,903	< 0,862
Tafler modelis	1,140	1,225	2,103	1,663	1,585	< 0,2
Zmijewski modelis	9,312	11,755	12,095	13,357	15,119	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	0,332	2,473	3,009	4,560	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-17	-15	-11	-15	-13	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

R5	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	8,402	9,949	14,618	12,089	14,887	< 2,6
Altman modelis 1	3,260	3,678	5,114	4,192	5,548	< 2,6
Altman modelis 3	4,417	5,078	7,150	5,869	7,788	< 2,9
Lis modelis	0,062	0,068	0,088	0,076	0,072	< 0,037
Springate modelis	1,976	2,029	4,591	5,705	9,349	< 0,862
Tafler modelis	1,324	1,532	3,404	4,187	5,703	< 0,2
Zmijewski modelis	24,668	30,526	45,724	36,853	55,585	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	3,274	7,979	6,677	8,414	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-29	-22	-15	-15	-20	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

R11	2001	2002	2003	2004	2005	Kritinė reikšmė*
Altman modelis 2	13,983	8,517	9,186	10,022	9,921	< 2,6
Altman modelis 1	4,743	2,756	2,981	3,295	3,286	< 2,6
Altman modelis 3	6,705	3,832	4,213	4,645	4,621	< 2,9
Lis modelis	0,054	0,048	0,046	0,051	0,052	< 0,037
Springate modelis	1,139	1,113	0,846	0,949	1,013	< 0,862
Tafler modelis	1,114	0,642	0,566	0,681	0,685	< 0,2
Zmijewski modelis	52,985	25,754	30,590	33,282	32,411	> 0,5
Fulmer modelis	0,000	1,197	2,388	3,944	4,854	< 0
Vertinimo regresijos modelis	-9	-10	-11	-12	-13	> 1

* kai atsiranda tikimybė, kad gali grėsti bankrotas

Šaltinis: sudaryta autorių

Žaliai pažymėti tie koeficientai, kurie pagal atitinkamą modelį numatė bankroto grėsmę.

ŽODYNAS

A

Apskritis - teritorijos aukštesnysis administracinis vienetas, kurio valdymą organizuoja LR Vyriausybė pagal LR apskrities valdymo įstatymą ir kitus įstatymus.

B

Bendrasis nacionalinis produktas (BNP) – visų galutinių prekių ir paslaugų, pagamintų šalies piliečių per tam tikrą laikotarpį (paprastai per metus) rinkos kainų suma; tai konkrečios šalies piliečių gautos pajamos.

Bendrasis vidaus produktas (BVP) – tai bendrosios pajamos, sukurtos šalies teritorijoje, taip pat užsienio gamybos veiksnių gautos pajamos konkrečioje šalyje, minus šios šalies piliečių gautos pajamos užsienyje.

C

Ciklinis biudžeto deficitas – biudžeto deficitas, kuris atsiranda, ekonomiką ištikus nuosmūkiui.

D

Dalinė koreliacija – rezultatinis ir vieno faktorinio rodiklio, paimto iš jų visumos, priklausomybė

Darbo jėga – visi sulaukę darbingo amžiaus (16 metų) užimti gyventojai ir bedarbiai.

Darbo užmokestis bruto – pilnas darbo užmokestis neatskaičius mokesčių, atskaitymų.

Darbo užmokestis netto – darbo užmokestis atskaičius mokesčius, atskaitymus (darbo užmokestis į rankas).

Determinacijos koeficientas – koreliacijos koeficiento kvadratas.

E

Einamoji sąskaita – parodo šalies prekybos būseną, palyginti su likusia pasaulio dalimi per tam tikrą laiką (paprastai per metus).

Einamosios sąskaitos deficitas – kiekis, šalies prekių ir paslaugų eksportas yra mažesnis negu jos prekių ir paslaugų importas, įvertinus grynuosius vienpusiškus pavedimus į užsienio šalis.

Ekonominės ar finansinės krizės – tai krizės susijusios su kompanijų veikla finansų rinkose.

Ekonominis augimas – tai pagamintų prekių ir suteiktų paslaugų apimties padidėjimas per tam tikrą laikotarpį; ilgalaikis valstybės gamybinio potencialo plėtojimas, kurį apibūdina realiojo BVP (BNP) augimas.

Eksportas – tai prekės ar paslaugos, pagamintos šalyje, bet parduotos užsienyje.

Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB) - tarptautinis bankas, įsteigtas 1990 m. siekiant paskatinti ir paspartinti ekonomines reformas Vidurio ir Rytų Europos valstybėse.

G

Garantinis fondas – pinigų fondas, skirtas nustatyto dydžio išmokoms bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams, dirbusiems įmonėje iki teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą priėmimo dienos arba iki kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos, neatsižvelgiant į tai, ar darbo santykiai tęsiasi, ar yra nutrūkę, taip pat buvusiems įmonių, likviduotų dėl bankroto, darbuotojams, kai įmonės jiems yra įsiskolinusios, taip pat garantinio fondo administravimo išlaidoms garantinio fondo nuostatų nustatyta tvarka.

Globalizacija – procesas, reiškiny, vykstantis socialinėje plotmėje, apimantis pačias įvairiausias visuomenės, valstybės bei kitų socialinių darinių veiklos sritis, jų aplinką, pasireiškiantis tarpusavio ryšių intensyvėjimu, judėjimu bei kitomis charakteristikomis viso pasaulio mastu.

I-I

Įmonės restruktūrizavimas - tai procesas, apimantis eilę priemonių, skirtų padėti įmonei išvengti bankroto.

Įmonės restruktūrizavimo procesas – ūkinės veiklos rūšies pakeitimo, gamybos modernizavimo, darbo organizavimo tobulinimo, įmonės turto ar jo dalies pardavimo, kitų įmonių turto priėmimo jas jungiant ar skaidant, techninių, ekonominių bei organizacinių priemonių, skirtų įmonės mokumui atkurti, įgyvendinimas, įmonės išsipareigojimų kreditoriams dydžio bei vykdymo terminų pakeitimas.

Importas – tai prekės ar paslaugos, pagamintos užsienyje ir nupirktos naudoti kitoje šalyje.

Infliacija – piniginio vieneto perkamosios galios smukimas, pasireiškiantis bendrojo kainų lygio kitimu.

Inovacija – naujų technologijų, idėjų, metodų kūrimas ir komercinis pritaikymas pateikiant rinkai naujus arba patobulintus produktus ir procesus.

Investicijos - piniginės lėšos ir įstatymais bei kitais teisės aktais nustatyta tvarka įvertintas materialusis, nematerialusis ir finansinis turtas, kuris investuojamas siekiant iš investavimo objekto

gauti pelno (pajamų), socialinį rezultatą (švietimo, kultūros, mokslo, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitose panašiose srityse) arba užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą.

J

Jungtinių Tautų Tarptautinė prekybos teisės komisija (UNCITRAL) - yra pagrindinė Jungtinių Tautų teisės institucija, dirbanti tarptautinės prekybos teisės srityje. Generalinė Asamblėja skyrė UNCITRAL užduotį prisidėti prie pažangaus tarptautinės prekybos teisės normų derinimo ir unifikavimo, ypač rengiant naujas tarptautines konvencijas, pavyzdinius teisės aktus ir suvienodintus teisės aktus.

K

Koncesija – vadovaujantis koncesijos sutartimi ir joje nustatytais sąlygomis suteikiančiosios institucijos koncesininkui pagal šį Įstatymą suteikiamas leidimas vykdyti ūkinę komercinę veiklą, susijusią su infrastruktūros objektų projektavimu, statyba, plėtra, atnaujinimu, pakeitimu, remontu, valdymu, naudojimu ir (ar) priežiūra, teikti viešąsias paslaugas, valdyti ir (ar) naudoti valstybės, savivaldybės turtą (tarp jų eksploatuoti gamtos išteklius), kai koncesininkas pagal koncesijos sutartį prisiima visą ar didžiąją dalį su tokia veikla susijusios rizikos bei atitinkamas teises ir pareigas, o koncesininko atlyginimą už tokią veiklą sudaro tik teisės užsiimti atitinkama veikla suteikimas ir pajamos iš tokios veiklos ar tokios teisės suteikimas ir pajamos iš tokios veiklos kartu su atlyginimu, mokamu koncesininkui suteikiančiosios institucijos, atsižvelgiant į jos prisiimtą riziką.

Konkuruojančioji (alternatyvi) hipotezė – nagrinėjama priešinga pagrindinei hipotezei hipotezė.

Koreliacija – tarpusavio priklausomybė; tendencija, kada du kintamieji kinta ta pačia linkme.

Krizė – tai atsitiktinių ar tam tikrų vystymosi procese susiformavusių veiksmų sąlygotas kritinis momentas, kuris pažeidžia normalų sistemos funkcionavimą, ir ji tada nebegali vystytis norima trajektorija.

L

Laisvoji rinka – mainų operacijos, nereguliuojamos rinkos ekonomikos sąlygomis.

Likvidavimas – juridinių asmens dalyvių sprendimas nutraukti juridinio asmens veiklą; teismo ar kreditorių susirinkimo sprendimas likviduoti bankrutavusį juridinį asmenį.

M

Makroekonomika – ekonomikos disciplina, nagrinėjanti ekonominę sistemą kaip visumą arba sustambintus jos sektorius.

Masto ekonomija – vidutinių gamybos kaštų sumažėjimas, sąlygojamas gamybos apimties augimo.

Mikroekonomika – ekonomikos disciplina, nagrinėjanti namų ūkio, verslo firmų, ūkio šakų bei kitų savarankiškai sprendimus priimančių ūkinių subjektų veiklą. Ji nagrinėja išteklių ir pajamų paskirstymo problemas.

Mokėjimų balansas – yra visų sandėrių tarp vienos šalies ir likusių pasaulio dalių gyventojų apibendrintas užrašas arba šalies prekybos ir finansinių sandorių su visomis kitomis pasaulio šalimis per tam tikrą laiką, dažniausiai per metus, apskaičiavimas.

N

Natūralūs augimo tempai – tai tokie augimo tempai, kurie užtikrina visišką darbo jėgos užimtumą didėjant jos pasiūlai ir sudaro galimybes be apribojimų panaudoti mokslo ir technikos pažangos laimėjimus bei užtikrinti jos vystymosi galimybes.

Natūralusis nedarbo lygis – yra darbo jėgos dalis, kurią sudaro bedarbiai, esant pusiausvyrai darbo rinkai; tai nedarbo lygis, susidarantis esant stabiliam infliacijos lygiui, ir šiomis sąlygomis gaminant potencialųjį bendrąjį nacionalinį produktą.

Nedarbo lygis – tai nedirbančios darbo jėgos, tačiau galinčios ir norinčios dirbti, bet nerandančios tinkamo darbo, santykio su visa darbo jėga procentinė išraiška.

Neparametrinė hipotezė – statistinė hipotezė, kuri nusako analizuojamo požymio skirstinio funkcijos $F(x)$ pavidalą.

P

Pagrindinė (nulinė) hipotezė – tikrinamoji hipotezė, žymima H_0 .

Parametrinė hipotezė – statistinė hipotezė, kai kalbama apie nagrinėjamas populiacijos požymio nežinomas parametrų reikšmes.

Parametrinis kriterijus – kriterijus, kuriuo tikrinama parametrinė hipotezė.

Pertvarkymas – tai juridinio asmens teisinės formos pakeitimas, kai naujos teisinės formos juridinis asmuo perima visas pertvarkytojo juridinio asmens teises ir pareigas.

Prekybos deficitas – tai kiekis, kuriuo importas viršija eksportą.

Privatizacija – turto perdavimas iš visuomeninės arba valstybinės nuosavybės privačiai nuosavybei, taip pat turto valdymo perleidimas privačioms įmonėms.

R

Regresija – tai statistinio dėsningumo matematinė išraiška, kai nepriklausomo požymio (kintamojo) individualios reikšmės subordinuojamos su priklausomo požymio vidutinėmis reikšmėmis.

Reinvesticijos - iš investicijų gauto pelno (pajamų) investicijos tame ūkio subjekte, kuriame šis pelnas (pajamos) buvo gautas.

Reorganizavimas – tai juridinio asmens pabaiga be likvidavimo procedūros.

S

Sanavimas - tai komplekso priemonių (ūkinės veiklos rūšies pakeitimas, techninės ir ekonominės priemonės, turto pardavimas, gamybos ar darbo organizavimo pakeitimai, kitos priemonės) įmonės mokumui atkurti įgyvendinimas.

Statistinė hipotezė - teiginys apie populiaciją, kuri tikriname naudodamiesi atsitiktinės imties duomenimis.

Statistiniai kriterijai (testai) – metodai, kuriais tikrinama iškeltoji hipotezė

Suderintumo kriterijus – kriterijus, kuriuo tikrinama neparimetrinė hipotezė.

T

Tarptautinis valiutos fondas – tarptautinė organizacija, kurios pagrindiniai tikslai – stabilizuoti tarptautinius valiutų kursus ir teikti paskolas šalims, patiriančioms sunkumų, finansuojant tarptautinius savo sandėrius.

U

Ūkio subjekto teisinė forma – suteikiama registruojant ūkio subjektą pagal Ūkio subjektų teisinių formų klasifikatorių.

V

Verslo (ekonominis) ciklas – ekonominio augimo bei nuosmukio periodų kaitos procesas. Ciklą sudaro 4 fazės – nuosmukis, lūžis (arba depresija), ekonominis pakilimas, viršūnė (aukščiausias ūkinio aktyvumo lygis).